

การจัดการด้านการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนนครชุม
จังหวัดกำแพงเพชร

Community-based Marketing Management on Tourism of
Ban Nakornchum Kamphaengphet Province

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพชร บุดสีทา

รายงานวิจัยฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดิน
ประจำปีงบประมาณ 2550
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
กุมภาพันธ์ 2552

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การจัดการด้านการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยประยุกต์ (applied research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ข้อคือ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนนครชุมด้านการจัดการท่องเที่ยว ชุมชน ความรู้ ทักษะ และความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนนครชุมด้านการจัดการ ตลาดท่องเที่ยว 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความต้องการการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชุมชน นครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร และ 3) เพื่อวางแผนทางการจัดการทางการตลาด การท่องเที่ยวชุมชนนครชุม โดยประชาชนชุมชนนครชุมมีส่วนร่วม แหล่งข้อมูลการวิจัยประกอบด้วย ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนนครชุม จำนวน 370 คน ภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จำนวน 89 คนและนักท่องเที่ยว จำนวน 400 คน ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถาม และแบบทดสอบ และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยจัดเวทีประชาคม สัมภาษณ์เชิงลึก และการ ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (descriptive analysis) และทำการวิเคราะห์ SWOT สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณคือ ค่าสถิติ พื้นฐาน ความถี่ ร้อยละ ค่าค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

จากการศึกษาพบว่า ศักยภาพของชุมชนนครชุมด้านการจัดการท่องเที่ยวชุมชน มีสิ่ง ที่น่าสนใจที่จะพัฒนาชุมชนนครชุมเป็นสถานที่ท่องเที่ยวชุมชน ที่เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในชุมชน รวมถึงสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรม และ วิถีชีวิตของชุมชนแก่ผู้มาท่องเที่ยวทุกคน โดยความคิดเห็นของประชาชนเห็นว่า ชุมชนนครชุมมี ศักยภาพระดับมากในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน รวมทั้งมีความรู้ และความต้องการมี ส่วนร่วมที่จะพัฒนาให้ชุมชนนครชุมเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน อีกทั้งภาคีที่เกี่ยวข้องและผู้นำ ชุมชนนั้น ต้องการส่งเสริมกิจกรรมที่จะสร้างความพร้อมให้กับชุมชนในการพัฒนาให้ชุมชนนครชุม เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในชุมชน และต้องการสนับสนุนในด้าน สิ่งอำนวยความสะดวกและการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ชุมชนให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อ ตอบสนองความต้องการและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มาเยือน ในส่วนผลของ การศึกษาการจัดการด้านการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนนครชุม โดยใช้ส่วนประสมทางการตลาด 7P's นั้น พบว่า ควรมีการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวแบบแพ็คเกจตามความสนใจของนักท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มความน่าสนใจในการเสนอขายและสามารถรองรับการท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี รวมถึงการ จัดการประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อให้ชุมชนบ้านนครชุมเป็นที่รู้จักในกลุ่มตลาดเป้าหมายที่ต้องการ

โดยเสนอแนะว่า ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนด้านประชาสัมพันธ์เพื่อให้เป็นที่รู้จัก
สำหรับชุมชนนครชุมควรมุ่งนำการจัดการการตลาดทั้ง 7P's ไปประยุกต์ใช้ในชุมชน เพื่อรองรับ
กิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นให้เป็นอย่างดียั่งยืนในอนาคต

Abstract

The title of this research is community-based marketing management on tourism of ban nakornchum Kamphaengphet Province. This research is applied research by using Qualitative research and Quantitative research. The purposes of this research were: (1) to study of potential community of the tourism marketing management in Nakornchum, knowledge, attitude and participatory needed of people in Nakornchum community in tourism marketing management, (2) to study of behavior and tourism needed of the tourist in Nakornchum community, and (3) to plan the tourism marketing management of Nakornchum community by participatory action. The sources of data were 370 of people in Nakornchum community, 89 of Participatory Action Research on tourism and 400 of tourists by survey research methodology; questionnaires, test and qualitative research by the participatory discussion, the dept interview and the participatory action practice. The instrument of this study was descriptive analysis style and used the SWOT analysis style. The data collected was analyzed by means of percentage, frequency, Standard Deviation.

The findings of this study were the potential of Nakornchum community that was interesting to develop Nakornchum community in the field of tourism management; to inform the traditional and cultural of the community, the way of life in community including on traditional awareness on cultural preserving and the way of life of Nakornchum community to the visitors. View of people's opinion said that developing on tourism of Nakornchum community has high potential including knowledge and participatory action to develop of Nakornchun community to be the source of community tourism. Moreover, the community leaders and participatory actions have cooperated. The community Nakornchum is needed to promote the source of tourism in the field of culture and the way of life of people in community and the facilities and supporting are needed for advertising on public relation. These are needed for requirement and the tourists' behavior for visiting in this place. In the part of result in tourism marketing management in Nakornchum community by corporate using in 7P's procedure

marketing found that the style of tour package should arrange in tourists' attraction and promoting in sales campaign; beside, it can support on tourism all years round including public relations campaign for promoting Nakornchum community to be well-known in the requirement of marketing target group. Public relations should get from the related communities and organizations' supporting for being to know their community. Nakornchum community should take marketing management including the 7 P's procedure for adapting on using in community and the further tourism activities are sustainably.

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ 2550 มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จด้วยดี

ขอขอบพระคุณนักท่องเที่ยงที่มาท่องเที่ยวชมชนนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร ขอบพระคุณภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้แก่ ผู้ประกอบการนำเที่ยว หน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการที่พักและผู้เกี่ยวข้องกับการคมนาคม ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย ทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จด้วยดี

ขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ที่ได้กรุณาวิพากษ์และให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ทำให้งานวิจัยนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณนักศึกษาโปรแกรมวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ที่ได้ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์ของการวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่ครู – อาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนผู้เขียนตำราวิชาการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าอ้างอิงทุกท่าน.

ผู้วิจัย

กุมภาพันธ์ 2552

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(ก)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(ค)
กิตติกรรมประกาศ.....	(จ)
สารบัญ	(ฉ)
สารบัญตาราง.....	(ช)
สารบัญภาพ.....	(ญ)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	8
ขอบเขตของการวิจัย	8
นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง.....	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	11
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว.....	13
แนวคิดและองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	16
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน	18
แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนมีส่วนร่วม.....	24
แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว.....	26
แนวคิดทางการตลาดการท่องเที่ยวและการวางแผนด้านการตลาด	
การท่องเที่ยว.....	28
ชุมชนนครชุม.....	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	53

บทที่ 3	วิธีดำเนินการวิจัย	64
	ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนนครชุมด้านการจัดการท่องเที่ยว ชุมชน และความรู้ ทัศนคติ และความต้องการมีส่วนร่วมของ ประชาชนชุมชนนครชุมด้านการจัดการตลาดท่องเที่ยว.....	64
	ขั้นตอนที่ 2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความต้องการการท่องเที่ยวของ นักท่องเที่ยวชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร	66
	ขั้นตอนที่ 3 เพื่อวางแผนทางการจัดการทางการตลาดการท่องเที่ยว ชุมชนนครชุม โดยประชาชนชุมชนนครชุมมีส่วนร่วม.....	67
บทที่ 4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	68
	ตอนที่ 1 ผลการศึกษาศักยภาพของชุมชนนครชุมด้านการจัดการท่องเที่ยว ชุมชน และความรู้ ทัศนคติ และความต้องการมีส่วนร่วมของ ประชาชนชุมชนนครชุมด้านการจัดการตลาดท่องเที่ยว.....	68
	ตอนที่ 2 ผลการศึกษากิจกรรมและความต้องการการท่องเที่ยวของ นักท่องเที่ยวชุมชนนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร.....	96
	ตอนที่ 3 ผลการวางแผนทางการจัดการทางการตลาดการท่องเที่ยวชุมชน นครชุม โดยประชาชนชุมชนนครชุมมีส่วนร่วม.....	106
บทที่ 5	สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	119
	สรุปผลการวิจัย.....	120
	อภิปรายผล.....	130
	ข้อเสนอแนะ.....	136
	บรรณานุกรม	139
	ภาคผนวก	143
	ประวัติผู้วิจัย	174

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของประชาชนตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร.....	69
2	แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อลักษณะทางกายภาพและทรัพยากร การท่องเที่ยวของชุมชนนครชุมจังหวัดกำแพงเพชรต่อการพัฒนาเป็น แหล่งท่องเที่ยว.....	71
3	แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนนครชุมของ ประชาชนในชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร.....	75
4	แสดงจำนวน ร้อยละ ของคะแนนความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชนเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร.....	79
5	แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้นำชุมชน/เจ้าหน้าที่ของรัฐ ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร.....	82
6	แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ความคิดเห็นของ ผู้นำชุมชน/เจ้าหน้าที่ของรัฐและภาคีที่เกี่ยวข้องที่มีต่อ ศักยภาพด้านลักษณะทางกายภาพและทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน นครชุม จังหวัดกำแพงเพชรต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว.....	84
7	แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ความคิดเห็นของผู้นำชุมชน/เจ้าหน้าที่ของรัฐ และภาคีที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวของชุมชนนครชุมจังหวัดกำแพงเพชรต่อการพัฒนาเป็น แหล่งท่องเที่ยว.....	88
8	แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ความคิดเห็นของผู้นำชุมชน/เจ้าหน้าที่ของรัฐและภาคีที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับ การบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชรต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว.....	90

ตาราง

หน้า

9	แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ความคิดเห็นของผู้นำชุมชน/เจ้าหน้าที่ของรัฐและภาคีที่เกี่ยวข้องกับ ระดับการปฏิบัติด้านการจัดการท่องเที่ยวที่เป็นสิ่งแวดล้อมศึกษาของ ชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร.....	93
10	แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร.....	96
11	แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลการมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มา ท่องเที่ยวตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร.....	98
12	แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อลักษณะทางกายภาพและทรัพยากร การท่องเที่ยวของชุมชนนครชุมจังหวัดกำแพงเพชรต่อการพัฒนาเป็น แหล่งท่องเที่ยว.....	100
13	แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจากการเดินทางมาท่องเที่ยวของ ชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร.....	102

สารภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ส่วนประสมทางการตลาดของสินค้าบริการ.....	29
2	ส่วนขยายจारीกสุโขทัยหลักที่ 3 (จारीกนครชุม) ปราบภูค้ำว่านครชุม.....	35
3	ศิลาจारीกสุโขทัยหลักที่ 3 (จारीกนครชุม)	35
4	พระบรมธาตุเจดีย์และต้นศรีมหาโพธิ์วัดพระบรมธาตุ และหลวงพ่ออุโมงค์ พระพุทธรูปแบบเชียงแสนวัดสว่างอารมณ์.....	36
5	ป้อมทุ่งเศรษฐี	36
6	วัดขุ่มกอ	37
7	วัดหนองลังกา.....	37
8	วัดหนองพิกุล	37
9	วัดหนองยายช่วย.....	37
10	วัดหม่องกาแล	37
11	วัดเจดีย์กลางทุ่ง	37
12	กำแพงเก่าเมืองนครชุม.....	38
13	ประชาชนชาวนครชุมรอรับเสด็จพระพุทธเจ้าหลวง (รัชกาลที่ 5) ในบริเวณ วัดพระบรมธาตุ.....	41
14	เรือหางแมงป่อง เรือพระที่นั่งรัชกาลที่ 5 เมื่อเสด็จประพาสต้นเมืองกำแพงเพชร พ.ศ.2449.....	41
15	เรือหางแมงป่อง พระองค์ทรงแจวเรือด้วยพระองค์เอง.....	41
16	สภาพเรือนค้าขายริมคลองสวนหมาก.....	44
17	เรือนพะโบ้ สร้างโดยพะยาตะกะ	51
18	สภาพเรือน ตำบลนครชุม.....	52
19	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	63

ภาคผนวก

บรรณานุกรม

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

ยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยวไทย พ.ศ.2547-2550 ให้ความสำคัญกับกลยุทธ์การตลาด กลยุทธ์การแข่งขัน การวิเคราะห์และกำหนดตำแหน่งยุทธศาสตร์ ปรับปรุงและจัดทำตำแหน่งของประเทศไทยในตลาดการท่องเที่ยวโลก เพื่อหาตำแหน่งที่เหมาะสมในการส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวของประเทศไทย ทั้งนี้โดยเน้นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพได้มาตรฐาน ปรับตำแหน่งยุทธศาสตร์สู่ตลาดท่องเที่ยวคุณภาพ บนพื้นฐานการพัฒนากการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อให้ประเทศไทยเป็น “ ศูนย์กลางการท่องเที่ยวของเอเชีย “ (Tourism Capital of Asia) ใน 3 ปี ภายใน พ.ศ.2550 และแนวทางการพัฒนากภาคบริการและการส่งเสริมการท่องเที่ยวมีเป้าหมายหลัก 7 ประการ คือ 1) สาธารณูปโภค ที่พักและสาธารณสุขมูลฐาน 2) การเข้าถึงและการคมนาคม 3) แหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย 4) วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ 5) ความปลอดภัยและความมั่นคงทางการเมือง 6) อัญมณีสไมตรีและการสื่อสารด้วยภาษาต่างประเทศ และ 7) อาหารอร่อยและสะอาด และได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2547-2550 ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์หลักดังนี้ (สำนักงานพัฒนากการท่องเที่ยว ,2546)

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การกำหนดตำแหน่งยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การปรับเปลี่ยนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

จากยุทธศาสตร์ดังกล่าวทั้ง 4 ยุทธศาสตร์ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำมาใช้ในการบริหารจัดการการตลาดการท่องเที่ยว ในตลาดท่องเที่ยว “ แหล่งท่องเที่ยว “ คือ ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือภาคเอกชน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวของจังหวัดของตน ทำการพัฒนาส่งเสริมการตลาดเพื่อจูงใจให้นักท่องเที่ยวเลือกที่จะมาท่องเที่ยว ซึ่งจะส่งผลให้เกิดรายได้แก่ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องทำการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการด้านการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพเป็นเอกลักษณ์ทำให้

นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจที่ได้มาเยือน ฉะนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวให้ได้

อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางกระแสท้องถิ่นนิยมที่มุ่งเน้นให้มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น และให้ความสำคัญกับสิทธิชุมชนท้องถิ่น (ลินธุ์ สโรบล และคณะ, 2548 หน้า 4) ดังจะเห็นได้จาก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และมาตรา 56 ที่ได้กล่าวถึงการให้สิทธิชุมชนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน มีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและ การตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นตาม มาตรา 78 รวมทั้งกระแสการเรียกร้องของชุมชนท้องถิ่นท่ามกลางแนวคิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ดังนั้นเครือข่ายการเรียนรู้และประสานงานวิจัยการท่องเที่ยวโดยชุมชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานภาค จึงได้ให้ความสำคัญกับบทบาทของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวของตนเองตามเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญและกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งนี้ได้ประมวลนิยาม และให้ความหมายเชิงปฏิบัติการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-based Tourism) ว่า หมายถึง “ ทางเลือกในการจัดการท่องเที่ยวที่ชุมชนเข้ามำกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยวบนฐานคิดที่ว่า ชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากการท่องเที่ยว โดยนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะ ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตและวิถีการผลิตของชุมชน มาใช้เป็นต้นทุน หรือปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม รวมทั้งมีการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถและบทบาทที่สำคัญในการดำเนินงาน ตั้งแต่การตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงาน การสรุปทเรียน และมุ่งเน้นให้เกิดความยั่งยืนสู่คนรุ่นลูกหลานและเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น โดยคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญ “ ทั้งนี้ความหมายเชิงปฏิบัติการดังกล่าวได้ถูกเขียนภายใต้ข้อสรุปที่เกิดจากการดำเนินงานวิจัยการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของชุมชน และเพื่อชุมชน อันเป็นความพยายามของชุมชนเองที่จะสร้างอัตลักษณ์ด้านการท่องเที่ยว (Tourism identity) ให้กับพื้นที่ทางสังคมของชุมชนที่ถูกท่องเที่ยว

สกว. สำนักงานภาค ได้ตั้งคำถามว่า “ทำอย่างไรจะให้ชุมชนท้องถิ่นได้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยการท่องเที่ยวโดยชุมชน ?” (ปี 2541) ดังนั้นจึงเป็นโจทย์วิจัยของคณะทำงานที่จะต้องแสวงหาวิธีการสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้ในมิติต่าง ๆ และเน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนโดยการใช้ “การวิจัยเป็นเครื่องมือ” เพื่อการบูรณาการในระดับชุมชนหรือพื้นที่ (Community/Area-Based Approach) ซึ่งเป็นแนวทางใหม่ที่เรียกได้ว่า เป็นการทำงานแบบ

“ฐานรากขึ้นสู่ข้างบน” อย่างแท้จริง ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันโดยผ่านกระบวนการวิจัย การท่องเที่ยวโดยชุมชน จึงถือได้ว่า เป็นทางเลือกหนึ่งที่ชุมชนจะแสวงหาองค์ความรู้ของตนเอง เพื่อเป้าหมายในการเข้าไปช่วยจัดการกับสภาพของปัญหาด้านทรัพยากร เศรษฐกิจ สังคมและการฟื้นฟูวัฒนธรรมของชุมชนที่เคยมีมาตั้งแต่อดีตและปัจจุบันได้ถูกมองข้ามและเปลี่ยนแปลงไป

ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร เป็นชุมชนโบราณกว่า 700 ปี มีซากโบราณสถานที่สำคัญยังปรากฏให้เห็นอยู่หลายแห่ง เช่น เจดีย์วัดหม่องกาแล วัดศรีลังกาเจดีย์ วัดเจดีย์คร่อมกลางทุ่ง กำแพงทุ่งเศรษฐีเจดีย์ ชุมกอน แนวน กำแพงเมืองเก่าและคูน้ำ เจดีย์ราม วัดพระบรมธาตุทรงมอญที่สร้างทับเจดีย์เก่าทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ ซึ่งพังทลายไปหมด วัดพระบรมธาตุได้รับการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องครั้งเมื่อสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 นครชุม ซึ่งพบหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่กล่าวถึงวัดพระบรมธาตุไว้และเมื่อปลายรัชกาลที่ 4 ได้มีคหบดีชาวพม่าเชื้อสายกะเหรี่ยงที่เข้ามา ทำขนมไม้ดัดเป็นคนในบังคับอังกฤษที่ได้เข้ามา สัมประทานไม้ดัด ซึ่งพะยาดตะก่า ได้ขอพระราชทานขอมบูรณะเจดีย์ และมาแล้วเสร็จในปี พ.ศ 2445 โดยน้องชายชื่อ พระไพบี เมื่อ 100 กว่าปีมาแล้ว (2548) เป็นที่เคารพสักการะของประชาชนสืบ ต่อมาจนปัจจุบัน

ชุมชนชาวนครชุมก็เช่นกัน เป็นชุมชนผสมผสานชาติพันธุ์ อันมีทั้งมอญ พม่า จีน โดยเฉพาะชาวเวียงจันทร์ที่อพยพมาและได้พึ่งพาอาศัยร่วมไม้ร่วมมือของเมืองนครชุมสืบเชื้อสาย วงศ์ศาตตนาญาติมาจนปัจจุบัน

การตั้งถิ่นฐานจากลักษณะทางภูมิศาสตร์ทำเลที่ตั้งของเมืองอันมีแม่น้ำปิงและ ลำคลองสวนหมากเป็นองค์ประกอบหลัก ประชาชนได้เลือกที่ตั้งบ้านเรือนและริมฝั่งคลอง สวนหมากเรียงมาจนถึงปากแม่น้ำปิง ด้วยความยาวของลำคลอง จึงดูแบ่งชุมชนเป็นปากคลอง เหนือ ปากคลองใต้ ชุมชนกลุ่มปากคลองเหนือมีวัดท่าหมันเป็นศูนย์กลาง อยู่ภายในกำแพงเมือง ด้านเหนือกลุ่มใหม่ การขยายตัวของชุมชนเพิ่มมากขึ้น และความเสื่อมโทรมของสภาพวัด ประชาชนจึงได้ย้ายวัดท่าหมันไปอยู่ฝั่งคลองด้านทิศตะวันตกของคลองสวนหมากรวมกับวัดเดิมคือ วัดสว่างอารมณ์ เป็นการขยายตัวของย่านตลาดการค้าโดยเฉพาะชุมชนชาวจีน และกลุ่มบริวาร พระไพบี ซึ่งเป็นชนเชื้อสายกะเหรี่ยง ขมุ มอญ ที่ติดตามพระไพบีมาทำไม้ กลุ่มหนึ่งที่ได้อพยพกลับภูมิลำเนา เดิม ยังคงรักที่จะพึ่งพาร่มโพธิสมภารในองค์พระมหากษัตริย์ไทย พระสยามเทวาธิราช ตั้งหลัก ปักฐานทำนารั้ว ค้ำขายกันไปตามถนัดของแต่ละคน

ดังนั้น การก่อสร้างบ้านเรือนตลอดริมฝั่งคลองสวนหมากด้านในจึงทำให้คันดินกำแพง เมืองโบราณ ขาดหายไปตลอดแนวและเลยจนถึงเข้าฝั่งแม่น้ำปิงอีกตลอดแนว ยังพอมือให้เห็น

เฉพาะช่วงด้านทิศใต้ด้านในบางส่วนเท่านั้น จากการขยายชุมชนเพิ่มมากขึ้น จึงเกิดกิจการบ้านเรือนจัดสรร เพื่อตอบสนองประชาชน ส่วนขยายนั้นเมื่อปี พ.ศ.2539-2542

การขยายตัวของตลาดนครชุมเพิ่มมากขึ้นเมื่อมีการอพยพของประชาชนหลายจังหวัด ทั้งภาคเหนือและอีสานได้เข้ามาบุกพื้นที่ป่าเพื่อทำการเกษตรกรรมด้านทิศตะวันตกของเมือง เพิ่มมากขึ้น จึงเกิดการขยายตัวของการบริการสินค้าให้กับชุมชนเกษตรกรรมนั้นมากขึ้น มีการก่อสร้างอาคารพาณิชย์ขึ้นมากลุ่มหนึ่งด้านฝั่งติดถนนสายเอเชีย จึงไม่ทำให้อาคารบ้านเรือนแถวไม้ดั้งเดิม ถูกทำลายทั้งฝั่งริมคลองและย่านใจกลางตลาดเดิม

ประชาชนกลุ่มค้าขายจึงยังคงพักอาศัยขายคาเรือนเดิมด้วยความสงบ และไม่เดือดร้อนในวิถีชีวิต สามารถพึ่งตนเองได้ มีฐานะค่อนข้างดี จากการที่ได้เก็บหอมรอมริบจากบรรพบุรุษมาแต่อดีต ลูกหลาน เหลน ได้แยกย้ายครัวกันออกไปอยู่รอบข้างชุมชน โดยมีได้รื้อถอนอาคารบ้านเรือนเก่าสร้างใหม่เหมือนฝั่งเมืองกำแพงเพชรที่มีการรื้อถอนกันมากจนขาดเอกลักษณ์อันมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในหลายย่าน

จากการพัฒนาประเทศชาติในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะการสร้างถนนหนทางจึงทำให้การเดินทางขนส่งจากก่อนนี้ใช้เรือเป็นหลัก โดยมีท่าเรือจ้างอยู่ ณ หน้าวัดพระบรมธาตุ ข้ามฟากไปฝั่งกำแพงเพชรหลายท่าด้วยกัน แต่ส่วนใหญ่จะข้ามไปยังท่าหลังอำเภอซึ่งเป็นฝั่งตรงกันข้ามกับท่าวัดพอดี และเมื่อปี พ.ศ 2499 ได้มีการก่อสร้างสะพานคอนกรีตในสมัยจอมพล ป.พิบูลย์สงคราม ได้อนุมัติเงินงบประมาณ 17 ล้านบาท สร้างแล้วเสร็จในปี พ.ศ.2500 พร้อมทางเชื่อมต่อถึงถนนพหลโยธินฝั่งนครชุม จึงทำให้การเดินทางรถยนต์สะดวกเพิ่มมากขึ้นและการก่อสร้างสะพานวุฒิกุลข้ามแม่น้ำปิงที่ตำบลวังเจ้าเป็นสะพานโค้งคันธนูได้ก่อสร้างแล้วเสร็จเมื่อปี พ.ศ.2496 การเดินทางไปจังหวัดตาก เมืองเถินลำปาง สะดวกมากขึ้นด้วยเช่นกัน (84 ปีกรมทางหลวง)

วิถีน้ำวิถีชุมชนเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาบ้านเมืองของรัฐบาล ดังกล่าว การอพยพเคลื่อนย้ายจากผู้คนต่างถิ่นเข้ามาอาศัยในพื้นที่รอบนอกเพิ่มมากขึ้น เป็นลำดับมาโดยเริ่มต้นเมื่อราวปี พ.ศ 2500 เป็นต้นมา ทางราชการจึงได้จัดให้มีงานเฉลิมฉลองงานนพพระเล่นเพลงขึ้น ณ บริเวณวัดในเดือนมีนาคมของทุกปีจึงเกิดเป็นประเพณีสืบต่อมาสมัยท่านชาวลิต กิจลาพาผู้ว่าราชการกับคณะได้เริ่มงานนี้มาจนเป็นงานที่ยิ่งใหญ่จัดเข้าอยู่ในโปรแกรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยไปในที่สุด

ในอดีตชุมชนชาวนครชุม มีความเป็นอยู่ค่อนข้างแล้งแค้นอดทน ต่อสู้ ตื่นรน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโชคร้าย ที่มาจากน้ำป่า คือ ไข้ทรพิษ ฝีดาษ ระบาดกับประชาชนให้ล้มตายกันเกือบหมดหมู่บ้าน หัวหน้าชุมชนหรือกำนันรุ่น พระเอกในนวนิยายเรื่องทুমมหาราช ได้อพยพลูกบ้านหนีตาย

ไปอยู่ถึงบ้านลานดอกไม้ ศพเผาฝังกันไม่ทัน จนกระทั่งเมื่อองค์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จเยี่ยมพสกนิกรของพระองค์ที่วัดพระบรมธาตุ เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2449 เมื่อ 99 ปีมาแล้ว (2547) ด้วยพระบุญบารมีของพระองค์ท่าน จึงทำให้เกิดความความพัฒนาในความปลอดภัยของบ้านเมือง ผู้คนจึงได้อพยพเข้ามาอยู่กันใหม่ด้วยความเชื่อในความมหัศจรรย์ ศรัทธา บารมี ดังกล่าว

ในสวนชาวบ้านที่มีอาชีพรับจ้างตัดไม้ซุงให้กับบริษัทในยุคนั้น ทำไร่ นา อยู่ที่วังกระทะ หรือบริเวณสนามกอล์ฟ ศรีพุทธทรัพย์ ปัจจุบันการนำน้ำมาจากต้นยางนา ส่งให้พ่อค้าในตลาด นำส่งขายถึงบางกอก เกิดการต่อสู้แย่งชิงไม้กันในปี ระหว่าง พวกเขาไม่ให้นักบริษัท พวกเขาไม่ส่วนตัว การตัดยางของชาวบ้าน เกิดการต่อสู้รบราฆ่าฟันกันมาแต่อดีต สร้างปัญหาให้กับเจ้าหน้าที่ส่วนรัฐ ที่จะต้องเข้ามาเจรจาตกลง ประองตอง บางครั้ง เจ้าหน้าที่บางคนก็เจ้าข้างฝ่ายบริษัทก็เกิดปัญหาไม่หยุดหย่อนมาแต่อดีต จากตั้งแต่ปลายรัชการที่ 4 จนกระทั่งหมดสัญญาสำประทานกับบริษัทต่างชาติ เช่น บริษัทบอมเบย์ คอมพานี บริษัทบอมเบย์ เฟอร์มา เป็นต้น และหลังจากนั้นจึงมีบริษัทของคนไทยได้สำประทานต่อมา จนกระทั่งไม่ในเมืองกำแพงเพชรหมดป่าไปอย่างน่าเสียดายยากที่จะปลูกป่าขึ้นมาทดแทนได้ในเร็ววันด้วยฝีมือป่าได้แปลงสภาพเป็นไร่ นา สวน ในเวลาต่อมา ตอบสนองนโยบายของรัฐที่มุ่งทำเพื่อขาย

สภาพชายหาด และเกาะริมคลองสวนหมากยามหน้าแล้ง ชาวบ้านลงไปทำสวน โดยเฉพาะสวนใบยาสูบยาเส้น ปลูกพืชผักสวนครัว ข้าวโพด ที่มีอายุสั้นในริมแม่น้ำ สร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างพอเพียงมาโดยตลอดดังกล่าวที่ว่า “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” เมืองนครชุมม ก็ยังคงมีเช่นกัน กุ้ง หอย ปู ปลา มีอยู่เต็มแม่น้ำปิงและคลองสวนหมาก

สภาพบ้านเรือนจึงยังคงเป็นเรือนผูกไม้ไผ่ ฝาปาก มุงแฝก มุงคา เหมือนชุมชนชนบท รุ่นสมัยเดียวกัน ผู้ใดพอมีสถานะดีจึงจะมีเรือนไม้ฝากระดานได้ ดังเช่น อาจารย์มาลัย ได้เขียนให้เห็นสภาพดังนี้คือ มีการพัฒนารูปแบบเรือนไม้ถาวรในยุคหลังเมื่อมีการนำเทคโนโลยีเครื่องมือ และรูปแบบเรือนแบบตะวันตกที่เข้ามาเมืองนครชุม ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 แต่ยังคงอยู่ในกลุ่มผู้มีฐานะคหบดี หรือพ่อค้าเท่านั้น จนกระทั่งประชาชนได้มีการเก็บหอมรอมริบ พอที่จะจ้างช่างทำเรือนได้ภายหลัง ที่ชาวบ้านได้มีโอกาสได้สร้างบ้านเรือนไม้ถาวรได้ในเวลาต่อมา แลยังคงมีให้เห็นจนปัจจุบัน จากการสัมภาษณ์ได้ความเห็นพร้อมกันว่า ผู้เป็นเจ้าของเรือนเหล่านั้นยังคงรักและหวงแหนมรดกอันล้ำค่าต่อไป และพยายามจะซ่อมแซมดูแลเพื่อมิให้ พุพังได้โดยง่าย และพร้อมจะร่วมมือกับ ทางการในการพัฒนา สภาพแวดล้อมชุมชนให้ความคงทนสืบต่อไป จะพบว่า บ้านเรือนของชุมชนชาวนครชุมยังมีให้เห็นเป็นย่านเป็นกลุ่ม ๆ ตลอดแนวของถนน และด้านในเข้า

ไปอีกจำนวนมากที่ยังคงอนุรักษ์สภาพทางสถาปัตยกรรมดั้งเดิมเอาไว้ได้ดีเมืองหนึ่ง ที่ควรจะนำเสนอให้เกิดความภาคภูมิใจในสมบัติของบรรพชนและจะเห็นได้ว่าบางเรือนได้ทำการซ่อมแซม แต่งเติมบางส่วนเพื่อให้สวยงามและสนองตอบความต้องการของผู้อาศัย มีหลายเรือนบางเรือนได้มีการสร้างเป็นเรือน ค.ส.ล. แต่ก็ด้วยความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันยังคงนำรูปแบบบางส่วนคงไว้ โดยเฉพาะหลังคาเรือนซึ่งยังคงเป็นปั้นหยา เช่นเดิม ซอยซากังราว ที่เพิ่งจะแล้วเสร็จเมื่อเดือน พฤศจิกายน 2547

รูปแบบในความเชื่อความศรัทธา ในพระพุทธศาสนาของชุมชนก็เช่นกัน ชุมชนปากคลองใต้มี วัดพระบรมธาตุ เป็นศูนย์กลางของจิตใจในชุมชนที่ยังคงปฏิบัติภารกิจแห่งพระธรรมทางศาสนา อย่างแน่นแฟ้นและกอบด้วยพระสงฆ์องค์เจ้า ได้ปฏิบัติกิจการทางสงฆ์ด้วยความศรัทธามาโดยตลอดนับร้อยปี มีเจ้าอาวาส เป็นผู้นำการพัฒนาทั้งทางกายภาพ และกายธรรมรส มีการเรียนการสอน พระธรรมวินัยแก่สามเณรได้บวชเรียน เป็นวัดพัฒนาตัวอย่างจนได้รับให้เป็นอารามหลวง ทางด้านกายธรรม ท่านเจ้าคุณศรีวัชรภกร (วีระ) ได้ปลูกโคนต้นศรีมหาโพธิ์อายุ 700 กว่าปี ที่องค์พระมหาธรรมราชาได้ทรงปลูกไว้ ให้ดูสง่างามมากยิ่งขึ้น สร้างศาลาพุทธบูชา เพื่อให้ประชาชนได้มากราบไหว้ พระสารีริกชาติ ในองค์พระมหาเจดีย์ ทำการซ่อมแซมปรับปรุงศาลาการเปรียญติดกให้สูงขึ้น และเพิ่มขยายให้มีพื้นที่ใช้สอยเพิ่มมากขึ้นโดยยังคงรูปแบบศิลปสถาปัตยกรรมไทยเดิมโบราณ เพื่อจัดทำให้เป็นพิพิธภัณฑ์ของชุมชน นำเสนอเรื่องราวของประวัติศาสตร์ชุมชนในความเชื่อที่ว่า จะปลูกจิตสำนึกให้ผู้คนเกิดความรักและหวงแหนในสมบัติของท้องถิ่น และเป็นการศึกษาของผู้สนใจทั่วไป

อาจารย์มาลัย ชูพินิจ นักเขียน นักต่อสู้ ระดับประเทศได้เขียนหนังสือจนจบชั้นประถม ณ โรงเรียนวัดนี้ และท่านก็ได้สร้างผลงานวรรณกรรม อันมีค่าให้กับท้องถิ่น คือนวนิยายเรื่อง “ทุ่งมหาธาตุ” เสมือนจะเป็นการตอบแทนบุญคุณแก่ท้องถิ่นของตนได้เกิด ได้กิน ได้อาศัยอยู่ในชุมชนแห่งนี้มาแต่พ่อแม่ และตนเอง ทำให้ชนรุ่นหลังได้รู้เรื่องราวชาวนครชุม ปัจจุบันโรงเรียนวัดพระบรมธาตุนี้ก็ยังคงอยู่เช่นเดิม ดังขอยกความบางตอนในนวนิยาย พออธิบายให้เห็นถึงบรรยากาศภายในวัดได้คือ รูปแบบทางวัฒนธรรมการศึกษาจากแต่เดิมมีการศึกษาเฉพาะในวัดเท่านั้น เมื่อประชากรเพิ่มมากขึ้น ทางกรจึงได้สร้างโรงเรียนบ้านนครชุมเพื่อสนองตอบการศึกษาเด็กไทยและสร้างโรงเรียนมัธยมขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2520 ทางกรรมการผู้ก่อตั้งได้ตั้งชื่อว่าโรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระยาวิชิรปราการ ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าเมืองกำแพงเพชรเมื่อปี พ.ศ. 2230 ตั้งอยู่บริเวณหน้าวัดพระบรมธาตุนั่นเอง

ดังนั้น ทั้งโรงเรียนและวัดได้มีกิจกรรมเกื้อกูลกันมาโดยตลอด ผู้ก้น สัมพันธ์ ในตลาดหลายกิจกรรมทั้งทางพุทธศาสนา และวิชาการให้กับกุลบุตร กุลธิดา ของชุมชนชาวนครชุม มีอาจารย์สันติ อภัยราช อาจารย์ 3 ระดับ 9 ประธานวัฒนธรรมจังหวัดกำแพงเพชร หัวหน้าศูนย์การสอนภาษาไทยในโรงเรียนเป็นผู้ดูแล ทุก ๆ กิจกรรมที่มีสัมพันธ์ต่อชุมชนวัดและโรงเรียนตลอดมาจนปัจจุบัน ดูเสมือนว่าสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอย่างมากมายอาจกล่าวได้ว่าเป็นการสร้างให้เกิดท้องถิ่นนิยม (Localism) ให้กับชุมชนเพื่อมุ่งหวังที่จะได้เป็นท้องถิ่นวิวัฒน์ (Localization) ได้ต่อไปในอนาคต

ดังที่กล่าวข้างต้นแล้วนั้น การท่องเที่ยวในชุมชนนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร เป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัฒนธรรมประเพณีของชาวมุสลิมเมืองเก่าที่น่าสนใจอย่างยิ่ง ประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการท่องเที่ยวชุมชนคือ การจัดการด้านการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนนครชุม นครชล ซึ่งหมายถึงชุมชนมีความสามารถเพียงใดในการจัดการการตลาดท่องเที่ยวชุมชน การวิจัยครั้งนี้ต้องการศึกษาทำอย่างไรจะให้ชุมชนนครชุม สามารถจัดการด้านการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนได้ โดยวิเคราะห์พฤติกรรมและความต้องการการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชุมชนและความต้องการของกลุ่มชาวบ้านนครชุมในการให้บริการด้านการท่องเที่ยว และวางแนวทางการจัดการทางการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนนครชุม โดยชุมชนบ้านนครชุมมีส่วนร่วมเพื่อชุมชนจะได้รับการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนนครชุม รวมถึงวางแผนกลยุทธ์ในการดึงนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนนครชุมด้านการจัดการท่องเที่ยวชุมชน และความรู้ทัศนคติ และความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนนครชุมด้านการจัดการตลาดท่องเที่ยว
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความต้องการการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชุมชนนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร
3. เพื่อวางแนวทางการจัดการทางการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนนครชุม โดยประชาชนชุมชนนครชุมมีส่วนร่วม

ขอบเขตการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ 3 ด้าน คือ ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล และขอบเขตด้านตัวแปร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนนครชุมด้านการจัดการท่องเที่ยวชุมชน และความรู้ ทักษะ และความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนนครชุมด้านการจัดการตลาดท่องเที่ยว

ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ ศักยภาพของชุมชนนครชุมด้านการจัดการท่องเที่ยวชุมชน และความรู้ ทักษะ และความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนนครชุมด้านการจัดการตลาดท่องเที่ยว

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนนครชุม จำนวน 12 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งสิ้น 10,079 คน จาก 4,259 หลังคาเรือน ภาวคี่ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้ประกอบการนำเที่ยว หน่วยงานส่งเสริม การท่องเที่ยว ผู้ประกอบการที่พักและผู้เกี่ยวข้องกับการคมนาคม โดยผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนในชุมชนนครชุม จำนวน 370 คน และภาวคี่ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 89 คน

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ คุณลักษณะส่วนบุคคลของประชาชนในชุมชนบ้านนครชุม และภาวคี่ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ตัวแปรตาม ได้แก่ ศักยภาพของชุมชนนครชุมด้านการจัดการท่องเที่ยว ความรู้ ทักษะ และความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความต้องการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร

ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ พฤติกรรมและความต้องการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ประกอบด้วย นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ชุมชนนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 400 คน

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ คุณลักษณะส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว

ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมและความต้องการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว
ที่มาท่องเที่ยวชุมชนนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

3. เพื่อวางแนวทางการจัดการทางการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนนครชุม โดย
ประชาชนชุมชนนครชุมมีส่วนร่วม

ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ แนวทางการจัดการทางการตลาดการท่องเที่ยวชุมชน
นครชุม โดยประชาชนชุมชนนครชุมมีส่วนร่วม

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ประกอบด้วย ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนครชุม
อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ผู้ประกอบการนำเที่ยว ผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับ
การขายสินค้าเพื่อการท่องเที่ยว ผู้นำชุมชน หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ศักยภาพของชุมชนนครชุมด้านการจัดการท่องเที่ยว
ชุมชน และความรู้ ทักษะ และความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนนครชุมด้าน
การจัดการตลาดท่องเที่ยว พฤติกรรมและความต้องการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชุมชนนครชุม
จังหวัดกำแพงเพชร

ตัวแปรตาม ได้แก่ แนวทางการจัดการทางการตลาดการท่องเที่ยวชุมชน
นครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การจัดการด้านการตลาด หมายถึง กระบวนการทางการตลาดที่ประกอบด้วย
การวิเคราะห์โอกาสทางการตลาด การพัฒนากลยุทธ์การตลาด การวางแผนโปรแกรมการตลาด
และการบริหารความพยายามทางการตลาด หรือหมายถึง การวิเคราะห์ การวางแผน การปฏิบัติ
ตามแผน การควบคุม ทั้งนี้โปรแกรมที่ออกแบบเพื่อสร้างและรักษาการแลกเปลี่ยนสิ่งที่มี
ประโยชน์กับผู้ซื้อ ในที่นี้หมายถึงนักท่องเที่ยวที่เป็นเป้าหมายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของ
การจัดการการท่องเที่ยว การจัดการการตลาดการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดกำแพงเพชรแบ่งได้
เป็น 3 ขั้นตอนคือ

ขั้นการวิเคราะห์สถานการณ์ทางการตลาด ประกอบด้วย การวิเคราะห์โอกาสทางการตลาด และการวิจัยและการเลือกตลาดเป้าหมาย

ขั้นการวางแผน ประกอบด้วย การพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาด และการวางแผนโปรแกรมทางการตลาด

ขั้นการปฏิบัติการและการควบคุมทางการตลาด ประกอบด้วย การจัดการทางการตลาด การปฏิบัติการทางการตลาด และการควบคุมทางการตลาด

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยไว้ 2 ขั้นตอนคือ ขั้นการวิเคราะห์สถานการณ์ทางการตลาด และขั้นการวางแผน เป็นแนวทางการจัดการทางการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนนครชุม โดยประชาชนชุมชนนครชุมมีส่วนร่วม โดยนำเสนอต่อชุมชนให้ดำเนินการต่อในขั้นการปฏิบัติการและการควบคุมทางการตลาดท่องเที่ยวต่อไป

2. การท่องเที่ยวชุมชน หมายถึง การเดินทางไปในแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและชุมชน เพื่อการันทนาการ การเรียนรู้วัฒนธรรม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน และยังรวมถึงรูปแบบการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นให้ประชาชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ และได้รับการตอบแทนทางเศรษฐกิจมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ อีกทั้งเป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางลบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนนั้น ๆ ต่ำ ซึ่งจะนำไปสู่ความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและควมยั่งยืนของชุมชน

3. ชุมชนนครชุม เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ห่างจากจังหวัดกำแพงเพชรไปทางทิศเหนือประมาณ 10 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่จำนวน 40,625 ไร่ โดยมีจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 12 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งสิ้น 10,079 คน จาก 4,259 หลังคาเรือน มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลทรงธรรม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลคลองแม่ลาย ตำบลท่าขุนราม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ แม่น้ำปิง และตำบลในเมือง

ทิศตะวันตก ติดกับ ตำบลท่าขุนราม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

ชุมชนนครชุม มีศักยภาพทางการตลาดการท่องเที่ยวชุมชน เป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งการเรียนรู้ประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในชุมชน มีลักษณะเด่นทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ สภาพความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรท่องเที่ยวได้แก่ โบราณสถาน วัด หรืองานประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นและสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่น และความหลากหลาย

ของกิจกรรมนันทนาการในทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน ได้แก่ การเล่นระบำ ลูกชวง นางด้ง แม่ศรี คล้องช้าง มอญช้อนผ้า ลีเก รำวง หมอลำ เพลงข่อย เป็นต้น

4. การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการอย่างหนึ่งที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการนั้น ทั้งที่กระทำเป็นกลุ่มหรือบุคคลเดียว การมีส่วนร่วมจะเริ่มต้นตั้งแต่ร่วมเสนอความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมจัดการ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติการ ร่วมการตรวจติดตามและร่วมการประเมินผล เพื่อให้กิจกรรมที่ร่วมกระทำนั้นไปสู่จุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้ในงานวิจัยนี้จะเน้นการศึกษาในเรื่องการมีส่วนร่วมด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนท้องถิ่น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ผลของการศึกษาพฤติกรรมและความต้องการการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชุมชนมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนทางการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนโดยชุมชนมีส่วนร่วม ให้มีแนวทางการจัดการทางการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนที่ชัดเจนมากขึ้น และเป็นแนวทางแก่ ชุมชนในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนนครชุม รวมถึงกลยุทธ์ในการดึงนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยว ส่งผลต่อสถานะเศรษฐกิจของชุมชน และการแลกเปลี่ยนด้านวัฒนธรรมชุมชนกับผู้มาเยือน (นักท่องเที่ยว)

2. ผลการศึกษาส่งผลให้การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นคนกำหนดทิศทางการท่องเที่ยว หมายถึง จัดการโดยชุมชนตอบสนองความต้องการของชุมชน โดยคำนึงถึงความยั่งยืนในเรื่องสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ไม่ใช่เป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งของการท่องเที่ยวเท่านั้น ซึ่งความแตกต่างที่ชัดเจนก็คือ ชุมชนอยู่ในบทบาทของเจ้าของกิจกรรมการท่องเที่ยว ไม่ใช่เพียงผู้ให้ความร่วมมือ ดังนั้น การท่องเที่ยวโดยชุมชนก็คือ การท่องเที่ยวในหมู่บ้านที่มีการจัดการท่องเที่ยวอยู่แล้ว และหมู่บ้านก็จัดการท่องเที่ยวขึ้น ต้องมีการเตรียมการและวางแผนเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อความยั่งยืนทางธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยที่ชุมชนเป็นผู้ได้ประโยชน์อย่างแท้จริงทางด้านเศรษฐกิจ การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นจะเน้นให้ความสำคัญกับการมีชุมชนเป็นศูนย์กลาง

3. ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาความเหมาะสมด้านการวางแผนพัฒนา ตลาดการจัดการท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่อื่น ๆ สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา หรือบุคคลอื่นทั่วไปที่สนใจอีกด้วย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การจัดการด้านการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยได้การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว
2. แนวคิดและองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน
4. แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนมีส่วนร่วม
5. แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว
6. แนวคิดทางการตลาดการท่องเที่ยวและการวางแผนด้านการตลาดการท่องเที่ยว
7. ชุมชนนครชุม
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวเป็นจุดที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยวจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบหลาย ๆ อย่างผสมผสานกัน

Mill and Morrison (1992, p. 263) กล่าวโดยสรุปว่า แหล่งท่องเที่ยวต้องประกอบด้วย สิ่งดึงดูดใจ (attractions) ในด้านความสวยงาม ความน่าประทับใจ สิ่งอำนวยความสะดวก (facilities) ในเรื่องที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก หรือบริการอื่น ๆ ปัจจัยพื้นฐาน (infrastructure) ในเรื่องระบบการสื่อสาร และสาธารณูปโภค การขนส่ง (transportation) และการต้อนรับอย่างมิตรไมตรี (hospitality)

McIntosh and Goeldner (1986, p. 200) ได้ให้ความเห็นตรงกันว่า แหล่งท่องเที่ยวต้องประกอบด้วยทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ปัจจัยพื้นฐาน ระบบการขนส่ง และการต้อนรับอย่างมีมิตรไมตรี และทรัพยากรท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม

Mill (1990, p. 22-24) ได้กล่าวคล้ายคลึงกันว่า แหล่งท่องเที่ยวต้องประกอบด้วยองค์ประกอบพื้นฐาน 4 ประการคือ สิ่งดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวก การขนส่ง และการต้อนรับอย่างมีมิตรไมตรี

Burkart and Medlik (1981, p. 46) กล่าวโดยสรุปว่าแหล่งท่องเที่ยวต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ สิ่งดึงดูดใจ (attractions) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (accessibility) และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ (amenity)

Bhatia (1986, pp. 139-140) กล่าวถึงองค์ประกอบพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวว่า จะต้องประกอบด้วย

1. สิ่งดึงดูดใจ (attraction) ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่จะช่วยให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจทางด้านวัฒนธรรม เช่น โบราณสถาน สิ่งก่อสร้างที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ สิ่งดึงดูดใจทางธรรมชาติ เช่น ทิวทัศน์ ได้แก่ ภูเขา สัตว์ทะเล ภูเขา สวนสาธารณะ เทศกาลต่าง ๆ เช่น การแสดงนิทรรศการ งานมหกรรม ศิลปะดนตรี ประเพณีการเล่น เป็นต้น

2. สิ่งอำนวยความสะดวก (facilities) ถือเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักท่องเที่ยวและเป็นส่วนที่เสริมให้แหล่งท่องเที่ยว นั้นน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ได้แก่ โรงแรม สถานบันเทิงต่าง ๆ รวมทั้งสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น

3. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (accessibility) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่จะช่วยให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงจุดที่น่าสนใจได้ ได้แก่ การคมนาคมขนส่งที่สะดวกสบาย และสามารถพานักท่องเที่ยวเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่น่าสนใจ หากแหล่งท่องเที่ยวใดที่การคมนาคมขนส่งไปไม่ถึงแหล่งท่องเที่ยว นั้นก็จะลดคุณค่าลง ตรงกันข้ามแหล่งท่องเที่ยวใดที่การคมนาคมเข้าถึงอย่างสะดวกสบายก็จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวได้มากมาย

Collier and Harway (อ้างใน ชูสิทธิ์ ชูชาติ, 2544, หน้า 21-22) กล่าวว่า “การท่องเที่ยวจะบรรลุวัตถุประสงค์นั้น แหล่งท่องเที่ยวจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ หรือ 3As”

1. สิ่งดึงดูดใจ (attraction) สิ่งดึงดูดใจเกิดจากสถานที่ (site) เหตุการณ์ (events) สถานที่อาจเกิดจากธรรมชาติสร้างหรือมนุษย์สร้างขึ้น แต่เหตุการณ์ที่น่าประทับใจ เกิดจากมนุษย์สร้างเพียงอย่างเดียว

2. สิ่งอำนวยความสะดวก (amenities) ความสะดวกสบายทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปถึงสถานที่ได้รวดเร็วปลอดภัยและสะดวกสบายยิ่งขึ้น ดังนั้นการสร้างปัจจัยพื้นฐาน (infrastructure) เช่นระบบขนส่ง ระบบการสื่อสาร ระบบสาธารณูปโภค เช่นไฟฟ้า ประปาจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในแหล่งท่องเที่ยว

3. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (accessibility) การเข้าไปถึงแหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีระบบการขนส่ง (transportation) ซึ่งประกอบด้วยเส้นทาง ยานพาหนะ สถานี และผู้ประกอบการ การขนส่งมีวัตถุประสงค์เพื่อลำเลียงคนและสิ่งของไปยังจุดหมายปลายทาง

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542, หน้า 45-46) กล่าวโดยสรุปว่า การที่จะให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมทรัพยากรท่องเที่ยวใด ๆ ก็ตามย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 3 ประการคือ

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวจะต้องมีสิ่งดึงดูดใจ เช่น ความสวยงามของธรรมชาติ ศิลปะ วัฒนธรรม โบราณสถาน สถานที่ทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น

2. ทรัพยากรท่องเที่ยวต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น มีบริการอำนวยความสะดวก น้ำประปา ไฟฟ้า การสื่อสาร การขนส่ง ที่พักแรม อาหาร นำเที่ยวจำหน่ายสินค้าที่ระลึก เป็นต้น

3. ทรัพยากรท่องเที่ยวจะต้องมีเส้นทางคมนาคมเข้าถึงเป็นปัจจัยสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยวที่ต้องมีเส้นทางหรือโครงข่ายคมนาคมที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวนั้นตลอดจนสามารถเชื่อมโยงกันระหว่างแหล่งท่องเที่ยวกับบริเวณใกล้เคียง

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า แหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้นั้นต้องประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญได้แก่

1. องค์ประกอบด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว
2. องค์ประกอบด้านสิ่งอำนวยความสะดวก
3. องค์ประกอบด้านการคมนาคมขนส่งที่สามารถเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้
4. องค์ประกอบทางด้านความมีมิตรไมตรีของเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ

องค์ประกอบทั้ง 4 ข้อดังกล่าวข้างต้นจะช่วยสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบาย และสามารถเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่ใกล้เคียงได้โดยสะดวก รวมทั้งมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบาย มีความสนุกเพลิดเพลินจากการเดินทางท่องเที่ยว ได้รับทั้งความรู้ประสบการณ์ใน

การชื่นชมศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น รวมทั้งได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่น แบบมีมิตรไมตรีจากเจ้าของแหล่ง ท่องเที่ยวนั้น ๆ เพื่อจะสามารถเข้าร่วมกิจกรรมและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ด้วย

แนวคิดและองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (eco-tourism) เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่มีมุ่งให้เกิดการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวและทรัพยากรต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (conservation tourism) ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่พัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Environmentally Sustainable Development : Agenda 21) โดยการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการท่องเที่ยวที่มีมุ่งเน้นการอนุรักษ์รักษาทรัพยากรให้คงไว้ยาวนานที่สุดครอบคลุมทรัพยากรทุกประเภท เช่น ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม รวมทั้งวิถีชีวิตของมนุษย์ แต่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่มีมุ่งเน้นการศึกษาในแหล่งธรรมชาติเพื่อรักษาระบบนิเวศโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นมากเป็นพิเศษ ซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งหรือบางส่วนของท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติแหล่งวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ที่ให้ความสำคัญต่อระบบนิเวศของพื้นที่นั้นๆ เป็นสำคัญ จึงได้มีการกำหนดคำจำกัดความของคำว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” สรุปได้ดังนี้

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (eco-tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติ มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการที่มีส่วนของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

ขอบเขตของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงครอบคลุมองค์ประกอบหลัก (key element) 4 ด้านประกอบด้วยการจัดการ พื้นที่ท่องเที่ยว กิจกรรมและกระบวนการ และการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ เป็นองค์ประกอบที่ตอบคำถามพื้นฐานทางเศรษฐกิจในการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งก็คือ เป็นองค์ประกอบที่ตอบคำถามว่าผลิตอะไร ผลิตที่ไหน ผลิตอย่างไร และผลิตเพื่อจุดประสงค์ใด กล่าวคือ

องค์ประกอบด้านการจัดการ ที่ตอบคำถามว่าผลิตอะไร (what) คำตอบก็คือ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ไม่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มีการจัดการที่ยั่งยืน ครอบคลุม

ถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ รวมถึงการควบคุม การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (sustainable managed tourism)

องค์ประกอบต่อไป คือ องค์ประกอบด้านพื้นที่ท่องเที่ยว ที่ตอบคำถามว่าผลิตที่ไหน (where) คำตอบก็คือ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติเป็นหลัก และเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (identity or authentic or endemic or unique) ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่แห่งนั้น ดังนั้นองค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ (nature-based tourism)

องค์ประกอบที่สาม คือ องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ ที่ใช้ตอบคำถามว่า ผลิตอย่างไร (how) นั้น คำตอบก็คือ เป็นการท่องเที่ยวที่เชื่อมต่อกับกระบวนการเรียนรู้ (learning process) โดยมีการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มความรู้ (knowledge) ประสบการณ์ (experience) ความประทับใจ (appreciation) เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องทั้งต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา (environmental education-based tourism)

องค์ประกอบด้านสุดท้าย คือ องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม ที่ตอบคำถามว่าผลิต เพื่อจุดประสงค์ใด (for what) คำตอบคือ เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและ ประชาชนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น ซึ่งผลประโยชน์ต่อท้องถิ่นที่ได้นี้ได้หมายถึง รวมถึงการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทน เพื่อนำกลับมา บำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนในการควบคุมการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน ทั้งใน ส่วนของชุมชนท้องถิ่น นักท่องเที่ยว และผู้ที่เกี่ยวข้อง

ข้อจำกัดที่ชัดเจนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้ ขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของลักษณะ พื้นฐานที่เป็นองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน หากการท่องเที่ยวได้มีการประกอบกันที่สมบูรณ์ หากขาด หรือปราศจากองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งไป ความสมบูรณ์จะลดน้อยลงจนอาจต้องเป็น การจัดการที่ส่งเสริมให้การท่องเที่ยว นั้น เป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่นๆ และเมื่อพิจารณาชุมชน บ้านนครชุมในองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน พบว่า ชุมชนบ้านทุ่งสูงมีองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านครบ สมบูรณ์ กล่าวคือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมในชุมชน ที่สำคัญ คือ ชาวบ้าน ในชุมชนบ้านนครชุมได้ร่วมมือในการบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน เกิดเป็น

การท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนขึ้น และจากองค์ประกอบที่มีครบทั้ง 4 ด้าน ทำให้การท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นในชุมชนบ้านนครชุมเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สมบูรณ์ตามหลักการที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน

บทบาทของชุมชนในการเข้ามาจัดการการท่องเที่ยว หรือเรียกว่า “การท่องเที่ยวโดยชุมชน” ในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมาได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วและในอนาคตมีแนวโน้มที่จะเติบโตขึ้นเป็นเครือข่ายมากขึ้น ทั้งนี้รูปแบบของการจัดการโดยชุมชนถูกคาดหวังว่าเป็นวิธีการจัดการท่องเที่ยวแบบหนึ่งที่มีศักยภาพ โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการและสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ในขณะที่เดียวกันก็เกิดประโยชน์แก่เศรษฐกิจชุมชนของคนในท้องถิ่นอีกด้านหนึ่งด้วย นอกจากนี้หากมองในด้านของการตลาดด้วยแล้ว ปรากฏว่า ตลาดของการท่องเที่ยวโดยชุมชนยังเป็นกลุ่มเฉพาะ และบ่อยครั้งคำว่า “การท่องเที่ยวโดยชุมชน” (community based tourism) หรือ “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” (ecotourism) หรือ “การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์” (conservation tourism) และการเรียกชื่อในลักษณะคล้ายกัน ได้ถูกนำมาใช้เป็นเพียงสื่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมภาพพจน์ของการท่องเที่ยว แต่กลับตรงกันข้ามได้ส่งผลกระทบต่อฐานทรัพยากรสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น

ตั้งแต่ประเทศไทยเริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 เป็นต้นมาได้มีส่วนสำคัญในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก และถือได้ว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญส่วนหนึ่งของประเทศ อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวที่ผ่านมาได้ส่งผลกระทบต่อทรัพยากร สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของประเทศ ส่งผลให้เกิดการปรับตัวของระบบการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก และหากพิจารณาถึงองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนแล้ว พบว่า หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนการท่องเที่ยวในรูปแบบดังกล่าว รวมทั้งผู้ประกอบการเองกลับยังมีความไม่ชัดเจนในด้านแนวความคิดและหลักการ วิธีการและกระบวนการ การกระจายผลประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่นและการบริหารจัดการฐานทรัพยากร

เพื่อสร้างทางเลือกให้กับระบบการท่องเที่ยวแนวใหม่ ที่เรียกว่า “การท่องเที่ยวโดยชุมชน” โดยระยะแรกได้เน้นหนัก “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” และ “การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” ซึ่งมุ่งพัฒนาให้ “คน” เป็นหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยว และไม่เพียงแต่การตอบสนองความต้องการ

ของนักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่เน้นการสร้างศักยภาพของคนในท้องถิ่น ผู้ประกอบการให้บริการ ทั้งนี้ ได้มีกระบวนการเรียนรู้ให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อนำไปสู่การดูแลรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ โดยให้มีความสอดคล้องกับภูมิปัญญา วัฒนธรรม ทัศนคติทางวัฒนธรรมและเกื้อกูลต่อเศรษฐกิจของชุมชนในอนาคต

โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ (2546, หน้า 14) ให้ความหมายของคำว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชน (community based tourism) คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน เพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน

สิทธิ์ สโรบล (2545, หน้า 12) ได้นิยามเชิงปฏิบัติการในงานการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่าหมายถึง ทางเลือกในการจัดการการท่องเที่ยวที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยวบนฐานคิดที่ว่า ชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากร และเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว โดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตและวิถีการผลิตของชุมชน มาใช้เป็นต้นทุนหรือปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม รวมทั้งมีการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินการตั้งแต่การตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงาน การสรุปทบทวน โดยเน้นให้เกิดความยั่งยืนสู่คนรุ่นลูกหลานและเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น ตลอดจนคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญ

สิทธิ์ สโรบล (2545, หน้า 29) กล่าวถึง ความแตกต่างระหว่างการท่องเที่ยวชุมชนกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน (community based tourism) แตกต่างจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) ตรงที่ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นคนกำหนดทิศทาง การท่องเที่ยว หมายถึง จัดการโดยชุมชนตอบสนองความต้องการของชุมชน โดยคำนึงถึงความยั่งยืนในเรื่องสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ไม่ใช่เป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งของการท่องเที่ยวเท่านั้น ซึ่งความแตกต่างที่ชัดเจนก็คือ ชุมชนอยู่ในบทบาทของเจ้าของกิจกรรมการท่องเที่ยว ไม่ใช่เพียงผู้ให้ความร่วมมือ ดังนั้น การท่องเที่ยวโดยชุมชนก็คือ การท่องเที่ยวในหมู่บ้านที่มีการจัดการท่องเที่ยวอยู่แล้ว และหมู่บ้านก็จัดการท่องเที่ยว นั้น ต้องมีการเตรียมการและวางแผนเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อความยั่งยืนทางธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยที่ชุมชนเป็นผู้ได้ประโยชน์อย่างแท้จริงทางด้านเศรษฐกิจ การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นจะเน้นให้ความสำคัญกับการมีชุมชนเป็นศูนย์กลาง

รูปแบบการท่องเที่ยวชุมชน (Erik Holm Petersen อ้างถึงใน สิทธิ์ สโรบล, 2545, หน้า 72-73) ได้กล่าวถึงรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนที่หลากหลาย ดังนี้

1. การจำหน่ายสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน (product sales) อาทิ สินค้าหัตถกรรม อาหารประจำท้องถิ่น ทั้งนี้หมายถึง ทรัพยากรการท่องเที่ยวอื่น ๆ ของชุมชนนั้นด้วย

2. กิจกรรมการแสดงทางวัฒนธรรม (cultural shows activities) เช่น การฟ้อนรำ การละเล่นพื้นบ้าน และการแสดงดนตรีเฉพาะชุมชน เป็นต้น

3. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงหมู่บ้าน (village based activities) หมายถึง กิจกรรมการท่องเที่ยวซึ่งชุมชนในหมู่บ้านเป็นผู้ดำเนินการเพื่อเสนอแก่นักท่องเที่ยว เช่น การจัดกิจกรรมเดินป่าชมธรรมชาติในบริเวณหมู่บ้านหรือบริเวณใกล้เคียงพร้อมมัคคุเทศก์นำทางโดยคิดค่าใช้จ่ายจากนักท่องเที่ยว

4. กิจกรรมการพักค้างแรมในหมู่บ้าน สำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในชุมชนแห่งนั้น กิจกรรมพักค้างแรมในหมู่บ้านมีหลายรูปแบบได้แก่

4.1 การจัดแคมป์ (camping)

4.2 การจัดกิจกรรมที่พักแบบ home stay ทั้งนี้ ความหมายของคำว่า home stay ในภูมิภาคยุโรป หมายถึง การที่นักท่องเที่ยวหรือนักเรียน นักศึกษาเข้าไปพักร่วมกับเจ้าของบ้าน ซึ่งความหมายนี้มีลักษณะในแนวของที่พักประเภท b&b (bed and breakfast) และการพักกับครอบครัวของนักเรียนต่างชาติ (family stay) มากกว่า ความหมายของ home stay ที่ใช้ในประเทศไทย

4.3 การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและที่พักแรมในหมู่บ้าน (village accommodation facilities) หมายถึง การที่นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวในหมู่บ้านและพักค้างคืนร่วมกับเจ้าของบ้านในชุมชนในระยะเวลาดสั้น ๆ ซึ่งอาจมีการศึกษาแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับเจ้าของบ้าน โดยนักท่องเที่ยวต้องจ่ายค่าที่พักและอาหารให้แก่เจ้าของบ้าน ความหมายนี้มีลักษณะคล้ายกับคำว่า home stay ที่เรากำลังใช้อยู่ในปัจจุบัน

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน ควรมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านทรัพยากร

ทรัพยากรการท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวประเภทนี้ควรเป็นสภาพธรรมชาติที่สวยงาม ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของชุมชนที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น มิใช่การปรับปรุงสภาพ

พื้นที่เพื่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามทรัพยากรท่องเที่ยวดังกล่าวไม่ควรเป็นสภาพธรรมชาติ หรือวัฒนธรรมที่เปราะบางมากนัก

2. องค์ประกอบด้านตลาดท่องเที่ยว

ควรต้องมีตลาดการท่องเที่ยวอยู่ในบริเวณใกล้เคียงหรือมีโอกาสที่นักท่องเที่ยวจากแหล่งท่องเที่ยวอื่นจะเดินทางเชื่อมต่อมายังชุมชนได้ค่อนข้างสะดวก และนักท่องเที่ยวควรได้รับประสบการณ์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนรวมถึงได้รับบริการที่เหมาะสมทั้งด้านราคาและคุณภาพ รวมถึงมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

3. องค์ประกอบด้านบริหารจัดการ

ต้องเป็นการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจากความต้องการของชุมชนและดำเนินโดยสมาชิกในชุมชนทุกชั้นตอน นับตั้งแต่การคัดเลือกทรัพยากร การวางแผน การบริหารจัดการ การบริการ และการประเมินผล ทั้งนี้โดยสมาชิกในองค์กรบริหารจะต้องมีความรู้และทักษะในการบริหารด้านต่าง ๆ เช่น การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว การจัดการระบบการเงินและบัญชี การตลาดและประชาสัมพันธ์ และการให้บริการทางการท่องเที่ยว เช่น อาหาร ที่พัก การขนส่ง มัคคุเทศก์ การปฐมพยาบาล ฯลฯ

การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

พจนานุกรม (2540) ได้กล่าวถึงการจัดการท่องเที่ยวชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นอีกแนวทางหนึ่งในการสร้างพลังความเข้มแข็งให้ชุมชน และสามารถตอบสนองนำไปสู่พัฒนาสู่กระบวนการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนได้ภายใต้มิติอันหลากหลายและเป็นองค์รวมดังนี้

1. มิติด้านสิ่งแวดล้อม กิจกรรมท่องเที่ยวก่อให้เกิดการเรียนรู้และร่วมมือกันในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งจำกัดให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด
2. มิติด้านการเมือง กิจกรรมท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของการรณรงค์การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับล่าง โดยการสร้างกระบวนการวางแผน และตัดสินใจในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน
3. มิติด้านสังคมและวัฒนธรรม มุ่งให้กิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคนต่างวัฒนธรรม (เมือง-ชนบท) เพื่อเพิ่มความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งการเท่าทันต่อวัฒนธรรมแบบเมืองที่เติบโตอย่างรวดเร็ว

4. มิติด้านเศรษฐกิจ มุ่งให้กิจกรรมการท่องเที่ยวนำไปสู่การกระจายรายได้ และผลกำไรที่เกิดจากการท่องเที่ยวเกิดกับชุมชนอย่างแท้จริง ประชาชนในพื้นที่จะเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนา และควบคุมการเติบโตของการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนเอง ภายใต้มิติที่ไม่ขัดแย้งกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

ทิศทางของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

พัฒนาการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของไทยในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา กล่าวโดยสรุปว่า ฐานการพัฒนาที่แท้จริงต้องมาจากชุมชนและประชาชนในชุมชนใช้ทรัพยากรหรือต้นทุนของชุมชนที่มีอยู่เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยว ฐานทรัพยากรหรือต้นทุนของชุมชนดังกล่าว ได้แก่

1. ทุนทางธรรมชาติ (nature resources capital) ได้แก่ ป่า เขา ถ้ำ น้ำตก แม่น้ำ ลำธาร ฯลฯ
2. ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม (social and culture capital) ได้แก่ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ วัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน ฯลฯ
3. ทุนทางภูมิปัญญา (wisdom capital) ได้แก่ ภูมิรู้ของคนในท้องถิ่นที่สั่งสมสืบทอดกันต่อ ๆ มาจากฐานความเชื่อทางศาสนา คติความเชื่อที่สอนสั่งโดยผู้อาวุโส เช่น ปุสสอนหลาน นิทานพื้นบ้าน ลำนำพื้นบ้าน วิถีแห่งวัฒนธรรมการผลิตและภูมิปัญญาดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์
4. ทุนทางเศรษฐกิจ (economic capital) ได้แก่ สาธารณูปโภคต่าง ๆ ที่ภาครัฐได้ใช้งบประมาณดำเนินการในชุมชน หรือในพื้นที่ท่องเที่ยว อาทิ ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา ฯลฯ

ตลอดช่วงพัฒนาการด้านการท่องเที่ยวของไทยได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วในทุกภูมิภาคของประเทศ มีการนำทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ทั้งแหล่งธรรมชาติที่มีคุณค่าแก่การอนุรักษ์ผืนป่าที่มีระบบนิเวศที่หลากหลาย ศิลปกรรมที่มีความงดงามและความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว วัฒนธรรมประเพณีที่แสดงถึงความรุ่งเรืองในอดีต และภูมิปัญญาที่มีการยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมายาวนาน รวมทั้งโบราณสถานที่ยังคงเหลือถึงพัฒนาการที่ผ่านมา ในอดีตของชุมชนมาเป็นปัจจัยในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

ดังนั้นทิศทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน จึงควรมีการวางแผนพัฒนาอย่างบูรณาการ ประสานการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เข้าด้วยกันและดำเนินงานให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานอย่างแท้จริง มีความสอดคล้องกับแนวทางพัฒนาที่ยั่งยืน ที่มุ่งเน้นการประสานการพัฒนาเศรษฐกิจเข้ากับการพัฒนาด้านสังคม และการคุ้มครองด้านสิ่งแวดล้อม

แนวทางการสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน ควรมีการกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว ดังนี้

1. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว จะต้องคำนึงถึงศักยภาพความสามารถในการรองรับของพื้นที่ และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องรวมถึงต้องมีแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปกับแผนพัฒนา
2. การส่งเสริมและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว จะต้องอยู่ภายใต้กรอบของการอนุรักษ์และการพัฒนาอย่างยั่งยืน
3. การกำหนดทิศทางและมาตรการส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องสอดคล้องกับบริบทชุมชน ทั้งในด้านสภาพสังคม สภาพเศรษฐกิจพื้นฐาน ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่ชุมชนมีอยู่
4. เตรียมมาตรการป้องกันและควบคุมปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยว
5. หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยว ต้องรายงานผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการท่องเที่ยวต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง
6. จำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงสมรรถนะและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวที่จะรองรับได้ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่มีความอ่อนไหวของระบบนิเวศ เช่นการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยว การกำหนดระยะเวลา และการจัดให้มีทางเลือกต่าง ๆ เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวได้รับการฟื้นฟู
7. แหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีการจัดการสภาพแวดล้อมให้อยู่ในระดับมาตรฐานที่ดี มีการบริหารจัดการน้ำเสีย ขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลที่ถูกสุขลักษณะรวมทั้งควบคุมสภาพอากาศและเสียง
8. มีการกำหนดสัดส่วนรายได้ที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวมาใช้ในการดูแลรักษาฟื้นฟู บูรณะ จัดการสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว โดยแก้ไขปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง
9. หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวจะต้องดูแลรักษาเอกลักษณ์และคุณค่าดั้งเดิมของแหล่งท่องเที่ยวไว้ โดยกำหนดมาตรการควบคุมไม่ให้มีการดัดแปลงสภาพแวดล้อมรวมทั้งควบคุมการก่อสร้างบริการพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กลมกลืน ไม่ลดคุณค่าความสำคัญและเอกลักษณ์
10. หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวประสานกับหน่วยงานที่มีอำนาจบังคับใช้กฎหมาย ให้มีการบังคับใช้อย่างเข้มงวด เพื่อปราบปรามผู้กระทำผิดกฎหมายอย่างจริงจังและ

ต่อเนื่อง โดยเฉพาะการบุกรุกที่สาธารณะประโยชน์และกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมและโบราณสถาน

การท่องเที่ยวชุมชนเป็นกิจกรรมหนึ่งในการส่งเสริมให้ชุมชนได้ใช้สิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรและรักษาคุ่มครองทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น รวมทั้งนำฐานทรัพยากรดังกล่าวมาจัดการให้เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวชุมชน โดยพยายามหลีกเลี่ยงมิให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนสิ่งแวดล้อม มีการคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญ

การนำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนายั่งยืน จะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ก่อให้เกิดการเสริมความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจและสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน และเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนในหลาย ๆ ด้าน อาทิ การผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ด้านหัตถกรรมของชุมชน และการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาพื้นที่ชุมชน แหล่งท่องเที่ยว

แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนมีส่วนร่วม

Murphy (1985) ได้ให้แนวการศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวโดยได้เน้นในเรื่องของชุมชน โดยมองว่าชุมชนเป็นระบบนิเวศหนึ่ง และได้กล่าวถึงวิธีการศึกษาไว้ 2 วิธี คือ วิธีการเชิงชุมชน (community approach) และวิธีการเชิงนิเวศวิทยา (ecological approach) ดังนี้

วิธีการเชิงชุมชน (community approach) จุดประสงค์ของวิธีการเชิงชุมชนนี้ คือ จะทำอย่างไรที่จะกระจายผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวสู่ชุมชนให้มากที่สุด และยังคงก่อให้เกิดการสนับสนุนจากคนในชุมชนด้วย การท่องเที่ยวจะมีศักยภาพทางสังคมและเศรษฐกิจมากถ้ามีการปรับแผนการท่องเที่ยวจากลักษณะของเชิงธุรกิจอย่างเดียวไปสู่ลักษณะการเปิดกว้างสู่ชุมชนมากขึ้น เนื่องจากว่าการท่องเที่ยวนั้นใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเป็นจุดขาย การจัดการแหล่งทรัพยากรจึงเป็นเป้าหมายเพื่อสมบัติของชุมชนและคนรุ่นต่อไป ดังนั้น การศึกษานี้จึงเกี่ยวข้องกับชุมชน ทั้งทางนิเวศวิทยา มนุษย์ และธุรกิจ โดยได้ให้หลักเกณฑ์ในการศึกษาไว้ 4 ประการ คือ

1. สิ่งแวดล้อมและการเข้าถึง เนื่องจากการท่องเที่ยวนั้นเกี่ยวข้องกับอยู่บนพื้นฐานของแหล่ง ธรรมชาติ และหนทางที่จะนำลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวหรือผลผลิต
2. ธุรกิจและเศรษฐกิจ เนื่องจากธุรกิจและเศรษฐกิจทำให้การท่องเที่ยวอยู่ได้

3. สังคมและวัฒนธรรม เนื่องจากว่าการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนย่อมเกี่ยวข้องกับชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะในเรื่องของวัฒนธรรมที่จะต้องรักษาไว้เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ดังนั้นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวย่อมมีความสำคัญเช่นเดียวกัน

4. การจัดการ เป็นสิ่งที่จะบอกว่าควรทำอย่างไรในอนาคต

วิธีการเชิงนิเวศวิทยา (ecological approach) กล่าวว่า ระบบนิเวศ (ecosystem) คือพื้นที่ธรรมชาติที่ประกอบด้วยสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิตที่มีปฏิสัมพันธ์ในการผลิต และการแลกเปลี่ยนสารระหว่างกัน (Odum, 1970, p. 26) เหตุผลในการมองการท่องเที่ยวอยู่ในระบบนิเวศนี้ เนื่องจากว่าการท่องเที่ยวเกี่ยวกับพื้นที่ท่องเที่ยวประกอบด้วยนักท่องเที่ยวซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กับส่วนของสิ่งมีชีวิตในท้องถิ่น (ชาวบ้านหรือผู้ให้บริการ) และสิ่งไม่มีชีวิต (ทิวทัศน์ แสงแดด) เพราะนักท่องเที่ยวต้องการหาประสบการณ์ (บริโภคนิยม) ผลผลิตของการท่องเที่ยว

Buckley (1993) ยังได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นส่วนย่อย (sub sector) ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งควรจะพิจารณาสิ่งแวดล้อมเข้าไปในทุกๆ เรื่อง หรือทุกๆ ขั้นตอนของธุรกิจการท่องเที่ยวทั้งหมด คือ ทั้งด้านการตลาด (marketing) ผลผลิต (products) การจัดการ (management) เงิน (money) และคน (people) กล่าวคือในด้านการตลาดนั้นก็ต้องคำนึงเรื่องของสิ่งแวดล้อม คือ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ต้องเป็นการโฆษณาสีเขียว (green advertising) ที่เน้นให้เกิดภาพพจน์ของสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ และการศึกษาทางสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ เป็นต้น ทางด้านการผลิตนั้นต้องเป็นเรื่องของสิ่งแวดล้อมธรรมชาติในการดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยว การจัดการก็ควรให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมให้น้อยที่สุด ส่วนเงินที่ได้จากการท่องเที่ยวควรมีการนำมาทำนุบำรุงรักษาสภาพแวดล้อมด้วย และสุดท้าย คนต้องได้รับความรู้ในเรื่องของสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นตัวนักท่องเที่ยวเองหรือประชาชนในท้องถิ่น

นอกจากนั้น Buckley (1994) ได้แสดงให้เห็นถึงการเชื่อมโยงระหว่างการท่องเที่ยวกับนิเวศวิทยา (ecology) ว่าความยั่งยืนของระบบนิเวศ (ecological sustainability) และความยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจ (economic sustainability) มีสิ่งแวดล้อมธรรมชาติเป็นตัวเชื่อม กล่าวคือ การท่องเที่ยวจำเป็นต้องใช้สิ่งแวดล้อมธรรมชาติเป็นศูนย์กลางในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ซึ่งหมายถึง การตลาดต้องพยายามทำให้นักท่องเที่ยวมีความพอใจ จึงจะทำให้ธุรกิจการท่องเที่ยวอยู่ได้นั้นหมายถึง มีผลกำไรเพียงพอในระดับหนึ่ง สุดท้ายคือส่งผลให้เกิดความยั่งยืนทางเศรษฐกิจนั่นเอง ในขณะที่ความยั่งยืนทางระบบนิเวศมีความสำคัญเช่นเดียวกัน เพราะถ้าระบบนิเวศเสื่อมโทรมลง การท่องเที่ยวก็อยู่ไม่ได้เช่นกัน ดังนั้นจึงควรมีการป้องกันแหล่งทรัพยากร หรือไม่ให้

การท่องเที่ยวที่เกินขีดจำกัดการเปลี่ยนแปลงที่ยอมรับได้ (limit of acceptable change) โดยมีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับ (carrying capacity) ของแหล่งท่องเที่ยว

ในธรรมชาตินั้นองค์ประกอบของระบบนิเวศมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน แหล่งทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนก็เช่นเดียวกัน ต้องเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ในเรื่องข่าวสารการตลาด การขนส่งและที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว อุตสาหกรรมก็จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากสังคมนั้นเพื่อให้เกิดความเป็นมิตรไมตรีจิต (hospitality) การปฏิสัมพันธ์ขององค์ประกอบเหล่านี้ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนรายได้ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนขึ้น ถ้ามีการจัดการระบบการท่องเที่ยวที่ดีก็สามารถนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็เป็นอุตสาหกรรมที่มีทรัพยากรการผลิตที่สามารถสร้างทดแทนขึ้นใหม่ได้

แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2541) กล่าวว่า ความต้องการ (wants) เป็นความปรารถนาของบุคคลที่จะได้รับการตอบสนองเพื่อให้เกิดความพอใจ ซึ่งเป็นความต้องการในระดับที่ลึกซึ้งกว่าความจำเป็น ความต้องการเกิดจากการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมและสังคม ซึ่งถือว่าเป็นความต้องการด้านจิตวิทยา เป็นความต้องการการยอมรับและการยกย่องจากสังคม รวมทั้งความต้องการประสบความสำเร็จสูงสุดในชีวิต ส่วนความจำเป็น (needs) เป็นอำนาจพื้นฐานที่ทำให้บุคคลต้องการสิ่งหนึ่งสิ่งใด เพื่อสนองความต้องการพื้นฐานของร่างกาย ประกอบด้วย ความต้องการในปัจจุบัน 4 ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค รวมถึงความต้องการการพักผ่อนด้วย ดังนั้นความจำเป็นและความต้องการจะสามารถเปลี่ยนเป็นความต้องการซื้อ (demands) ได้ถึงมีอำนาจซื้อ (purchasing power) หรือมีเงินนั่นเอง และมีความเต็มใจซื้อ (willingness to pay) ประกอบอยู่ด้วย

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ความจำเป็น ความต้องการ และความต้องการซื้อถือเป็นจุดเริ่มต้นของการตลาด ทำให้ธุรกิจเกิดความคิดที่จะเสนอผลิตภัณฑ์ เพื่อที่จะสนองความต้องการของบุคคล ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการวิเคราะห์และวิจัยถึงความต้องการและพฤติกรรมของบุคคล ที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง จากนั้นจึงพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อที่จะสนองความต้องการเหล่านั้น เมื่อทราบถึงแนวคิดเกี่ยวกับความต้องการของผู้บริโภคแล้ว ประเด็นสำคัญที่ต้องศึกษาควบคู่กันไป คือ การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค โดยเป็นการวิเคราะห์ว่าวิธีการที่นักท่องเที่ยวทำการตัดสินใจที่จะ

ใช้ทรัพยากร ทั้งเงิน เวลา และอื่นๆ ในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อทราบถึงลักษณะความต้องการและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นคำตอบที่จะช่วยให้สามารถจัดส่วนประสมทางการตลาด (Marketing mix) และจัดวางกลยุทธ์การตลาด (marketing strategies) โดยสามารถรองรับความต้องการและสนองความพึงพอใจของผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสมทำให้ต้องศึกษาว่า การท่องเที่ยวที่จะทำการเสนอขายนั้น ใครคือผู้ใช้บริการ (who) นักท่องเที่ยวต้องการซื้ออะไร (what) ทำไมจึงซื้อ (why) จะซื้อเมื่อใด (when) ซื้อได้ที่ไหน (where) และจะซื้อบ่อยครั้งเพียงใด (how often)

ในการวิเคราะห์พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น ชัชชนันท์ เปลี่ยนดี (2542) กล่าวว่า สามารถใช้คำถามเหล่านี้ในการศึกษาพฤติกรรมได้ เช่น

1. ใครคือผู้ใช้บริการ (who) คำตอบที่ได้จะทราบถึงลักษณะของกลุ่มเป้าหมายทางด้านประชากรศาสตร์ เช่น เพศรายได้ อายุ สถานภาพ การศึกษา ที่อยู่อาศัย เป็นต้น
2. นักท่องเที่ยวต้องการใช้บริการอะไร (what) คำตอบที่ได้จะทราบถึงสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการคือ กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น เดินป่า ชี่จักรยาน พักค้างกับชาวบ้าน เป็นต้น
3. ทำให้นักท่องเที่ยวจึงต้องใช้บริการ (why) คำตอบที่ได้จะทราบถึงวัตถุประสงค์ในการไปท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ เพื่อพักผ่อน/สัมผัสธรรมชาติ เพื่อศึกษาหาความรู้และประสบการณ์ หรือเพื่อความสนุกสนาน/ผจญภัย
4. นักท่องเที่ยวจะใช้บริการเมื่อใด (when) คำตอบที่ได้จะทราบถึงช่วงเวลาและโอกาสในการไปท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ ช่วงเดือนใดบ้าง หรือไม่แน่นอนแล้วแต่ความสะดวก
5. นักท่องเที่ยวจะใช้บริการที่ใด (where) คำตอบที่ได้จะทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่พักแรม การเดินทางที่นักท่องเที่ยวต้องการทราบจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ
6. นักท่องเที่ยวซื้ออย่างไร (how) คำตอบที่ได้รับจะทราบถึงขั้นตอนการตัดสินใจซื้อ ซึ่งประกอบด้วย

6.1 การรับรู้ปัญหาหรือความต้องการ คือ ความต้องการสถานที่ ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว และประเภทของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งมีอยู่หลายประเภท เพื่อพักผ่อน ผจญภัย หรือศึกษาหาความรู้

6.2 การค้นหาข้อมูล คือ ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านเส้นทาง / ระยะทาง(การเดินทาง), สถานที่พักแรม, สถานที่รับประทานอาหาร, แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ว่ามีที่ใดบ้าง และนักท่องเที่ยวทราบข้อมูลเหล่านั้นได้จากแหล่งใด

6.3 การประเมินทางเลือก คือ เลือกว่าตนจะไปท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ไหนและเลือกประเภทของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบใด เดินทางไปท่องเที่ยวด้วยตนเองหรือใช้บริการของบริษัททัวร์ และเลือกยานพาหนะ ที่พักผ่อน ประเภทใด

6.4 การตัดสินใจซื้อ สามารถทำได้โดยการจองที่พักแรมล่วงหน้า หรือจองโปรแกรมทัวร์ล่วงหน้า

6.5 ความรู้สึกภายหลังการใช้บริการ คือ ความพึงพอใจ หรือปัญหาที่เกิดขึ้นในการไปท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ว่ามีหรือไม่อย่างไร

7. นักท่องเที่ยวใช้บริการบ่อยครั้งเพียงใดในการท่องเที่ยวประเภทนี้ (how often) คำตอบที่ได้จะทราบถึง จำนวนครั้งที่เดินทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมา ระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทางโดยเฉลี่ยกี่วัน เป็นต้น

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้จึงสามารถนำแนวคิดการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคมาประยุกต์ใช้ เพื่อทราบถึงความต้องการของนักท่องเที่ยว ที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบ้านนครชุม และใช้จัดส่วนประสมทางการตลาดของชุมชนต่อไป

แนวคิดการตลาดการท่องเที่ยวและการวางแผนด้านการตลาดการท่องเที่ยว

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจัดเป็นอุตสาหกรรมบริการ จึงจำเป็นต้องศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับตลาดบริการ โดยได้มีนักวิชาการอธิบายไว้ดังนี้

Holloway และ Plant (1992) และคณะ (1996) กล่าวว่า สินค้าบริการมีลักษณะพิเศษต่างจากสินค้าทั่วไป ดังนั้นการดำเนินการด้านการตลาดของสินค้าบริการ จึงแตกต่างจากของสินค้าทั่วไปด้วย ซึ่งลักษณะพิเศษของสินค้าบริการ พอสรุปได้ดังนี้ คือ

1. จับต้องไม่ได้ (intangibility) สินค้าบริการเป็นสินค้าที่จับต้องไม่ได้ ผู้ซื้อสินค้าไม่สามารถสัมผัสหรือมองเห็นสินค้าก่อนที่จะตัดสินใจซื้อ ดังนั้น ผู้ซื้อจึงมีความรู้สึกขาดความมั่นใจที่จะซื้อ การจะให้ลูกค้าตัดสินใจซื้อได้ ต้องอาศัยการสร้างคามฝัน สร้างความมั่นใจให้เกิดขึ้นด้วย

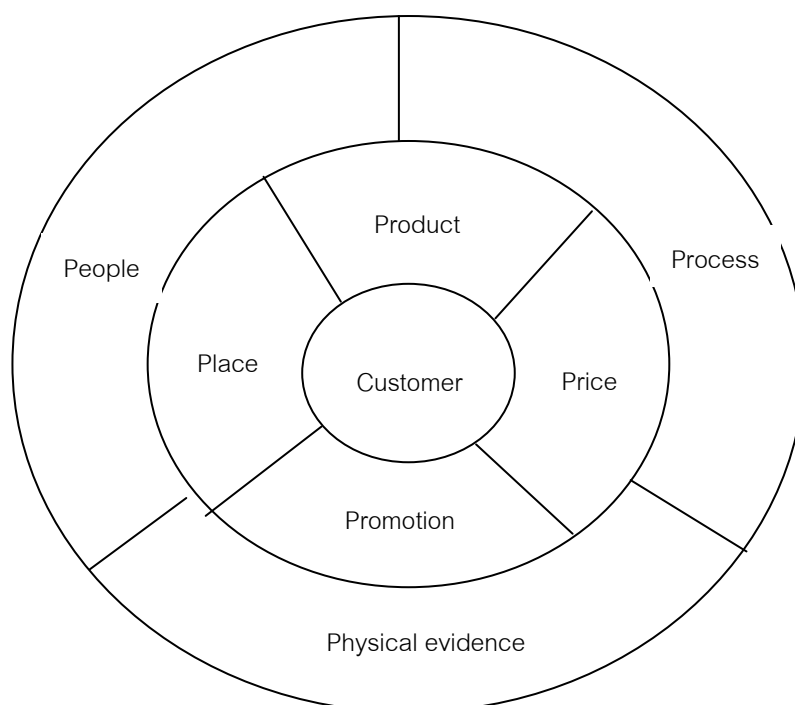
2. แยกออกจากกันไม่ได้ (inseparability) สินค้าบริการเป็นสินค้าที่การผลิตและการใช้บริการเกิดขึ้นในที่เดียวกัน ผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการจึงต้องพบปะสัมพันธ์กัน ดังนั้น ทักษะคติ มุมมอง ความคาดหวัง ฯลฯ ของผู้ให้บริการจึงมีผลต่อความพอใจในบริการนั้นด้วย

3. มีความหลากหลาย (variability) สินค้าบริการต้องใช้คนเป็นผู้ให้บริการ ดังนั้น การควบคุมคุณภาพให้คงที่ จึงกระทำได้ยาก เพราะคนมีความคิด มีอารมณ์และมีการฝึกฝนที่

ต่างกัน พนักงานคนหนึ่งอาจให้บริการได้ดีไม่เท่ากับพนักงานอีกคนหนึ่งก็ได้ ต่างจากสินค้าทั่วไปที่การผลิตอาจดำเนินการโดยเครื่องจักร และมีการตรวจสอบคุณภาพจากโรงงานเรียบร้อย

4. เก็บรักษาไว้ไม่ได้ (perish ability) สินค้าบริการไม่สามารถเก็บรักษาคงคลังไว้ได้ หากไม่สามารถขายได้ในวันนี้ จะเก็บไปขายวันพรุ่งนี้ไม่ได้ อาทิเช่น ห้องพักในโรงแรม หากวันนี้ไม่มีผู้เข้าพัก ก็ถือว่าขายไม่ได้แล้ว จะเก็บไว้ขายพรุ่งนี้หรือวันอื่นก็ไม่ได้

เมื่อลักษณะโดยทั่วไปของสินค้าบริการต่างจากสินค้าทั่วไปแล้ว ส่วนประสมทางการตลาดสำหรับสินค้าบริการ จึงต้องมีมากกว่าส่วนประสมทางการตลาด (4P's) ของสินค้าทั่วไป กล่าวคือ ส่วนประสมทางการตลาดของสินค้าบริการ (the expanding marketing mix for services) ประกอบด้วย 7P's คือ สินค้า ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคลากรที่ให้บริการ ขั้นตอนของการให้บริการ และภาพลักษณ์ขององค์กร (ภาพที่ 1) ซึ่งอธิบายได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ส่วนประสมทางการตลาดของสินค้าบริการ

ที่มา : Rust และคณะ, 1996, p.11

1. สินค้า (product) หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่ธุรกิจเสนอเพื่อสนองความจำเป็นและความต้องการของบุคคลให้เกิดความพึงพอใจ

2. ราคา (price) หมายถึงมูลค่าของสินค้า
3. ช่องทางการจัดจำหน่าย (place) หมายถึง การจัดจำหน่ายผ่านตัวแทนขาย หรือการจำหน่ายเองโดยตรง
4. การส่งเสริมการตลาด (promotion) หมายถึง การดเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่มุ่งใจให้ลูกค้าเข้ามาใช้บริการ เช่น การขาย การประชาสัมพันธ์ การโฆษณา เป็นต้น
5. บุคลากร (people) หมายถึง บุคคลภายในองค์กรที่คอยให้บริการ และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่ลูกค้า
6. ขั้นตอนการให้บริการ (process) หมายถึง ขั้นตอนต่าง ๆ ของการให้บริการ ตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ
7. ภาพลักษณ์ต่าง ๆ ขององค์กร (physical evidence) หมายถึง ส่วนประกอบขององค์กรที่ลูกค้าสัมผัสได้ และเป็นส่วนที่เพิ่มความมั่นใจให้ลูกค้าในการเข้ามาใช้บริการ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการ และสินค้าทางการท่องเที่ยวถือเป็นสินค้าประเภทบริการประเภทหนึ่ง อันจะสังเกตได้จากลักษณะพิเศษจากสินค้าทางการท่องเที่ยวที่ไม่สามารถจับต้องได้ มีความต้องการเป็นฤดูกาล และไม่สามารถเก็บไว้ขายในวันอื่นได้ ดังนั้น ในการวางแผนการตลาดสำหรับสินค้าบริการ จึงแตกต่างจากการวางแผนการตลาดสินค้าทั่วไป การจัดส่วนประสมทางการตลาดของสินค้าบริการ ก็มีรายละเอียดเพิ่มจากส่วนประสมทางการตลาดของสินค้าทั่วไป กล่าวคือ เพิ่มอีก 3p's บุคลากร (people) กระบวนการ (process) และภาพลักษณ์ต่าง ๆ ขององค์กร (physical evidence) ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ จึงมุ่งเน้นการวางแผนกลยุทธ์การตลาดที่เหมาะสมของชุมชนบ้านนครชุม ตามแนวคิดการจัดส่วนประสมทางการตลาดของสินค้าบริการเป็นหลัก และจากการที่การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่มีคุณลักษณะพิเศษแตกต่างจากอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ การตลาดการท่องเที่ยวจึงแตกต่างจากการตลาดสินค้าทั่วไปอื่น ๆ ด้วย ได้มีผู้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับการตลาดการท่องเที่ยว (tourism marketing) ไว้ดังนี้

Coltman (1989) รายงานว่า องค์การการท่องเที่ยวโลก (world tourism organization) ได้อธิบายความหมายเกี่ยวกับการตลาดการท่องเที่ยวว่า เป็นปรัชญาของการจัดการให้ตรงกับ ความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยการวิจัย การพยากรณ์ และการเลือกสรรสินค้าทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับตลาด โดยบรรลุวัตถุประสงค์และให้ได้ผลประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร ซึ่งต่อมา Middleton (1994) ได้ให้ความหมายการตลาดการท่องเที่ยวว่า เป็นการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยว และการจัดองค์ประกอบที่สำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ให้สอดคล้องกับอุป

สงค้โดยให้ความสำคัญกับส่วนประสมทางการตลาด เป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยง Malhotra (1998) ได้อธิบายว่า การท่องเที่ยวเป็นสินค้าบริการ ที่มีลักษณะแตกต่างออกไปสินค้าโดยทั่วไป กล่าวคือเป็นสินค้าที่จับต้องไม่ได้ เป็นสินค้าที่ไม่สามารถเก็บรักษาไว้ขายได้ การผลิต สินค้าบริการ และการให้บริการต้องเกิดขึ้นพร้อมกัน ดังนั้น การดำเนินการทางการตลาดของการท่องเที่ยวจึงแตกต่างออกไปจากสินค้าทั่วไปด้วย ทั้งนี้ การดำเนินการด้านตลาดการท่องเที่ยวจะประสบความสำเร็จได้ ก็ต่อเมื่อทั้งองค์กรมีความเข้าใจที่ตรงกันว่าจะต้องดำเนินการเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า ภายใต้ความสามารถของสินค้าที่องค์กรนั้นมีอยู่

จากการศึกษา ผู้ศึกษาพบว่า นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญทางการท่องเที่ยว ต่างก็ได้ให้ความหมายของการตลาดการท่องเที่ยวที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งพอจะสรุปได้ว่าการตลาดการท่องเที่ยว คือการศึกษาการวิเคราะห์ วิจัย และพยากรณ์ความต้องการของนักท่องเที่ยวเพื่อนำข้อมูลไปจัดการกับองค์ประกอบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว จึงเป็นแนวความคิดหลักประการหนึ่งที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ที่มุ่งเน้นการวางแผนกลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นสำคัญ โดยในส่วนของ การวางแผนด้านการตลาดการท่องเที่ยว (tourism marketing plan) ได้มีหน่วยงานและผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวอธิบายไว้ดังนี้

กองวิชาการและฝึกอบรม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2539) ได้อธิบายว่า ในการบริหารงานด้านการตลาดการท่องเที่ยว ควรมีการจัดการส่วนประสมทางการตลาดให้เหมาะสมดังต่อไปนี้

1. การจัดการด้านสินค้า (product management) เป็นการผลิตสินค้าให้เหมาะสมสอดคล้องและตรงตามความต้องการของผู้ซื้อให้ได้มากที่สุด ในกรณีที่สินค้าเสนอขายตรงกับความต้องการของตลาด หรือเหมาะสมกับตลาดแล้ว นับได้ว่าการดำเนินการด้านการตลาดประสบความสำเร็จไปแล้วเกือบครึ่งหนึ่งของการดำเนินงาน สิ่งที่ควรพิจารณาในการจัดการด้านสินค้า คือ 1) ลักษณะของสินค้าในขณะนั้น เป็นสินค้าเก่า (existing product) หรือเป็นสินค้าใหม่ (new product) และ 2) ช่วงเวลาของสินค้าในขณะนั้น (project like cycle) อยู่ในช่วงแนะนำ (introduction) ช่วงเติบโต (growth) ช่วงอิ่มตัว (maturity) หรือช่วงตกต่ำ (decline) ดังนั้น การจัดการด้านสินค้า คือ การกำหนดว่าสินค้าชนิดใดเหมาะสมที่จะวางขายในตลาดใด กล่าวคือ ขายสินค้าเก่าในตลาดเก่า ในลักษณะที่จะเพิ่มสัดส่วนผู้ซื้อเดิมให้ผู้ซื้อมากขึ้น หรือขายสินค้าใหม่ในตลาดเก่า ในลักษณะที่จะเพิ่มสินค้าใหม่เข้าไปในตลาดที่มีการบริโภคอยู่แล้ว หรือขายสินค้าเก่าใน

ตลาดใหม่ ในลักษณะที่ขยายกลุ่มผู้ใช้จากผู้ที่ยังไม่เคยใช้สินค้าให้หันมาใช้สินค้าที่ผลิตอยู่ หรือ ขยายสินค้าใหม่ในตลาดใหม่ ในลักษณะที่จะสร้างสินค้าใหม่และนำไปขายยังตลาดใหม่ ๆ

2. การจัดการด้านราคา (price) ราคาของสินค้าทางการท่องเที่ยว นั้น ประกอบด้วย ราคา 2 ประเภท คือ 1) ราคาที่เป็นจริง คือ ราคาของสินค้าตามสภาพความเป็นจริง ซึ่งอาจเป็น มูลค่าหรือต้นทุนของการผลิตสินค้านั้น และ 2) ราคาทางจิตใจ คือ ราคาส่วนที่สามารถสร้างขึ้น เพื่อให้ผู้บริโภครู้สึกภูมิใจในการบริโภคสินค้านั้น ซึ่งการกำหนดราคาของสินค้าทางการท่องเที่ยว นั้น หากผู้ผลิตสามารถสร้างคุณค่าหรือราคาทางจิตใจให้แก่ผู้บริโภคได้มากเพียงไร ก็จะสามารถ สร้างราคาที่สูงกว่าราคาที่เป็นจริงได้มากขึ้นเท่านั้น

3. การจัดการด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (distribution channel) ในระบบธุรกิจท่องเที่ยว เจ้าของแห่งท่องเที่ยวถือว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ผลิตจำเป็นต้องกำหนดว่าสินค้าของตนควรจะวางขายไว้ที่ใดบ้าง จึงจะสะดวกแก่ผู้ซื้อ จำเป็นต้องวางขายโดยตรงแก่ผู้บริโภค หรือต้องผ่านพ่อค้าคนกลางเพื่อให้เป็นผู้จำหน่ายให้ สินค้าทางการท่องเที่ยว นั้นผู้บริโภคจำเป็นต้องเดินทางมาบริโภคยังสถานที่ของผู้ผลิต ดังนั้น ผู้ผลิตต้องพิจารณาในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิต คนกลางหรือผู้จัดจำหน่ายและผู้ซื้อเป็นพิเศษ

4. การจัดการด้านการส่งเสริมการตลาด (promotion) ผู้ผลิตจำเป็นต้องสื่อสารส่งข้อมูลไปยังผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคนำไปประกอบการตัดสินใจซื้อ การส่งเสริมการขายอาจดำเนินการได้หลายทาง อาทิ การโฆษณา (advertising) การประชาสัมพันธ์ (public relation) การขายโดยตรง (direct sale) การส่งเสริมการขาย (sale promotion) การผลิตสื่อทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ (sale aid) เป็นต้น

การทำลำดับขั้นตอนของการจัดทำแผนการตลาดการท่องเที่ยวที่เหมาะสม จะทำให้ดำเนินงานด้านการตลาดมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งสามารถสรุปกระบวนการจัดทำแผนการตลาดการท่องเที่ยว ดังนี้ 1) การจัดทำข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษาสภาพโดยทั่วไปในปัจจุบัน สภาพทางการตลาด สภาพของสินค้า สภาพของลูกค้า และสภาพคู่แข่ง ทั้งนี้เพื่อนำมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการตอบสนองความต้องการของลูกค้า 2) การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย (market segmentation) คือการกำหนดกลุ่มลูกค้าที่มีความเป็นไปได้ทางการตลาดสูงสุด เช่น กำหนดกลุ่มอายุ กลุ่มสภาพสังคม กลุ่มรายได้ หรือกลุ่มตามสภาพจิตวิทยา 3) การกำหนดวัตถุประสงค์ด้านการตลาด (objective) การกำหนดวัตถุประสงค์ควรเป็นไปอย่างชัดเจน เช่น ต้องการขยายจำนวนนักท่องเที่ยว หรือ ต้องการขยายวันพักของนักท่องเที่ยว หรือต้องการขยายอัตราส่วนการถือครองตลาด เป็นต้น 4) การกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด (marketing strategy) กลยุทธ์ด้านสินค้า

กลยุทธ์ด้านราคา กลยุทธ์ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และกลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการตลาด

5) การกำหนดงบประมาณ (budget) ควรพิจารณากำหนดงบประมาณในแต่ละตลาดในแต่ละกิจกรรมอย่างเหมาะสม 6) การกำหนดเป้าหมาย ควรคาดคะเนเป้าหมายที่จะได้รับให้ชัดเจนและ

7) การติดตามและวัดผล เพื่อให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพ ต้องมีการควบคุมและวัดผลการดำเนินงาน เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงและแก้ไขต่อไป

Seaton และ Bennett (1996) ได้อธิบาย 6 ขั้นตอนในกระบวนการจัดการด้านการตลาดการท่องเที่ยว ดังนี้ 1) การศึกษาว่าลูกค้า คือ ใคร ต้องการอะไร 2) การศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ทั่วไป สภาพแวดล้อม และการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT analysis) 3) การกำหนดวัตถุประสงค์ 4) การวางแผนดำเนินการ โดยใช้ส่วนผสมทางการตลาด (marketing mix) 5) การสร้างข้อกำหนดในองค์กรเพื่อให้สามารถดำเนินการตามแผนได้และ 6) การประเมิน

Westlake (1999) ได้สรุปขั้นตอน ในการวางแผนด้านการตลาดการท่องเที่ยว มีรายละเอียดดังนี้ 1) การศึกษาตลาด เป็นการมองภาพการตลาดโดยรวม ว่าขณะนี้สถานการณ์ด้านการตลาดการท่องเที่ยวเป็นอย่างไร ใครคือคู่แข่ง เราอยู่ตรงจุดใด มีจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคอย่างไร 2) การตั้งเป้าหมาย เป็นการมองตัวเองว่า มีสินค้าใดบ้าง สินค้านั้นมีจุดเด่นอย่างไร จะพัฒนาสินค้าใหม่เพิ่มเข้าไปในตลาดได้หรือไม่ เราพร้อมหรือยัง ถ้ายังควรพัฒนาอย่างไรและสิ่งสำคัญคือ วัตถุประสงค์คืออะไร ต้องการวางตัวเองไว้ที่จุดใด หากจะไปถึงจุดหมายที่วางไว้จะมีผลกระทบอะไรบ้าง 3) การจัดทำแผนปฏิบัติการทางตลาด หลังจากการศึกษาตลาดและตั้งเป้าหมายแล้ว จะต้องหาหนทางที่จะเดินไปสู่จุดหมายนั้น โดยการจัดทำแผนปฏิบัติการทางการตลาดตามแนวคิดส่วนผสมทางการตลาดว่าจะขายสินค้าใด ขายให้ใคร ขายที่ไหน ราคาเท่าใด และส่งเสริมการตลาดโดยวิธีการใด 4) การควบคุมติดตามประเมินผล ขั้นตอนนี้เป็นการช่วยควบคุมดูแลระหว่างการนำไปปฏิบัติ เพื่อให้แผนนั้นใช้ได้ และบรรลุวัตถุประสงค์จากการศึกษาพบว่า ทั้งหน่วยงานและผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว ได้จัดทำลำดับขั้นตอนในการวางแผนตลาดการท่องเที่ยว ซึ่งมีความคล้ายคลึงและสอดคล้องกัน สรุปได้ว่า ในการวางแผนการตลาดการท่องเที่ยวนั้น จำเป็นต้องศึกษาในภาพรวมถึงสิ่งแวดล้อมภายนอกและภายในองค์กร รวมถึงความต้องการของลูกค้าก่อน จากนั้นองค์กรต้องกำหนดวัตถุประสงค์ว่ามีเป้าหมายอย่างไร แล้วจึงจัดทำออกมาเป็นแผนดำเนินการ ทั้งนี้อาศัยส่วนผสมทางการตลาดของสินค้าบริการเป็นเครื่องมือ จากนั้นเป็นการนำไปปฏิบัติ โดยมีการควบคุมประเมินผลเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ ดังนั้นจึงสามารถใช้แนวคิดดังกล่าวในการจัดการด้านการตลาด

ให้เหมาะสมกับชุมชนบ้านทุ่งสูง จังหวัดกระบี่ โดยเฉพาะการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยว การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWTO analysis) และการวางแผนดำเนินการ โดยใช้ส่วนผสมทางการตลาด 7 P's (marketing mix) ตามแนวคิดการวางแผนด้านการตลาด การท่องเที่ยว

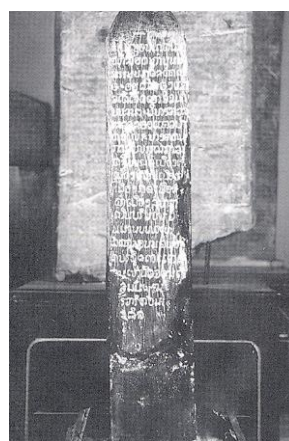
ชุมชนนครชุม

ประวัติความเป็นมาของเมืองนครชุม

เมืองนครชุม เป็นเมืองรูปสี่เหลี่ยมรี ตั้งอยู่บริเวณปากคลองสวนหมากฝั่งแม่น้ำปิง ด้านตะวันตกตรงข้ามกับเมืองกำแพงเพชร มีขนาดกว้างประมาณ ๔๐๐ เมตร และยาวประมาณ ๒,๙๐๐ เมตร เป็นเมืองที่มีคูน้ำ ๒ ชั้นและกำแพงดิน ๓ ชั้นล้อมรอบคูเมืองทางด้านเหนือ เริ่มแต่ฝั่งตะวันตกของถนนพหลโยธินผ่านย่านตลาดและหมู่บ้านนครชุม ขนานมากับลำคลองสวนหมากจนถึงปากคลอง ตอนที่บรรจบกับแม่น้ำปิงแล้วขาดหายไป โดยที่อาจจะใช้ลำแม่น้ำปิงเป็นส่วนหนึ่งของคูเมืองด้านเหนือ ผ่านวัดมหาธาตุเมืองนครชุมและลอดใต้สะพานข้ามแม่น้ำปิงของจังหวัดไปสิ้นสุดลงในเขตบ้านห้วยางตรงหน้าวัดเสด็จซึ่งตั้งอยู่บนฝั่งเมืองกำแพงเพชร คูเมือง และกำแพงเมืองทางด้านเหนือนี้ส่วนใหญ่ถูกทำลายลงเกือบหมดสิ้น โดยเฉพาะบริเวณที่ผ่านย่านตลาดนครชุมเข้ามา ปัจจุบัน ยังแลเห็นเป็นช่วง ๆ อยู่ตอนที่ขนานมากับลำคลองสวนหมากเท่านั้น คูเมืองด้านตะวันตกถูกทำลายหมดสิ้นจนไม่อาจคาดคะเนรูปของเมืองในตอนนี้เป็นเช่นใด แต่คูเมืองด้านใต้ยังเหลือร่องรอยพอแลเห็นเป็นแนวขนานไปกับถนนที่แยกจากถนนพหลโยธินไปยังสะพานข้ามแม่น้ำปิง คูเมืองด้านนี้ผ่านถนนไปวกลงบรรจบกับแม่น้ำปิงในเขตบ้านห้วยางภายในตัวเมืองนครชุมไม่เหลือร่องรอยโบราณสถานที่เป็นวัดวาอารามให้แลเห็น เพราะถูกรื้อทำลายเพื่อสร้างถนนและอาคารบ้านเรือนหมด ยังอยู่แต่เพียงวัดมหาธาตุ นครชุมซึ่งตั้งอยู่กลางเมือง ที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงกล่าววาทะที่วัดมหาธาตุ ที่พบศิลาจารึกสุโขทัยหลักที่ ๓ (จารึกนครชุม)ซึ่งกล่าวว่า สมเด็จพระมหาธรรมราชาลิไท ทรงสร้างพระเจดีย์บรรจุพระบรมธาตุขึ้น เจดีย์เดิมเป็นรูปทรงดอกบัวหรือพุ่มข้าวบิณฑ์แต่ในสมัยไม่นานมานี้ได้มีเศรษฐีพม่าได้ทำการซ่อมและปฏิสังขรณ์พระเจดีย์ ได้ก่อใหม่เป็นพระเจดีย์แบบพม่าไป

ภาพที่ 2 ส่วนขยายจารึกสุโขทัยหลักที่ 3 (จารึกนครชุม) ปรากฏคำว่านครชุม
ที่มา : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

ภาพที่ 3 ศิลปจารึกสุโขทัยหลักที่ 3 (จารึกนครชุม)
ที่มา : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

วัดสว่างอารมณ์ ตั้งอยู่ริมน้ำฝั่งตะวันออกของคลองสวนหมาก ทางไปวัดนี้ต้องข้ามลำคลองสวนหมากที่ตลาดเมืองนครชุม วัดนี้เป็นวัดโบราณที่ได้รับการซ่อมแซม และมีพระสงฆ์อยู่ ชากโบราณสถานไม่มีเหลือให้เห็นแล้วนอกจากพระพุทธรูปขนาดใหญ่ในวิหารริมคลองแห่งเดียว ขนาดหน้าตักกว้าง ๒ เมตร สูงเกือบ ๓ เมตร ขัดสมาธิราบ พระพุทธรูปองค์นี้ไม่มีฐานยกพื้นขึ้นให้สูง ฐานจมอยู่ระดับเดียวกับพื้นวิหาร เช่นเดียวกับพระเจ้าตนหลวงที่วัดศรีโคมคำ จังหวัดพะเยา นับเป็นพระพุทธรูปแบบเชียงแสนขนาดใหญ่ที่พบในเขตเมืองกำแพงเพชรขณะนี้ ประวัติและความเป็นมาของพระพุทธรูปองค์นี้ควรได้รับการสอบสวน เพื่อประโยชน์ในการศึกษา ศิลปกรรมแบบเชียงแสนและสุโขทัยให้สมบูรณ์ต่อไป

ภาพที่ 4 พระบรมธาตุเจดีย์และต้นศรีมหาโพธิ์วัดพระบรมธาตุ และหลวงพ่อดูโมงค์พระพุทธรูปแบบเชียงแสนวัดสว่างอารมณ์

ภาพที่ 5 ป้อมทุ่งเศรษฐี

ภาพที่ 6 วัดซุ่มกอ

ภาพที่ 7 วัดหนองลิงกา

ภาพที่ 8 วัดหนองพิกุล

ภาพที่ 9 วัดหนองยายช่วย

ภาพที่ 10 วัดหม่องกาแล

ภาพที่ 11 วัดเจดีย์กลางทุ่ง

ภาพที่ 12 กำแพงเก่าเมืองนครชุม

เมืองนครชุมคล้ายกับเมืองกำแพงเพชรในเรื่องที่ว่า มีกลุ่มวัดโบราณซึ่งอาจเรียกได้ว่า กลุ่มอรัญญิกอยู่ห่างจากเมืองมาทางใต้ราว ๑ กม. บรรดาวัดเหล่านี้ล้วนก่อสร้างด้วยอิฐทั้งสิ้น เช่น วัดเจดีย์กลางทุ่งซึ่งเป็นรูปทรงดอกบัว วัดป่ามีด วัดทุ่งเศรษฐี เป็นเจดีย์ทรงกลม และวัดหนองพิกุล มีเจดีย์วิหารแบบวัดตระพังทองกลางที่เมืองสุโขทัย เป็นต้น โดยเฉพาะวัดทุ่งเศรษฐีนั้น เป็นวัดที่มีความสำคัญของบรรดานักเล่นพระเครื่อง เพราะเป็นที่พบกรุพระพิมพ์ดินเผาที่มีชื่อเสียงที่สุดของเมืองกำแพงเพชร เมื่อพิจารณาจากหลักฐานด้านศิลาจารึกลักษณะผังเมืองคูเมืองสองชั้น กำแพงดินสามชั้นที่ล้อมรอบตัวเมืองและรูปแบบสถาปัตยกรรม ตลอดจนประเพณีในการใช้วัสดุที่ทำด้วยอิฐในการก่อสร้างอาคารทางศาสนาแล้ว ก็กล่าวได้ว่าเมืองนครชุมถือเป็นเมืองที่มีมาแล้วแต่ต้นสมัยของกรุงสุโขทัย

ในรัชกาลของสมเด็จพระมหาธรรมราชาลิไท ได้ทรงก่อพระศรีมหาธาตุและปลูกต้นพระศรีมหาโพธิ์ในเมืองนี้ จัดเป็นเมืองสำคัญเมืองหนึ่งของสุโขทัย และมีกล่าวถึงเสมอในจารึกครั้งสมเด็จพระมหาธรรมราชาลิไท แต่หลังรัชกาลนี้แล้ว เมืองนครชุมก็หมดสภาพเป็นเมืองสำคัญ เพราะได้มีการย้ายตัวเมืองมาสร้างใหม่ ณ เมืองซากังราวหรือเมืองกำแพงเพชรแทน ศิลาจารึกที่แสดงให้เห็นถึงการหมดสภาพการเป็นเมืองสำคัญของเมืองนครชุมก็คือ จารึกหลักที่ ๓๘ (จารึกกฎหมายลักษณะโจร) เป็นจารึกที่กล่าวถึงกษัตริย์พระองค์หนึ่งซึ่งคงมาจากกรุงศรีอยุธยา มาประทับอยู่ ณ เมืองกำแพงเพชร ได้ทรงประชุมบรรดาเจ้าเมืองต่าง ๆ ในเขตสุโขทัย และขุนนางข้าราชการแล้ว โปรดให้สร้างศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจรขึ้นกลางเมืองสุโขทัย เพื่อประกาศให้ปฏิบัติกันอย่างเคร่งครัดในเขตแคว้นนี้ บรรดาชื่อเมืองต่าง ๆ ที่ปรากฏในจารึก

หลักนี้ห้ามมีชื่อเมืองนครชุมไม่แต่กลับเน้นความสำคัญของเมืองกำแพงเพชรแทน(ศรีศักดิ์ วัลริโกดม 2536)

การตั้งถิ่นฐานและพัฒนาการทางสังคม

การตั้งถิ่นฐานของชุมชนเมืองนครชุมมีมาแต่โบราณมากกว่า 700 ปี เคยรุ่งเรืองมาก่อนที่จะสร้างเมืองซากงราว ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำปิง หรือเมืองกำแพงเพชรในเวลาต่อมา และจากการบูรณะกำแพงป้อมทุ่งเศรษฐี นครชุม เมื่อ ปี พ.ศ.2543 - 2544 ได้พบวัตถุโบราณ กำหนดอายุได้ประมาณปีพุทธศตวรรษที่ 20 - 22 จึงสันนิษฐานได้ว่าสร้างในสมัยอยุธยา ด้วยเป็นสถาปัตยกรรมแบบตะวันตก หลังจากย้ายเมืองไปอยู่ฝั่งตะวันออก นครชุมคงเป็นป้อมค่ายป้องกันทัพพม่า ซึ่งอาจมาทางฝั่งตะวันตกในสมัยอยุธยา ดังปรากฏมีป้อมป้องกัน ดังกล่าว ดังเช่น เคยมีทัพพม่าเคยยกทัพมาชุมนุมกันที่เมืองกำแพงเพชร คอยเตรียมเสบียงอาหารต่อเรือเพื่อเตรียมยกทัพไปตีกรุงศรีอยุธยา จึงหยุดพักทัพทำนาต่อเรือกันในฝั่งนครชุม ซึ่งมีพื้นที่ที่จะทำนาได้และป่าไม้ชุกชุม (รายงานการบูรณะโบราณสถานป้อมทุ่งเศรษฐี จังหวัดกำแพงเพชร 2544, หน้า 43) ดังนั้นเมืองนครชุมก็ยังคงมีความสำคัญในการเฝ้าระวังข้าศึกเป็นแหล่งทำมาหากินและสะสมเสบียงอาหารยามเกิดศึกสงครามจนถึงสมัยกรุงศรีอยุธยา

เมื่อเกิดกบฏเจ้าอนุวงศ์ในสมัยรัชกาลที่ 3 เจ้าเมืองกำแพงเพชร พระยารามรณสงคราม (เถื่อน) ได้เดินทางเข้าร่วมปราบกบฏในครั้งนั้นด้วย และได้รับพระราชทานเชลยชนชาวเวียงจันทน์มาด้วย 100 ครอบครัว การปรากฏหลักฐานในรัชกาลที่ 3 ปีพ.ศ.2329 พระยากำแพงเพชร พระยารามรณสงคราม (เถื่อน) ได้จัดการปลงศพท่านผู้หญิงแพง บุตรพระยากำแพงเพชร (นุช) ได้รับพระราชทานหีบศพหน้าเพลิง (ไฟพระราชทาน) จัดการศพที่หาดทรายริมแม่น้ำปิง ตรงโรงสีนายล้อม นุตตโยธิน ซึ่งเป็นบ้านของท่านแต่เดิม ในการศพนี้สมเด็จพระพุฒาจารย์ โต (พรมรังษี) ได้เสด็จมาในงานนี้ด้วย เพราะท่านผู้หญิงแพงมีศักดิ์เป็นป้าสมเด็จพระพุฒาจารย์ได้เสด็จประพาสถึงวัดไชยพฤกษ์ สังเกตเห็นปลวกอยู่แห่งหนึ่ง คือที่มณฑปพระพุทบาทสวมไวนั้น เป็นปลวกที่ทอดพระเนตรเห็นที่วัดนี้ จึงเสด็จเข้าไปยื่นหลักพระเนตรอยู่ประมาณ 10 นาที และตรัสกับพระยากำแพงเพชรพระยารามรณสงคราม(น้อย) หลานว่าให้ขุดปลวกนี้ มีใบเสมาจารึก เมื่อล้างน้ำดีแล้วท่านทรงอ่านและแปลความมีรับสั่งว่ามีพระธาตุอยู่ปากโน้น(ตะวันตก) คือแถบวังแปบให้รีบหาคนไปถากถาง พระยากำแพงผู้หลานได้จัดการตามรับสั่ง

พบพระธาตุ พระธาตุมีครบถ้วน จึงได้ย้ายเชลยชาวลาว 100 ครัวที่อยู่เกาะยายจั่น วัดป่าหมูเป็นเลขวัดเฝ้าพระธาตุ ไปอยู่ตำบลนครชุม (คลองสวนหมาก) จนปัจจุบันนี้ ส่วนวัดไชยพฤกษ์ เลยกลายเป็นวัดเสด็จ เพราะสมเด็จพระพุฒาจารย์เสด็จประพาสวันนี้

เหตุที่ปลงศพท่านผู้หญิงแพง ที่กลางหาดทรายหน้าบ้านนั้น เนื่องจากระหว่างที่เก็บศพไว้ที่จวนนั้น เกิดเพลิงไหม้อยู่ 10 วัน ตลอดถึงที่ตั้งโรงสีได้เดี๋ยวนี้ ทางเหนือจรดวัดเสด็จ ซึ่งเป็นเขตบ้านของท่านผู้หญิงแพง เมื่อเพลิงไหม้ก็ต้องย้ายศพหนีเพลิงลงไปกลางหาด เลยปลงศพตรงนั้นเลย (เอกสารอัดสำเนาคุณศรีรัตน์ นุชนิยม ทายาทรุ่นเหลนพระยากำแพงเพชร, 2547)

เมื่อปี พ.ศ.2398 ประเทศสยามได้มีการเซ็นสัญญาเบาริงกับอังกฤษ จึงทำให้เกิดกิจการค้ามากมายโดยประชาชนมีเสรีขึ้น จึงได้มีบริษัทต่างชาติเข้ามาเมืองไทย ในปีต่อมา เช่น บริษัทอีสเอเชียติก (Asiatique co.) บริษัทบอมเบย์ เบอร์มา (Bombay Borma Co.) บริษัทบริติชบอร์เนียว คอมพานี (Britrise Bernour Co.) ที่เข้ามาขออนุญาตทำกิจการขนไม้สักในเมืองไทย โดยเฉพาะภาคเหนือ จากปากน้ำโพถึงเชียงใหม่ จึงเกิดกิจการทำไม้กันในเมืองนครชุมด้วยเช่นกัน

เมื่อปี พ.ศ.2414 มีคนพม่าเชื้อสายกะเหรี่ยงชื่อ แซงภอ หรือพะยาตะกำ คนในบังคับอังกฤษเข้ามาดำเนินการดูแลกิจการทำ

ไม้ในเขตป่าคลองสวนหมาก คลองวังเจ้า คลองประกัง ได้นำผู้คนทั้งชาวไทยใหญ่ พม่า กะเหรี่ยง ขมุ ติดตามมาด้วยกลุ่มหนึ่ง การนั้นกิจการทำไม้ โดยตั้งบ้านเรือนอยู่ริมคลองสวนหมากหรือปากคลองแม่พลัด และเมื่อ พ.ศ.2414 พะยาตะกำ ขออนุญาตทางการเพื่อบูรณปฏิสังขรณ์ เจดีย์วัดพระบรมธาตุ ด้วยความศรัทธาในพระพุทธศาสนา จึงได้รับพระบรมราชานุญาตจากพระพุทธเจ้าหลวง (ร. 5) โดยสร้างเป็นเจดีย์ทรงพม่า ดังปรากฏหลักฐานดังนี้ ... แซงภอ...ได้เข้ามาทำหนังสือสัญญาขอทำไม้ขอนสัก ณ ป่าคลองสวนหมาก คลองวังเจ้า คลองประกัง แขวงเมืองกำแพงเพชร ได้ผลประโยชน์มาก แซงภอ มีใจศรัทธาอยากจะทำสร้างพระเจดีย์ก่อสวมพระเจดีย์เก่า ที่วัดพระธาตุที่เมืองกำแพงเพชร ฝั่งตะวันตก

ภาพที่ 13 ประชาชนชาวนครชุมรอรับเสด็จพระพุทธเจ้าหลวง (รัชกาลที่ 5) ในบริเวณวัด
พระบรมธาตุ

ที่มา : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

ภาพที่ 14 เรือหางแมงป่อง เรือพระที่นั่งรัชกาลที่ 5 เมื่อเสด็จประพาสต้นเมืองกำแพงเพชร
พ.ศ.2449

ที่มา : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

ภาพที่ 15 เรือหางแมงป่อง พระองค์ทรงแจวเรือด้วยพระองค์เอง

ที่มา : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

แชกอ ได้จ้างราษฎรทำอิฐก้อนสี่เหลี่ยมเงิน 44 ซัง 7 ตำลึง 2 บาท จะก่อสวมเจดีย์
 เก่าลงทั้งสามองค์ กว้าง 15 วา ยาว 15 วา ซักเป็นสี่เหลี่ยมมีมุข 4 ด้าน แล้วจะก่อเจดีย์บนมุข
 ด้านละองค์ ขอพระราชทานที่ดินก่อกำแพงรอบพระเจดีย์หน้าสามศอก สูงสี่ศอก นางพระเจดีย์
 ออกไปอีก 10 วา จะเอาช่างเมืองนอกมาก่อจะลงมือกระทำระหว่า ๓ เดือนหก ช้างขึ้นปีวอกจัตวาศก
 แต่รูปพระเจดีย์เก่าที่ชำรุดหักพังนั้น ได้นำแผนที่ถ่ายตัวอย่างให้ข้าหลวงชำนาญภาษาลงไปนั้นได้
 แจ้งมาบอกแล้ว จึงให้พระราชเสนาปลัดทูลฉลอง มหาดไทยฝ่ายเหนือ บอกเสนอท่านเจ้าพระยา
 ศรีสุริยวงศ์ ผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน ท่านเจ้าพระยาภูธราภัยที่สมุหนายก ได้ปรึกษาพร้อมกัน
 เห็นว่า แชกอ กะเหี่ยงมาทำป่าไม้ขอนสักเมืองกำแพงเพชร มีทุนรอนมากมีใจศรัทธา ที่จะ
 สถาปนาพระเจดีย์เก่า ทำมุขก่อกำแพงเสริมพระเจดีย์ธาตุนั้น เป็นกองการกุศลของ แชกอ
 ต่อไปในพุทธศาสนาจะได้เป็นที่สักการบูชาต่อไป และได้รื้อขนกำแพงศิลาแลง จากบ้อมทุ่งเศรษฐี
 ด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือมาถมตลิ่งหน้าวัด ทำเชื่อมกันดินพังและทำฐานเจดีย์ที่ทำการบูรณะ
 ใหม่ด้วยเช่นกัน

หลังจากเวลาล่วงเลยมา 30 ปี พ.ศ.2447 นายร้อยพระไพบ็องชายพะยาตะก่า ได้เริ่ม
 ปฏิสังขรณ์ต่อจนแล้วเสร็จ ยกช่อฉัตรขึ้นประดิษฐานในเดือน 6 พ.ศ.2449 ก่อนที่พระบาทสมเด็จพระ
 พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจะเสด็จถึงเมืองกำแพงเพชรเพียง 3 เดือน

จากลักษณะทางภูมิศาสตร์ ทำเลที่ตั้งของเมืองมีแม่น้ำปิงและลำคลองสวนหมาก
 เป็นองค์ประกอบหลัก ประชาชนได้เลือกที่ตั้งบ้านเรือนเลาะริมฝั่งคลองสวนหมาก เรียงรายมา
 จนถึงปากแม่น้ำปิง ด้วยความยาวของลำคลอง จึงแบ่งชุมชนเป็นปากคลองเหนือ ปากคลองกลาง
 ปากคลองใต้ ชุมชนกลุ่มปากคลองเหนือมีวัดท่าหมันเป็นศูนย์กลาง อยู่ภายในกำแพงเมืองด้าน
 เหนือกลุ่มใหญ่ การขยายตัวของชุมชนเพิ่มมากขึ้น และความเสื่อมโทรมของสภาพวัดประชาชนจึง
 ได้ย้ายวัดท่าหมันไปอยู่ฝั่งคลองด้านทิศตะวันตกของคลองสวนหมากรวมกับ วัดสว่างอารมณ์... เป็น
 การขยายตัวของย่านตลาดการค้าโดยเฉพาะชุมชนชาวจีน และกลุ่มบริวาร พระไพบ็อง ที่มีได้อพยพกลับ
 ภูมิลำเนาเดิม ยังคงรักที่จะพึ่งพาร่มโพธิ์ ร่มไทร ในองค์พระมหากษัตริย์ไทย แผ่นดินพระสยาม
 เทวาริราช ตั้งหลัก ปักฐานทำนาไร่ ค้าขายกันไปตามถนัดของแต่ละคน ชุมชนรอบวัดพระบรม
 ธาตุหรือที่เรียกว่าบ้านปากคลองใต้นั้น มีอาชีพทำการเกษตรเป็นหลักมีอาชีพค้าขายบ้างบางส่วน
 เช่น ทำนา ทำสวน ตักยาง ทำไม้ วิธีการดำรงชีวิตของชุมชน นครชุมในยุคนี้จึงเกิดวรรณกรรม
 นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของอาจารย์มาลัย ชูพินิจ ได้กล่าวไว้ว่าเป็นรูปธรรม เห็นภาพ
 ดังความตอนหนึ่งว่า “เมื่อเดือน 5 ผ่านไป และงานไร่ที่เกาะหน้าบ้าน ชุกมือขึ้น หญิงสาวก็เกือบ
 ไม่มีเวลาที่จะมาหมกมุ่นครุ่นคิดถึงแต่อนาคตของชีวิตหล่อนอยู่ได้ เพราะนอกจากพืชผลหลายจะ

เริ่มแก่และสูง ภาวะที่จะต้องเร่งเก็บใบยาที่แก่มาบ่มและหันตากเป็นยาตั้งต่อไปก็รออยู่ข้างหน้า เกาะใหญ่ซึ่งเหยียดยาวอยู่นอกฝั่งกลางแม่ปิง แต่ปากคลองสวนหมากเหนือจนจรดหัวบ้านคลองสวนหมากก็ได้ อาจจะเป็นแหล่งกลางของการทำพืชไร่ผักและพืชอื่น ๆ ของชาวตำบลนั้น แต่มันก็มีความหมายเพียงอาหารประจำวัน หมายถึงการแจก แลกเปลี่ยนและซื้อขายในระหว่างกันเอง ต่างกว่ายาสูบซึ่งท่านอาจหอบเก็บไว้ได้นาน เป็นสินค้าสำคัญเท่ากับน้ำผึ้ง ขี้ผึ้ง ได้ สีเสียด หรือน้ำมันยาง เมื่อพ่อค้าเหนือล่องลง หรือเรือส่งขึ้นไปถึง”

ความอุดมสมบูรณ์ในลำน้ำแม่ปิงในอดีตอันมากด้วย กุ้ง หอย ปู ปลา ดังความในทุ่งมหาราชว่า “ครั้งหนึ่งแม่ปิงที่เว้งว่างเต็มไปด้วยจอกและสวะ เต็มไปด้วยแพไม้ แพเสา เรือ โกลนติดธงสีต่าง ๆ กัน เรือระหัดท้ายของมิสหลุยส์ที่สร้างความคึกคักและสร้างชีวิตชีวาให้ชาวกำแพงเพชร และที่นี้ยังมีฝูงปลาสร้อย ซึ่งขึ้นมาจากใต้ยังคงผ่านแม่น้ำปิงในพื้นที่กำแพงเพชรไปไม่ขาดสาย ไม่มีใครรู้ว่ามันไปไหน นอกจาก....ไป...และไปทั้งกลางคืนกลางวัน เป็นทิวแถวสุดสายตา สุ่มไม่รู้จักขา ทอดแหและลงมือตักเล็กไม่รู้จักหมด”

ดังนั้น การก่อสร้างบ้านเรือนตลอดริมฝั่งคลองสวนหมากด้านในจึงทำให้คันดินกำแพงเมืองโบราณ ขาดหายไปเลยจนถึงเข้าฝั่งแม่น้ำปิงอีกตลอดแนว ยังพอมีให้เห็นเฉพาะช่วงด้านทิศใต้ด้านในบางส่วนเท่านั้น แต่นครชุมก็ยังเป็นเมืองน่าอยู่มาแต่อดีต ดังความในทุ่งมหาราชตอนหนึ่งว่า “ที่นี่ดีทุกอย่าง สำหรับจะอยู่จะกินจะตาย” (ทุ่งมหาราชกับประวัติศาสตร์เมืองกำแพงเพชร, 2538, หน้า 77) เป็นคำพูดของจีนเมื่อพบสาวงามชื่อสุดใจบ้านปากคลองเป็นการบอกถึง ความพร้อมที่จะมาเป็นเขยบ้านนี้อย่างจริงจัง

การขยายตัวของตลาดนครชุมเพิ่มมากขึ้นเมื่อมีการอพยพของประชาชนหลายจังหวัด ทั้งภาคเหนือและอีสานได้เข้ามาบุกพื้นที่ป่าเพื่อทำการเกษตรกรรมด้านทิศตะวันตกของเมือง เพิ่มขึ้น จึงเกิดการขยายตัวของ การบริการสินค้า ให้กับชุมชนเกษตรกรรม มีการก่อสร้างอาคารพาณิชย์ ค.ศ.ล. ขึ้นมากลุ่มหนึ่งด้านฝั่งติดถนนสายเอเชีย จึงไม่ทำให้อาคารบ้านเรือนแถวไม้ดั้งเดิม ถูกทำลายทั้งฝั่งริมคลองและย่านใจกลางตลาดเดิม

ประชาชนกลุ่มค้าขายจึงยังคงพักอาศัยขายคาเรือนเดิมด้วยความสงบ และไม่เดือดร้อนในวิถีชีวิต สามารถพึ่งตนเองได้ มีฐานะค่อนข้างดี จากการใช้เก็บหอมรอมริบจากบรรพบุรุษมาแต่อดีต ลูกหลาน เหลน ได้แยกย้ายครัวกันออกไปอยู่รอบข้างชุมชน โดยมีได้รื้อถอนอาคารบ้านเรือนเก่าสร้างใหม่เหมือนฝั่งเมืองกำแพงเพชรที่มีการรื้อถอนกันมากจนขาดเอกลักษณ์ อันมีคุณค่าทาง ประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในหลายย่าน จากการพัฒนาประเทศชาติในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะการสร้างถนนหนทางจึงทำให้ การเดินทางขนส่งจากก่อนนี้ใช้เรือเป็นหลัก

โดยมีท่าเรือจ้างอยู่ ณ หน้าวัดพระบรมธาตุ ข้ามฟากไปฝั่งกำแพงเพชรหลายท่าด้วยกัน แต่ส่วนใหญ่จะข้ามไปยังท่าหลังอำเภอซึ่งเป็นฝั่งตรงกันข้ามกับท่าวัดพอดี และเมื่อปี พ.ศ.2499 ได้มีการก่อสร้างสะพานคอนกรีตในสมัยจอมพล ป.พิบูลย์สงคราม ได้อนุมัติเงินงบประมาณ 17 ล้านบาท สร้างแล้วเสร็จในปี พ.ศ.2500 พร้อมทางเชื่อมต่อกถึง ถนนพหลโยธินฝั่งนครชุม จึงทำให้การเดินทางรถยนต์สะดวกเพิ่มมากขึ้นและการก่อสร้างสะพานอุโมงค์ข้ามแม่น้ำปิงที่ตำบลวังเจ้า เป็นสะพานโค้งคันธนูได้ก่อสร้างแล้วเสร็จเมื่อปี พ.ศ.2496 การเดินทางไปจังหวัดตาก เมืองเถิน ลำปาง สะดวกมากขึ้นด้วยเช่นกัน (84 ปีกรมทางหลวง)

วิถีนี้วิถีชุมชนเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาบ้านเมืองของรัฐบาล ดังกล่าว การอพยพเคลื่อนย้ายจากผู้คนต่างถิ่นเข้ามาอาศัยในพื้นที่รอบนอกเพิ่มมากขึ้น เป็นลำดับมาโดยเริ่มต้นเมื่อราวปี พ.ศ 2500 เป็นต้นมา

ภาพที่ 16 สภาพเรือนค้าขายริมคลองสวนหมาก

ประชาชนส่วนใหญ่ในเขตเทศบาล ประกอบอาชีพค้าขาย และรับจ้าง รับราชการ พนักงานห้างร้านส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ เป็นวัฒนธรรมผสมผสานเช่นเมืองอื่น ๆ มีการจัดงานประเพณีของชาวจีนขึ้นทุกปีมีมหรสพอุปรากรจีน งิ้ว ขึ้นบริเวณตลาดในเดือนกุมภาพันธ์ ของทุก ๆ ปี

ในอดีตชุมชนชาวนครชุม มีความเป็นอยู่ค่อนข้างแออัดคน ต่อสู้ ตื่นรอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคภัย ที่มาจากน้ำป่า คือ ไข้ทรพิษ ฝีดาษ ระบาดกับประชาชนให้ล้มตายกันเกือบหมดหมู่บ้าน หัวหน้าชุมชนหรือกำนันรุ่น พระเอกในนวนิยายเรื่องทุ่งมหาราช ได้อพยพลูกบ้านหนีตายไปอยู่ถึงบ้านลานดอกไม้ ศพเผาฝังกันไม่ทัน ดังความในทุ่งมหาราชตอนหนึ่งว่า

“คนทางใต้ได้ยื่นชื่อปากคลองเข้าชนหัวลูกคนทางเหนือล่องเรือผ่านมายังต้องหันหน้ามองแต่ฝั่งด้านตะวันออก” อันสร้างความหวาดกลัวให้กับผู้คนที่ต้องเดินทางผ่านนครชุมในอดีตนครกระทั่งเมื่อองค์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จเยี่ยมพสกนิกรของพระองค์ที่วัดพระบรมธาตุ เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2449 เมื่อ 99 ปีมาแล้ว (2547) ด้วยพระบุญบารมีของพระองค์ท่าน จึงทำให้เกิดความความพัฒนาในความปลอดภัยของบ้านเมือง ผู้คนจึงได้อพยพเข้ามาอยู่กันใหม่ด้วยความเชื่อในความมหัศจรรย์ ศรัทธา บารมี ดังกล่าว

ในส่วนชาวบ้านที่มีอาชีพรับจ้างตัดไม้ซุงให้กับบริษัทในยุคนั้น ทำไร่ นา อยู่ที่วังกระทะ การทำน้ำมันยางจากต้นยางนา ส่งให้พ่อค้าในตลาดนำส่งขายถึงบางกอก เกิดการต่อสู้แย่งชิงไม้กันในปี ระหว่าง พวกเขาทำไม้ให้บริษัทกับพวกเขาทำไม้ ส่วนตัว การตัดยางของชาวบ้าน เกิดการต่อสู้รบราฆ่าฟันกันมาแต่อดีต สร้างปัญหาให้กับเจ้าหน้าที่ส่วนรัฐ ที่จะต้องเข้ามาเจรจาตกลง ประองตอง บางครั้ง เจ้าหน้าที่บางคนก็เข้าข้างฝ่ายบริษัทก็เกิดปัญหาไม่หยุดหย่อนมาแต่อดีต ตั้งแต่ปลายรัชกาลที่ 4 จนกระทั่งหมดสัญญาสัมปทาน เมืองกำแพงเพชรไม้หมดป่าไปอย่างน่าเสียดาย

สภาพชายหาด และเกาะริมคลองสวนหมากยามหน้าแล้ง ชาวบ้านลงไปทำสวน โดยเฉพาะไร่ไผ่ยาสูบ ยาเส้น ปลูกพืชผักสวนครัว ข้าวโพด ที่มีอายุสั้นในริมแม่น้ำ สร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างพอเพียงมาโดยตลอดดังคำกล่าวที่ว่า “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” เมืองนครชุมก็ยังคงมีเช่นกัน กุ้ง หอย ปู ปลา มีอยู่เต็มแม่น้ำปิงและคลองสวนหมาก

สภาพบ้านเรือนจึงยังคงเป็นเรือนผูกไม้ไผ่ ฝาฟาก มุงแฝก มุงคา เหมือนชุมชนชนบทรุ่นสมัยเดียวกัน ผู้ใดพอมีฐานะดีจึงจะมีเรือนไม้ฝากระดานได้ ดังความตอนหนึ่งของนวนิยายเรื่อง ทุ่งมหาพระราชของควมว่า “นครชุมยังมีการพัฒนารูปแบบเรือนไม้ถาวรในยุคหลังเมื่อมีการนำเทคโนโลยีเครื่องมือ และรูปแบบเรือนแบบตะวันตกที่เข้ามาเมืองนครชุม ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 แต่ยังคงอยู่ในกลุ่มผู้มีฐานะ มีคหบดี หรือพ่อค้าเท่านั้น จนกระทั่งประชาชนได้มีการเก็บหอมรอมริบ พอที่จะจ้างช่างทำเรือนได้ภายหลัง ที่ชาวบ้านได้มีโอกาสได้สร้างบ้านเรือนไม้ถาวรได้ในเวลาต่อมา แลยังคงมีให้เห็นจนปัจจุบัน จากการสัมภาษณ์ได้ความเห็นพร้อมกันว่า ผู้เป็นเจ้าของเรือนเหล่านั้นยังคงรักและหวงแหนมรดกอันล้ำค่าต่อไป และพยายามจะซ่อมแซมดูแลเพื่อให้ผู้ฟังได้โดยง่าย และพร้อมจะร่วมมือกับทางการในการพัฒนา สภาพแวดล้อมชุมชนให้มีความคงทนสืบต่อไป จะพบว่าบ้านเรือนของชุมชน ชาวนครชุมยังมีให้เห็นเป็นย่านเป็นกลุ่ม ๆ ตลอดแนว ของถนน และด้านในเข้าไปอีกจำนวนมากที่ยังคงอนุรักษ์สภาพทางสถาปัตยกรรมดั้งเดิมเอาไว้ได้ดีเมืองหนึ่ง ที่ควรจะนำเสนอให้เกิดความภาคภูมิใจในสมบัติของบรรพชนและจะเห็นได้ว่า บางเรือนได้ทำการซ่อมแซมแต่เดิมบางส่วน เพื่อให้สวยงามและสนองตอบความต้องการของผู้

อาศัย มีหลายเรือน เป็นต้น บางเรือนได้มีการสร้างเป็นเรือน ค.ส.ล แต่ก็ด้วยความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันของศิลปิน จึงยังคงนำรูปแบบบางส่วน คงไว้โดยเฉพาะหลังคาเรือนซึ่งยังคงเป็นป็นหมา เช่นเดิม ในซอยซากงราว ที่เพิ่งจะแล้วเสร็จเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2547

รูปแบบในความเชื่อความศรัทธา ในพระพุทธศาสนาของชุมชนก็เช่นกัน ชุมชนปากคลองใต้ และปากคลองกลางมีวัดพระบรมธาตุ เป็นศูนย์กลางของจิตใจในชุมชนที่ยังคงปฏิบัติภารกิจแห่งพระธรรมทางศาสนาอย่างแน่นแฟ้นและกระอบด้วยพระสงฆ์องค์เจ้า ได้ปฏิบัติกิจการทางสงฆ์ด้วยความศรัทธามาโดยตลอดนับร้อยปี มีเจ้าอาวาส เป็นผู้นำการพัฒนาทั้งทางกายภาพ และกายธรรม รัช มีการเรียนการสอนพระธรรมวินัยแก่สามเณรได้บวชเรียน เป็นวัดพัฒนาตัวอย่างจนได้รับให้เป็นอารามหลวง ทางด้านกายธรรม ท่านเจ้าคุณศรีวัชรภร ได้บูรณะโคตต้นศรีมหาโพธิ์อายุ 700 กว่าปีที่องค์พระมหาธรรมราชาได้ทรงปลูกไว้ ให้ดูสง่างามมากยิ่งขึ้น สร้างศาลาพุทธบูชา เพื่อให้ประชาชนได้มากราบไหว้พระสาวรีกชาติ ในองค์พระมหาเจดีย์ ทำการซ่อมแซมปรับปรุงศาลาการเปรียญติดยกให้สูงขึ้น และเพิ่มขยายให้มีพื้นที่ใช้สอยเพิ่มมากขึ้นโดยยังคงรูปแบบศิลปสถาปัตยกรรมไทยเดิมโบราณ เพื่อจัดทำให้เป็นพิพิธภัณฑ์สายใยชุมชน นำเสนอเรื่องราวของประวัติศาสตร์ชุมชนในความเชื่อที่ว่า

จะปลูกจิตสำนึกให้ผู้คนเกิดความรักและหวงแหนในสมบัติของท้องถิ่น และเป็นการศึกษาของผู้สนใจทั่วไป

รูปแบบทางวัฒนธรรมการศึกษา จากแต่เดิมมีการศึกษาเฉพาะในวัดเท่านั้น เมื่อประชากรเพิ่มมากขึ้น ทางกรจึงได้สร้างโรงเรียนบ้านนครชุมเพื่อสนองตอบการศึกษาเด็กไทย และสร้างโรงเรียนมัธยมขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2518

กรรมการผู้ก่อตั้งได้ตั้งชื่อว่า โรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระยา วชิรปราการหรือพระยาตากสินมหาราชที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าเมืองกำแพงเพชร เมื่อปี พ.ศ. 2310 ตั้งอยู่บริเวณหน้าวัดพระบรมธาตุนั่นเอง

ดังนั้น ทั้งโรงเรียนและวัดได้มีกิจกรรมเกื้อกูลกันมาโดยตลอด ผูกพัน สัมพันธ์ ในหลายกิจกรรมทั้งทางพุทธศาสนา และวิชาการให้กับกุลบุตร กุลธิดา ของชุมชนชาวนครชุม ทุก ๆ กิจกรรมที่มีสัมพันธต่อชุมชนวัดและโรงเรียนตลอดมา จนถึงปัจจุบัน ดูเสมือนว่าสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอย่างมากมายอาจกล่าวได้ว่าเป็นการสร้างให้เกิดท้องถิ่นนิยม (localism) ให้กับชุมชน เพื่อมุ่งหวังที่จะได้เป็นท้องถิ่นวิวัฒน์ (Localization) ได้ต่อไปในอนาคต

ที่ตั้งและประชากรเทศบาลตำบลนครชุม

ในอดีตจัดตั้งเป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบสุขาภิบาล โดยราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ หน้า 9 – 10 เล่ม 73 ตอนที่ 99 วันที่ 28 พฤศจิกายน 2499 ตามประกาศ กระทรวงมหาดไทยเรื่อง จัดตั้งสุขาภิบาลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ขึ้นเป็น สุขาภิบาลฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 4 และมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติ สุขาภิบาล พ.ศ.2499 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจึงประกาศจัดตั้งสุขาภิบาลขึ้นให้เรียกชื่อว่า “สุขาภิบาลนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร” และกำหนดเขตไว้ดังต่อไปนี้

ด้านเหนือ ตั้งแต่หลักเขตที่ 1 ซึ่งตั้งอยู่ในแนวตั้งฉากกับถนนพหลโยธิน ตรงหลัก กม. ที่ 61.650 ทางทิศตะวันตก และอยู่ห่างจากปากตะวันตกของถนนพหลโยธิน ไปทางทิศ ตะวันตก เป็นระยะ 250 เมตรจากหลักเขตที่ 1 เป็นเส้นขนานกับฝั่งเหนือและฝั่งตะวันออกของ คลองสวนหมาก ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ถึงฝั่งตะวันตกของแม่น้ำปิง ซึ่งเป็นหลักที่ 2

ด้านตะวันออก จากหลักเขตที่ 2 เลียบตามฝั่งตะวันตกของแม่น้ำปิง ไปทางทิศ ตะวันออกเฉียงใต้ ถึงจุดที่อยู่ห่างจากจุดศูนย์กลางสะพานข้ามแม่น้ำปิง ไปทางทิศตะวันออก เฉียงใต้ 250 เมตร ซึ่งเป็นหลักเขตที่ 3 ด้านใต้ จากหลักเขตที่ 3 เป็นเส้นขนานกับสะพานข้าม แม่น้ำปิงและถนนตัดใหม่ ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือถึงปากตะวันออกของถนนพหลโยธิน ซึ่งเป็นหลักเขต ที่ 4

จากหลักเขตที่ 4 เป็นเส้นตั้งฉากกับถนนพหลโยธิน ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ถึงจุดซึ่งอยู่ห่างจากปากตะวันตกของถนนพหลโยธิน ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ เป็นระยะ 250 เมตร ซึ่งเป็นหลักเขตที่ 5 ด้านตะวันตก จากหลักเขตที่ 5 เป็นเส้นขนานกับถนน พหลโยธินไปทางทิศเหนือจนบรรจบกับหลักเขตที่ 1 ประกาศ ณ วันที่ 8 พฤศจิกายน 2499

จนกระทั่งเมื่อได้มีพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 ตาม พระราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 116 ตอนที่ 9 ก วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2542 ให้ เปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลตำบล ตั้งแต่วันที่ 25 พฤษภาคม 2542 และกำหนดให้เทศบาล ตำบลนครชุมเป็นเทศบาลชั้นกลาง มีพื้นที่ทั้งหมด 3.5 ตารางกิโลเมตร

ประชากร	รวม	7,447	คน
	ชาย	3,603	คน
	หญิง	3,844	คน
ครัวเรือน	รวม	1,747	หลัง
ความหนาแน่น		2,128 / 1	ตารางกิโลเมตร (มีความหนาแน่นสูง)

สภาพทางวัฒนธรรมและประเพณี

เมืองนครชุม มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาแต่โบราณ อีกทั้งยังมีผู้คนจากถิ่นอื่นอพยพกันเข้ามาตั้งหลักแหล่ง กลุ่มคนเหล่านี้ต่างก็มีวัฒนธรรมประเพณีของตนเองติดมาด้วย และยังคงถือปฏิบัติเหมือนกับอยู่ในถิ่นเดิมของตน ด้วยเหตุนี้ประเพณีต่างๆ จึงมีทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกันไปตามลักษณะของท้องถิ่นแต่อดีตถึงปัจจุบันประเพณีดั้งเดิมที่น่าสนใจมีดังนี้

วันมาฆะบูชา ตรงกับวันเพ็ญกลางเดือนสามของทุกปี มีการบำเพ็ญกุศล มีงานนมัสการพระบรมธาตุที่วัดพระธาตุ ในงานเทศกาลนี้มักจัดให้มีเทศน์จาตุรงคสันนิบาต ปลูกฉภา วิสัชนา และมหรสพตามสมควรชาวบ้านเรียกว่า งานเพ็ญเดือนสาม หรือ มาฆะบูชา

ประเพณีตรุษไทย ตรงกับวันสิ้นเดือนสี่ของทุกปี ชาวบ้านเรียกว่า วันตรุษ โดยวันแรม ๑๔ ค่ำ เวลาเย็น มีการก่อพระเจดีย์ทรายตามวัดต่างๆ เสร็จแล้วพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ รุ่งขึ้นเวลาเช้าทำบุญตักบาตร เป็นการเสร็จพิธีฉลองพระเจดีย์ทราย ในระหว่างวันตรุษ ๓ วันนี้ เวลากลางวันมีการละเล่นพื้นบ้าน เช่น เพลงพวงมาลัย เข้าเจ้าเซ็น เข้าอีจู้ แม่ศรี มอญ ซ่อนผ้า เป็นต้น แต่ในปัจจุบันการละเล่นพื้นเมืองแบบเก่าไม่ค่อยจะมีแล้ว

ประเพณีสงกรานต์ ตรงกับวันที่ ๑๓ - ๑๕ เมษายนของทุกปี มีการทำบุญตักบาตร และการเล่นสันทนาการเหมือนกับที่อื่น ๆ โดยมีกิจกรรม ได้แก่ ก่อพระเจดีย์ทราย ซึ่งมักจะทำในวันที่ ๑๒ เมษายน เมื่อก่อเสร็จก็นิมนต์พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ ครั้นรุ่งขึ้นวันที่ ๑๓ เป็นวันมหาสงกรานต์ มีการทำบุญตักบาตร ซึ่งถือเป็นการฉลองพระเจดีย์ทราย ในระหว่างวันมีการสงน้ำพระพุทธรูปทั้งที่วัดและพระพุทธรูปบูชาภายในบ้าน จากนั้นรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ เป็นการขอศีลขอพร ในวันที่ ๑๔ ประชาชนจะมารวมกันที่วัด เพื่ออาบน้ำพระภิกษุ หลังจากนั้นถวายภัตตาหารเพล เมื่อเสร็จพิธีก็นัดกันตั้งขบวนแห่ผ้าไปห่มพระบรมธาตุนครชุม

วันที่ ๑๕ เมษายน ถือเป็นวันพญาวัน ผู้เฒ่าผู้แก่ในครอบครัวจะใช้ด้านแดง-ขาว ผูกคอหรือมัดนิ้วบุตรหลาน ตลอดจนงานพิธีของเครื่องใช้และสัตว์พาหนะต่างๆ กล่าวคำอวยชัยให้พร เพราะถือเป็นวันเถลิงศก คือวันขึ้นปีใหม่ ในวันนี้มีการไหว้เจ้าพ่อหลักเมือง สงรงน้ำพระอิศวร เพื่อความเป็นสิริมงคลและขอพร ตอนเย็นชาวบ้านจะไปรวมกันที่หาดทรายที่ใดที่หนึ่งที่ใกล้กับวัดชุมชน และมีทำเลที่เหมาะสมที่จะร่วมกันก่อพระทรายน้ำไหล (คือการก่อทรายขึ้นเป็นองค์พระเจดีย์ และมีทางน้ำไหลโดยรอบ) เมื่อก่อเสร็จก็มีการสมโภชนกันด้วย

วันวิสาขบูชา ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ มีการก่อพระเจดีย์ทราย ก่อพระเจดีย์ข้าวเปลือก ในเทศกาลนี้ทางวัดมักจะจัดให้มีเทศน์เรื่องพระปฐมสมโพธิ ๒๐ กัณฑ์ ทั้งกลางวัน กลางคืนจนจบ

วันเข้าบุริมพรรษา ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ ประชาชนพากันไปทำบุญที่วัด ถวายผ้าสบงหรือผ้าจำพรรษา และผ้าอาบน้ำฝนโดยเรียกว่า “เทศน์ ๓ วันยก”

เทศกาลบุญมหาชาติ ตรงกับวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๐ จัดให้มีเทศน์คาถาพัน และในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ มีเทศน์มหาชาติ เรื่องพระเวสสันดรชาดกทำนองหลวง ๑๓ กัณฑ์

เทศกาลบุญบาตรข้าวต้ม ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ จัดให้มีเทศน์คาถาพัน รุ่งขึ้นทำบุญตัดบาตรข้างต้มลูกโยนข้าวต้มมัด และมีเทศน์มหาชาติชาดก ๑๓ กัณฑ์ เช่นเดียวกับเทศกาลบุญมหาชาติ เทศกาลนี้เรียกว่า บุญบาตรข้าวต้ม หรือ บุญปวารณาพรรษา

พิธีทอดผ้าป่าแถวและลอยกระทง ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ประเพณี การทอดผ้าป่าของชาวนครชุมมีวิธีการปฏิบัติแตกต่างจากทางภาคอื่น ๆ คือ จะทอดเมื่อใดก็ได้ แล้วแต่ผู้ทอด โดยพุทธศาสนิกชนจะนำเครื่องปัจจัยไทยทานตามศรัทธาบรรจุชะลอมหรือภาชนะ อื่นที่เหมาะสม โดยมักทำเป็นรูปช้าง รูปศพและรูปชุกพาสองกุมาร เครื่องไทยทานเหล่านี้จะถูก นำไปวางเรียงแอบไว้ข้างพุ่มไม้ที่ทุ่งวัดบักไว้เป็นแถว (จึงเรียกว่าผ้าป่าแถว) จุดธูปเทียนบูชา พอถึงเวลาอันสมควร ทางวัดจะให้บรรดาผู้ที่เป็นเจ้าของผ้าป่ามาจับสลากนามพระภิกษุที่ได้ นิมนต์ไว้ แล้วนำสลากนามพระที่จับขึ้นมาได้ไปปิดไว้ที่ผ้า ต่อจากนั้นพระภิกษุเจ้าของนามจะ ชักผ้าป่าตามสลากนามของท่าน

เมื่อเสร็จจากการทอดผ้าป่าแล้ว ทุกคนจะมุ่งหน้าไปที่ลำน้ำแม่ปิงเพื่อประกอบพิธีลอย กระทงต่อไปพิธีลอยกระทงนี้เชื่อกันว่าเป็นการทำความเคารพสักการะพระมหาเถระอุทิศเจ้า ที่สถิตอยู่กลางสะดือทะเลหลวง เพื่อที่จะให้ท่านได้นึกถึงศิษยานุศิษย์และพุทธศาสนิกชน และ จะได้ประสาทพรชัยให้อยู่เย็นเป็นสุขกันทั่วหน้า

เมืองนครชุมมีกระทงที่น่าสนใจชนิดหนึ่งคือ กระทงสาย ซึ่งผู้ลอยจะต้อง เตรียมการและวัสดุไว้ล่วงหน้าหลายวัน ด้วยการนำธูปชุน้ำมันยางแล้วผึ่งแดดให้แห้งสนิท เมื่อ ถึงวันลอยกระทงก็นำเรือไปทอดสมอกกลางแม่น้ำ จุดธูปที่เตรียมไว้แล้วปักบนกาทบกล้วยปล่อยให้ ลอยไปตามกระแสน้ำ ผู้ที่อยู่บนฝั่งจะเห็นความสวยงามของกระทงสายที่ลอยคดโค้งไปตาม สายน้ำ

งานประเพณีโนบพระ - เล่นเพลง โนบตีตเมื่อวันเพ็ญเดือนสาม หรือวันมาฆบูชา ชาวเมืองนครชุมและชาวเมืองกำแพงเพชร จะพากันเดินทางมานมัสการพระบรมสารีริกธาตุ ณ วัด

พระบรมธาตุนครชุมเป็นประจำ เรียกว่า “นบพระ” และเนื่องจากการคมนาคมในสมัยก่อนเป็นไปด้วยความยากลำบากพาหนะมีเพียง ช้าง ม้า วัว ควาย และเกวียนเท่านั้น กว่าจะเดินทางไปถึงและได้นบพระก็มีค่า และจำเป็นต้องนอนค้างพักแรมกันในบริเวณวัด จนรุ่งเช้าอีกวันหนึ่งจึงได้กลับ เป็นธรรมดาของชาวไทยทั่วไปซึ่งมีอารมณศิลป์ประจำใจ เมื่อมาอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาจากต่างถิ่นกันด้วย จึงแสดงการละเล่น ต่าง ๆ ประกวดประชันขันแข่งกันตามขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละหมู่บ้าน เรียกว่า “เล่นเพลง”

ประเพณีดังกล่าวได้ถูกละเลยและเสื่อมเลือนไป จนกระทั่งปี พ.ศ.๒๕๒๖ จังหวัดกำแพงเพชรได้รื้อฟื้นให้มีการจัดงานประเพณีอันงดงามนี้ขึ้นมาใหม่ โดยใช้ชื่อว่า “งานประเพณีนบพระ- เล่นเพลง” เพื่อเป็นการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามไว้ให้อนุชนรุ่นหลังได้พบเห็นและยึดถือเป็นแบบอย่างปฏิบัติสืบต่อไป

งานประเพณีสารทไทยกล้วยไข่เมืองกำแพงเพชรจัดขึ้นในช่วงเทศกาลวันสารทไทยตรงกับวันสิ้นเดือนสิบ หรือแรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๐ ประเพณีทำบุญวันสารทนี้มีมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาล โดยรับมาจากพิธีพราหมณ์ ซึ่งถือว่าเป็นการทำบุญในเวลาที่ดินข้าวออกรวงเป็นน้ำนม ดังนั้นจึงจัดทำพิธีขึ้นเพื่อเป็นการรับขวัญรวงข้าว และให้เป็นฤกษ์สิริมงคลแก่ต้นข้าวในนาด้วย ปัจจุบันเมื่อถึงวันสารทพุทธศาสนิกชนจะประชุมกันทำพิธีทางศาสนา ตักบาตร ถวายภัตตาหาร หลังจากนั้นก็จะมีการกวนกระยาสารทมธุปายาสหรือข้าวทิพย์ ข้าวยาคุ น้ำผึ้งและน้ำตาล พร้อมกับอาหารขึ้นถวายเป็นพระภิกษุสงฆ์

ประเพณีการละเล่น การละเล่นพื้นเมืองดั้งเดิม และการละเล่นปัจจุบันของชาวนครชุมและชาวเมืองกำแพงเพชรที่ยังคงปรากฏอยู่บ้างได้แก่ การเล่นระบำ ลูกชวง นางด้ง แม่ศรี คล้องช้าง มอญซ่อนผ้า ลิเก รำวง หมอลำ เพลงช้อย ซึ่งการละเล่นเหล่านี้นิยมเล่นกันในวันตรุษ คือวันสิ้นเดือน ๕ เริ่มเล่นก่อนวันสิ้นเดือนถึงวันขึ้นเดือนใหม่ เล่นในเวลาเย็นและกลางคืน ในสมัยก่อนเล่นกัน ๓ วัน ๓ คืน บางแห่งถึง ๗ วัน ๗ คืนก็มี

แหล่งสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมและเส้นทางเข้าถึง

1. โบราณสถานเขตอรัญญิกและกำแพงเมืองโบราณ
2. วัดพระบรมธาตุวรวิหาร
3. วัดสว่างอารมณ์
4. ตลาดร้อยปีนครชุม
5. สถาปัตยกรรมเรือนพื้นถิ่น

ลักษณะสถาปัตยกรรมเรือนพื้นถิ่น

จากประวัติศาสตร์สังคม วิถีชีวิตชนชาวนครชุมที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด ทำให้มองเห็นวิวัฒนาการทางสังคม อันเริ่มต้นมาจากชาวบ้านธรรมดาที่เข้ามาทำมาหากิน และเคลยชาวลาวเวียงจันทร์ 100 ครอบครัว การตั้งถิ่นฐานเกิดจากการเคลื่อนย้ายเสาะแสวงหาที่ทำกินกันมาแต่อดีตเป็นยุค ๆ สมัย ดังปรากฏหลักฐานชัดเจนจากเมืองก่อน 700 ปี เรื่อยมาดั่งยุครัตนโกสินทร์ ทั้งตอนต้นและตอนกลางหรือสมัยรัชกาลที่ 5 ที่แบ่งชนชั้นให้เห็นของสังคมที่เริ่มมีทั้งชนชั้นชาวบ้านหรือไพร่บ้าน ที่มีการสร้างบ้านเรือนกระท่อม พื้นฟากฝาหรือมุงแฝกมุงคา ผู้มีฐานะดีขึ้นไปก็จะเป็นพื้นไม้ฝาฟาก หรือฝากระดาน ในยุคที่มีกิจการทำไม้กันอย่างกว้างขวาง หรือยุคพะโป้ที่ทำให้บริวาร พ่อค้าไม้ต่างก็มีฐานะดีขึ้น จึงมีการจ้างช่างชาวจีนและชาวพม่าที่มีฝีมืองานไม้ ทำการก่อสร้างบ้านเรือน อันมีลวดลายวิจิตร ดังได้เห็นถึงปัจจุบันมากมาย

ส่วนในบริเวณบ้านเรือนของพะโป้นั้นมีร่วม 10 หลังคาเรือนด้วยมีลูกน้องบริวารหลายคนทำงานกันหลายหน้าที่ในกิจการทำไม้มีทั้งควาญช้าง ผู้ดูแลไม้ในป่า การขนส่งลำเลียงไม้ใน ถูน้ำหาลาก ลักษณะเรือนมีทั้งเรือนทรงไทยภาคกลางแบบจอมแห เรือนมะนิลาจั่วตั้ง และเรือนปั้นหยาจั่วล้ม ผสมผสานอยู่ในบริเวณเดียวกัน ส่วนลูกบ้านรอบนอกจึงนำไปเป็นแบบตัวอย่างของการสร้างเรือน เรือนส่วนใหญ่เป็นลักษณะเรือนเดี่ยว มิได้เป็นเรือนหมู่แบบภาคกลาง ขนาดของเรือนไม้ใหญ่โตเกินความจำเป็นของการพักอาศัยในครอบครัว เมื่อลูกโตออกเรือนก็จะไปสร้างเรือนใหม่ต่อไป

ภาพที่ 17 เรือนพะโป้ สร้างโดยพะยาตะกำ

ภาพที่ 18 สภาพเรือน ตำบลนครชุม

เรือนคนจีนส่วนใหญ่ใช้เป็นเรือนค้าขายเป็นหลัก คือสร้างเรือนให้เป็นที่พักอาศัย ชั้นบน ชั้นล่าง เป็นบริเวณจัดวางสินค้าเพื่อขาย ซึ่งมีทั้งเรือนเดี่ยวลักษณะเรือนโถงส่วนใหญ่ ยังคงยึดหลักเรือน 3 ห้อง แต่บางส่วนที่มี 4 – 5 ห้อง (ช่วงเสาด้านหน้า) และเรือนแบบแถวก็มี โดยแบ่งเป็นห้องแถวช่วงไม่เกิน 4.00 เมตร ลึก 12.00 เมตร หรือมากกว่าจนกลายเป็นเรือนแบบอย่างของตึกแถวมาตรฐานในเวลาต่อมาซึ่งส่วนใหญ่จะกว้าง 4.00 เมตร ลึก 12.00 เมตร ดังจะเห็นได้ทั่วไปในปัจจุบัน ด้วยความกว้างขนาด 4.00 เมตรนั้น ไม่เล็กและไม่กว้างเกินไปพอดีกับการจัดวางสินค้า ทางเดินสัญจร อย่างพอเหมาะและประหยัด และด้วยความจำกัดของตัวไม้ในการทำเสาและตงปูพื้นไม้ ในความกว้างขนาดนี้แข็งแรงพอเพียงกับโครงสร้างที่ทำด้วยไม้สักเป็นส่วนใหญ่ยกเว้นเสา

เรือนคหบดีมีน้อยมากในยุคนั้น ด้วยคหบดีที่สร้างเรือนพักอาศัยโดยไม่มีกิจการค้าด้วยนั้นมีน้อย ดังมีเพียงเรือนของขุนทวี ล้ำช้า และเรือนนายสมศักดิ์ ศิริไพบุรณ์ในเวลาต่อมา และมีเพิ่มขึ้นในยุคหลังคือเมื่อ 40 – 50 ปี ที่มีเรือนเดี่ยวหลังใหญ่โตเพิ่มมากขึ้น

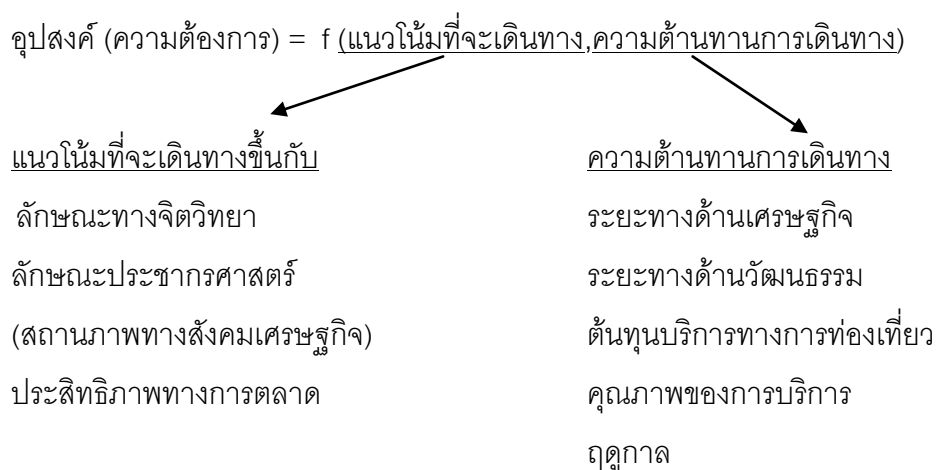
ส่วนเรือนพักอาศัยของชาวบ้านที่ค้าขายจะปลูกริมถนนซึ่งสามารถค้าขายได้ด้วยเช่นกัน มักทำหน้าเรือนเป็นฝาบานเพี้ยมหรือหน้าต่างเปิดได้กว้างตลอดเรือนเพื่อสะดวกกับการจัดวางและซื้อขายสินค้า ยกพื้นสูงพอพื้นน้ำ สูงต่ำต่างกันไปตามสภาพภูมิประเทศ ในเรือนที่สูงมากจึงทำบันได ขึ้นลง 3 – 4 ชั้น ส่วนใหญ่จะเป็น 3 ชั้น จึงเป็นที่มาของการแบ่งลักษณะเรือนแบบนี้ว่าเรือนชาลัน เรือนชายาว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยด้านความต้องการและพฤติกรรมการท่องเที่ยว

Malntoch และ Goeldner (1986) ได้ศึกษาและให้แนวคิดอุปสงค์การท่องเที่ยวหรือความต้องการซื้อสินค้าทางการท่องเที่ยว (demand to a destination) ประกอบด้วย “แนวโน้มที่จะเดินทางท่องเที่ยว” (Propensity to travel) เป็นความเต็มใจที่จะเดินทางหาประสบการณ์ในแหล่งท่องเที่ยวที่เลือกสรรแล้ว ซึ่งมีปัจจัยสำคัญ คือ แรงจูงใจทางการท่องเที่ยวและลักษณะทางจิตวิทยาของนักท่องเที่ยว คือ ลักษณะนิสัยเฉพาะบุคคลของนักท่องเที่ยวที่มีความชอบการท่องเที่ยวแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังมีสถานภาพทางสังคมเศรษฐกิจหรือข้อมูลประชากรศาสตร์ ซึ่งก็คือ ลักษณะทางสังคมและสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว พร้อมด้วยประสิทธิภาพทางการตลาดเป็นตัวชักจูง ซึ่งก็คือ ประสิทธิภาพทางการตลาดของหน่วยงานที่รับผิดชอบให้แหล่งท่องเที่ยวเป็นที่รู้จักและน่าสนใจ ดังภาพที่ 2

นอกจากแนวโน้มที่จะเดินทางแล้ว ยังมีอุปสรรคหรือ “ความต้านทานการเดินทาง” (resistance) เข้ามาขัดขวางอีกด้วย ได้แก่ “ระยะทางด้านเศรษฐกิจ” คือ เวลาและต้นทุนในการเดินทางจากที่พักอาศัยไปยังแหล่งท่องเที่ยว “ระยะทางด้านวัฒนธรรม” คือ ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวและวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยว “ต้นทุนค่าบริการ” คือ ยิ่งต้นทุนค่าบริการในแหล่งท่องเที่ยวสูงก็ยิ่งเกิดความต้านทานในการเดินทางสูง และ “คุณภาพของการบริการ” ก็เป็นปัจจัยสำคัญ ถ้าคุณภาพการบริการในแหล่งท่องเที่ยวสูง การเดินทางท่องเที่ยวก็จะต่ำ และสุดท้ายคือ “ฤดูกาล” มีผลต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวมากเช่นกัน กล่าวคือ ความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวจะขึ้นกับช่วงเวลาในปีหนึ่งๆ ด้วย ว่าได้วางแผนท่องเที่ยวพักผ่อนในระยะเวลาใด ตัวอย่าง การเล่นสกี ความต้องการจะสูงในฤดูหนาว และความต้านทานต่อการเดินทางไปเล่นสกีจะต่ำในฤดูร้อน กล่าวได้ว่าแนวโน้มที่จะเดินทางจะถูกความต้านทานลดทอนบทบาทลง

ภาพที่ 19 ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์ (ความต้องการ)

ที่มา : McIntoch และ Goeldner, 1986 ,p. 244

ประโยชน์จากการศึกษาในส่วนนี้ทำให้ทราบว่า ความต้องการซื้อสินค้าทางการท่องเที่ยวประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ มากมาย ทั้งในส่วนของแนวโน้มที่จะเดินทางและความต้องการในการเดินทาง ซึ่งหากเราทราบถึงความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่าประกอบด้วยปัจจัยใดบ้าง ก็สามารถนำปัจจัยเหล่านั้นไปใช้ในการจัดการด้านการตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนบ้านนครชุมได้อย่างเหมาะสม

นุชนารถ ว่องธวัชชัย (2539) ได้ศึกษาและให้แนวความคิดเกี่ยวกับ “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจและพฤติกรรมในการซื้อของนักท่องเที่ยว” ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ ๆ 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยเศรษฐกิจ (economic factor) ซึ่งมีผลกระทบต่อระดับของอุปสงค์และปริมาณซื้อ โดยในประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และเยอรมันนี้ ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนที่สูงมาก ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่าปริมาณการซื้อผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยว ก็จะสูงตามอำนาจซื้อของประชากร ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ (demographic factor) ได้แก่ ขนาดและองค์ประกอบของครอบครัว อายุ การศึกษา รายได้ เพศ เชื้อชาติ และประสบการณ์ เป็นต้น ในส่วนของระดับอายุนั้นมีผลต่อปริมาณและลักษณะของอุปสงค์ โดยในประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา คนที่มีอายุเกิน 55 ปี จะมีอำนาจการซื้อที่ดี จึงมีความต้องการที่จะเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น ระดับการศึกษา ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อปริมาณของอุปสงค์ ซึ่งก็คือ ผู้ที่มีการศึกษาสูงมีโอกาสและความเป็นไปได้ที่จะเดินทางหรือซื้อผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำ ปัจจัยทางสังคม

และวัฒนธรรม (socio-cultural factor) โดยทัศนคติและวัฒนธรรมของท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง กำหนดธรรมเนียมและค่านิยมในการซื้อของคนในท้องถิ่นนั้นได้ ซึ่งมีผลต่อปริมาณการซื้อผลิตภัณฑ์ การท่องเที่ยวว่าจะอยู่ในระดับหรือรูปแบบใด ปัจจัยทางการเมือง (political factor) นโยบายทางการเมือง สภาวะการณ์ทางการเมือง และกฎเกณฑ์ทางการเมืองของโลกและของแต่ละประเทศ เป็นปัจจัยหนึ่งที่กำหนดและเบี่ยงเบนการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ประเทศใดที่มี สภาวะการณ์ทางการเมืองไม่มั่นคง ย่อมทำให้ผู้อุปโภคบริโภคไม่ปลอดภัยในการเดินทาง จึงมีผลทำให้จำนวนผู้เดินทางและปริมาณการซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวลดลง

ประโยชน์จากการศึกษาในส่วนนี้ ทำให้ทราบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ พฤติกรรมในการซื้อของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วยปัจจัยหลักๆ อยู่ 4 ปัจจัย ดังนั้น จึงสามารถนำ แนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการศึกษาความต้องการและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนบ้านนครชุม ในครั้งนี้ได้

ชัชชนันท์ เปลี้นนตี (2542) ทำการศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ นิสิต/นักศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิง นิเวศของนิสิต/นักศึกษา และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมถึงความคิดเห็น เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูลจาก กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิต/นักศึกษา ระดับปริญญาตรี ทั้งมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนใน กรุงเทพมหานครจำนวน 300 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยการใช้ โปรแกรม SPSS ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะนิยมเดินทาง ท่องเที่ยวโดยการไปกันเองกับกลุ่มเพื่อน เพื่อพักผ่อน/สัมผัสธรรมชาติ ตามช่วงเวลาของตนเอง สะดวกมากที่สุด มีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวไม่เกิน 2,000 บาทต่อครั้ง โดยพิจารณาถึงสภาพ ความสมบูรณ์และความสวยงามทางธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวเป็นสำคัญ ปัจจัยที่มีอิทธิพล มากที่สุดที่ทำให้เลือกใช้บริการของบริษัททัวร์นำเที่ยวเชิงนิเวศคือ ความสะดวกสบายและราคา ทัวร์ที่ เหมาะสมเมื่อเทียบกับคุณภาพที่ได้รับ นอกจากนี้พบเห็นปัญหาด้านความเสื่อมโทรมทาง ธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นมากที่สุด อันเนื่องมาจากการที่นักท่องเที่ยวยังขาดความรู้ อย่างแท้จริงในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และมีความเห็นว่า ความสะอาดของห้องสุขาควรได้รับการปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

ประโยชน์จากการศึกษาในส่วนนี้ ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ นิสิต/นักศึกษา โดยจัดว่าเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งสามารถนำ รูปแบบพฤติกรรมการท่องเที่ยวเหล่านั้นมาใช้เป็นแนวทางการในการศึกษารูปแบบ พฤติกรรม

และความต้องการของนักท่องเที่ยวในชุมชนบ้านนครชุม โดยต้องพิจารณาควบคู่ไปกับทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนนั้นๆ ด้วย เพื่อสามารถมองภาพการจัดการท่องเที่ยวในด้านการส่งเสริมการตลาดและวางกลยุทธ์การตลาดได้ถูกต้อง

คัคณางค์ วรักษ์จันเกียรติ (2543) ทำการศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวบนเกาะเกร็ด” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศิลปวัฒนธรรมประเพณีของชาวมอญเกาะเกร็ด พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวต่ออาสาสมัครท่องเที่ยวบนเกาะเกร็ด รวมถึงหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการพัฒนาและวางแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวบนเกาะเกร็ด ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยว จำนวน 400 คน ในช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2542 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และทดสอบสมมติฐานโดยใช้วิธี Chi-square ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวและพักผ่อนส่วนตัวส่วนใหญ่จะมากับกลุ่มเพื่อน หรือ ครอบครัวและญาติ โดยการนั่งเรือข้ามฟากที่ทำเรือวัดสนามเหนือ สถานที่ที่นักท่องเที่ยวแวะชมเป็นจำนวนมาก 3 อันดับแรกคือ วัดปรมัยยศการาสวรวิหาร การสาธิตการทำเครื่องปั้นดินเผา และหมู่บ้านขนมหวาน สำหรับกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวมักจะทำขณะอยู่บนเกาะเกร็ด 3 อันดับแรกคือ เดินเที่ยว ซื้อของฝากกลับบ้าน และรับประทานอาหาร นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการมาเกาะเกร็ดซ้ำอีก โดยไม่ต้องการพักแรมบนเกาะ และไม่ต้องการใช้บริการของบริษัทจัดนำเที่ยวในการท่องเที่ยวบนเกาะเกร็ด

ดังนั้น ประโยชน์จากการศึกษาในส่วนนี้ ทำให้ทราบถึงรูปแบบและพฤติกรรม การท่องเที่ยว รวมถึงความต้องการการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวบนเกาะเกร็ด ว่ามีลักษณะเช่นไร โดยสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สามารถนำแนวคิดและวิธีการเกี่ยวกับพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวไปใช้ ศึกษานักท่องเที่ยวที่เดินมาท่องเที่ยวในชุมชนบ้านนครชุม เพราะผลที่ได้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาและวางแผนจัดการการท่องเที่ยวได้ ซึ่งตรงกับวัตถุประสงค์ที่จะทำการศึกษา

รุ่ง กาญจนวิโรจน์ (2543) เขียนบทความเรื่องแนวโน้มการท่องเที่ยวในศตวรรษที่ 21 ซึ่งคาดการณ์สถานการณ์โลก ไว้ว่าในศตวรรษที่ 21 ทั่วโลกมีแนวโน้มการพัฒนาการท่องเที่ยวไปในแนวทางของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (sustainable tourism development) มากยิ่งขึ้น จะมีการนำเสนอสินค้าทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือเชิงนิเวศ (ecotourism) อย่างเป็นทางการพร้อมทั้งมีความพยายามที่จะพัฒนาสินค้าทางการท่องเที่ยวในรูปแบบที่ยั่งยืน ซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมน้อยที่สุด นอกจากนี้ปัจจัย 3s อย่าง

Sun/Sand/Sea นั้น มิได้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวอีกต่อไป แต่จะเกิด 3s ในรูปแบบใหม่ที่เป็นผลจากการรักษาสิ่งแวดล้อม และการจัดการที่ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนขึ้นมาทดแทน ได้แก่ S-security หมายถึงความปลอดภัยที่รวมถึงภัยธรรมชาติทั้งหลายและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน S-Sanitation หมายถึงความสะอาดปราศจากโรค และมลพิษทางอากาศ น้ำดื่ม และสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ S-satisfaction หมายถึงความพึงพอใจ และประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยว อีกทั้งยังระบุว่ากระแสการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้ขยายตัวออกไปทั่วโลก มีผลทำให้นักท่องเที่ยวเริ่มมีความสนใจต่อการรักษาสภาพแวดล้อมมากยิ่งขึ้น ผนวกกับสภาพการเปลี่ยนแปลงไปของเทคโนโลยีอันทันสมัย ทำให้รูปแบบการเดินทางเปลี่ยนพักผ่อนการเดินทางเพื่อศึกษาวัฒนธรรมและวิถีชีวิต และการเดินทางเพื่อพักผ่อนร่วมกับการผจญภัยที่ไม่สมบุกสมบันมากนัก (soft adventure)

งานวิจัยด้านการตลาดการท่องเที่ยว และการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชนมีส่วนร่วม

นาคม ธีรสุวรรณจักร (2541, บทคัดย่อ) ด้านความรู้ ประชาชนในพื้นที่คลองระโงก จังหวัดระยอง มีความรู้เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในระดับปานกลาง ร้อยละ 55.3 นอกจากนี้แล้วความรู้ยังมีผลต่อทัศนคติเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ทิวัฒน์ รัตนเกตุ, 2542, บทคัดย่อ) อายุและระดับการศึกษามีผลต่อศักยภาพด้านความรู้ และภาคีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีศักยภาพในด้านความรู้ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง (สุกัญญา กรรณสมบัติ, 2543, บทคัดย่อ) นอกจากนี้ประชาชนในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ไม่เป็นความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้กำหนดว่าความเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อศักยภาพของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีสมมติฐานว่าความรู้มีผลต่อระดับศักยภาพของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และยังมีผลต่อการทัศนคติและระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

นพรัตน์ มุณีรัตน์ (2541) ทำการศึกษาเรื่อง “การสื่อสารในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนศรีวัง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช” การศึกษาคั้งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนศรีวัง ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการแก้ไขปัญหาในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในชุมชนศรีวัง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ดำเนินการ

เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกประชาชนในชุมชนคีรีวง จำนวน 31 คน ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในชุมชนคีรีวงมองว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) ก็คือ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยมีความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในมิติที่หลากหลาย ซึ่งสามารถสรุปได้เป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1) เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลาย 2) เป็นการท่องเที่ยวที่ใช้ชีวิตกับชาวบ้าน 3) เป็นการท่องเที่ยวที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมกันในการจัดการ และรูปแบบการสื่อสารที่ปรากฏขึ้นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนคีรีวง ประกอบด้วย 4 รูปแบบ คือ 1) การสื่อสารสองทางที่ไม่เป็นทางการ 2) การสื่อสารสองทางที่เป็นทางการและมีปฏิริยาโต้ตอบมาก 3) การสื่อสารสองทางเป็นทางการและมีปฏิริยาโต้ตอบน้อย 4) การสื่อสารทางเดียวที่ไม่เป็นทางการ ในด้านผู้นำชุมชนคีรีวงซึ่งถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนคีรีวงนั้น ประกอบด้วย ผู้นำที่เป็นทางการ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. และผู้นำที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ ผู้อาวุโส ประธานและกรรมการ กลุ่มองค์กรในชุมชน โดยกลุ่มผู้นำเหล่านี้ต่างมีบทบาทร่วมกันในฐานะคณะกรรมการของชมรมการท่องเที่ยวอนุรักษ์บ้านคีรีวง นับตั้งการก่อตั้งชมรมการท่องเที่ยวอนุรักษ์บ้านคีรีวง รวมไปถึงการกำหนดแผนการจัดการ และกฎระเบียบ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การดูแลและบริการนักท่องเที่ยว รวมทั้งการแก้ปัญหา โดยปัญหาในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนคีรีวงที่เกิดขึ้น เกิดจาก 1) ปัจจัยภายในชุมชน ได้แก่ ความสับสนด้านข้อมูล ความขัดแย้งระหว่างผู้นำการประสานไม่ราบรื่น ชาวบ้านให้ความสำคัญกับอาชีพการทำสวน การปฏิบัติงานอย่างขัดแย้งกับแนวคิดการอนุรักษ์ ประธานชมรมการท่องเที่ยวอนุรักษ์บ้านคีรีวงขาดอำนาจ และ อบต.ไม่ดำเนินการ 2) ปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ การรบกวนจาก ททท. จนชุมชนตั้งรับไม่ทัน ส่วนแนวทางการแก้ไขปัญหาในทรรศนะของชาวคีรีวง คือ ใช้ความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติ การเลือกตั้งคณะกรรมการชุมชนใหม่ และให้ อบต. เข้ามามีบทบาทในการออกข้อบังคับ รวมทั้งแผนการจัดการในเชิงนโยบาย

ธวัชชัย รัตนช้อน (2542) ได้ศึกษาเรื่อง “การจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนพื้นที่สูง” ศึกษาแนวคิดและระบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนที่สัมพันธ์กับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และศึกษาการจัดการองค์กรและการสรรผลประโยชน์ของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พื้นที่ทำการวิจัย คือ บ้านห้วยปูลิง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นชุมชนชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ซึ่งจากการวิจัยในด้านผลการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางวัฒนธรรมของชุมชนด้านระบบคุณค่า ระบบการผลิต และระบบความสัมพันธ์พบว่า โครงสร้างหลักทางวัฒนธรรมของชุมชนปกาอะญอมีได้เปลี่ยนแปลงไปมากนัก เพียงแต่

ได้มีการปรับตัวที่สำคัญหลายประการเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมรอบด้าน อีกทั้งระบบความสัมพันธ์ของชุมชนก็ยังคงเป็นความสัมพันธ์แบบเครือญาติที่มีความเอื้อเพื่อแบ่งปัน มีความสามัคคีช่วยเหลือกันเป็นอย่างดี ในด้านแนวคิดของชุมชนต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวที่ชุมชนได้ใช้กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อเป็นเครื่องมือในการรักษาระบบนิเวศและรักษาทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งเพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของชุมชนมากกว่าการดำเนินการท่องเที่ยวเพื่อแสวงหารายได้เพียงอย่างเดียว ชุมชนมีการจัดการองค์กรโดยใช้ระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติ และความเป็นพี่น้องผสมผสานกับระบบการจัดการธุรกิจที่มีการกำหนดโครงสร้างหน้าที่และการแบ่งงานกันทำ ชุมชนมีระบบการจัดสรรประโยชน์ครอบคลุมทั้งระดับครัวเรือน ระดับกลุ่มและระดับชุมชน โดยมีการจัดสรรรายได้ให้สมาชิกครัวเรือนร้อยละ 80 ระดับกลุ่มร้อยละ 15 และระดับชุมชนร้อยละ 5 ชุมชนบนพื้นที่สูงมีศักยภาพทั้งทางธรรมชาติ ทางวัฒนธรรม ตลอดจนบุคลากรของชุมชนที่สามารถจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เป็นกิจกรรมทางเลือกสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจในลักษณะธุรกิจชุมชน พร้อมกับกับการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่น

ศูนย์วิจัยป่าไม้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2542) ทำการศึกษาแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบชุมชนมีส่วนร่วม บริเวณเขานอจู้จี้ จังหวัดกระบี่โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และนักวิชาการร่วมกันเสนอแนะแนวทางในการดำเนินงานสำหรับพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณเขานอจู้จี้เพื่อกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่นอย่างเป็นธรรม เพื่อความยั่งยืนของระบบนิเวศและเพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นนำข้อเสนอแนะดังกล่าวไปดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งเป็นตัวอย่างสำหรับชุมชนอื่นๆ ในการดำเนินการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่สอดคล้องกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 ตามมาตราที่ 79 โดยในส่วนการวิเคราะห์การตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณเขานอจู้จี้ได้ทำการคาดการณ์จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าชมสถานที่ในเขตพื้นที่เขตเขานอจู้จี้ โดยใช้ข้อมูลจาก กรมป่าไม้ปี 2541 เป็นฐานในการคาดการณ์จำนวนนักท่องเที่ยวในอนาคต การคาดการณ์ได้แบ่งเป็นการคาดการณ์โดยมิได้พิจารณาถึงขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ (คน/ปี) พบว่าในปี 2543 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติ 3,443 คน/ปี ชาวไทย 38,830 คน/ปี รวม 42,245 คน/ปี ในปี 2556 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติ 6,020 คน/ปี ชาวไทย 145,856 คน/ปี รวม 151,876 คน/ปี คาดการณ์โดยพิจารณาถึงความสามารถในการรองรับของพื้นที่ (คน/ปี) พบว่าในปี 2543 ในเทศกาลมีนักท่องเที่ยว 35,910 คน/ปี นอกเทศกาล 6,936 คน/ปี ปี 2556 ในเทศกาลมีนักท่องเที่ยว 42,000 คน/ปี นอกเทศกาล 22,781 คน/ปี รวม 64,782 คน/ปี

ด้านกลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวในพื้นที่เขานอจู้จู้ นั้น กลยุทธ์ด้านการตลาดที่ควรนำมาใช้ จะต้องอยู่บนพื้นฐานของการจัดการที่มีคุณภาพก่อให้เกิดสมดุลระหว่างปริมาณความต้องการและความสามารถในการรองรับของพื้นที่เป็นหลัก ดังนั้น เพื่อให้เกิดสมดุลในด้านปริมาณนักท่องเที่ยวและการรองรับของพื้นที่ ในการประชาสัมพันธ์ซึ่งถือได้ว่าเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการตลาดจะต้องมีการดำเนินการที่ก่อให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม รวมทั้งมีการให้รายละเอียดเกี่ยวกับกฎเกณฑ์และระยะเวลาการท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างละเอียด และเพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นไปได้ด้วยดี การนำเสนอบริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์จะเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในการชักชวนให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในพื้นที่ ดังนั้นการจัดทำแผนการตลาดเกี่ยวกับรายการท่องเที่ยวในแหล่งพื้นที่ศึกษาควรจัดให้มีการจัดทำเครือข่ายประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง จัดให้มีโปรแกรมการท่องเที่ยวที่สามารถรวมได้กับการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่นๆ มีการประชาสัมพันธ์ตามความเป็นจริงทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศโดยผ่านสื่อต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีการตรวจสอบข้อมูลการท่องเที่ยวเป็นประจำเพื่อติดตามการเคลื่อนไหวเพื่อจะได้นำมาประเมินผลอย่างสม่ำเสมอเพื่อจะได้นำมาปรับปรุงแผนการตลาดของพื้นที่ต่อไป

สุกัลยา กรวรรณสมบัติ (2543, บทคัดย่อ) ด้านการศึกษาศักยภาพของพื้นที่และความพร้อมของชุมชนในการส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ประเภทอ่างเก็บน้ำ: อ่างเก็บน้ำคลองระบอง จังหวัดระยอง พบว่า ทักษะคติของประชาชนต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง ร้อยละ 38.0 (ทิวิวัฒน์ รัตนเกตุ, 2542, บทคัดย่อ) อายุและระดับการศึกษาของมัคคุเทศก์ในการนำเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า มีผลต่อศักยภาพด้านทัศนคติมัคคุเทศก์ส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและด้านพฤติกรรมกรรมการนำเที่ยวในแนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง

ดังนั้น ทักษะคติจึงเป็นปัจจัยต่อการศึกษาศักยภาพของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานว่าทัศนคติมีผลต่อระดับศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ภัทรอนงค์ ณ เชียงใหม่ (2544) ได้นำการศึกษาเรื่อง “แนวกลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวของศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย จังหวัดลำปาง” การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานด้านการตลาดการท่องเที่ยวของศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย จังหวัดลำปาง ในระยะที่ผ่านมา เพื่อเสนอแนะแนวกลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมของศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย ใน

จังหวัดลำปางให้มีเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพควบคู่กันไป ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากประชากรเป้าหมาย 4 กลุ่มด้วยกัน คือ นักท่องเที่ยวผู้ประกอบการ ธุรกิจนำเที่ยว เจ้าของกิจการปางช้าง และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ในส่วนของ การวิเคราะห์ข้อมูลนักท่องเที่ยวนี้ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS แต่ในส่วนของ ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จาก ผู้ประกอบการธุรกิจ นำเที่ยว เจ้าของกิจการปางช้าง และหน่วยงาน ภาครัฐที่เกี่ยวข้องนั้น นำข้อมูลมาสรุปผลเพื่อวิเคราะห์ในส่วยการดำเนินงานของช่องทางการจัด หน่วย การบริหาร และนโยบายที่ส่งผลต่อการปรับปรุงศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย

ผลการศึกษานี้ก็นำไปสู่การจัดทำแนวกลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวเหมาะสมของ ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย จังหวัดลำปาง ในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ 1) วัตถุประสงค์ทางการตลาด (marketing objective) เพื่อเพิ่มรายได้ให้ครอบคลุมกับรายจ่ายของโครงการ โดยเพิ่มจำนวน นักท่องเที่ยวและเพิ่มค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนของนักท่องเที่ยว 2) ตำแหน่งทางการท่องเที่ยว (market positioning) ควรเป็นสถานที่ท่องเที่ยวและอนุรักษ์ช้างที่ให้ความรู้และความบันเทิงแก่ ผู้มาเยี่ยมชมทุกคน 3) ตลาดกลุ่มเป้าหมาย (market segmentation) ประกอบด้วยนักท่องเที่ยว ไทยและนักตลาดนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 4) กลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยว เป็นการพัฒนา และจัดการในส่วนประสมทางการตลาด ของสินค้าบริการทั้ง 7 ส่วน ประกอบด้วย การจัดการด้าน ส่งเสริมการตลาด (promotion) การจัดการด้านบุคลากร (people) การจัดการด้านขั้นตอนการ ให้บริการ (process) และการจัดการด้านภาพลักษณ์ต่างๆ ขององค์กร (physical evidence) และ 5) กิจกรรมการตลาดที่สำคัญ โดยกลยุทธ์ที่สำคัญ สามารถนำมาสรุปเป็นประเด็นและแยกเป็น กิจกรรมการตลาดสำหรับตลาดกลุ่มเป้าหมาย หรือนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ อาทิ เช่น การดูแลรักษาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้มีมาตรฐาน จัดกิจกรรมพิเศษอย่างต่อเนื่อง เสนอราคาพิเศษให้กับโรงเรียนที่นำนักเรียนมาเป็นหมู่คณะ จัดทำแผ่นพับภาษาต่างประเทศ หลายๆ ภาษา รวมถึงการจัดทำเว็บไซต์เผยแพร่กิจกรรมอนุรักษ์ เป็นต้น

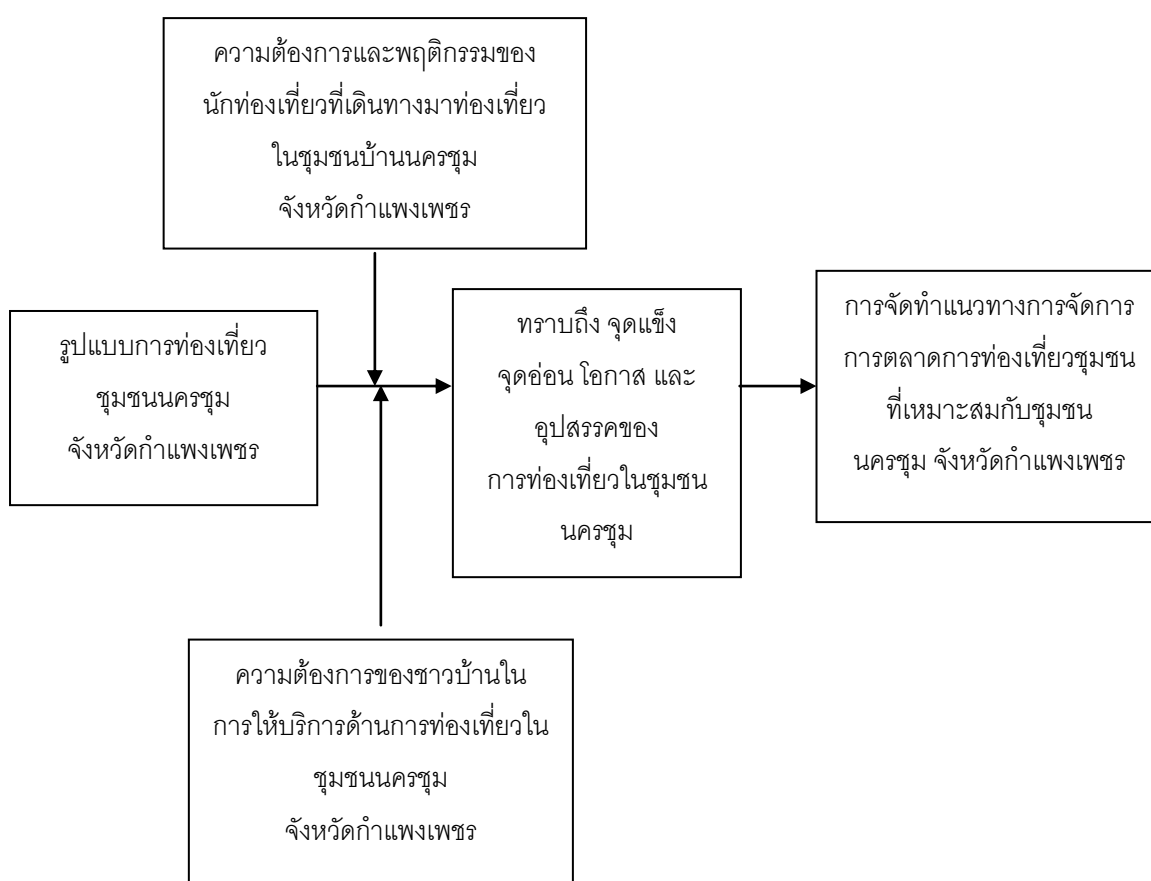
จිරกานันท์ ศรีวิเศษ (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ความเป็นไปได้ทางการเงินของ การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนบ้านทุ่งสูง จังหวัดกระบี่” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ต้นทุนและผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงินของ การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนบ้านทุ่งสูง ทำการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สัมภาษณ์นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวจังหวัดกระบี่ จำนวน 52 และ 48 ตัวอย่างตามลำดับ และเก็บรวบรวมข้อมูลจากครัวเรือนที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนบ้านทุ่งสูง จำนวน 143 ครัวเรือน ทำการวิเคราะห์ทางการเงินโดย

ใช้อัตราคิดร้อยละ 8 โครงการมีอายุ 15 ปี ผลการศึกษาพบว่า การวิเคราะห์ทางการเงินของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนบ้านทุ่งสูง ทั้ง 3 ทางเลือก มีความคุ้มค่าต่อการลงทุน เนื่องจาก NPV ที่ได้มีค่าเป็นบวก และ BCR มีค่ามากกว่า 1 ซึ่งสาเหตุที่ทำให้ผลการวิเคราะห์ทางการเงินมีค่าสูง เนื่องจากเงินลงทุนส่วนใหญ่ได้รับการอุดหนุนจากรัฐบาล และเมื่อทำการวิเคราะห์โครงการภายใต้สถานการณ์ที่มีความเสี่ยงและความไม่แน่นอน พบว่า ทั้ง 3 ทางเลือกมีความเสี่ยงภัยในการดำเนินโครงการในระดับต่ำ จึงสรุปได้ว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนบ้านทุ่งสูงสามารถที่จะดำเนินการได้ เพราะผลการวิเคราะห์ที่ได้มีความคุ้มค่าต่อการลงทุน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเตรียมความพร้อมให้กับชุมชนเพื่อให้การรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้น และชุมชนควรดำเนินกิจกรรมดังกล่าวอย่างจริงจังเพื่อให้การท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ประโยชน์จากการศึกษางานด้านวิจัยด้านกลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้ทราบว่า แนวคิดของชุมชนต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวที่ชุมชนได้เลือกใช้กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นเครื่องมือในการรักษา ประเพณีวัฒนธรรม ระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติ โดยผู้นำชุมชนที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วย ผู้นำที่เป็นทางการ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำที่ไม่เป็นทางการ เช่น ผู้อาวุโสในชุมชน และกลยุทธ์ในการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวที่ควรนำมาใช้ จะต้องอยู่บนพื้นฐานของการจัดการที่มีคุณภาพ ก่อให้เกิดสมดุลระหว่างปริมาณความต้องการ (อุปสงค์) และความสามารถในการรองรับของพื้นที่เป็นหลัก ดังนั้น การศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว สามารถนำไปสู่การจัดการด้านการตลาดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมได้ ตามขั้นตอนของการจัดทำแผนการตลาดการท่องเที่ยว ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้จึงนำผลที่ได้รับจากงานวิจัยดังกล่าวมาใช้ประกอบการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยว ที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบ้านนครชุม เพื่อนำไปสู่การจัดการด้านส่วนประสมทางการตลาดการท่องเที่ยวชุมชน โดยชุมชนบ้านนครชุมมีส่วนร่วม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ ตัวแปรต้นที่ศึกษา ได้แก่ คุณลักษณะส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว ชาวชุมชนนครชุม ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อยู่อาศัย และจำนวนพื้นที่ถือครอง ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วม โดยมีตัวแปรตาม ได้แก่ การจัดการทางการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร ดังแสดงในภาพที่ 20

ภาพที่ 19 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

การดำเนินการวิจัย

การจัดการด้านการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร ครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามกระบวนการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนนครชุมด้านการจัดการท่องเที่ยวชุมชน และความรู้ ทักษะ และความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนนครชุมด้านการจัดการตลาดท่องเที่ยว

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความต้องการการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร

ขั้นตอนที่ 3 เพื่อวางแผนทางการจัดการทางการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนนครชุมโดยประชาชนชุมชนนครชุมมีส่วนร่วม

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนนครชุมด้านการจัดการท่องเที่ยวชุมชน และความรู้ ทักษะ และความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนนครชุมด้านการจัดการตลาดท่องเที่ยว

แหล่งข้อมูลการวิจัยประกอบด้วย ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนนครชุม จำนวน 12 หมู่บ้าน มีประชาชนทั้งสิ้น 10,079 คน จาก 4,259 หลังคาเรือน ภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้ประกอบการนำเที่ยว หน่วยงานส่งเสริม การท่องเที่ยว ผู้ประกอบการที่พักและผู้เกี่ยวข้องกับการคมนาคม

ผู้ให้ข้อมูลการวิจัย ประกอบด้วย

1. ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนนครชุม จำนวน 12 หมู่บ้าน จำนวน 370 คน
2. ภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้ประกอบการนำเที่ยว หน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการที่พักและผู้เกี่ยวข้องกับการคมนาคม จำนวน 89 คน

วิธีการวิจัย ใช้ระเบียบวิธีการวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบสอบถาม ใช้กับประชาชน จำนวน 370 ตัวอย่าง
2. แบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ใช้กับประชาชน จำนวน 370

ตัวอย่าง

3. แบบสอบถาม ใช้กับภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จำนวน 89 ตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้ใช้รูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (descriptive analysis) ให้ได้ตามวัตถุประสงค์ดังนี้ เพื่อสรุปหาศักยภาพของชุมชนนครรูมด้านการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ความรู้ ทศนคติ และความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนนครรูมด้านการจัดการตลาดท่องเที่ยว โดยทำการวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของประชาชนตำบลนครรูม ใช้สถิติค่าความถี่ และร้อยละ
2. ความคิดเห็นของประชาชน และภาคีที่เกี่ยวข้องที่มีต่อลักษณะทางกายภาพ และทรัพยากร การท่องเที่ยวของชุมชนนครรูมจังหวัดกำแพงเพชรต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ใช้สถิติค่าเฉลี่ยเลขคณิตและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. ความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนนครรูม ของประชาชนและภาคีที่เกี่ยวข้องในชุมชนนครรูมจังหวัดกำแพงเพชร ใช้สถิติค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. ความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนนครรูม จังหวัดกำแพงเพชร โดยนำแบบทดสอบมาตรวจให้คะแนนโดยให้คะแนน 1 คะแนน สำหรับข้อที่ตอบถูก และให้ 0 คะแนน สำหรับข้อที่ตอบผิด หรือตอบมากกว่า 1 ข้อ หรือไม่ตอบ ใช้สถิติค่าความถี่ และร้อยละ

โดยกำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเลขคณิตดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง	มากที่สุด	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง	มาก	เห็นด้วย
ค่าเฉลี่ย 2.61 - 2.40 หมายถึง	ปานกลาง	ไม่แน่ใจ
ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง	น้อย	ไม่เห็นด้วย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง	น้อยที่สุด	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความต้องการการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดกำแพงเพชร

แหล่งข้อมูลการวิจัยประกอบด้วย นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวชุมชน จำนวน
400 คน

วิธีการวิจัย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม นักท่องเที่ยว จำนวน 400
ตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา คือ การวิเคราะห์ความต้องการและพฤติกรรมของ
นักท่องเที่ยวตามแบบสอบถามที่เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลเกี่ยวกับ
พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนบ้านนครชุม โดย
การหาค่าสถิติพื้นฐาน ร้อยละ เพื่ออธิบายลักษณะพฤติกรรมของกลุ่มประชากรที่ได้ศึกษา และ
การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยเลขคณิตแบ่งระดับความพึงพอใจ
ในด้านต่าง ๆ โดยทำการวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัด
กำแพงเพชร ใช้สถิติค่าความถี่ และ ร้อยละ

2. ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อลักษณะทางกายภาพและทรัพยากร
การท่องเที่ยวของชุมชนนครชุม และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจากการเดินทางมาท่องเที่ยว
ของชุมชนนครชุม ใช้สถิติค่าเฉลี่ยเลขคณิตและค่าความเบี่ยงเบน -มาตรฐาน

โดยกำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเลขคณิตดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง มาก เห็นด้วย

ค่าเฉลี่ย 2.61 - 2.40 หมายถึง ปานกลาง ไม่แน่ใจ

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง น้อย ไม่เห็นด้วย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง น้อยที่สุด ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ขั้นตอนที่ 3 เพื่อวางแนวทางการจัดการทางการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนนครชุม โดยประชาชน ชุมชนนครชุมมีส่วนร่วม

ประชากรการวิจัยประกอบด้วย ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนนครชุม ผู้นำชุมชน นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวชุมชนนครชุม และภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้แก่ ผู้ประกอบการนำเที่ยว หน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการที่พักและผู้เกี่ยวข้องกับการคมนาคม

กลุ่มตัวอย่างการวิจัย ประกอบด้วย ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนนครชุม ผู้นำชุมชน นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวชุมชนนครชุม และภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้แก่ ผู้ประกอบการนำเที่ยว หน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการที่พักและผู้เกี่ยวข้องกับการคมนาคม กลุ่มละประมาณ 5 คน

วิธีการวิจัย ใช้ระเบียบวิธีการวิจัย คือ

1. จัดเวทีประชาคม
2. การปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research : PAR)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบบันทึกการประชุม การวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ใช้การการวิเคราะห์เชิงพรรณนาโดยการนำข้อมูลจาก วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 ประกอบกับการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของ ชุมชนในการให้บริการด้านการท่องเที่ยว มาพิจารณาร่วมกันเพื่อหาข้อสรุปแนวทางการจัดการ ด้านการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนนครชุมโดยชุมชน ตามส่วนประสมการตลาด 7P's (product , price, place, promotion, people, process และ physical evidence) เพื่อให้ได้แนวทางการ จัดการการตลาดที่คำนึงถึงทั้งในส่วนของทรัพยากรการท่องเที่ยว ผู้ให้บริการ และผู้เข้าไปใช้บริการ ในแหล่งท่องเที่ยว

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการจัดการด้านการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนชนนครชุมด้านการจัดการท่องเที่ยวชุมชน และความรู้ ทักษะ และความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนชนนครชุมด้านการจัดการตลาดท่องเที่ยว
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความต้องการการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชุมชนชนนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร
3. เพื่อวางแนวทางการจัดการทางการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนชนนครชุม โดย ประชาชนชุมชนชนนครชุมมีส่วนร่วม

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้นำเสนอข้อมูลออกเป็น 3 ตอน ตาม วัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาศักยภาพของชุมชนชนนครชุมด้านการจัดการท่องเที่ยวชุมชน และความรู้ ทักษะ และความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนชนนครชุมด้านการจัดการตลาดท่องเที่ยว

ตอนที่ 2 ผลการศึกษากิจกรรมและความต้องการการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชุมชนชนนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

ตอนที่ 3 ผลการวางแนวทางการจัดการทางการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนชนนครชุม โดย ประชาชนชุมชนชนนครชุมมีส่วนร่วม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาศักยภาพของชุมชนชนนครชุมด้านการจัดการท่องเที่ยวชุมชน และความรู้ ทักษะ และความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนชนนครชุมด้านการจัดการตลาดท่องเที่ยว

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากร 2 กลุ่มคือ กลุ่มประชาชนนครชุม
จำนวน 370 ตัวอย่าง กลุ่มผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่รัฐและภาคีที่เกี่ยวข้อง จำนวน 89 ตัวอย่าง
ดังแสดงรายการไว้ในตารางที่ 1-9

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของประชาชนตำบลนครชุม อำเภอเมือง
จังหวัดกำแพงเพชร

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	117	31.80
หญิง	251	68.20
2. อายุ		
ต่ำกว่า 21 ปี	16	4.40
21-30 ปี	64	17.40
31-40 ปี	83	22.60
41-50 ปี	102	27.80
51-60 ปี	68	18.50
61 ปีขึ้นไป	34	9.30
3. ระดับการศึกษา		
ไม่ได้ศึกษา	41	11.20
ประถมศึกษา	147	40.20
มัธยมศึกษา	106	29.00
อนุปริญญา/ปวส	28	7.70
ปริญญาตรี	40	10.90
สูงกว่าปริญญาตรี	4	1.10

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. อาชีพ		
รับราชการ	20	5.50
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	4	1.10
พนักงานบริษัทเอกชน	11	3.00
ประกอบอาชีพส่วนตัว	69	18.90
ค้าขาย	111	30.30
รับจ้างทั่วไป	56	15.30
เกษตรกร	59	16.10
แม่บ้าน	36	9.80
5. ภูมิลำเนา		
จังหวัดกำแพงเพชร	303	82.80
จังหวัดอื่น	63	17.20

จากตารางที่ 1 ประชาชนตำบลนครชุม อำเภอเมืองจังหวัดกำแพงเพชรที่ตอบแบบสอบถาม 370 คน ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 68.20 เป็นเพศชาย ร้อยละ 31.80 อยู่ในช่วงอายุ 41-50 ปี มากที่สุดร้อยละ 27.80 รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี ร้อยละ 22.60 การศึกษาอยู่ในระดับ ประถมศึกษา มากที่สุด ร้อยละ 40.20 รองลงมา การศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 29.00 ประกอบอาชีพค้าขาย มากที่สุด ร้อยละ 30.30 รองลงมา ประกอบอาชีพส่วนตัว ร้อยละ 18.90 ภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดกำแพงเพชร มากที่สุด ร้อยละ 82.80 รองลงมา ภูมิลำเนาอยู่จังหวัดอื่น ร้อยละ 17.20

ตารางที่ 2 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อลักษณะทางกายภาพและทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชรต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

ข้อบ่งชี้ศักยภาพ	\bar{x}	S.D.	ค่า แปล	มาก ที่สุด (%)	มาก (%)	ปาน กลาง (%)	น้อย (%)	น้อย ที่สุด (%)
ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม								
1. ความสมบูรณ์ของทรัพยากร ท่องเที่ยว เช่น โอกาสในการพบ เห็น (โบราณสถาน/วัด/งาน ประเพณี/น้ำตก)	3.71	.84	มาก	51 1.39%	192 86.1%	93 25.4%	25 6.8%	5 1.4%
2. สภาพความอุดมสมบูรณ์ของ ทรัพยากรท่องเที่ยว (ความ สวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ น้ำตก ความ สมบูรณ์ของโบราณสถาน วัด หรือ งานประเพณี)	3.68	.85	มาก	46 12.6%	194 53.3%	90 24.7%	28 7.7%	6 1.6%
3. สภาพการเข้าถึง/เส้นทาง คมนาคม	3.46	.93	มาก	32 8.7%	172 47.7%	108 29.5%	40 10.9%	14 3.8%
4. สภาพภูมิทัศน์	3.56	.81	มาก	32 8.9%	174 48.3%	118 32.8%	34 9.4%	2 .6%
5. การกำจัดขยะ/สิ่งปฏิกูล	3.30	.91	ปาน กลาง	21 5.8%	148 40.7%	127 34.9%	57 15.7%	11 3.0%
6. การกำจัดและบำบัดน้ำเสีย	3.19	.91	ปาน กลาง	21 5.8%	116 31.9%	150 41.2%	65 17.9%	12 3.3%
7. อากาศ	3.86	.70	มาก	51 14.0%	226 61.9%	75 20.5%	11 3.0%	2 .5%
8. เสียง	3.44	.78	มาก	22 6.2%	153 43.1%	139 39.2%	40 11.3%	1 .3%
รวม	3.52	.53	มาก					

(1.00-1.80 = น้อยที่สุด, 1.81-2.60 = น้อย, 2.61-3.40 = ปานกลาง, 3.41-4.20 = มาก, 4.21-5.00 = มากที่สุด)

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อบ่งชี้ศักยภาพ	\bar{x}	S.D.	ค่า แปล	มาก ที่สุด (%)	มาก (%)	ปาน กลาง (%)	น้อย (%)	น้อย ที่สุด (%)
ด้านสาธารณูปโภค								
9. ที่จอดรถ	3.41	.86	มาก	25 7.0%	150 42.3%	132 37.2%	41 11.5%	7 2.0%
10. น้ำดื่ม / น้ำใช้	3.58	.79	มาก	30 8.2%	186 51.1%	118 32.4%	25 6.9%	5 1.5%
11. ห้องน้ำ / สุขา	3.40	.85	ปาน กลาง	22 6.0%	158 43.4%	137 37.6%	38 10.4%	9 2.5%
12. โทรศัพท์	3.46	.84	มาก	23 6.3%	174 47.9%	118 32.5%	42 11.6%	6 1.7%
13. สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เช่น ป้าย ม้านั่งพักผ่อน ถึงขยะ	3.20	.98	ปาน กลาง	25 6.9%	125 34.6%	123 34.1%	72 19.9%	16 4.4%
รวม	3.41	.64	มาก					
ด้านสวัสดิภาพและความปลอดภัย								
14. ความปลอดภัยในการเยี่ยมชมและใช้สถานที่	3.43	.86	มาก	29 8.0%	152 42.1%	129 35.7%	47 13.0%	4 1.1%
15. ความปลอดภัยจากโจรผู้ร้าย	3.24	1.01	ปาน กลาง	26 7.1%	143 39.3%	107 29.4%	69 19.0%	19 5.2%
16. ความปลอดภัยจากธรรมชาติ	3.51	.87	มาก	35 9.7%	167 46.3%	110 30.5%	45 12.5%	4 1.1%
รวม	3.38	.77	ปาน กลาง					
ด้านกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว								
17. ลักษณะเด่นที่น่าสนใจของ ทรัพยากรท่องเที่ยว	3.57	.77	มาก	25 6.9%	195 53.6%	110 29.7%	32 8.8%	2 .5%
18. การเยี่ยมชมโบราณสถาน นมัสการวัด บ้านพะไ้ (รัชกาลที่ 5 เสด็จประพาส)	3.59	.96	มาก	34 9.4%	185 51.1%	97 26.8%	41 11.3%	4 1.1%

(1.00-1.80 = น้อยที่สุด, 1.81-2.60 = น้อย, 2.61-3.40 = ปานกลาง, 3.41-4.20 = มาก, 4.21-5.00 = มากที่สุด)

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อบ่งชี้ศักยภาพ	\bar{x}	S.D.	ค่า แปล	มาก ที่สุด (%)	มาก (%)	ปาน กลาง (%)	น้อย (%)	น้อย ที่สุด (%)
19. การชมทัศนียภาพ ลักษณะ เด่นที่น่าสนใจ เช่น คลองสวน หมาก แม่น้ำปิง ฯลฯ)	3.51	.86	มาก	28 7.9%	185 50.4%	110 30.0%	35 9.5%	9 2.5%
20. ความหลากหลายของ กิจกรรมนันทนาการในชุมชน นครชุม	3.42	.78	มาก	14 3.8%	173 47.1%	173 37.3%	38 10.4%	5 1.4%
21. ความน่าสนใจและความพร้อม ของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่น งานประเพณี ขนบธรรมเนียม ในท้องถิ่น	3.74	.78	มาก	47 12.8%	203 55.5%	93 25.4%	20 5.5%	3 .8%
รวม	3.55	.57	มาก					
ด้านการบริการการท่องเที่ยว (ร้านอาหาร/ที่พัก)								
22. อธิปไตยและความเป็นมิตร ของคนในท้องถิ่น	3.80	.78	มาก	54 14.9%	204 56.2%	85 23.4%	17 4.7%	3 .8%
23. คุณภาพของห้องพักที่ เหมาะสมกับราคา	3.52	.72	มาก	20 5.5%	175 48.3%	142 39.2%	23 6.4%	2 .6%
24. ทำเลที่พักรที่เหมาะสมตาม ความต้องการ	3.52	.75	มาก	20 5.6%	179 49.9%	133 37.0%	22 6.1%	5 1.4%
25. ความมีชื่อเสียงและความน่า เชื่อถือของสถานที่พัก	3.49	.77	มาก	21 5.8%	172 47.5%	135 37.3%	30 8.3%	4 1.1%
26. สิ่งอำนวยความสะดวกภายใน สถานที่พัก	3.52	.75	มาก	18 5.0%	182 51.1%	127 35.6%	26 7.3%	4 1.1%
27. ทำเลที่ตั้งของสถานที่พักมี ความเงียบสงบเป็นส่วนตัว	3.58	.76	มาก	26 7.2%	186 51.8%	121 33.7%	22 6.1%	4 1.1%
28. รูปแบบและการออกแบบ ตกแต่งที่พัก	3.57	.72	มาก	25 7.0%	178 49.6%	137 38.2%	16 4.5%	3 .8%

(1.00-1.80 = น้อยที่สุด, 1.81-2.60 = น้อย, 2.61-3.40 = ปานกลาง, 3.41-4.20 = มาก, 4.21-5.00 = มากที่สุด)

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อบ่งชี้ศักยภาพ	\bar{x}	S.D.	ค่า แปล	มาก ที่สุด (%)	มาก (%)	ปาน กลาง (%)	น้อย (%)	น้อย ที่สุด (%)
29. การตกแต่งห้องพักมีความ สะอาดเรียบร้อย	3.61	.76	มาก	32 8.9%	182 50.7%	123 34.3%	18 5.0%	4 1.1%
30. ขนาดของห้องพักมีความ เหมาะสม อยู่ในสภาพดี	3.62	.74	มาก	29 8.0%	192 53.2%	116 32.1%	22 6.1%	2 .6%
31. การให้บริการของพนักงาน โรงแรม/รีสอร์ท ฯลฯ	3.55	.78	มาก	28 7.8%	173 48.1%	131 36.4%	24 6.7%	4 1.1%
32. มีบริการร้านอาหารที่เพียงพอ ตามความต้องการ	3.52	.74	มาก	21 5.8%	175 48.7%	135 37.6%	26 7.2%	2 .6%
33. อาหารที่ให้บริการมีคุณภาพ	3.52	.74	มาก	27 7.5%	158 44.0%	152 42.3%	20 5.6%	2 .6%
34. อาหารที่ให้บริการมีราคา เหมาะสม	3.48	.78	มาก	30 8.3%	143 39.6%	163 45.2%	20 5.5%	5 1.4%
รวม	3.57	.52	มาก					
รวมศักยภาพทั้งหมด	3.49	.47	มาก					

(1.00-1.80 = น้อยที่สุด, 1.81-2.60 = น้อย, 2.61-3.40 = ปานกลาง, 3.41-4.20 = มาก, 4.21-5.00 = มากที่สุด)

ตารางที่ 2 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อลักษณะทางกายภาพและทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชรต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ประชาชนนครชุม มีความคิดเห็นต่อลักษณะทางกายภาพและทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน ในภาพรวมมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.49$) เมื่อพิจารณารายด้านดังนี้

ศักยภาพด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม มีศักยภาพในระดับมาก ($\bar{x} = 3.52$)

ศักยภาพด้านสาธารณูปโภค มีศักยภาพในระดับมาก ($\bar{x} = 3.41$)

ศักยภาพด้านสวัสดิภาพและความปลอดภัย มีศักยภาพในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.38$)

ศักยภาพด้านกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว มีศักยภาพในระดับมาก ($\bar{x} = 3.55$)

ศักยภาพด้านการบริการการท่องเที่ยว (ร้านอาหารที่พัก) มีศักยภาพในระดับมาก

$$(\bar{x} = 3.57)$$

ตารางที่ 3 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนนครชุม ของประชาชนในชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร

ความต้องการมีส่วนร่วม	\bar{x}	S.D.	ค่า แปล	มาก ที่สุด (%)	มาก (%)	ปาน กลาง (%)	น้อย (%)	น้อย ที่สุด (%)
ด้านนโยบายการจัดการ	3.38	.95	ปาน กลาง	51 14.2%	98 27.4%	152 42.5%	51 14.2%	6 1.7%
1. การมีส่วนร่วมระหว่าง หน่วยงานกับประชาชน								
2. การแต่งตั้งคณะกรรมการ วางแผนและดูแลทรัพยากร ท่องเที่ยวของชุมชน	3.39	.93	ปาน กลาง	40 11.2%	122 34.2%	139 38.9%	48 13.4%	8 2.2%
3. การดำเนินการของ คณะกรรมการหมู่บ้าน	3.42	.94	มาก	43 12.4%	115 33.1%	144 41.5%	34 9.8%	11 3.2%
4. การพิจารณากำหนดบทลงโทษ แก่ผู้ฝ่าฝืนและก่อให้เกิดความ เสียหายต่อทรัพยากรท่องเที่ยวของ ชุมชน	3.33	.97	ปาน กลาง	41 11.5%	108 30.4%	148 41.7%	43 12.1%	15 4.2%
5. การพิจารณาวิธีการดูแลและ อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของ ชุมชน	3.35	.90	มาก	29 8.1%	133 37.3%	136 38.1%	52 14.6%	7 2.0%
6. การพัฒนาความจำเป็นด้าน ภาษาต่างประเทศ	3.17	1.16	ปาน กลาง	47 13.7%	91 26.5%	112 32.6%	61 17.7%	33 9.6%
รวม	3.33	.72	ปาน กลาง					

(1.00-1.80 = น้อยที่สุด, 1.81-2.60 = น้อย, 2.61-3.40 = ปานกลาง, 3.41-4.20 = มาก, 4.21-5.00 = มากที่สุด)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ความต้องการมีส่วนร่วม	\bar{x}	S.D.	ค่า แปล	มาก ที่สุด (%)	มาก (%)	ปาน กลาง (%)	น้อย (%)	น้อย ที่สุด (%)
ด้านการร่วมค้นหาปัญหาและ สาเหตุของปัญหา				31 8.8%	103 29.1%	157 44.4%	51 14.4%	12 3.4%
1. การพิจารณาถึงปัญหาการดูแล สภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชน	3.25	.93	ปาน กลาง					
2. การแสดงความคิดเห็นถึงสภาพ ปัญหาแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลาย	3.33	1.02	ปาน กลาง	46 13.0%	109 30.7%	132 37.2%	53 14.9%	15 4.2%
3. การแสดงความคิดเห็นถึงสาเหตุ ที่ทำให้สภาพแหล่งท่องเที่ยวถูก ทำลาย	3.29	.97	ปาน กลาง	39 11.0%	104 29.2%	147 41.3%	53 14.9%	13 3.7%
4. การพิจารณาถึงสภาพปัญหา การขาดมัคคุเทศก์ท้องถิ่น	3.15	1.05	ปาน กลาง	35 9.9%	99 27.9%	131 36.9%	66 18.6%	24 6.8%
5. การร่วมดำเนินการกิจกรรม ร้านค้า (อาหาร/ของฝาก/ที่พัก/ บริการ)	3.26	1.01	ปาน กลาง	41 11.4%	101 28.1%	148 41.1%	52 14.4%	18 5.0%
6. การฝึกอบรมเป็นมัคคุเทศก์ ท้องถิ่น	3.09	1.06	ปาน กลาง	33 9.2%	85 23.7%	157 43.7%	50 13.9%	34 9.5%
7. การฝึกอบรมเสริมทักษะด้าน ภาษาต่างประเทศ	3.17	1.15	ปาน กลาง	46 12.8%	99 27.6%	119 33.1%	60 16.7%	35 9.7%
8. การอบรมคุณภาพด้านการให้ บริการ	3.29	1.03	ปาน กลาง	43 12.1%	106 29.8%	139 39.0%	48 13.5%	20 5.6%
รวม	3.24	.79	ปาน กลาง					

(1.00-1.80 = น้อยที่สุด, 1.81-2.60 = น้อย, 2.61-3.40 = ปานกลาง, 3.41-4.20 = มาก, 4.21-5.00 = มากที่สุด)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ความต้องการมีส่วนร่วม	\bar{x}	S.D.	ค่า แปล	มาก ที่สุด (%)	มาก (%)	ปาน กลาง (%)	น้อย (%)	น้อย ที่สุด (%)
ด้านการร่วมลงทุน								
1. การร่วมแรงใจ (เช่น ร่วมงาน/ พูดคุย ให้กำลังใจ)	3.35	1.06	มาก	49 13.8%	116 32.6%	121 34.0%	50 14.0%	20 5.6%
2. การร่วมแรงกาย (เช่น ช่วยงาน ช่วยพัฒนา)	3.41	1.05	มาก	51 14.4%	127 35.8%	112 31.5%	46 13.0%	19 5.4%
3. การร่วมสติปัญญา ความคิด (เช่น ร่วมประชุม)	3.35	1.00	มาก	41 11.5%	122 34.1%	134 37.4%	43 12.0%	18 5.0%
4. การร่วมกำลังทรัพย์ (เช่น บริจาค/สนับสนุนทุน)	3.26	.95	มาก	34 9.6%	98 27.6%	165 46.5%	41 11.5%	17 4.8%
รวม	3.34	.89	ปาน กลาง					
ด้านการร่วมปฏิบัติงาน								
1. การปลูกต้นไม้ การรักษา สิ่งแวดล้อมในบริเวณแหล่ง ท่องเที่ยวของชุมชน	3.48	1.06	มาก	67 18.7%	112 30.3%	117 32.7%	49 13.7%	13 3.6%
2. การดูแลรักษาความสะอาด บริเวณแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน	3.44	1.05	มาก	58 16.1%	117 32.5%	129 35.8%	37 10.3%	19 5.3%
3. การดูแลความเรียบร้อยบริเวณ แหล่งท่องเที่ยวของชุมชน	3.37	.97	ปาน กลาง	42 11.7%	120 33.4%	143 39.8%	38 10.6%	16 4.5%
4. การดูแลความปลอดภัยของ แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	3.33	1.04	ปาน กลาง	46 12.8 %	113 31.6 %	130 36.3 %	50 14.0 %	19 5.3 %
5. การเข้ารับการอบรมเป็น มัคคุเทศก์ท้องถิ่น	3.01	1.09	ปาน กลาง	32 9.1%	77 21.8 %	146 41.4 %	60 17.0 %	38 10.8 %
รวม	3.32	.99	ปาน กลาง					

(1.00-1.80 = น้อยที่สุด, 1.81-2.60 = น้อย, 2.61-3.40 = ปานกลาง, 3.41-4.20 = มาก, 4.21-5.00 = มากที่สุด)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ความต้องการมีส่วนร่วม	\bar{x}	S.D.	ค่า แปล	มาก ที่สุด (%)	มาก (%)	ปาน กลาง (%)	น้อย (%)	น้อย ที่สุด (%)
ด้านการร่วมติดตามประเมินผล								
1. การพิจารณาผลดี ผลเสียใน กิจกรรมการดูแลทรัพยากร ท่องเที่ยวของชุมชน	3.16	.92	ปาน กลาง	22 6.1%	99 27.6%	170 47.4%	49 13.6%	19 5.3%
2. การพิจารณาถึงประโยชน์ที่ ได้รับในกิจกรรมดำเนินการของ ชุมชน	3.21	.90	ปาน กลาง	25 7.0%	100 27.9%	174 48.5%	45 12.5%	15 4.2%
3. การพิจารณาถึงปัญหา อุปสรรค ในกิจกรรมการดำเนินงานการ ให้บริการท่องเที่ยวของชุมชน	3.18	.86	ปาน กลาง	25 7.0%	88 24.6%	182 50.8%	54 15.1%	9 2.5%
4. การพิจารณาเข้าร่วมในการ วางแผนแก้ไขสภาพปัญหาเพื่อหา แนวทางการพัฒนาทรัพยากร ท่องเที่ยวของชุมชน	3.29	1.00	ปาน กลาง	37 10.3%	117 32.5%	139 38.6%	48 13.3%	19 5.3%
รวม	3.21	.90	ปาน กลาง					
รวม	3.51	.45	มาก					

(1.00-1.80 = น้อยที่สุด, 1.81-2.60 = น้อย, 2.61-3.40 = ปานกลาง, 3.41-4.20 = มาก, 4.21-5.00 = มากที่สุด)

จากตารางที่ 3 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนนครชุม ของประชาชนในชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ประชาชนในชุมชนนครชุมจังหวัดกำแพงเพชร มีความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนนครชุม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.28$) เมื่อพิจารณา รายด้านดังนี้

ต้องการมีส่วนร่วมด้านนโยบายการจัดการ มีความต้องการในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.33$)

ต้องการมีส่วนร่วมด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา มีความต้องการในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.24$)

ต้องการมีส่วนร่วมด้านการลงทุน มีความต้องการในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.34$)

ต้องการมีส่วนร่วมด้านการร่วมปฏิบัติงาน มีความต้องการในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.32$)

ต้องการมีส่วนร่วมด้านการติดตามและประเมินผล มีความต้องการในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.21$)

ตารางที่ 4 แสดงจำนวน ร้อยละ ของคะแนนความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร

รายการข้อความรู้ ความเข้าใจ	ตอบถูก		ตอบผิด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางสังคมทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของชุมชนนครชุม	244	65.90	126	34.10
2. การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จัดได้เฉพาะชุมชนชาวเขา หรือชุมชนกลุ่มน้อยที่มีวัฒนธรรมและประเพณีเฉพาะเท่านั้น	223	60.30	147	39.70
3. การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ต้องมีการให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณีการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนแก่นักท่องเที่ยว	339	91.60	31	8.40
4. การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ต้องทำให้นักท่องเที่ยวมีความประทับใจมากที่สุด โดยมีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างพร้อมเพียง เช่น ห้องพัก ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก และการคมนาคมขนส่งที่ได้มาตรฐาน	364	98.40	6	1.60
5. การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ต้องคำนึงถึงรายได้และผลตอบแทนที่มากที่สุด	186	50.30	184	49.70

ตารางที่ 4 (ต่อ)

รายการข้อความรู้ ความเข้าใจ	ตอบถูก		ตอบผิด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
6. การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ต้องปลูกฝังจิตสำนึกคนในชุมชนให้อุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมไว้ให้ได้มากที่สุด	361	97.60	9	2.40
7. การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรมีการเชิญชวนนายทุน หรือนักลงทุนต่างถิ่นเข้ามาร่วมลงทุนทำธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับคนในชุมชน	110	29.70	260	70.30
8. การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรเน้นให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการมากที่สุด	312	84.30	58	15.70
9. การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรมีการคิดค้นประเพณี หรือวัฒนธรรมใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว	103	27.80	267	72.20
10. การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรให้หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้วางแผนดำเนินการทุกขั้นตอน โดยให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมน้อยที่สุด	87	23.50	283	76.50
11. การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรให้มีการฟื้นฟูและอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีดั้งเดิมของชุมชนนครชุม เป็นสิ่งที่นำมาเสนอแก่นักท่องเที่ยว	345	93.20	25	6.80
12. การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ไม่ควรขัดต่อความเป็นอยู่และประเพณีท้องถิ่นของคนในชุมชนนครชุม	349	94.30	21	5.70
13. การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ไม่จำเป็นต้องทำให้นักท่องเที่ยวสนุกสนาน และเพลิดเพลินกับการท่องเที่ยวของชุมชนนครชุม	112	30.30	258	69.70
14. การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำเป็นต้องทำให้นักท่องเที่ยวเกิดการเรียนรู้วัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนนครชุม	326	88.10	44	11.90

จากตารางที่ 4 แสดงจำนวน ร้อยละ ของคะแนนความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชน เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ประชาชน จำนวน 370 คน ตอบคำถามถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนนครชุม เกิน ร้อยละ 80 ได้แก่ ข้อ การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ต้องทำให้นักท่องเที่ยวมีความประทับใจมากที่สุด โดยมี สิ่งอำนวยความสะดวกอย่างพร้อมเพียง เช่น ห้องพัก ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก และการคมนาคมขนส่งที่ได้มาตรฐาน (98.40 %) การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ต้องปลูกฝังจิตสำนึกคนในชุมชนให้อนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมไว้ให้ได้มากที่สุด (97.60 %) การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ไม่ควรขัดต่อความเป็นอยู่และประเพณีท้องถิ่นของคนในชุมชนนครชุม (94.30 %) การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรให้หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้วางแผนดำเนินการทุกขั้นตอน โดยให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมน้อยที่สุด (93.20 %) การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ต้องมีการให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณีการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนแก่นักท่องเที่ยว (91.60 %) การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำเป็นต้องทำให้นักท่องเที่ยวเกิดการเรียนรู้วัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนนครชุม (88.10 %) และการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรเน้นให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการมากที่สุด (84.30 %)

ประชาชนตอบคำถามผิด เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนนครชุม คือ ได้คะแนนน้อยกว่า ร้อยละ 80 ได้แก่ ข้อ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวที่ ก่อให้เกิดผลกระทบทางสังคมทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของชุมชนนครชุม (65.90 %) การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จัดได้เฉพาะชุมชนชาวเขา หรือชุมชนกลุ่มน้อยที่มีวัฒนธรรม และประเพณีเฉพาะเท่านั้น (60.30 %) การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ต้องคำนึงถึงรายได้ และผลตอบแทนที่มากที่สุด (50.30 %) การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรมีการเชิญชวน นายทุน หรือนักลงทุนต่างถิ่นเข้ามาร่วมลงทุนทำธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับคนในชุมชน (29.70%) การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรมีการคิดค้นประเพณี หรือวัฒนธรรมใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว (27.80%) การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรให้หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้วางแผนดำเนินการทุกขั้นตอน โดยให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมน้อยที่สุด (23.50%) การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ไม่จำเป็นต้องทำให้นักท่องเที่ยวสนุกสนาน และเพลิดเพลินกับการท่องเที่ยวของชุมชนนครชุม (30.30%)

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ชุมนุมชน/เจ้าหน้าที่ของรัฐตำบลนครชุม
อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	55	61.79
หญิง	34	38.21
2. อายุ		
ต่ำกว่า 21 ปี	2	2.2
21-30 ปี	17	19.1
31-40 ปี	35	39.3
41-50 ปี	18	20.2
51-60 ปี	15	16.9
61 ปีขึ้นไป	2	2.2
3. ระดับการศึกษา		
ไม่ได้ศึกษา	0	0
ประถมศึกษา	15	16.90
มัธยมศึกษา	26	29.20
อนุปริญญา/ปวส	6	6.70
ปริญญาตรี	30	33.70
สูงกว่าปริญญาตรี	12	13.50
4. อาชีพ		
พระภิกษุ/ประชาชนอาวุโส/ประชาชนชาวบ้าน	13	14.60
ข้าราชการ	15	16.85
พนักงาน / ผู้บริหาร อบต.นครชุม	16	17.97
พนักงาน / ผู้บริหารเทศบาลนครชุม	13	14.60
ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	21	23.59
ถูกจ้างทั่วไป	11	12.35

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. ประสบการณ์การทำงานในตำบลนครชุม		
น้อยกว่า 5 ปี	35	39.32
5 - 10 ปี	31	34.83
11 - 15 ปี	10	11.23
มากกว่า 15 ปี	13	14.60
6. ภูมิลำเนา		
จังหวัดกำแพงเพชร	67	75.28
จังหวัดอื่น	22	24.72

จากตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้นำชุมชน/เจ้าหน้าที่ของ
รัฐตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ผู้นำชุมชน/เจ้าหน้าที่ของรัฐตำบลนครชุม
เป็นเพศชาย มากที่สุด ร้อยละ 61.79 รองลงมาเป็นเพศหญิง ร้อยละ 38.21 อายุ 31-40 ปี มาก
ที่สุด ร้อยละ 39.3 รองลงมา อายุ 41-50 ปี ร้อยละ 20.2 ระดับการศึกษาปริญญาตรี มากที่สุด
ร้อยละ 33.70 รองลงมา มัธยมศึกษา ร้อยละ 29.20 อาชีพ ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว
มากที่สุด ร้อยละ 23.59 รองลงมา พนักงาน / ผู้บริหาร อบต.นครชุม ร้อยละ 17.97 ประสบการณ์
การทำงานในตำบลนครชุม น้อยกว่า 5 ปี มากที่สุด ร้อยละ 39.32 รองลงมา 5 - 10 ปี ร้อยละ
34.83 และมีภูมิลำเนาในจังหวัดกำแพงเพชร มากที่สุด ร้อยละ 75.28 รองลงมา อยู่จังหวัดอื่น
ร้อยละ 24.72

ตารางที่ 6 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของ
ผู้นำชุมชน/เจ้าหน้าที่ของรัฐและภาคีที่เกี่ยวข้อง ที่มีต่อศักยภาพด้านลักษณะทาง
กายภาพและทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชรต่อ
การพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

ข้อบ่งชี้ศักยภาพ	\bar{x}	S.D.	ค่า แปล	มาก ที่สุด (%)	มาก (%)	ปาน กลาง (%)	น้อย (%)	น้อย ที่สุด (%)
ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม								
1. สภาพภูมิทัศน์	3.74	.68	มาก	9 2.4%	47 55.3%	27 31.8%	2 2.4%	0 0%
2. ป้ายบอกทาง / ป้ายสื่อ ความหมาย	3.39	.84	ปาน กลาง	3 3.4%	43 49.4%	28 32.2%	11 12.6%	2 2.3%
3. ความเหมาะสมของลานจอดรถ	3.20	.96	ปาน กลาง	6 7.1%	27 31.8%	34 40.0%	14 16.5%	4 4.7%
4. การกำจัดขยะ/สิ่งปฏิกูล	3.36	.88	ปาน กลาง	3 3.5%	42 49.4%	26 30.6%	11 12.9%	3 3.5%
5. การกำจัดและบำบัดน้ำเสีย	3.14	.89	ปาน กลาง	2 2.4%	31 36.5%	32 37.6%	17 20.0%	3 3.5%
รวม	3.36	.87	ปาน กลาง					
ด้านโครงสร้างพื้นฐาน								
1. สภาพการเข้าถึง/เส้นทาง คมนาคม	3.63	.92	มาก	11 13.1%	43 51.2%	20 23.8%	8 9.5%	2 2.4%
2. ทางเดินเท้าในชุมชน/หมู่บ้าน	3.56	.96	มาก	9 10.3%	47 54.0%	19 21.8%	8 9.2%	4 4.6%
3. การให้บริการโทรศัพท์ สาธารณะ	3.49	.90	มาก	8 9.3%	40 46.5%	26 30.2%	10 11.6%	2.3 14.0%
4. การให้บริการห้องสุขา/ห้องน้ำ สาธารณะ	3.16	.92	ปาน กลาง	3 3.5%	32 37.2%	30 34.9%	18 20.9%	3 3.5%
5. การให้บริการน้ำดื่ม/น้ำใช้	3.30	.92	ปาน กลาง	2 2.3%	43 45.7%	24 27.9%	13 15.1%	4 4.7%

(1.00-1.80 = น้อยที่สุด, 1.81-2.60 = น้อย, 2.61-3.40 = ปานกลาง, 3.41-4.20 = มาก, 4.21-5.00 = มากที่สุด)

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ข้อบ่งชี้ศักยภาพ	\bar{x}	S.D.	ค่า แปล	มาก ที่สุด (%)	มาก (%)	ปาน กลาง (%)	น้อย (%)	น้อย ที่สุด (%)
6. การให้บริการด้านอาหาร / เครื่องดื่ม	3.57	.76	มาก	5 5.8%	46 53.5%	30 34.9%	3 3.5%	2 2.3%
7. การให้บริการร้านค้าของฝาก/ ของที่ระลึก	3.36	.97	ปาน กลาง	6 7.2%	38 45.8%	22 26.5%	14 16.9%	3 3.6%
8. การให้บริการข้อมูลข่าวสาร	3.39	1.04	มาก	9 10.6%	36 42.4%	24 28.2%	11 12.9%	5 5.9%
รวม	3.43	.74	มาก					
ด้านกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว								
1. การชมวิถีชีวิตชุมชน	3.56	.86	มาก	7 8.5%	43 52.4%	23 28.0%	7 8.5%	2 2.4%
2. งานประเพณี	3.90	.92	มาก	22 25.3%	42 48.3%	17 19.5%	4 4.6%	2 2.3%
3. กิจกรรมที่จัดขึ้นภายในชุมชน	3.69	.87	มาก	12 13.8%	44 50.6%	26 29.9%	2 2.3%	3 3.4%
4. ร้านขายของฝากของที่ระลึก	3.26	1.03	ปาน กลาง	6 7.0%	35 40.7%	26 30.2%	13 15.1%	6 7.0%
5. ผู้นำเที่ยวท้องถิ่น	3.22	.91	ปาน กลาง	3 3.6%	34 41.0%	26 31.3%	18 21.7%	2 2.4%
รวม	3.52	.84	มาก					
ด้านความปลอดภัย								
1. ความปลอดภัยในการเยี่ยมชม และใช้สถานที่	3.58	.83	มาก	11 12.8%	36 41.9%	31 36.0%	8 9.3%	0 0%
2. ความปลอดภัยในชีวิตและ ทรัพย์สิน	3.51	.92	มาก	10 11.6%	36 41.9%	31 36.0%	6 7.0%	3 3.5%
3. ความปลอดภัยด้านสุขอนามัย	3.68	.78	มาก	8 9.2%	51 58.6%	21 24.1%	6 6.9%	1 1.1%
รวม	3.59	.79	มาก					

(1.00-1.80 = น้อยที่สุด, 1.81-2.60 = น้อย, 2.61-3.40 = ปานกลาง, 3.41-4.20 = มาก, 4.21-5.00 = มากที่สุด)

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ข้อบ่งชี้ศักยภาพ	\bar{x}	S.D.	ค่า แปล	มาก ที่สุด (%)	มาก (%)	ปาน กลาง (%)	น้อย (%)	น้อย ที่สุด (%)
ด้านบริหารจัดการ								
1. สื่อการประชาสัมพันธ์แหล่ง ท่องเที่ยว	3.46	.87	มาก	5 5.9%	43 50.6%	25 29.4%	10 11.8%	2 2.4%
2. กฎระเบียบ ข้อบังคับ/ ข้อกำหนดในชุมชน	3.29	.83	ปาน กลาง	3 3.4%	35 40.2%	35 40.2%	12 13.8%	2 2.3%
3. ความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน กับชุมชน	3.73	.75	มาก	12 14.1%	40 47.1%	32 37.6%	0 0%	1 1.2%
4. การดำเนินงานของ คณะกรรมการหมู่บ้าน	3.77	.65	มาก	8 9.5%	51 60.7%	23 27.4%	2 2.4%	0 0%
รวม	3.56	.86	มาก					
ด้านที่พักและบริการท่องเที่ยว								
1. ความสะอาด/ความเป็นระเบียบ เรียบร้อย	3.59	.98	มาก	11 12.9%	43 5.6%	20 23.5%	7 8.2%	4 4.7%
2. ความปลอดภัย	3.67	.82	มาก	8 9.4%	49 57.6%	23 27.1%	2 2.4%	3 3.5%
3. การให้บริการ	3.61	.85	มาก	9 10.6%	43 50.6%	26 30.6%	5 5.9%	2 2.4%
4. จำนวนห้องพัก	3.52	.96	มาก	11 12.9%	35 41.2%	30 35.3%	5 5.9%	4 4.7%
5. ราคาเป็นธรรม (ห้องพัก/อาหาร)	3.57	.83	มาก	7 8.4%	42 50.6%	27 32.5%	5 6.0%	2 2.4%
6. การมีผู้นำเที่ยวและการให้ ข้อมูล (มัคคุเทศก์)	3.08	.96	มาก	4 4.8%	26 31.0%	31 36.9%	19 22.6%	4 4.8%
รวม	3.50	.76	มาก					
รวม	3.46	.58	มาก					

จากตารางที่ 6 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้นำชุมชน/เจ้าหน้าที่ของรัฐ และภาคีที่เกี่ยวข้อง ที่มีต่อศักยภาพด้านลักษณะทางกายภาพและทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชรต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ผู้นำชุมชน/เจ้าหน้าที่ของรัฐ และภาคีที่เกี่ยวข้อง มีความคิดเห็นต่อศักยภาพของนครชุมต่อการพัฒนานครชุมเป็นแหล่งท่องเที่ยวในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.46$) เมื่อพิจารณารายด้านดังนี้

ความคิดเห็นด้านความปลอดภัยของนครชุม ที่จะนำมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.59$)

ความคิดเห็นด้านการบริหารจัดการของนครชุม ที่จะนำมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.56$)

ความคิดเห็นด้านกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวของนครชุม ที่จะนำมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.52$)

ความคิดเห็นด้านที่พักและบริการท่องเที่ยวของนครชุม ที่จะนำมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.50$)

ความคิดเห็นด้านศักยภาพและสิ่งแวดล้อมของนครชุม ที่จะนำมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.36$)

ความคิดเห็นด้านโครงสร้างพื้นฐานของนครชุม ที่จะนำมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.30$)

ตารางที่ 7 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็น
ของผู้นำชุมชน/เจ้าหน้าที่ของรัฐ และภาคีที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของชุมชน
นครชุมจังหวัดกำแพงเพชรต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

รายการความคิดเห็น	\bar{x}	S.D.	ค่า แปล	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง (%)	เห็น ด้วย (%)	ไม่ แน่ใจ (%)	ไม่เห็น ด้วย (%)	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง (%)
1. การท่องเที่ยวในชุมชนนครชุม ควรสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวได้ เรียนรู้ธรรมชาติและวัฒนธรรม อย่างเต็มที่	4.27	.71	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	35 40.7%	40 46.5%	10 11.6%	1 1.2%	0 0%
2. การให้บริการเกี่ยวกับการ ท่องเที่ยวควรเปิดโอกาสให้ราษฎร ท้องถิ่นมีส่วนร่วม เช่น นำเที่ยว ขายอาหาร ขายของฝาก ของที่ ระลึก ฯลฯ	3.91	1.32	เห็น ด้วย	15 17.4%	29 33.7%	9 10.5%	23 26.7%	10 11.6%
3. การท่องเที่ยวต้องสร้างสิ่ง อำนวยความสะดวกให้บริการ นักท่องเที่ยวอย่างมาก โดยต้อง คำนึงถึงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	3.47	1.16	เห็น ด้วย	16 18.8%	32 37.6%	19 22.4%	12 14.1%	6 7.1%
4. การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สามารถลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม จากการท่องเที่ยวได้	3.61	.96	เห็น ด้วย	15 17.6%	35 41.2%	23 27.1%	11 12.9%	1 1.2%
5. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมุ่งเน้น เฉพาะผลตอบแทนสูงสุดทาง เศรษฐกิจต่อราษฎรและท้องถิ่น เท่านั้น	3.00	1.12	ไม่ แน่ใจ	9 10.7%	18 21.4%	28 33.3%	22 26.2%	7 8.3%
6. การท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีการ สร้างจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์ แก่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวและ ราษฎรท้องถิ่น	3.63	1.26	เห็น ด้วย	25 29.1%	30 34.9%	11 12.8	14 16.3	6 7.0

ตารางที่ 7 (ต่อ)

รายการความคิดเห็น	\bar{x}	S.D.	ค่า แปล	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง (%)	เห็น ด้วย (%)	ไม่ แน่ใจ (%)	ไม่เห็น ด้วย (%)	ไม่เห็น ด้วย (%)
7. การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จำเป็นต้องมีการสร้างจิตสำนึกใน การอนุรักษ์แก่นักท่องเที่ยว	3.89	1.13	เห็น ด้วย	28 33.7%	34 41.0%	9 10.8%	8 9.6%	4 4.8%
รวม	3.59	.75	เห็น ด้วย					

จากตารางที่ 7 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของ
ความคิดเห็นของผู้นำชุมชน/เจ้าหน้าที่ของรัฐ และภาคีที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของชุมชน
นครชุมจังหวัดกำแพงเพชรต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ผู้นำชุมชน/เจ้าหน้าที่ของรัฐ
และภาคีที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของชุมชนนครชุม มีความคิดเห็นต่อการพัฒนานครชุม
ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ในภาพรวม เห็นด้วย ($\bar{x} = 3.59$) เมื่อพิจารณารายด้านดังนี้

ความคิดเห็นว่า การท่องเที่ยวในชุมชนนครชุมควรสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้
ธรรมชาติและวัฒนธรรมอย่างเต็มที่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{x} = 4.27$)

ความคิดเห็นว่า การให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวควรเปิดโอกาสให้ราษฎรท้องถิ่นมี
ส่วนร่วม เช่น นำเที่ยว ขายอาหาร ขายของฝาก ของที่ระลึก ฯลฯ เห็นด้วย ($\bar{x} = 3.91$)

ความคิดเห็นว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจำเป็นต้องมีการสร้างจิตสำนึกในการ
อนุรักษ์แก่นักท่องเที่ยว เห็นด้วย ($\bar{x} = 3.89$)

ความคิดเห็นว่า การท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีการสร้างจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์แก่
ผู้ประกอบการท่องเที่ยวและราษฎรท้องถิ่น เห็นด้วย ($\bar{x} = 3.63$)

ความคิดเห็นว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมสามารถลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมจาก
การท่องเที่ยวได้ เห็นด้วย ($\bar{x} = 3.61$)

ความคิดเห็นว่า การท่องเที่ยวต้องสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้บริการ
นักท่องเที่ยวอย่างมาก โดยต้องคำนึงถึงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เห็นด้วย ($\bar{x} = 3.47$)

ตารางที่ 8 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของ ผู้นำชุมชน/เจ้าหน้าที่ของรัฐและภาคีที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากร การท่องเที่ยวของชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชรต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว

ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว	\bar{x}	S.D.	ค่า แปล	มาก ที่สุด (%)	มาก (%)	ปาน กลาง (%)	น้อย (%)	น้อย ที่สุด (%)
1. ความเพียงพอของจำนวนบุคลากรในการให้บริการการท่องเที่ยวในพื้นที่	2.87	.92	ปาน กลาง	4 4.7%	14 16.3%	40 46.5%	23 26.7%	5 5.8%
2. ความสามารถในการป้องกันดูแลรักษาสภาพธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว	3.14	1.03	ปาน กลาง	6 7.0%	28 32.6%	30 34.9%	16 18.6%	6 7.0%
3. การเปิดโอกาสให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมดำเนินการให้บริการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ภายใต้กฎระเบียบของชุมชน	3.40	1.03	มาก	14 16.5%	27 31.8%	26 30.6%	15 17.6%	3 3.5%
4. การเปิดโอกาสให้เอกชนประกอบการให้บริการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ภายใต้กฎระเบียบของชุมชน	3.25	1.11	ปาน กลาง	9 10.6%	29 34.1%	30 31.9%	8 9.4%	9 10.9%
5. การกำหนดการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวที่มีศักยภาพให้เป็นพื้นที่สำหรับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะ	3.45	1.05	มาก	11 13.1%	34 40.5%	27 32.1%	6 7.1%	6 7.1%
6. ความพร้อมของวัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เช่น วิทยุสื่อสาร พาหนะ เป็นต้น	3.27	1.02	ปาน กลาง	9 10.7%	28 33.3%	27 32.1%	17 20.2%	3 3.6%

(1.00-1.80 = น้อยที่สุด, 1.81-2.60 = น้อย, 2.61-3.40 = ปานกลาง, 3.41-4.20 = มาก, 4.21-5.00 = มากที่สุด)

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว	\bar{x}	S.D.	ค่า แปล	มาก ที่สุด (%)	มาก (%)	ปาน กลาง (%)	น้อย (%)	น้อย ที่สุด (%)
7. การจัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึก ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่นักเรียน นักศึกษา เยาวชนและ นักท่องเที่ยว	3.43	1.11	มาก	15 17.9%	27 32.1%	26 31.0%	11 13.1%	5 6.0%
8. การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและ การสื่อความหมายธรรมชาติแก่นัก ท่องเที่ยว	3.29	1.18	ปาน กลาง	15 17.6%	22 25.9%	29 34.1%	11 12.9%	9.4 22.4%
9. การจัดให้มีเจ้าหน้าที่สื่อ ความหมายที่พร้อมจะให้บริการแก่นัก ท่องเที่ยว	3.15	1.16	ปาน กลาง	14 16.5%	16 18.8%	30 35.3%	19 22.4%	6 7.1%
10. ความเพียงพอของบุคลากรที่มี ความสามารถด้านภาษา ต่างประเทศในการสื่อสารกับ นักท่องเที่ยวต่างชาติ	2.88	1.33	ปาน กลาง	12 14.1%	17 20.0%	22 25.9%	17 20.0%	17 20.0%
11. การให้ความรู้เกี่ยวกับ ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนกฎระเบียบ แก่ผู้ประกอบการและประชาชน ท้องถิ่น	3.34	1.13	ปาน กลาง	14 16.3%	27 31.4%	24 27.9%	16 18.6%	5 5.8%
12. การประสานงานกับ ผู้ประกอบการการท่องเที่ยว ประชาชน ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องใน ด้านกฎระเบียบ และคุณภาพของ การท่องเที่ยว	3.12	1.19	ปาน กลาง	13 15.3%	20 23.5%	24 28.2%	21 24.7%	7 8.2%
รวม	3.21	1.11	ปาน กลาง					

(1.00-1.80 = น้อยที่สุด, 1.81-2.60 = น้อย, 2.61-3.40 = ปานกลาง, 3.41-4.20 = มาก, 4.21-5.00 = มากที่สุด)

จากตารางที่ 8 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้นำชุมชน/เจ้าหน้าที่ของรัฐและภาคีที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชรต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว พบว่าผู้นำชุมชน/เจ้าหน้าที่ของรัฐและภาคีที่เกี่ยวข้อง มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.21$) เมื่อพิจารณารายด้านดังนี้

การกำหนดการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวที่มีศักยภาพให้เป็นพื้นที่สำหรับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.45$)

การจัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่กลุ่มนักเรียน นักศึกษา เยาวชนและนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.43$)

การเปิดโอกาสให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมดำเนินการให้บริการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ภายใต้กฎระเบียบของชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.40$)

การให้ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนกฎระเบียบแก่ผู้ประกอบการและประชาชนท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.34$)

การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและการสื่อความหมายธรรมชาติแก่นักท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.29$)

ความพร้อมของวัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เช่น วิทยุสื่อสาร พาหนะ เป็นต้น อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.27$)

การเปิดโอกาสให้เอกชนประกอบการให้บริการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ภายใต้กฎระเบียบของชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.25$)

การจัดให้มีเจ้าหน้าที่สื่อความหมายที่พร้อมจะให้บริการแก่นักท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.15$)

ความสามารถในการป้องกันดูแลรักษาสภาพธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.14$)

การประสานงานกับผู้ประกอบการการท่องเที่ยว ประชาชน ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในด้านกฎระเบียบ และคุณภาพของการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.12$)

ความเพียงพอของบุคลากรที่มีความสามารถด้านภาษาต่างประเทศในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.88$)

ความเพียงพอของจำนวนบุคลากรในการให้บริการการท่องเที่ยวในพื้นที่ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.87$)

ตารางที่ 9 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้นำชุมชน/เจ้าหน้าที่ของรัฐและภาคีที่เกี่ยวข้อง กับระดับการปฏิบัติด้านการจัดการท่องเที่ยวที่เป็นสิ่งแวดล้อมศึกษาของชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร

การจัดการการท่องเที่ยวในปัจจุบัน	\bar{x}	S.D.	ค่าแปล	มากที่สุด (%)	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)	น้อยที่สุด (%)
1. มีการจัดกิจกรรมที่เน้นการให้ความรู้ด้านระบบนิเวศและธรรมชาติแก่นักท่องเที่ยว	3.20	1.14	ปานกลาง	10 11.5%	29 33.3%	23 26.4%	18 20.7%	7 8.0%
2. มีการจัดกิจกรรมที่เน้นการให้ความรู้ด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นแก่นักท่องเที่ยว	3.38	1.01	ปานกลาง	12 13.8%	28 32.2%	31 35.6%	13 14.9%	3 3.4%
3. มีการจัดกิจกรรมที่เอื้อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ประสบการณ์ที่ดีก่อให้เกิดจิตสำนึกที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม	3.29	1.03	ปานกลาง	8 9.2%	33 37.9%	27 31.0%	14 16.1%	5 5.7%
4. มีการจัดกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม	3.21	1.11	ปานกลาง	11 12.6%	25 28.7%	28 32.2%	17 19.5%	6 6.9%
5. มีเจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถทักษะในการให้ความรู้เรื่องธรรมชาติ ระบบนิเวศสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ให้แก่ นักท่องเที่ยวทราบอย่างละเอียดถูกต้องและชัดเจน	3.16	1.11	ปานกลาง	9 10.3%	26 29.9%	30 34.5%	14 16.1%	8 9.2%

(1.00-1.80 = น้อยที่สุด, 1.81-2.60 = น้อย, 2.61-3.40 = ปานกลาง, 3.41-4.20 = มาก, 4.21-5.00 = มากที่สุด)

ตารางที่ 9 (ต่อ)

การจัดการการท่องเที่ยว ในปัจจุบัน	\bar{x}	S.D.	ค่า แปล	มาก ที่สุด (%)	มาก (%)	ปาน กลาง (%)	น้อย (%)	น้อย ที่สุด (%)
6. มีเจ้าหน้าที่เป็นผู้นำในการ ปฏิบัติหน้าที่ดีแก่นักท่องเที่ยวและ สามารถเป็นผู้ชี้แนะตักเตือน นักท่องเที่ยวที่ปฏิบัติตนไม่ เหมาะสม	3.16	1.13	ปาน กลาง	13 14.9%	18 20.7%	32 36.8%	18 20.7%	6 6.9%
7. นักท่องเที่ยว ประชาชนใน ท้องถิ่นมีส่วนในการแลกเปลี่ยน ความรู้ ความคิดเห็น ร่วมกันอย่าง เท่าเทียม	3.17	1.05	ปาน กลาง	9 10.3%	26 29.9%	27.7 29.9%	23 26.4%	3 34%
รวม	3.22	.97	ปาน กลาง					

จากตารางที่ 9 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของ
ความคิดเห็นของผู้นำชุมชน/เจ้าหน้าที่ของรัฐและภาคีที่เกี่ยวข้องกับระดับการปฏิบัติด้านการ
จัดการท่องเที่ยวที่เป็นสิ่งแวดล้อมศึกษาของชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ผู้นำชุมชน/
เจ้าหน้าที่ของรัฐและภาคีที่เกี่ยวข้อง มีความคิดเห็นต่อระดับการปฏิบัติด้านการจัดการท่องเที่ยวที่
เป็นสิ่งแวดล้อมศึกษาของชุมชนนครชุม ในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.22$) เมื่อ
พิจารณารายด้านดังนี้

มีการจัดกิจกรรมที่เน้นการให้ความรู้ด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นแก่นัก
ท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.38$)

มีการจัดกิจกรรมที่เอื้อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ ประสบการณ์ที่ดีก่อให้เกิดจิตสำนึก
ที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.29$)

มีการจัดกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับ
ปานกลาง ($\bar{x} = 3.21$)

มีการจัดกิจกรรมที่เน้นการให้ความรู้ด้านระบบนิเวศและธรรมชาติแก่นักท่องเที่ยว
อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.20$)

นักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น
ร่วมกันอย่างเท่าเทียม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.17$)

มีเจ้าหน้าที่เป็นผู้นำในการปฏิบัติหน้าที่ดีแก่นักท่องเที่ยวและสามารถเป็นผู้ชี้แนะ
ตักเตือนนักท่องเที่ยวที่ปฏิบัติตนไม่เหมาะสม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.16$)

มีเจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถ ทักษะในการให้ความรู้เรื่องธรรมชาติ ระบบนิเวศ
สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ให้แก่ นักท่องเที่ยวทราบอย่างละเอียดถูกต้องและชัดเจน
อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.16$)

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาพฤติกรรมและความต้องการการท่องเที่ยวของ
นักท่องเที่ยวชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร และความต้องการของประชาชนชุมชน
นครชุมในการให้บริการด้านการท่องเที่ยว

ดังแสดงในตารางที่ 10 – 13

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวตำบลนครชุม
อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	188	47.0
หญิง	212	53.0
2. อายุ		
ต่ำกว่า 21 ปี	70	17.5
21-30 ปี	154	38.5
31-40 ปี	88	22.0
41-51 ปี	67	16.8
51-60 ปี	19	4.8
มากกว่า 60 ปี	2	.5
3. ระดับการศึกษา		
ไม่ได้ศึกษา	6	1.5
ประถมศึกษา	54	13.5
มัธยมศึกษา	105	26.3
อนุปริญญา/ปวส	69	17.3
ปริญญาตรี	146	36.5
สูงกว่าปริญญาตรี	20	5.0

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. อาชีพ		
รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	52	13.0
พนักงานบริษัทเอกชน	54	13.5
ประกอบอาชีพส่วนตัว	71	17.8
ค้าขาย	28	14.0
เกษตรกร	116	29.0
นักเรียน / นักศึกษา	28	7.0
อื่น ๆ	23	5.8
5. ภูมิลำเนา		
จังหวัดกำแพงเพชร	286	71.5
จังหวัดอื่น	113	28.3
6. ที่อยู่ปัจจุบัน		
จังหวัดกำแพงเพชร	323	80.8
จังหวัดอื่น	77	19.3

จากตารางที่ 10 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 53.0 รองลงมาเป็นเพศชาย ร้อยละ 47.0 อายุ 21-30 ปี มากที่สุด ร้อยละ 38.5 รองลงมา อายุ 31-40 ปี ร้อยละ 22.0 ระดับการศึกษาปริญญาตรี มากที่สุด ร้อยละ 36.5 รองลงมา มัธยมศึกษา ร้อยละ 26.3 ประกอบอาชีพเกษตรกร มากที่สุด ร้อยละ 29.0 รองลงมาประกอบอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 13.5 ภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดกำแพงเพชร มากที่สุด ร้อยละ 71.5 รองลงมา อยู่ในจังหวัดอื่น ๆ ร้อยละ 28.3 และที่อยู่ปัจจุบัน อยู่ในจังหวัดกำแพงเพชร มากที่สุด ร้อยละ 80.8 รองลงมา อยู่ในจังหวัดอื่น ๆ ร้อยละ 19.3

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลการมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว
ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

ข้อมูลการมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ยานพาหนะที่เดินทางมา		
รถยนต์ส่วนตัว	191	47.8
รถจักรยานยนต์ส่วนตัว	162	40.5
รถยนต์เช่า	5	1.3
รถจักรยานยนต์เช่า	1	.3
รถโดยสารประจำทาง	19	4.8
รถยนต์ของบริษัททัวร์	18	4.5
อื่น ๆ	4	1.0
2. จำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง (รวมทั้งตัวของนักท่องเที่ยว)		
1 - 5 คน	308	77.0
6 - 10 คน	76	19.0
11 - 15 คน	6	1.5
15 คนขึ้นไป	10	2.5
3. ลักษณะกลุ่มในการเดินทางท่องเที่ยว		
เดินทางโดยลำพัง	38	9.5
มากับครอบครัว	189	47.3
มากับกลุ่มเพื่อน	158	39.5
มาพร้อมกับสถาบันการศึกษา	6	1.5
อื่น ๆ	9	2.3

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อมูลการมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. วัตถุประสงค์ของการเดินทางมาท่องเที่ยว		
ศึกษาหาความรู้	41	10.3
พักผ่อน	215	53.8
สัมผัสธรรมชาติ	40	10.0
ออกกำลังกาย	5	1.3
ผจญภัย	8	2.0
แลกเปลี่ยนและถ่ายทอดประสบการณ์	16	4.0
ความสนุกสนาน	51	12.8
อื่น ๆ	24	6.0

จากตารางที่ 11 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลการมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวด้วยรถยนต์ส่วนตัว มากที่สุด ร้อยละ 47.8 รองลงมา เดินทางมาด้วยรถจักรยานยนต์ส่วนตัว ร้อยละ 40.5 จำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง (รวมทั้งตัวของนักท่องเที่ยว) 1- 5 คน มากที่สุด ร้อยละ 77.0 รองลงมา 6 - 10 คน ร้อยละ 19.0 ลักษณะกลุ่มในการเดินทางท่องเที่ยวโดยมากับครอบครัว มากที่สุด ร้อยละ 47.3 รองลงมา มากับกลุ่มเพื่อน ร้อยละ 39.5 วัตถุประสงค์ของการเดินทางมาท่องเที่ยว เพื่อพักผ่อน มากที่สุด ร้อยละ 53.8 รองลงมา เพื่อความสนุกสนาน ร้อยละ 12.8

ตารางที่ 12 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อลักษณะทางกายภาพและทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชรต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

ข้อบ่งชี้ศักยภาพ	\bar{x}	S.D.	ค่า แปล	มาก ที่สุด (%)	มาก (%)	ปาน กลาง (%)	น้อย (%)	น้อย ที่สุด (%)
1. ความสมบูรณ์ของทรัพยากรท่องเที่ยว เช่น โอกาสในการพบเห็น (โบราณสถาน/วัด/งานประเพณี/น้ำตก)	3.98	.65	มาก	70 17.5%	259 64.8%	66 16.5%	2 .5%	3 .8%
2. สภาพความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรท่องเที่ยว (ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ น้ำตก ความสมบูรณ์ของโบราณสถาน วัด หรืองานประเพณี)	3.84	.66	มาก	52 13.0%	238 59.5%	103 25.8%	7 1.8%	0 0%
3. ความงดงามของทัศนียภาพทางธรรมชาติและลักษณะภูมิประเทศ	3.76	.74	มาก	57 14.3%	207 51.8%	120 30%	16 4.0%	0 0%
4. ลักษณะเด่นที่น่านสนใจของทรัพยากรการท่องเที่ยวเช่น วัดโบราณสถาน พื้นที่ป่า ฯลฯ	3.75	.72	มาก	52 13.0%	211 52.8%	124 31.0%	13 3.3%	0 0%
5. ความหลากหลายของกิจกรรมนันทนาการในทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน	3.49	.84	มาก	42 10.5%	154 38.5%	164 41.0%	36 9.0%	4 1.0%
6. ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	3.60	.75	มาก	43 10.8%	177 44.3%	158 39.5%	22 5.5%	0 0%
7. ลักษณะเด่นทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์	3.85	.79	มาก	82 20.5%	194 48.5%	107 26.8%	17 4.3%	0 0%
8. วัฒนธรรมท้องถิ่นและสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่น	3.71	.75	มาก	53 13.3%	199 49.8%	129 32.3%	19 4.8%	0 0%

(1.00-1.80 = น้อยที่สุด, 1.81-2.60 = น้อย, 2.61-3.40 = ปานกลาง, 3.41-4.20 = มาก, 4.21-5.00 = มากที่สุด)

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ข้อบ่งชี้ศักยภาพ	\bar{x}	S.D.	ค่า แปล	มาก ที่สุด (%)	มาก (%)	ปาน กลาง (%)	น้อย (%)	น้อย ที่สุด (%)
9. ลักษณะเด่นทางธรรมชาติและ ความน่าสนใจของคลองสวนหมาก แม่น้ำปิง	3.78	.85	มาก	78 19.5%	186 46.5%	109 27.3%	25 6.3%	2 .5%
10. การประชาสัมพันธ์และการสื่อ ความหมายของแหล่งท่องเที่ยว	3.38	.87	ปาน กลาง	30 7.5%	154 38.5%	162 40.5%	44 11.0%	10 2.5%
รวม	3.35	.65	ปาน กลาง					

จากตารางที่ 12 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของ
ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อลักษณะทางกายภาพและทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน
นครชุมจังหวัดกำแพงเพชรต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็น
ต่อลักษณะทางกายภาพและทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนนครชุมต่อการพัฒนาเป็นแหล่ง
ท่องเที่ยว ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.22$) เมื่อพิจารณารายด้านดังนี้

ความสมบูรณ์ของทรัพยากรท่องเที่ยว เช่น โอกาสในการพบเห็น (โบราณสถาน/วัด/
งานประเพณี/น้ำตก) ของนครชุม มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.98$)

ลักษณะเด่นทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.85$)

สภาพความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรท่องเที่ยว (ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว
ธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ น้ำตก ความสมบูรณ์ของโบราณสถาน วัด หรืองานประเพณี) มีศักยภาพอยู่
ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.84$)

ลักษณะเด่นทางธรรมชาติและความน่าสนใจของคลองสวนหมากแม่น้ำปิง มีศักยภาพ
อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.78$)

ความงดงามของทัศนียภาพทางธรรมชาติและลักษณะภูมิประเทศ มีศักยภาพอยู่ใน
ระดับมาก ($\bar{x} = 3.76$)

ลักษณะเด่นที่น่าสนใจของทรัพยากรการท่องเที่ยวเช่น วัด โบราณสถาน พื้นที่ป่า ฯลฯ
มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.75$)

วัฒนธรรมท้องถิ่นและสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่น มีศักยภาพอยู่ในระดับ
มาก ($\bar{x} = 3.71$)

ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.60$)

ความหลากหลายของกิจกรรมนันทนาการในทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน มี
ศักยภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.49$)

การประชาสัมพันธ์และการสื่อความหมายของแหล่งท่องเที่ยว มีศักยภาพอยู่ใน
ระดับมาก ($\bar{x} = 3.38$)

ตารางที่ 13 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจ
ของนักท่องเที่ยวจากการเดินทางมาท่องเที่ยวของชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร

รายการประเมินความพึงพอใจ	\bar{x}	S.D.	ระดับ ความ พึง พอใจ	มาก ที่สุด (%)	มาก (%)	ปาน กลาง (%)	น้อย (%)	น้อย ที่สุด (%)
1. การได้รับประสบการณ์เรียนรู้ เรื่องราวและท่องเที่ยวชุมชน นครชุม	3.70	.77	มาก	57 14.3%	182 45.5%	143 35.8%	18 4.5%	0 0%
2. การบังคับใช้กฎระเบียบของ ชุมชนต่อนักท่องเที่ยว	3.14	.73	ปาน กลาง	23 5.8%	149 37.3%	199 49.8%	26 6.5%	3 .8%
3. การรักษาความสะอาดและ ความเป็นระเบียบของแหล่ง ท่องเที่ยว	3.63	.75	มาก	45 11.3%	179 44.8%	159 39.8%	16 4.0%	1 .3%
4. การจัดและให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่พัก ห้องน้ำ ห้องสุขา ถังขยะ ลานจอดรถ	3.50	.79	มาก	37 9.3%	164 41.0%	165 41.3%	32 8.0%	2 .5%
5. การจัดและให้บริการร้านค้าด้าน อาหาร ขายของฝากของที่ระลึก	3.43	.83	มาก	36 9.0%	149 37.3%	169 42.3%	43 10.8%	3 .8%

(1.00-1.80 = น้อยที่สุด, 1.81-2.60 = น้อย, 2.61-3.40 = ปานกลาง, 3.41-4.20 = มาก, 4.21-5.00 = มากที่สุด)

ตารางที่ 13 (ต่อ)

รายการประเมินความพึงพอใจ	\bar{x}	S.D.	ค่า แปล	มาก ที่สุด (%)	มาก (%)	ปาน กลาง (%)	น้อย (%)	น้อย ที่สุด (%)
6. คุณภาพของสื่อให้ข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับพื้นที่ เช่น เอกสารเผยแพร่ ป้ายสื่อความหมาย นิทรรศการ ศูนย์ข้อมูลบริการนักท่องเที่ยว	3.43	.86	มาก	42 10.5%	144 36.0%	162 40.5%	50 12.5%	2 .5%
7. การดูแลรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือชุมชน	3.32	.87	ปาน กลาง	32 8.0	131 32.8%	175 43.8%	56 14.0%	6 1.5%
8. การให้บริการข้อมูลความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ศิลปกรรม และวัฒนธรรม	3.48	.86	มาก	44 11.0%	153 38.3%	156 39.0%	43 10.8%	4 1.0%
9. อธิบายและความเป็นมิตรของคนในท้องถิ่น	3.75	.84	มาก	71 17.8%	189 47.3%	112 28.0%	26 6.5%	2 .5%
10. คุณภาพของห้องพักที่เหมาะสมกับราคา	3.64	.73	มาก	41 10.3%	190 47.5%	151 37.8%	18 4.5%	0 0%
11. ทำเลที่พักระหว่างตามความต้องการ	3.59	.75	มาก	39 9.8%	183 45.8%	156 39.0%	21 5.3%	1 .3%
12. ความมีชื่อเสียงและที่น่าเชื่อถือของสถานที่พัก	3.58	.72	มาก	39 9.8%	172 43.0%	173 43.3%	16 4.0%	0 0%
13. สิ่งอำนวยความสะดวกภายในสถานที่พัก	3.57	.75	มาก	41 10.3%	170 42.5%	168 42.0%	20 5.0%	1 .3%
14. ทำเลที่พักรวมสถานที่พักมีความเงียบสงบเป็นส่วนตัว	3.71	.79	มาก	63 15.8%	174 43.5%	148 37.0%	13 3.3%	2 .5%
15. รูปแบบและการออกแบบตกแต่งที่พัก	3.58	.73	มาก	30 7.5%	197 49.3%	148 37.0%	24 6.0%	1 .3%

(1.00-1.80 = น้อยที่สุด, 1.81-2.60 = น้อย, 2.61-3.40 = ปานกลาง, 3.41-4.20 = มาก, 4.21-5.00 = มากที่สุด)

ตารางที่ 13 (ต่อ)

รายการประเมินความพึงพอใจ	\bar{x}	S.D.	ค่า แปล	มาก ที่สุด (%)	มาก (%)	ปาน กลาง (%)	น้อย (%)	น้อย ที่สุด (%)
16. การตกแต่งห้องพักมีความ สะอาดเรียบร้อย	3.63	.78	มาก	45 11.3 %	189 47.3 %	141 35.3 %	22 5.5%	3 .8%
17. ขนาดของห้องพักมีความ เหมาะสมอยู่ในสภาพดี	3.63	.74	มาก	39 9.8%	194 48.5 %	147 48.5 %	18 4.5%	2 .5%
18. การให้บริการพนักงานโรงแรม/ รีสอร์ท ฯลฯ	3.53	.77	มาก	31 7.8%	182 45.5 %	159 39.8 %	23 5.8%	5 1.3%
19. การให้บริการร้านอาหารที่ เพียงพอตามความต้องการ	3.59	.81	มาก	44 11.0 %	183 45.8 %	140 35.0 %	30 7.5%	3 .8%
20. อาหารที่ให้บริการมีคุณภาพ	3.54	.75	มาก	33 8.3%	180 45.0 %	160 40.0 %	25 6.3%	2 .5%
21. อาหารที่ให้บริการมีราคา เหมาะสม	3.52	.76	มาก	36 9.0%	163 40.8 %	178 44.5 %	20 5.0%	3 .8%
รวม	3.73	.94	มาก					

จากตารางที่ 13 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจากการเดินทางมาท่องเที่ยวของชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจากการเดินทางมาท่องเที่ยวของชุมชนนครชุม จังหวัด กำแพงเพชร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.73$) เมื่อพิจารณารายด้านดังนี้

อัตราค่าและความเป็นมิตรของคนในท้องถิ่น มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.75$)

ทำเลที่พักของสถานที่พักมีความเงียบสงบเป็นส่วนตัว มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.71$)

การได้รับประสบการณ์เรียนรู้เรื่องราวและท่องเที่ยวชมชนนครชุม มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.70$)

คุณภาพของห้องพักที่เหมาะสมกับราคา มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.64$)

การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบของแหล่งท่องเที่ยว การตกแต่งห้องพัก มีความสะอาดเรียบร้อย ขนาดของห้องพักมีความเหมาะสมอยู่ในสภาพดี มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.63$)

ทำเลที่พักเหมาะสมตามความต้องการ และการให้บริการร้านอาหารที่เพียงพอตามความต้องการ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.59$)

ความมีชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือของสถานที่พัก และรูปแบบและการออกแบบ ตกแต่งที่พัก มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.58$)

สิ่งอำนวยความสะดวกภายในสถานที่พัก มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.57$)

อาหารที่ให้บริการมีคุณภาพ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.54$)

การให้บริการพนักงานโรงแรม/รีสอร์ท ฯลฯ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.53$)

อาหารที่ให้บริการมีราคาเหมาะสม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.52$)

การจัดและให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่พัก ห้องน้ำ ห้องสุขา ถึงขยะ ลานจอดรถ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.50$)

การให้บริการข้อมูลความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ศิลปกรรม และวัฒนธรรม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.48$)

การจัดและให้บริการร้านค้าด้านอาหาร ชายของฝากของที่ระลึก และคุณภาพของสื่อให้ข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับพื้นที่ เช่น เอกสารเผยแพร่ ป้ายสื่อความหมาย นิทรรศการ ศูนย์ข้อมูล บริการนักท่องเที่ยว มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.43$)

การดูแลรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือชุมชน มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.32$)

ตอนที่ 3 ผลการวางแผนทางการจัดการทางการตลาดการท่องเที่ยวชุมชน นครชุม โดยชุมชนบ้านนครชุมมีส่วนร่วม

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของการท่องเที่ยวชุมชนนครชุม
โดยใช้เทคนิค SWOT analysis ดังนี้

1. จุดแข็ง (Strengths : S)

ชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร มีจุดแข็งในด้านการท่องเที่ยวชุมชน
หลายประการคือ

ชุมชนนครชุมมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน ตั้งแต่สมัยรัชกาลของสมเด็จพระมหา
ธรรมราชาลิไท ได้ทรงก่อพระศรีมหาธาตุและปลูกต้นพระศรีมหาโพธิ์ในเมืองนี้ จัดเป็นเมือง
สำคัญเมืองหนึ่งของสุโขทัย การตั้งถิ่นฐานของชุมชนเมืองนครชุมมีมาแต่โบราณมากกว่า 700 ปี
เคยรุ่งเรืองมาก่อนที่จะสร้างเมืองชากังราว ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำปิง หรือเมืองกำแพงเพชร

ชุมชนนครชุม เป็นสถานที่ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจะเสด็จ
ถึงเมืองกำแพงเพชร พ.ศ.2449

ชุมชนนครชุมมีวัดพระบรมธาตุที่เป็นที่ประดิษฐานของพระบรมสารีริกธาตุซึ่ง
นับว่าในภาคเหนือตอนล่างนั้นมีแห่งเดียวที่มีพระบรมสารีริกธาตุและต้นพระศรีมหาโพธิ์ ที่อายุไม่
ต่ำกว่า 700 ปี

ชุมชนนครชุมมีแหล่งสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ได้แก่

1. โบราณสถานเขตรัญญิกและกำแพงเมืองโบราณ
2. วัดพระบรมธาตุวรวิหาร
3. วัดสว่างอารมณ์
4. ตลาดร้อยปีนครชุม
5. สถาปัตยกรรมเรือนพื้นถิ่น

ชุมชนนครชุมมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาแต่โบราณ อีกทั้ง
ยังมีผู้คนจากถิ่นอื่นอพยพกันเข้ามาตั้งหลักแหล่ง กลุ่มคนเหล่านี้ต่างก็มีวัฒนธรรมประเพณี
ของตนเองติดมาด้วย และยังคงถือปฏิบัติเหมือนกับอยู่ในถิ่นเดิมของตน ด้วยเหตุนี้ประเพณี
ต่าง ๆ จึงมีทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกันไปตามลักษณะของท้องถิ่นแต่อดีตถึงปัจจุบันประเพณี
ดั้งเดิมที่น่าสนใจมีดังนี้

1. วันมาฆะบูชา ตรงกับวันเพ็ญกลางเดือนสามของทุกปี
2. ประเพณีตรุษไทย ตรงกับวันสิ้นเดือนสี่ของทุกปี ชาวบ้านเรียกว่า วันตรุษ โดยวันแรม ๑๔ ค่ำ เวลาเย็น มีการก่อพระเจดีย์ทรายตามวัดต่าง ๆ เสร็จแล้วพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ รุ่งขึ้นเวลาเช้าทำบุญตักบาตร เวลากลางวันมีการละเล่นพื้นบ้าน เช่น เพลงพวงมาลัย เข้าเจ้าเซ็น เข้าอีจู้ แม่ศรี มอญซ่อนผ้า เป็นต้น
3. ประเพณีสงกรานต์ ตรงกับวันที่ ๑๓ - ๑๕ เมษายนของทุกปี มีการทำบุญตักบาตร และการเล่นสนุกสนานเหมือนกับที่อื่น ๆ โดยมีกิจกรรม ได้แก่ ก่อพระเจดีย์ทราย พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ มีการทำบุญตักบาตร อาบน้ำพระภิกษุ รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ เป็นการขอศีลขอพร
4. วันวิสาขบูชา ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ มีการก่อพระเจดีย์ทราย ก่อพระเจดีย์ข้าวเปลือก ในเทศกาลนี้ทางวัดมักจะจัดให้มีเทศน์เรื่องพระปฐมสมโพธิ ๒๐ กัณฑ์ ทั้งกลางวันกลางคืนจนจบ
5. วันเข้าปริมพรรษา ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ ประชาชนพากันไปทำบุญที่วัด ถวายผ้าสบงหรือผ้าจำพรรษา และผ้าอาบน้ําฝนโดยเรียกว่า “เทศน์ ๓ วันยก”
6. เทศกาลบุญมหาชาติ ตรงกับวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๐ จัดให้มีเทศน์คาถาพัน และในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ มีเทศน์มหาชาติ เรื่องพระเวสสันดรชาดกทำนองหลวง ๑๓ กัณฑ์
7. เทศกาลบุญบาตรข้าวต้ม ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ จัดให้มีเทศน์คาถาพัน รุ่งขึ้นทำบุญตักบาตรข้างต้มลูกโยนข้าวต้มมัด และมีเทศน์มหาชาติชาดก ๑๓ กัณฑ์ เช่นเดียวกับเทศกาลบุญมหาชาติ เทศกาลนี้เรียกว่า บุญบาตรข้าวต้ม หรือ บุญปวารณาพรรษา
8. พิธีทอดผ้าป่าแถวและลอยกระทง ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ประเพณีการทอดผ้าป่าของชาวนครชุมมีวิธีการปฏิบัติแตกต่างจากทางภาคอื่น ๆ คือ จะทอดเมื่อใดก็ได้แล้วแต่ผู้ทอด โดยพุทธศาสนิกชนจะนำเครื่องปัจจัยไทยทานตามศรัทธาบรรจุชะลอมหรือภาชนะอื่นที่เหมาะสม โดยมักทำเป็นรูปช้าง รูปศพและรูปชุกพาสองกุมาร เครื่องไทยทานเหล่านี้จะถูกนำไปวางเรียงแอบไว้ข้างพุ่มไม้ที่ทุ่งวัดปึกไว้เป็นแถว (จึงเรียกว่าผ้าป่าแถว) จตุรุษเทียนบูชา พอถึงเวลาอันสมควร ทางวัดจะให้บรรดาผู้ที่เป็นเจ้าของผ้าป่ามาจับสลากนามพระภิกษุที่ได้นิมนต์ไว้ แล้วนำสลากนามพระที่จับขึ้นมาได้ไปปิดไว้ที่ผ้า ต่อจากนั้นพระภิกษุเจ้าของนามจะ ชักผ้าป่าตามสลากนามของท่าน เมื่อเสร็จจากการทอดผ้าป่าแล้ว ทุกคนจะมุ่งหน้าไปที่ลำน้ำแม่ปิงเพื่อประกอบพิธีลอยกระทงต่อไปพิธีลอยกระทงนี้เชื่อกันว่าเป็นการทำ ความ

เคารพสักการะพระมหาเถรอุกคุดเจ้าที่สถิตอยู่กลางสะดือทะเลหลวง เพื่อที่จะให้ท่านได้นึกถึงศิษยานุศิษย์และพุทธศาสนิกชน และ จะได้ประสาทพรชัยให้อยู่เย็นเป็นสุขกันถ้วนหน้า

9. งานประเพณีนบพระ- เล่นเพลงในอดีตเมื่อวันเพ็ญเดือนสาม หรือวันมาฆบูชา ชาวเมืองนครชุมและชาวเมืองกำแพงเพชร จะพากันเดินทางมานมัสการพระบรมสารีริกธาตุ ณ วัดพระบรมธาตุนครชุมเป็นประจำ เรียกว่า “นบพระ” และมีประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งมาจากต่างถิ่นกันด้วย จึงแสดงการละเล่น ต่าง ๆ ประกวดประชันขันแข่งกันตามขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละหมู่บ้าน เรียกว่า “เล่นเพลง”

10. งานประเพณีสารทไทยกล้วยไข่เมืองกำแพงเพชร จัดขึ้นในช่วงเทศกาลวันสารทไทย ตรงกับวันสิ้นเดือนสิบ หรือแรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๐ ประเพณีทำบุญวันสารทนี้มีมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาล โดยรับมาจากพิธีพราหมณ์ ซึ่งถือว่าเป็นการทำบุญในเวลาที่ดินข้าวออกรวงเป็นน้ำนม ดังนั้นจึงจัดทำพิธีขึ้นเพื่อเป็นการรับขวัญรวงข้าว และให้เป็นฤกษ์สิริมงคลแก่ต้นข้าวในนาด้วย ปัจจุบันเมื่อถึงวันสารทพุทธศาสนิกชนจะประชุมกันทำพิธีทางศาสนา ตักบาตร ถวายภัตตาหาร หลังจากนั้นจะมีการกวนกระยาสารทมธุปายาสหรือข้าวทิพย์ ข้าวยาคุ น้ำผึ้งและน้ำตาล พร้อมกับอาหารขึ้นถวายเป็นพระภิกษุสงฆ์

11. ประเพณีการละเล่น การละเล่นพื้นเมืองดั้งเดิม และการละเล่นปัจจุบันของชาวนครชุมและชาวเมืองกำแพงเพชรที่ยังคงปรากฏอยู่บ้างได้แก่ การเล่นระบำ ลูกช้วนางดั่ง แม่ศรี คล้องช้าง มอญซ่อนผ้า ลิเก รำวง หมอลำ เพลงข่อย ซึ่งการละเล่นเหล่านี้นิยมเล่นกันในวันตรุษ คือวันสิ้นเดือน ๕ เริ่มเล่นก่อนวันสิ้นเดือนถึงวันขึ้นเดือนใหม่ เล่นในเวลาเย็นและกลางคืน ในสมัยก่อนเล่นกัน ๓ วัน ๓ คืน บางแห่งถึง ๗ วัน ๗ คืนก็มี

ชาวบ้านชุมชนนครชุมมีอัธยาศัยไมตรีที่เป็นมิตร ให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี และมีความร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยว เพราะมีผู้นำที่เข้มแข็งสามารถชักจูงลูกบ้านให้เห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยว

ชุมชนนครชุมมีศักยภาพด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม ศักยภาพด้านสาธารณูปโภค ศักยภาพด้านสวัสดิภาพและความปลอดภัย ศักยภาพด้านกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ศักยภาพด้านการบริการการท่องเที่ยว (ร้านอาหาร/ที่พัก) มีศักยภาพในระดับมาก

ผู้นำชุมชน/เจ้าหน้าที่ของรัฐ และภาคีที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของชุมชนนครชุม เห็นด้วยเกี่ยวกับต่อการพัฒนานครชุมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในทุก ๆ ด้าน

2. จุดอ่อน (Weaknesses : W)

ชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร มีจุดอ่อนในด้านการท่องเที่ยวชุมชน คือ ด้านลักษณะทางกายภาพและทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนนครชุม ที่ยังไม่เพียงพอต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว คือ การกำจัดขยะ/สิ่งปฏิกูล การกำจัดและบำบัดน้ำเสีย สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เช่น ป้าย ม้านั่งพักผ่อน ถึงขยะ

ด้านความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนนครชุมจังหวัดกำแพงเพชร มีความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนนครชุม อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น การมีส่วนร่วมด้านนโยบายการจัดการ การมีส่วนร่วมด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมด้านการลงทุน การมีส่วนร่วมด้านการร่วมปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมด้านการติดตามและประเมินผล ซึ่งถือว่ายังไม่เพียงพอที่จะพัฒนานครชุมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

ชุมชนนครชุมมีความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร ที่ประชาชนจะต้องพัฒนาความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังต่อไปนี้คือ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวที่ ก่อให้เกิดผลกระทบทางสังคม ทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของชุมชนนครชุม การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จัดได้เฉพาะชุมชนชาวเขา หรือชุมชนกลุ่มน้อยที่มีวัฒนธรรมและประเพณีเฉพาะเท่านั้น การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ต้องคำนึงถึงรายได้และผลตอบแทนที่มากที่สุด การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรมีการเชิญชวนนายทุน หรือนักลงทุนต่างถิ่นเข้ามาร่วมลงทุนทำธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับคนในชุมชน การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรมีการคิดค้นประเพณี หรือวัฒนธรรมใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรให้หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้วางแผนดำเนินการทุกขั้นตอน โดยให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมน้อยที่สุด การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ไม่จำเป็นต้องทำให้นักท่องเที่ยวสนุกสนาน และเพลิดเพลินกับการท่องเที่ยวของชุมชนนครชุม

ผู้นำชุมชน/เจ้าหน้าที่ของรัฐและภาคีที่เกี่ยวข้อง มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวนครชุมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ที่ยังไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยว คือ การให้ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนกฎระเบียบแก่ผู้ประกอบการและประชาชนท้องถิ่น การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและการสื่อความหมายธรรมชาติแก่นักท่องเที่ยว ความพร้อมของวัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เช่น วิทยุสื่อสาร พาหนะ เป็นต้น การเปิดโอกาสให้เอกชนประกอบการให้บริการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ภายใต้กฎระเบียบของชุมชน การจัดให้มีเจ้าหน้าที่สื่อความหมายที่

พร้อมจะให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ความสามารถในการป้องกันดูแลรักษาสภาพธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว การประสานงานกับผู้ประกอบการการท่องเที่ยว ประชาชน ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในด้านกฎระเบียบ และคุณภาพของการท่องเที่ยว ความเพียงพอของบุคลากรที่มีความสามารถด้านภาษาต่างประเทศในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ความเพียงพอของจำนวนบุคลากรในการให้บริการการท่องเที่ยวในพื้นที่

ผู้นำชุมชน/เจ้าหน้าที่ของรัฐและภาคีที่เกี่ยวข้อง มีความคิดเห็นต่อระดับการปฏิบัติด้านการจัดการท่องเที่ยวที่เป็นสิ่งแวดล้อมศึกษาของชุมชนนครชุม ที่ไม่เพียงพอต่อการจัดการการท่องเที่ยวคือ มีการจัดกิจกรรมที่เน้นการให้ความรู้ด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นแก่นักท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง มีการจัดกิจกรรมที่เอื้อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ ประสบการณ์ที่ดีก่อให้เกิดจิตสำนึกที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม มีการจัดกิจกรรมที่เน้นการให้ความรู้ด้านระบบนิเวศและธรรมชาติแก่นักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ร่วมกันอย่างเท่าเทียม มีเจ้าหน้าที่เป็นผู้นำในการปฏิบัติตนที่ดีแก่นักท่องเที่ยวและสามารถเป็นผู้ชี้แนะต่อนักท่องเที่ยวที่ปฏิบัติตนไม่เหมาะสม มีเจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถ ทักษะในการให้ความรู้เรื่องธรรมชาติ ระบบนิเวศสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ให้แก่ นักท่องเที่ยวทราบอย่างละเอียดถูกต้องและชัดเจน

3. โอกาส (Opportunities: O)

ชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร มีโอกาสในด้านการท่องเที่ยวชุมชน คือ

นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อลักษณะทางกายภาพและทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนนครชุมต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก และมีความชื่นชอบต่อการเข้ามาท่องเที่ยวชม ลักษณะเด่นทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ ความสมบูรณ์ของโบราณสถาน วัด หรืองานประเพณี ความงดงามของทัศนียภาพทางธรรมชาติและลักษณะภูมิประเทศ วัฒนธรรมท้องถิ่นและสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยวไทย พ.ศ.2547-2550 ให้ความสำคัญกับกลยุทธ์การตลาด กลยุทธ์การแข่งขัน การวิเคราะห์และกำหนดตำแหน่งยุทธศาสตร์ ปรับปรุงและจัดทำตำแหน่งของประเทศไทยในตลาดการท่องเที่ยวโลก เพื่อหาตำแหน่งที่เหมาะสมในการส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวของประเทศไทย ทั้งนี้โดยเน้นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพได้มาตรฐาน ปรับตำแหน่งยุทธศาสตร์สู่ตลาดท่องเที่ยวคุณภาพ บนพื้นฐานการพัฒนาก

ท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อให้ประเทศไทยเป็น “ ศูนย์กลางการท่องเที่ยวของเอเชีย “ (Tourism Capital of Asia) ใน 3 ปี ภายใน พ.ศ.2550 และแนวทางการพัฒนาภาคบริการและการส่งเสริมการท่องเที่ยวมีเป้าหมายหลัก 7 ประการ คือ 1) สาธารณูปโภค ที่พักและสาธารณสุขมูลฐาน 2) การเข้าถึงและการคมนาคม 3) แหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย 4) วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ 5) ความปลอดภัยและความมั่นคงทางการเมือง 6) อุตสาหกรรมและการสื่อสารด้วยภาษาต่างประเทศ และ 7) อาหารอร่อยและสะอาด และได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2547-2550 โดยชุมชนนครชุมอยู่ในแนวทางการพัฒนาภาคบริการและการส่งเสริมการท่องเที่ยวมีเป้าหมาย วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ตั้งอยู่ ณ ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ได้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวชุมชนเป็นอย่างดี

จังหวัดกำแพงเพชร มียุทธศาสตร์ของจังหวัดที่จะพัฒนานับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวชุมชนในแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัดด้วย

4. อุปสรรค (Threats: T)

ชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร มีอุปสรรคในด้านการท่องเที่ยวชุมชน คือ เนื่องจากการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนยังไม่ได้รวมตัวกับอย่างเป็นทางการ หรือระบบการบริหารจัดการยังไม่ชัดเจน จึงทำให้ไม่ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ และการประชาสัมพันธ์จากทางจังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่าที่ควร เพราะงบประมาณ และการประชาสัมพันธ์ส่วนใหญ่ทุ่มลงไปกับแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมสูงเป็นส่วนใหญ่ การพัฒนาให้ชุมชนนครชุมเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจึงเป็นไปได้ช้า

จังหวัดกำแพงเพชร เป็นจังหวัดที่มีเส้นทางผ่านของนักท่องเที่ยว จากกรุงเทพฯ ไปยังจังหวัดทางภาคเหนือ นักท่องเที่ยวไม่ค่อยนิยมที่จะแวะเข้าไปท่องเที่ยว ณ ชุมชนนครชุม นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ของชุมชนคือ คนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดกำแพงเพชรเป็นส่วนใหญ่

ส่วนที่ 2 แนวทางการจัดการทางการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนนครชุม โดยชุมชนบ้านนครชุมมีส่วนร่วม

อุตสาหกรรมกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจในฐานะเป็นแหล่งรายได้แก่ชุมชน การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นคนกำหนดทิศทางการท่องเที่ยว หมายถึง จัดการโดยชุมชนตอบสนองความต้องการของชุมชน โดยคำนึงถึงความยั่งยืนในเรื่องสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ไม่ใช่เป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งของการท่องเที่ยวเท่านั้น ซึ่งความแตกต่างที่ชัดเจนก็คือ ชุมชนอยู่ในบทบาทของเจ้าของกิจกรรมการท่องเที่ยว ไม่ใช่เพียงผู้ให้ความร่วมมือ ดังนั้น การท่องเที่ยวโดยชุมชนก็คือ การท่องเที่ยวในหมู่บ้านที่มีการจัดการท่องเที่ยวอยู่แล้ว และหมู่บ้านก็จัดการท่องเที่ยวขึ้น ต้องมีการเตรียมการและวางแผนเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อความยั่งยืนทางธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยที่ชุมชนเป็นผู้ได้ประโยชน์อย่างแท้จริงทางด้านเศรษฐกิจ การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นจะเน้นให้ความสำคัญกับการมีชุมชนเป็นศูนย์กลาง

ผู้วิจัยจึงอาศัยข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้ เสนอแนะเป็น แนวทางการจัดการทางการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร โดยมีรายละเอียดดังนี้ คือ

1. วัตถุประสงค์ทางการตลาด (marketing objective)

การกำหนดวัตถุประสงค์ทางการตลาด เป็นไปตามแนวคิดการวางแผนด้านการตลาดท่องเที่ยวของ Westlake (1999) ที่กล่าวว่า สิ่งสำคัญที่สุดในการวางแผนการตลาดการท่องเที่ยวคือ การตั้งวัตถุประสงค์ทางการตลาด เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการ

จากความสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนตอบสนองความต้องการของชุมชน โดยคำนึงถึงความยั่งยืนในเรื่องสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ต้องมีการเตรียมการและวางแผนเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อความยั่งยืนทางธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยที่ชุมชนเป็นผู้ได้ประโยชน์ อย่างแท้จริงทางด้านเศรษฐกิจ การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นจะเน้นให้ความสำคัญกับการมีชุมชนเป็นศูนย์กลาง ดังนี้

วิสัยทัศน์	เพื่อพัฒนาชุมชนนครชุมเป็นสถานที่ท่องเที่ยวชุมชน ที่เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในชุมชน รวมถึงสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนแก่ผู้มาท่องเที่ยวทุกคน
------------	--

วัตถุประสงค์หลัก เพื่อเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนนครชุม เรียนรู้ ประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในชุมชน สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ประเพณี วัฒนธรรมแก่ผู้มาท่องเที่ยว รวมถึงการเพิ่มรายได้แก่คนในชุมชน และการประชาสัมพันธ์ชุมชนนครชุมให้เป็นที่รู้จัก

2. ตำแหน่งทางการตลาด (marketing positioning)

ชุมชนนครชุม ควรวางตำแหน่งทางการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งการเรียนรู้ประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในชุมชน สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ประเพณี วัฒนธรรมแก่ผู้มาท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับกระแสความต้องการในการเดินทางของนักท่องเที่ยวในศตวรรษที่ 21 ที่ รุ่ง กาญจนวิโรจน์ (2543) กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวจะเป็นไปในทิศทางของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (sustainable tourism development) มากยิ่งขึ้น โดยจะมีการนำเสนอผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม จึงเป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมน้อยที่สุด ปัจจุบัน 3'S เดิมคือ Sun / San / Sea ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวจะ เปลี่ยนเป็นรูปแบบใหม่ที่เป็นผลมาจากการรักษาสิ่งแวดล้อมและการจัดการ ก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนขนาดแทน ได้แก่ S-Security / S-Sanitation / S-Satisfaction นอกจากนี้ รูปแบบการเดินทางของนักท่องเที่ยว เป็นการเดินทางเพื่อศึกษาวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ร่วมกับการเดินทางมาท่องเที่ยวและพักผ่อน

3. ตลาดกลุ่มเป้าหมาย (market segmentation)

เนื่องจากชุมชนบ้านนครชุม ยังไม่เปิดให้บริการการท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการ กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวจึงยังไม่หลากหลายมากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยวที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร ดังนั้น จึงควรกำหนดตลาดกลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยวเพื่อที่จะส่งเสริมได้ตรงกลุ่มเป้าหมายมากที่สุดดังนี้

ตลาดนักท่องเที่ยวชาวไทย	กลุ่มนักเรียน / นักศึกษา ในพื้นที่
	กลุ่มขับรถเดินทางมาท่องเที่ยว
	กลุ่มวัยทำงาน
	กลุ่มที่เดินทางกับบริษัทนำเที่ยว

ตลาดนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ กลุ่มที่เดินทางกับบริษัทนำเที่ยว
กลุ่มเดินทางมาท่องเที่ยวด้วยตนเอง

4. แนวทางการจัดการทางการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนนครชุม

แนวทางการจัดการการตลาดการท่องเที่ยวในชุมชนนครชุมมีการจัดการท่องเที่ยวอยู่แล้ว และหมู่บ้านก็จัดการท่องเที่ยวด้วยนั้น ต้องมีการเตรียมการและวางแผนเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อความยั่งยืนทางธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยที่ชุมชนเป็นผู้ได้ประโยชน์อย่างแท้จริงทางด้านเศรษฐกิจ การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นจะเน้นให้ความสำคัญกับการมีชุมชนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดตลาดบริการของ Holloway และ Plant (1992) และ Rust และคณะ (1996) ดังนั้น แนวทางการจัดการทางการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนนครชุม จึงอาศัยส่วนประสมทางการตลาดของผลิตภัณฑ์บริการเป็นหลัก ซึ่งประกอบด้วย 7Ps คือ สินค้า ราคา ช่องทางจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคลากรที่ให้บริการ ขั้นตอนการให้บริการ และ ภาพลักษณ์ของชุมชน โดยมีการกำหนดแนวทางการจัดการการตลาดการท่องเที่ยวในชุมชนนครชุม ดังนี้

4.1 การจัดการด้านสินค้า (product management) ชุมชนนครชุมยังไม่มีจัดการด้านสินค้าอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม จึงกล่าวได้ว่า ชุมชนบ้านนครชุมไม่ได้ดำเนินการครบทุกกระบวนการที่สอดคล้องกับแนวคิดการตลาดท่องเที่ยวของ Middleton (1994) ที่ให้ความหมายของการตลาดท่องเที่ยวว่า เป็นการศึกษาค้นหาความต้องการของนักท่องเที่ยวและจัดองค์ประกอบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการนั้น ดังนั้น เมื่อทราบความต้องการของนักท่องเที่ยวจึงควรปรับปรุงสินค้าหรือกิจกรรมที่มีอยู่ให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า รวมถึงสร้างความแตกต่างหรือจุดเด่นให้กับสินค้าหลัก เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวรู้สึกสนใจในความแตกต่างนี้ แล้วควรปรับปรุงสินค้าเสริมที่มีอยู่แล้วให้กลายเป็นสินค้าหลักของตลาดกลุ่มเป้าหมายใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว โดยเสนอแนะวิธีดำเนินการดังนี้

ชุมชนนครชุมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศประเภทประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งจากผลการศึกษาพฤติกรรมความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในชุมชนนครชุม มีวัตถุประสงค์การมาท่องเที่ยวคือ พักผ่อน ความสนุกสนาน และศึกษาหาความรู้ ให้ความสนใจต่อ ความสมบูรณ์ของทรัพยากรท่องเที่ยว เช่น โอกาสในการพบเห็น (โบราณสถาน/วัด/งานประเพณี) ของนครชุม ลักษณะเด่นทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ สภาพความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรท่องเที่ยว (ความสมบูรณ์ของโบราณสถาน วัด หรืองานประเพณี)

วัฒนธรรมท้องถิ่นและสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่น ความหลากหลายของกิจกรรม
นันทนาการในทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจากการเดินทางมาท่องเที่ยวของชุมชนนครชุม
จังหวัดกำแพงเพชร ในด้าน การได้รับประสบการณ์เรียนรู้เรื่องราวและท่องเที่ยวชุมชนนครชุม
อรรถาศัยและความเป็นมิตรของคนในท้องถิ่น ทำเลที่พักของสถานที่พักมีความเงียบสงบเป็น
ส่วนตัว มีความพึงพอใจ คุณภาพของห้องพักที่เหมาะสมกับราคา การรักษาความสะอาดและ
ความเป็นระเบียบของแหล่งท่องเที่ยว การตกแต่งห้องพัก มีความสะอาดเรียบร้อย ขนาดของ
ห้องพักมีความเหมาะสมอยู่ในสภาพดี ทำเลที่พักเหมาะสมตามความต้องการ และการให้บริการ
ร้านอาหารที่เพียงพอตามความต้องการ ความมีชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือของสถานที่พัก และ
รูปแบบและการออกแบบตกแต่งที่พัก สิ่งอำนวยความสะดวกภายในสถานที่พัก อาหารที่
ให้บริการมีคุณภาพ การให้บริการพนักงานโรงแรม/รีสอร์ท ฯลฯ อาหารที่ให้บริการมีราคา
เหมาะสม การจัดและให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่พัก ห้องน้ำ ห้องสุขา ถึงขยะ
ลานจอดรถ

จากสินค้าที่ชุมชนนครชุมมีอยู่ และความต้องการของนักท่องเที่ยว ชุมชนควร
จัดให้มีการบริหารจัดการอย่างเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง และสามารถให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้
ตลอดทั้งปี เนื่องจากประเพณี วัฒนธรรมทางศาสนาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวชุมชน
สามารถนำเสนอได้ทุก ๆ เดือนตลอดทั้งปี

การนำเสนอสินค้าหรือกิจกรรมแบบแพ็คเกจ เป็นเส้นทางการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะ
จะเป็นการท่องเที่ยวแบบวันเดียวไป-กลับ ซึ่งจะขอนำเสนอไว้เป็นตัวอย่างเบื้องต้นดังนี้

Package 1 แบบหนึ่งวัน ไป-กลับ

- ช่วงเช้า : - เดินทางถึงชุมชนนครชุม บริเวณวัดพระบรมธาตุวรวิหาร
- รับฟังบรรยายเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของเมืองนครชุม
 - ร่วมการละเล่นพื้นเมืองดั้งเดิมโดยชาวนครชุม เมืองกำแพงเพชรที่ยังคง
ปรากฏอยู่บ้างได้แก่ การเล่นระบำ ลูกชวง นางดั่ง แม่ศรี คล้องช้าง
มอญช้อนผ้า ลีเก รำวง หมอลำ เพลงข่อย
 - มัคคุเทศก์ชุมชนนำชมพิพิธภัณฑ์ชุมชนภายในวัดพระบรมธาตุ สถานที่
สำคัญในวัดพระบรมธาตุ ได้แก่ พระบรมธาตุเจดีย์และต้นศรีมหาโพธิ์
- เที่ยง : - รับประทานอาหารจากร้านค้าชุมชนจัดจำหน่าย

- ช่วงบ่าย : - เดินทางโดยรถไฟฟ้านำเที่ยวเส้นทางสายวัฒนธรรม ชม
 หลวงพ่ออุโมงค์พระพุทธรูปแบบเชียงแสนวัดสว่างอารมณ์
 สภาพเรือนค้ำขายริมคลองสวนหมาก โบราณสถานเขตอรัญญิก
 และกำแพงเมืองโบราณตลาดร้อยปีนครชุม สถาปัตยกรรมเรือนพื้นถิ่น
 เรือนพะโป้ สร้างโดยพะยาตะก่า ที่สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
 เคยเสด็จประพาส บ่อมทุ่งเศรษฐี วัดขุ่มกอ วัดหนองลังกา
 วัดหนองพิกุล วัดหนองยายช่วย วัดหม่องกาแล วัดเจดีย์กลางทุ่ง
 กำแพงเก่าเมืองนครชุม
 - เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น / ของที่ระลึก
- ช่วงเย็น : - เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

หมายเหตุ: กิจกรรมการจัดการท่องเที่ยว ราคา 120 บาทต่อคน

4.2 การจัดการด้านราคา (price management) ชุมชนนครชุมยังไม่มีการจัดการ
 ด้านราคาอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยได้ทำการประชุมชาวบ้านและกำหนดเป็นราคา
 เดียวกัน โดยคิดราคาจากค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุน ดังรายการต่อไปนี้

- ค่ารถไฟฟ้าที่ขออนุญาตใช้จาก อบจ. โดยจ่ายเป็นค่าเบี้ยเลี้ยงคนขับรถ 200 บาทต่อ 1 คัน
- ค่ามัคคุเทศก์ท้องถิ่น คนละ 200 บาท (มัคคุเทศก์ 1 คน ต่อ นักท่องเที่ยว 4-5 คน)
- ค่าตอบแทนชุมชนนักแสดงการละเล่นพื้นเมืองดั้งเดิม คนละ 200 บาท (ครั้งหนึ่งประมาณ 4 – 6 คน)
- ค่าเช่าจักรยาน 50 บาท / คัน / ครึ่งวัน (กรณีไม่ได้เดินทางด้วยรถไฟฟ้านำเที่ยว)
- ค่าเอกสารและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

4.3 การจัดการด้านช่องทางจัดจำหน่าย (place management) ชุมชนนครชุมยัง
 ไม่มีการจัดการจัดจำหน่ายอย่างเป็นทางการจัดจำหน่ายอย่างเป็นทางการดังนั้น เพื่อให้ชุมชนมีนักท่องเที่ยว
 อย่างสม่ำเสมอ ผู้วิจัยได้ทำการประชุมกลุ่มกับชุมชน เสนอว่า ควรจัดช่องทางจัดจำหน่ายที่
 เหมาะสมกับชุมชนไว้ 3 ช่องทางคือ

1) ให้โรงเรียนต่าง ๆ ในจังหวัดกำแพงเพชร นำนักเรียน / นักศึกษาเข้ามาท่องเที่ยว ศึกษาเรียนรู้ เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในชุมชน รวมถึงสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนแก่ผู้มาท่องเที่ยวทุกคน โดยกลุ่มจัดการท่องเที่ยวชุมชนทำการนำเสนอให้กับโรงเรียนต่าง ๆ ในจังหวัดกำแพงเพชร ที่มีอยู่จำนวนมาก

2) ขายเป็นบริษัทนำเที่ยว แต่ใช้มัดคุเทศก์ของชุมชน

3) ขายเป็นสมาคม ชมรม หรือการเดินทางมาเป็นหมู่คณะของผู้มา

ปฏิบัติงาน หรือราชการ หรือประชุมในจังหวัดกำแพงเพชร

4.4 การส่งเสริมการตลาด (promotion management) ชุมชนนครชุมยังไม่มี การจัดการด้านการส่งเสริมการตลาด อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น เพื่อให้ชุมชนมีนักท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ ผู้วิจัยได้ทำการประชุมกลุ่มกับชุมชน เสนอว่า ควรใช้วิธีการส่งเสริมการตลาดดังนี้

1) ประชาสัมพันธ์โดยวิทยุชุมชน

2) ขอความช่วยเหลือจากท่องเที่ยวจังหวัดกำแพงเพชรในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวชุมชน

3) ลงประชาสัมพันธ์คอลัมน์ในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น หนังสือพิมพ์รายวัน

4) วารสารการท่องเที่ยว

5) โบปลิว แผ่นพับ

6) แนะนำจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

7) ไปสเตอร์

8) อินเทอร์เน็ต

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการใช้สื่อประเภทใดในการประชาสัมพันธ์ชุมชนนครชุม ให้เป็นที่รู้จัก สิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึงคือ ประสิทธิภาพของการประชาสัมพันธ์ หรือความสามารถ ในการทำให้ผู้รับสื่อเข้าใจ ความถี่ของการประชาสัมพันธ์ และความหลากหลายของสื่อที่ใช้ ประชาสัมพันธ์ และสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างคุ้มค่า

4.5 การจัดการด้านบุคลากร (people management) ชุมชนนครชุมยังไม่มี การจัดการด้านบุคลากร อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น บุคลากรที่ทำหน้าที่ให้บริการด้านการท่องเที่ยว ของชุมชน จะต้องเป็นชาวบ้าน หรือสมาชิกในชุมชนร่วมดำเนินการทั้งหมด และส่วนใหญ่เป็นคน ในท้องถิ่น มีอัธยาศัยดียิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ และเนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เพิ่งเริ่ม ดำเนินการ ชุมชนไม่มีความพร้อมในการจัดการท่องเที่ยวเท่าที่ควร ยังไม่มีการวางแผนงานด้าน

บุคคลากรว่าใครควรรับผิดชอบหน้าที่ใด และแต่ละหน้าที่จำเป็นต้องได้รับความรู้เพิ่มเติมในด้านใด ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดของ Rust และคณะ (1996) ที่อธิบายไว้ว่า สินค้าและบริการเป็นสินค้าที่ต้องใช้คนเป็นผู้ให้บริการ จึงจำเป็นต้องควบคุมคุณภาพของคนให้มีมาตรฐาน ชุมชนจึงควรวางแผนปรับปรุงและพัฒนาบุคคลากรให้มีมาตรฐานในการให้บริการมากยิ่งขึ้น และให้ทุกกลุ่มในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยอาศัยแกนนำที่มีความเข้มแข็งในการรวมกลุ่ม

4.6 การจัดการด้านขั้นตอนการให้บริการ (process management) ชุมชนนครชุม ยังไม่มีการจัดการด้านขั้นตอนการให้บริการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างเป็นทางการหรือเป็นรูปธรรม ตามแนวคิดของ Rust และคณะ (1996) ที่อธิบายไว้ว่า ขั้นตอนการให้บริการ หมายถึง ขั้นตอนต่าง ๆ ในการให้บริการลูกค้า นับแต่เข้ามาใช้บริการจนถึงสิ้นสุดทุกขั้นตอนนั้น ชุมชนนครชุมขั้นตอนการให้บริการยังขาดความราบรื่นและต่อเนื่อง เพราะบริเวณชุมชนยังไม่มีการบริหารจัดการอย่างเป็นทางการ ดังนั้น กลุ่มท่องเที่ยวที่ถูกจัดตั้งขึ้นโดยชุมชนจึงจำเป็นต้องทำการตกลงกันว่า จะมีขั้นตอนการให้บริการอย่างไร ทั้งนี้สามารถขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการท่องเที่ยวจากมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จากการประชุมในขั้นต้นกับชุมชน ชุมชนจะต้องจัดป้ายบอกทางสำหรับการเดินทางท่องเที่ยวในชุมชน มีรถจักรยานให้บริการอย่างเพียงพอ รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องนำ ที่บริการน้ำดื่ม ที่พัก เป็นต้น

4.7 การจัดการด้านภาพลักษณ์ของชุมชน (physical evidence management) ชุมชนนครชุม จะต้องจัดการองค์ประกอบด้านกายภาพทั่วไปภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนที่นักท่องเที่ยวที่สวงาม รักษาโบราณสถาน สถาปัตยกรรมเรือนพื้นถิ่น ดูแลในเรื่องความสะดวกบริเวณชุมชน ความเหมาะสมของที่จอดรถ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา ถนน เป็นต้น

นอกจากนี้ ชุมชนบ้านนครชุม ยังมีภาพลักษณ์ที่นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสได้ด้วยความรู้สึก คือ จิตวิญญาณของชาวบ้านในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตชุมชนแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชม โดยนักท่องเที่ยวจะมีความมั่นใจและรู้สึกว่าตนเองได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนไว้ด้วย ซึ่งตรงกับแนวคิดทางการตลาดของ Rust และคณะ (1996) ที่กล่าวว่า ผลลัพธ์บริการเป็นผลลัพธ์ที่จับต้องไม่ได้แต่จะทำให้ลูกค้าตัดสินใจซื้อได้ ต้องอาศัยความเชื่อมั่นและความมั่นใจของลูกค้าในด้านภาพลักษณ์ของชุมชน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การจัดการด้านการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยประยุกต์ (applied research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ข้อคือ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนนครชุมด้านการจัดการท่องเที่ยว ชุมชน และความรู้ ทักษะ และความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนนครชุมด้านการจัดการตลาดท่องเที่ยว 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความต้องการการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ชุมชนนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร และ 3) เพื่อวางแนวทางการจัดการทางการตลาด การท่องเที่ยวชุมชนนครชุม โดยประชาชนชุมชนนครชุมมีส่วนร่วม

แหล่งข้อมูลการวิจัยประกอบด้วย ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนนครชุม จำนวน 12 หมู่บ้าน มีประชาชนทั้งสิ้น 10,079 คน จาก 4,259 ครัวเรือน ภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้ประกอบการนำเที่ยว หน่วยงานส่งเสริม การท่องเที่ยว ผู้ประกอบการที่พักและผู้เกี่ยวข้อง กับการคมนาคม

ผู้ให้ข้อมูลการวิจัย ประกอบด้วย

1. ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนนครชุม จำนวน 12 หมู่บ้าน จำนวน 370 คน
2. ภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้ประกอบการนำเที่ยว หน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการที่พักและผู้เกี่ยวข้องกับการคมนาคม จำนวน 89 คน
3. นักท่องเที่ยว จำนวน 400 คน

วิธีการวิจัย ใช้ระเบียบวิธีการวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถาม และแบบทดสอบกับ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนนครชุม ใช้แบบสอบถามกับ ภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยจัดเวทีประชาคม สัมภาษณ์เชิงลึก และการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research : PAR) กับประชาชนที่อาศัย อยู่ในชุมชนนครชุม และภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (descriptive analysis) และทำการวิเคราะห์ SWOT สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณคือ ค่าสถิติพื้นฐาน ความถี่ ร้อยละ ค่าค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การจัดการด้านการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนนครชุม จังหวัด กำแพงเพชร สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของประชาชนนครชุมด้านการจัดการท่องเที่ยวชุมชน และ ความรู้ ทักษะ และ การมีส่วนร่วมของชุมชนนครชุมด้านการจัดการตลาดท่องเที่ยว

ประชาชนนครชุม มีความคิดเห็นต่อศักยภาพของประชาชนนครชุมด้านการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ภาพรวมมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณารายด้านเห็นว่า ศักยภาพด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม ด้านสาธารณูปโภค ด้านกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริการท่องเที่ยว (ร้านอาหาร/ที่พัก) มีศักยภาพในระดับมาก ส่วนศักยภาพด้านสวัสดิภาพและความปลอดภัย มีศักยภาพในระดับปานกลาง

ประชาชนในชุมชนนครชุมจังหวัดกำแพงเพชร มีความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนนครชุม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านมีความต้องการอยู่ในระดับปานกลางทุกด้านคือ ด้านนโยบายการจัดการ ต้องการมีส่วนร่วมด้านการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา ด้านการร่วมปฏิบัติงาน และด้านการติดตามและประเมินผล

ความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ประชาชน จำนวน 370 คน ตอบคำถามถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนนครชุม เกินร้อยละ 80 ได้แก่ ข้อ การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ต้องทำให้นักท่องเที่ยวมีความประทับใจมากที่สุด โดยมี สิ่งอำนวยความสะดวกอย่างพร้อมเพียง เช่น ห้องพัก ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก และการคมนาคมขนส่งที่ได้มาตรฐาน (98.40 %) การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ต้องปลูกฝังจิตสำนึกคนในชุมชนให้อนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมไว้ให้ได้มากที่สุด (97.60 %) การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ไม่ควรขัดต่อความเป็นอยู่และประเพณีท้องถิ่นของคนในชุมชนนครชุม (94.30 %) การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรให้หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้วางแผนดำเนินการทุกขั้นตอน โดยให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมน้อยที่สุด (93.20 %) การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ต้องมีการให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณีการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนแก่นักท่องเที่ยว (91.60 %) การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำเป็น ต้องทำให้นักท่องเที่ยวเกิดการเรียนรู้วัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนนครชุม (88.10 %) และ การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรเน้นให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการมากที่สุด (84.30 %)

ประชาชนตอบคำถามผิด เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนนครชุม คือ ได้คะแนนน้อยกว่า ร้อยละ 80 ได้แก่ ข้อ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางสังคมทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของชุมชนนครชุม (65.90 %) การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จัดได้เฉพาะชุมชนชาวเขา หรือชุมชนกลุ่มน้อยที่มีวัฒนธรรม และประเพณีเฉพาะเท่านั้น (60.30 %) การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ต้องคำนึงถึงรายได้ และผลตอบแทนที่มากที่สุด (50.30 %) การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรมีการเชิญชวน นายทุน หรือนักลงทุนต่างถิ่นเข้ามาร่วมลงทุนทำธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับคนในชุมชน (29.70%) การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรมีการคิดค้นประเพณี หรือวัฒนธรรมใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว (27.80%) การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรให้หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้วางแผนดำเนินการทุกขั้นตอน โดยให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมน้อยที่สุด (23.50%) การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ไม่จำเป็นต้องทำให้นักท่องเที่ยวสนุกสนาน และเพลิดเพลินกับการท่องเที่ยวของชุมชนนครชุม (30.30%)

ผู้นำชุมชน/เจ้าหน้าที่ของรัฐ และภาคีที่เกี่ยวข้อง มีความคิดเห็นต่อศักยภาพของ นครชุมต่อการพัฒนานครชุมเป็นแหล่งท่องเที่ยวในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายด้านดังนี้ ด้านความปลอดภัยของนครชุม ด้านการบริหารจัดการของนครชุม ด้านกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวของนครชุม ด้านที่พักและบริการท่องเที่ยวของนครชุม ส่วนมีความคิดเห็นในระดับปานกลางคือ ด้านศักยภาพและสิ่งแวดล้อมของนครชุม ด้านโครงสร้างพื้นฐานของ นครชุม

ผู้นำชุมชน/เจ้าหน้าที่ของรัฐ และภาคีที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของชุมชนนครชุม มีความคิดเห็นต่อการพัฒนานครชุมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ในภาพรวม เห็นด้วย เมื่อพิจารณา รายด้านมีความคิดเห็นในลักษณะเห็นด้วยดังนี้ การท่องเที่ยวในชุมชนนครชุมควรสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ธรรมชาติและวัฒนธรรมอย่างเต็มที่ การให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวควรเปิดโอกาสให้ราษฎรท้องถิ่นมีส่วนร่วม เช่น นำเที่ยว ขายอาหาร ขายของฝาก ของที่ระลึก ฯลฯ) การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจำเป็นต้องมีการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์แก่นักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีการสร้างจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์แก่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวและราษฎรท้องถิ่น การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมสามารถลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยวได้ การท่องเที่ยวต้องสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้บริการนักท่องเที่ยวอย่างมาก โดยต้องคำนึงถึง ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

ผู้นำชุมชน/เจ้าหน้าที่ของรัฐและภาคีที่เกี่ยวข้อง มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวบนนครชุมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากคือ การกำหนดการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวที่มีศักยภาพให้เป็นพื้นที่สำหรับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะ การจัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่กลุ่มนักเรียน นักศึกษา เยาวชน และนักท่องเที่ยว การเปิดโอกาสให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมดำเนินการให้บริการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ภายใต้กฎระเบียบของชุมชน ส่วนความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางคือ การให้ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนกฎระเบียบแก่ผู้ประกอบการและประชาชนท้องถิ่น การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและการสื่อความหมายธรรมชาติแก่นักท่องเที่ยว ความพร้อมของวัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เช่น วิทยุสื่อสาร พาหนะ เป็นต้น การเปิดโอกาสให้เอกชนประกอบการให้บริการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ภายใต้กฎระเบียบของชุมชน การจัดให้มีเจ้าหน้าที่สื่อความหมายที่พร้อมจะให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ความสามารถในการป้องกันดูแลรักษาสภาพธรรมชาติของแหล่ง การประสานกับผู้ประกอบการท่องเที่ยว ประชาชน ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในด้านกฎระเบียบ และคุณภาพของการ ความเพียงพอของบุคลากรที่มีความสามารถด้านภาษาต่างประเทศในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ความเพียงพอของจำนวนบุคลากรในการให้บริการการท่องเที่ยวในพื้นที่

ผู้นำชุมชน/เจ้าหน้าที่ของรัฐและภาคีที่เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นต่อระดับการปฏิบัติด้านการจัดการท่องเที่ยวเป็นสิ่งแวดล้อมศึกษาของชุมชนนครชุมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับปานกลางคือ มีการจัดกิจกรรมที่เน้นการให้ความรู้ด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นแก่นักท่องเที่ยว มีการจัดกิจกรรมที่เอื้อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ ประสบการณ์ที่ดีก่อให้เกิดจิตสำนึกที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม มีการจัดกิจกรรมที่เน้นการให้ความรู้ด้านระบบนิเวศและธรรมชาติแก่นักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ร่วมกันอย่างเท่า มีเจ้าหน้าที่เป็นผู้นำในการปฏิบัติหน้าที่แก่นักท่องเที่ยวและสามารถเป็นผู้ชี้แนะต่อนักท่องเที่ยวที่ปฏิบัติไม่เหมาะสม มีเจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถ ทักษะในการให้ความรู้เรื่องธรรมชาติ ระบบนิเวศสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ให้แก่ นักท่องเที่ยวทราบอย่างละเอียดถูกต้องและชัดเจน

2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความต้องการการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร และความต้องการของประชาชนชุมชนนครชุมในการให้บริการด้านการท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวชุมชนนครชุม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 53.0 รองลงมาเป็นเพศชาย ร้อยละ 47.0 อายุ 21-30 ปี มากที่สุด ร้อยละ 38.5 รองลงมา อายุ 31-40 ปี ร้อยละ 22.0 ระดับการศึกษาปริญญาตรี มากที่สุด ร้อยละ 36.5 รองลงมา มัธยมศึกษา ร้อยละ 26.3 ประกอบอาชีพเกษตรกร มากที่สุด ร้อยละ 29.0 รองลงมาประกอบอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 13.5 ภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดกำแพงเพชร มากที่สุด ร้อยละ 71.5 รองลงมา อยู่ในจังหวัดอื่น ๆ ร้อยละ 28.3 และที่อยู่ปัจจุบัน อยู่ในจังหวัดกำแพงเพชร มากที่สุด ร้อยละ 80.8 รองลงมา อยู่ในจังหวัดอื่น ๆ ร้อยละ 19.3 เดินทางมาท่องเที่ยวด้วยรถยนต์ส่วนตัว มากที่สุด ร้อยละ 47.8 รองลงมา เดินทางมาด้วยรถจักรยานยนต์ส่วนตัว ร้อยละ 40.5 จำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง (รวมทั้งตัวของนักท่องเที่ยว) 1- 5 คน มากที่สุด ร้อยละ 77.0 รองลงมา 6 - 10 คน ร้อยละ 19.0 ลักษณะกลุ่มในการเดินทางท่องเที่ยว โดยมากกับครอบครัว มากที่สุด ร้อยละ 47.3 รองลงมา มากับกลุ่มเพื่อน ร้อยละ 39.5 วัตถุประสงค์ของการเดินทางมาท่องเที่ยว เพื่อพักผ่อน มากที่สุด ร้อยละ 53.8 รองลงมา เพื่อความสนุกสนาน ร้อยละ 12.8

นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อลักษณะทางกายภาพและทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนนครชุมต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านที่มีความคิดเห็นในระดับมากคือ ความสมบูรณ์ของทรัพยากรท่องเที่ยว เช่น โอกาสในการพบเห็น (โบราณสถาน/วัด/งานประเพณี/น้ำตก) ของนครชุม ลักษณะเด่นทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ สภาพความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรท่องเที่ยว (ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น ความสมบูรณ์ของโบราณสถาน วัด หรืองานประเพณี) ลักษณะเด่นทางธรรมชาติและความน่าสนใจของคลองสวนหมากแม่น้ำปิง ความงดงามของทัศนียภาพทางธรรมชาติและลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะเด่นที่น้ำสนใจของทรัพยากรการท่องเที่ยวเช่น วัดโบราณสถาน ฯลฯ วัฒนธรรมท้องถิ่นและสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวทาง ความหลากหลายของกิจกรรมนันทนาการในทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน การประชาสัมพันธ์และการสื่อความหมายของแหล่งท่องเที่ยว

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจากการเดินทางมาท่องเที่ยวของชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านที่มีความพึงพอใจระดับมากคืออรรถยาศัยและความเป็นมิตรของคนในท้องถิ่น ทำเลที่พักของสถานที่พักมีความเงียบสงบ

เป็นส่วนตัว การได้รับประสบการณ์เรียนรู้เรื่องราวและท่องเที่ยวชุมชนนครชุม คุณภาพของห้องพักที่เหมาะสมกับราคา การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบของแหล่งท่องเที่ยว การตกแต่งห้องพัก มีความสะอาดเรียบร้อย ขนาดของห้องพักมีความเหมาะสมอยู่ในสภาพดี ทำเลที่พักรวมเหมาะสมตามความต้องการและการให้บริการร้านอาหารที่เพียงพอตามความต้องการ ความมีชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือของสถานที่พัก และรูปแบบและการออกแบบตกแต่งที่พักรวม สิ่งอำนวยความสะดวกภายในสถานที่พัก อาหารที่ให้บริการมีคุณภาพ การให้บริการพนักงานโรงแรม / รีสอร์ท ฯลฯ อาหารที่ให้บริการมีราคาเหมาะสม การจัดและให้บริการ สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่พัก ห้องน้ำ ห้องสุขา ถึงขยะ ลานจอดรถ การให้บริการข้อมูลความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ศิลปกรรม และวัฒนธรรม การจัดและให้บริการร้านค้าด้านอาหารขายของฝากของที่ระลึก และคุณภาพของสื่อให้ข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับพื้นที่ เช่น เอกสารเผยแพร่ ป้ายสื่อความหมาย นิทรรศการ ศูนย์ข้อมูลบริการนักท่องเที่ยว การดูแลรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือชุมชน

3. เพื่อวางแนวทางการจัดการทางการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนนครชุม โดยชุมชนบ้านนครชุมมีส่วนร่วม

3.1 ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของการท่องเที่ยวชุมชนนครชุม โดยใช้เทคนิค SWOT analysis ดังนี้

1) จุดแข็ง (Strengths : S)

ชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร มีจุดแข็งในด้านการท่องเที่ยวชุมชนหลายประการคือ ชุมชนนครชุมมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน ตั้งแต่สมัยรัชกาลของสมเด็จพระมหาธรรมราชาลิไท ได้ทรงก่อพระศรีมหาธาตุและปลูกต้นพระศรีมหาโพธิ์ในเมืองนี้ จัดเป็นเมืองสำคัญเมืองหนึ่งของสุโขทัย การตั้งถิ่นฐานของชุมชนเมืองนครชุมมีมาแต่โบราณมากกว่า 700 ปี เคยรุ่งเรืองมาก่อนที่จะสร้างเมืองชากังราว ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำปิง หรือเมืองกำแพงเพชร เป็นสถานที่ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจะเสด็จถึงเมืองกำแพงเพชร พ.ศ.2449 มีวัดพระบรมธาตุที่เป็นที่ประดิษฐานของพระบรมสารีริกธาตุ มีแหล่งสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ได้แก่ โบราณสถานเขตอรัญญิกและกำแพงเมืองโบราณ วัดพระบรมธาตุวรวิหาร วัดสว่างอารมณ์ ตลาดร้อยปีนครชุม สถาปัตยกรรมเรือนพื้นถิ่น มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาแต่โบราณ ตลอดทั้งปี เช่น 1) วันมาฆะบูชา ตรงกับวันเพ็ญกลางเดือนสามของทุกปี 2) ประเพณีตรุษไทย ตรงกับวันสิ้นเดือนสี่ของทุกปี 3) ประเพณีสงกรานต์ ตรงกับวันที่ ๑๓ - ๑๕ เมษายนของทุกปี 4) วันวิสาขบูชา ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ วันเข้าปริมพรรษา ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ

เดือน ๘ 5) เทศกาลบุญมหาชาติ ตรงกับวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๐ 6) เทศกาลบุญบาตรข้าวต้ม ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ 7) พิธีทอดผ้าป่าแถวและลอยกระทง ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ 8) ประเพณีการทอดผ้าป่าของชาวนครชุมมีวิธีการปฏิบัติแตกต่างกว่าทางภาคอื่น ๆ 9) งานประเพณีนบพระ- เล่นเพลงในอดีตเมื่อวันเพ็ญเดือนสาม หรือวันมาฆบูชา 10) งานประเพณีสารทไทยกล้วยไข่เมืองกำแพงเพชร จัดขึ้นในช่วงเทศกาลวันสารทไทย ตรงกับวันขึ้น เดือนสิบ หรือแรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๐ 11) ประเพณีการละเล่น การละเล่นพื้นเมืองดั้งเดิม และการละเล่นปัจจุบันของชาวนครชุมและชาวเมืองกำแพงเพชรที่ยังคงปรากฏอยู่บ้างได้แก่ การเล่น กระจับปี่ ลูกช่วง นางด้ง แม่ศรี คล้องช้าง มอญซ่อนผ้า ลิเก รำวง หมอลำ เพลงฉ่อย ซึ่ง การละเล่นเหล่านี้นิยมเล่นกันในวันตรุษ คือวันขึ้นเดือน ๕ เริ่มเล่นก่อนวันขึ้นเดือนถึงวันขึ้นเดือน ใหม่ เล่นในเวลาเย็นและกลางคืน ในสมัยก่อนเล่นกัน ๓ วัน ๓ คืน บางแห่งถึง ๗ วัน ๗ คืนก็มี

ชาวบ้านชุมชนนครชุมมีอัธยาศัยไมตรีที่เป็นมิตร ให้การต้อนรับนักท่องเที่ยว เป็นอย่างดี และมีความร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยว มีศักยภาพด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม ศักยภาพด้านสาธารณูปโภค ศักยภาพด้านสวัสดิภาพและความปลอดภัย ศักยภาพด้านกิจกรรม ในแหล่งท่องเที่ยว ศักยภาพด้านการบริการการท่องเที่ยว (ร้านอาหาร/ที่พัก) มีศักยภาพในระดับ มาก และผู้นำชุมชน/เจ้าหน้าที่ของรัฐ และภาคีที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของชุมชนนครชุม เห็นด้วยเกี่ยวกับต่อการพัฒนานครชุมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในทุก ๆ ด้าน

2) จุดอ่อน (Weaknesses : W)

ด้านลักษณะทางกายภาพและทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนนครชุม ที่ ยังไม่เพียงพอต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว คือ การกำจัดขยะ/สิ่งปฏิกูล การกำจัดและบำบัด น้ำเสีย สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เช่น ป้าย ม้านั่งพักผ่อน ถังขยะ

ด้านความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนนครชุมจังหวัด

กำแพงเพชร มีความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนนครชุม อยู่ในระดับปาน กลาง ดังนี้ การมีส่วนร่วมด้านนโยบายการจัดการ การมีส่วนร่วมด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุ ของปัญหา การมีส่วนร่วมด้านการลงทุน การมีส่วนร่วมด้านการร่วมปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วม ด้านการติดตามและประเมินผล ซึ่งถือว่ายังไม่เพียงพอที่จะพัฒนานครชุมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

ด้านความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร ที่ประชาชนจะต้องพัฒนาความรู้ความเข้าใจในเรื่อง ดังต่อไปนี้คือ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวที่ ก่อให้เกิดผลกระทบทางสังคม ทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของชุมชนนครชุม การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จัด

ได้เฉพาะชุมชนชาวเขา หรือชุมชนกลุ่มน้อยที่มีวัฒนธรรมและประเพณีเฉพาะเท่านั้น การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ต้องคำนึงถึงรายได้และผลตอบแทนที่มากที่สุด การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรมีการเชิญชวนนายทุน หรือนักลงทุนต่างถิ่นเข้ามาร่วมลงทุนทำธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับคนในชุมชน การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรมีการคิดค้นประเพณี หรือวัฒนธรรมใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรให้หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้วางแผนดำเนินการทุกขั้นตอน โดยให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมน้อยที่สุด การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ไม่จำเป็นต้องทำให้นักท่องเที่ยวสนุกสนาน และเพลิดเพลินกับการท่องเที่ยวของชุมชนนครชุม

ผู้นำชุมชน/เจ้าหน้าที่ของรัฐและภาคที่เกี่ยวข้อง มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวนครชุมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ที่ยังไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวคือ การให้ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนกฎระเบียบแก่ผู้ประกอบการและประชาชนท้องถิ่น การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและการสื่อความหมายธรรมชาติแก่นักท่องเที่ยว ความพร้อมของวัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เช่น วิทยุสื่อสาร พาหนะ เป็นต้น การเปิดโอกาสให้เอกชนประกอบการให้บริการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ภายใต้กฎระเบียบของชุมชน การจัดให้มีเจ้าหน้าที่สื่อความหมายที่พร้อมจะให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ความสามารถในการป้องกันดูแลรักษาสภาพธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว การประสานงานกับผู้ประกอบการการท่องเที่ยว ประชาชน ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในด้านกฎระเบียบ และคุณภาพของการท่องเที่ยว ความเพียงพอของบุคลากรที่มีความสามารถด้านภาษาต่างประเทศในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ความเพียงพอของจำนวนบุคลากรในการให้บริการการท่องเที่ยวในพื้นที่

3) โอกาส (Opportunities: O)

นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อลักษณะทางกายภาพและทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนนครชุมต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก และมีความชื่นชอบต่อการเข้ามาท่องเที่ยวชม ลักษณะเด่นทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ ความสมบูรณ์ของโบราณสถาน วัด หรืองานประเพณี ความงดงามของทัศนียภาพทางธรรมชาติและลักษณะภูมิประเทศ วัฒนธรรมท้องถิ่นและสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวไทย พ.ศ.2547-2550 ให้มีความสำคัญกับกลยุทธ์การตลาด กลยุทธ์การแข่งขัน การวิเคราะห์และกำหนดตำแหน่งยุทธศาสตร์ ปรับปรุงและจัดทำตำแหน่งของประเทศไทยในตลาดการท่องเที่ยวโลก เพื่อหา

ตำแหน่งที่เหมาะสมในการส่งเสริมและพัฒนากองท่องเที่ยวของประเทศไทย ทั้งนี้โดยเน้นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพได้มาตรฐาน ปรับตำแหน่งยุทธศาสตร์สู่ตลาดท่องเที่ยวคุณภาพ บนพื้นฐานการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อให้ประเทศไทยเป็น “ ศูนย์กลางการท่องเที่ยวของเอเชีย “ (Tourism Capital of Asia) ใน 3 ปี ภายใน พ.ศ.2550 และแนวทางการพัฒนาภาคบริการและการส่งเสริมการท่องเที่ยวมีเป้าหมายหลัก 7 ประการ คือ 1) สาธารณูปโภค ที่พักและสาธารณสุขมูลฐาน 2) การเข้าถึงและการคมนาคม 3) แหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย 4) วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ 5) ความปลอดภัยและความมั่นคงทางการเมือง 6) อุตสาหกรรมไมตรีและการสื่อสารด้วยภาษาต่างประเทศ และ 7) อาหารอร่อยและสะอาด และได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2547-2550 โดยชุมชนนครชุมอยู่ในแนวทางการพัฒนาภาคบริการและการส่งเสริมการท่องเที่ยวมีเป้าหมายวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ตั้งอยู่ ณ ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ได้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวชุมชนเป็นอย่างดี และจังหวัดกำแพงเพชร มียุทธศาสตร์ของจังหวัดที่จะพัฒนาสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวชุมชนในแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัดด้วย

4) อุปสรรค (Threats: T)

เนื่องจากการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนนครชุมยังไม่ได้รวมตัวกับอย่างเป็นทางการ หรือระบบการบริหารจัดการยังไม่ชัดเจน จึงทำให้ไม่ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณและการประชาสัมพันธ์จากทางจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่าที่ควร เพราะงบประมาณและการประชาสัมพันธ์ส่วนใหญ่ทุ่มลงไปกับแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมสูงเป็นส่วนใหญ่ การพัฒนาให้ชุมชนนครชุมเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจึงเป็นไปได้ช้า

จังหวัดกำแพงเพชร เป็นจังหวัดที่มีเส้นทางผ่านของนักท่องเที่ยว จากกรุงเทพฯ ไปยังจังหวัดทางภาคเหนือ นักท่องเที่ยวไม่ค่อยนิยมที่จะแวะเข้าไปท่องเที่ยว ณ ชุมชนนครชุม นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ของชุมชนคือ คนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดกำแพงเพชรเป็นส่วนใหญ่

3.2 ส่วนที่ 2 แนวทางการจัดการทางการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนนครชุม โดยชุมชนบ้านนครชุมมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยจึงอาศัยข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้ เสนอแนะเป็น แนวทางการจัดการทางการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร โดยมีรายละเอียดดังนี้ คือ

1) วัตถุประสงค์ทางการตลาด (marketing objective)

การกำหนดวัตถุประสงค์ทางการตลาด เป็นไปตามแนวคิดการวางแผนด้านการตลาดท่องเที่ยวของ Westlake (1999) ที่กล่าวว่า สิ่งสำคัญที่สุดในการวางแผนการตลาดการท่องเที่ยวคือ การตั้งวัตถุประสงค์ทางการตลาด เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการ จัดการโดยชุมชนตอบสนองความต้องการของชุมชน โดยคำนึงถึงความยั่งยืนในเรื่องสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ต้องมีการเตรียมการและวางแผนเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อความยั่งยืนทางธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยที่ชุมชนเป็นผู้ได้ประโยชน์ อย่างแท้จริงทางด้านเศรษฐกิจ การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นจะเน้นให้ความสำคัญกับการมีชุมชนเป็นศูนย์กลาง ดังนี้

วิสัยทัศน์	เพื่อพัฒนาชุมชนนครชุมเป็นสถานที่ท่องเที่ยวชุมชน ที่เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในชุมชน รวมถึงสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนแก่ผู้มาท่องเที่ยวทุกคน
วัตถุประสงค์หลัก	เพื่อเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนนครชุม เรียนรู้ประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในชุมชน สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมแก่ผู้มาท่องเที่ยว รวมถึงการเพิ่มรายได้แก่คนในชุมชน และการประชาสัมพันธ์ชุมชนนครชุมให้เป็นที่รู้จัก

2) ตำแหน่งทางการตลาด (marketing positioning)

ชุมชนนครชุม ควรวางตำแหน่งทางการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งการเรียนรู้ประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในชุมชน สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมแก่ผู้มาท่องเที่ยว

3) ตลาดกลุ่มเป้าหมาย (market segmentation)

ตลาดนักท่องเที่ยวชาวไทย	กลุ่มนักเรียน / นักศึกษา ในพื้นที่ กลุ่มขับรถเดินทางมาท่องเที่ยว กลุ่มวัยทำงาน
ตลาดนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	กลุ่มที่เดินทางกับบริษัทนำเที่ยว กลุ่มที่เดินทางกับบริษัทนำเที่ยว กลุ่มเดินทางมาท่องเที่ยวด้วยตนเอง

4) แนวทางการจัดการทางการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนนครชุม

4.1 การจัดการด้านสินค้า (product management)

จากสินค้าที่ชุมชนนครชุมมีอยู่ และความต้องการของนักท่องเที่ยว ชุมชนควรจัดให้มีการบริหารจัดการอย่างเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง และสามารถให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี เนื่องจากประเพณี วัฒนธรรมทางศาสนาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวชุมชนสามารถนำเสนอได้ทุก ๆ เดือนตลอดทั้งปี

4.2 การจัดการด้านราคา (price management) ชุมชนนครชุมยังไม่มี การจัดการด้านราคาอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยได้ทำการประชุมชาวบ้านและกำหนดเป็น ราคาเดียวกัน โดยคิดราคาจากค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุน ดังรายการต่อไปนี้

- ค่ารถไฟฟ้าที่ขออนุญาตใช้จาก อบจ. โดยจ่ายเป็นค่าเบี้ยเลี้ยง คนขับรถ 200 บาทต่อ 1 คัน
- ค่ามัคคุเทศก์ท้องถิ่น คนละ 200 บาท (มัคคุเทศก์ 1 คน ต่อ นักท่องเที่ยว 4-5 คน)
- ค่าตอบแทนชุมชนนักแสดงการละเล่นพื้นเมืองดั้งเดิม คนละ 200 บาท (ครั้งหนึ่งประมาณ 4 – 6 คน)
- ค่าเช่าจักรยาน 50 บาท / คัน / ครั้งวัน (กรณีไม่ได้เดินทางด้วย รถไฟฟ้า)
- ค่าเอกสารและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

4.3 การจัดการด้านช่องทางจัดจำหน่าย (place management) ชุมชน นครชุมยังไม่มี การจัดการด้านช่องทางจัดจำหน่ายอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น เพื่อให้ชุมชนมี นักท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ ผู้วิจัยได้ทำการประชุมกลุ่มกับชุมชน เสนอว่า ควรจัดช่องทางจัด จำหน่ายที่เหมาะสมกับชุมชนไว้ 3 ช่องทางคือ ช่องทางที่ 1 ให้โรงเรียนต่าง ๆ ในจังหวัด กำแพงเพชร ช่องทางที่ 2 ขายผ่านบริษัทนำเที่ยว และช่องทางที่ 3 ขายผ่านสมาคม ชมรม หรือ การเดินทางมาเป็นหมู่คณะของผู้มาปฏิบัติงาน หรือราชการ หรือประชุมในจังหวัดกำแพงเพชร

4.4 การส่งเสริมการตลาด (promotion management) สามารถกระทำ ได้ โดย ประชาสัมพันธ์โดยวิทยุชุมชน วารสารการท่องเที่ยว ใบปลิว แผ่นพับ โปสเตอร์ อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น หนังสือพิมพ์รายวัน ขอความช่วยเหลือจากท่องเที่ยวจังหวัดกำแพงเพชรใน การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวชุมชน

4.5 การจัดการด้านบุคลากร (people management) ชุมชนนครชุมยังไม่มี การจัดการด้านบุคลากร อย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม ดังนั้น บุคลากรที่ทำหน้าที่ให้บริการด้านการท่องเที่ยว ของชุมชน จะต้องเป็นชาวบ้าน หรือสมาชิกในชุมชนร่วมดำเนินการทั้งหมด และส่วนใหญ่เป็นคน ในท้องถิ่น มีอัธยาศัยดียิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ และเนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เพิ่งเริ่ม ดำเนินการ ชุมชนไม่มีความพร้อมในการจัดการท่องเที่ยวเท่าที่ควร ยังไม่มีการวางแผนงานด้าน บุคลากรว่าใครควรรับผิดชอบหน้าที่ใด และแต่ละหน้าที่จำเป็นต้องได้รับความรู้เพิ่มเติมในด้านใด ทุกกลุ่มในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยอาศัยแกนนำที่มีความเข้มแข็งในการรวมกลุ่ม

4.6 การจัดการด้านขั้นตอนการให้บริการ (process management) ชุมชน นครชุมยังไม่มีจัดการด้านขั้นตอนการให้บริการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม ตาม แนวคิดของ Rust และคณะ (1996) ที่อธิบายไว้ว่า ขั้นตอนการให้บริการ หมายถึง ขั้นตอนต่าง ๆ ในการให้บริการลูกค้านับแต่เข้ามาใช้บริการจนถึงสิ้นสุดทุกขั้นตอนนั้น ชุมชนนครชุมขั้นตอนการ ให้บริการยังขาดความราบรื่นและต่อเนื่อง เพราะบริเวณชุมชนยังไม่มีการบริหารจัดการอย่างเป็นทางการ ขั้นตอน ดังนั้น กลุ่มท่องเที่ยวที่ถูกจัดตั้งขึ้นโดยชุมชนจึงจำเป็นต้องทำการตกลงกันว่า จะมี ขั้นตอนการให้บริการอย่างไร ทั้งนี้สามารถขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการท่องเที่ยว จากมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จากการประชุมในขั้นต้นกับชุมชน ชุมชนจะต้องจัดป้าย บอกรoadสำหรับการเดินทางท่องเที่ยวในชุมชน มีรถจักรยานให้บริการอย่างเพียงพอ รวมทั้งสิ่ง อำนวยความสะดวก เช่น ห้องนำ ที่บริการน้ำดื่ม ที่พัก เป็นต้น

4.7 การจัดการด้านภาพลักษณ์ของชุมชน (physical evidence management) ชุมชนนครชุม จะต้องจัดการองค์ประกอบด้านกายภาพทั่วไปภายในชุมชน เพื่อให้ ชุมชนที่นักท่องเที่ยวที่สวยงาม รักษาโบราณสถาน สถาปัตยกรรมเรือนพื้นถิ่น ดูแลในเรื่องความ สะอาดบริเวณชุมชน ความเหมาะสมของที่จอดรถ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่ นักท่องเที่ยว เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา ถนน เป็นต้น

อภิปรายผล

แนวทางการจัดการทางการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนนครชุม โดยชุมชนบ้านนครชุม มีส่วนร่วม สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจในฐานะเป็นแหล่งรายได้แก่ ชุมชน การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นคนกำหนดทิศทางการ

ท่องเที่ยว หมายถึง จัดการโดยชุมชนตอบสนองความต้องการของชุมชน โดยคำนึงถึงความยั่งยืนในเรื่องสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ไม่ใช่เป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งของการท่องเที่ยวเท่านั้น ซึ่งความแตกต่างที่ชัดเจนก็คือ ชุมชนอยู่ในบทบาทของเจ้าของกิจกรรมการท่องเที่ยว ไม่ใช่เพียงผู้ให้ความร่วมมือ ดังนั้น การท่องเที่ยวโดยชุมชนก็คือ การท่องเที่ยวในหมู่บ้านที่มีการจัดการท่องเที่ยวอยู่แล้ว และหมู่บ้านก็จัดการท่องเที่ยวนั้น ต้องมีการเตรียมการและวางแผนเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อความยั่งยืนทางธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยที่ชุมชนเป็นผู้ได้ประโยชน์อย่างแท้จริงทางด้านเศรษฐกิจ การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นจะเน้นให้ความสำคัญกับการมีชุมชนเป็นศูนย์กลาง

ผู้วิจัยจึงอาศัยข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้ เสนอแนะเป็น แนวทางการจัดการทางการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร โดยมีรายละเอียดดังนี้ คือ

1. วัตถุประสงค์ทางการตลาด (marketing objective)

การกำหนดวัตถุประสงค์ทางการตลาด เป็นไปตามแนวคิดการวางแผนด้านการตลาดท่องเที่ยวของ Westlake (1999) ที่กล่าวว่า สิ่งสำคัญที่สุดในการวางแผนการตลาดท่องเที่ยวคือ การตั้งวัตถุประสงค์ทางการตลาด เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการ

จากความสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนตอบสนองความต้องการของชุมชน โดยคำนึงถึงความยั่งยืนในเรื่องสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ต้องมีการเตรียมการและวางแผนเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อความยั่งยืนทางธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยที่ชุมชนเป็นผู้ได้ประโยชน์ อย่างแท้จริงทางด้านเศรษฐกิจ การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นจะเน้นให้ความสำคัญกับการมีชุมชนเป็นศูนย์กลาง ดังนี้

วิสัยทัศน์	เพื่อพัฒนาชุมชนนครชุมเป็นสถานที่ท่องเที่ยวชุมชน ที่เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในชุมชน รวมถึงสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนแก่ผู้มาท่องเที่ยวทุกคน
วัตถุประสงค์หลัก	เพื่อเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนนครชุม เรียนรู้ประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในชุมชน สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมแก่ผู้มาท่องเที่ยว รวมถึงการเพิ่มรายได้แก่คนในชุมชน และการประชาสัมพันธ์ชุมชนนครชุมให้เป็นที่รู้จัก

อย่างแท้จริงทางด้านเศรษฐกิจ การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นจะเน้นให้ความสำคัญกับการมีชุมชนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดตลาดบริการของ Holloway และ Plant (1992) และ Rust และคณะ (1996) ดังนั้น แนวทางการจัดการทางการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนนครชุม จึงอาศัยส่วนประสมทางการตลาดของผลิตภัณฑ์บริการเป็นหลัก ซึ่งประกอบด้วย 7Ps คือ สินค้า ราคา ช่องทางจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคลากรที่ให้บริการ ขั้นตอนการให้บริการ และ ภาพลักษณ์ของชุมชน โดยมีการกำหนดแนวทางการจัดการการตลาดการท่องเที่ยวในชุมชน นครชุม ดังนี้

4.1 การจัดการด้านสินค้า (product management) ชุมชนนครชุมยังไม่มี การจัดการด้านสินค้าอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม จึงกล่าวได้ว่า ชุมชนบ้านนครชุมไม่ได้ดำเนินการครบทุกกระบวนการที่สอดคล้องกับแนวคิดการตลาดท่องเที่ยวของ Middleton (1994) ที่ให้ความหมายของการตลาดการท่องเที่ยวว่า เป็นการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวและจัดองค์ประกอบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการนั้น ดังนั้น เมื่อทราบความต้องการของนักท่องเที่ยวจึงควรปรับปรุงสินค้าหรือกิจกรรมที่มีอยู่ให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า รวมถึงสร้างความแตกต่างหรือจุดเด่นให้กับสินค้าหลัก เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวรู้สึกสนใจในความแตกต่างนี้ แล้วควรปรับปรุงสินค้าเสริมที่มีอยู่แล้วให้กลายเป็นสินค้าหลักของตลาดกลุ่มเป้าหมายใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว โดยเสนอแนะวิธีดำเนินการดังนี้

ชุมชนนครชุมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศประเภทประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งจากผลการศึกษาพฤติกรรมความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในชุมชนนครชุม มีวัตถุประสงค์การมาท่องเที่ยวคือ พักผ่อน ความสนุกสนาน และศึกษาหาความรู้ ให้ความสนใจต่อ ความสมบูรณ์ของทรัพยากรท่องเที่ยว เช่น โอกาสในการพบเห็น (โบราณสถาน/วัด/งานประเพณี) ของนครชุม ลักษณะเด่นทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ สภาพความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรท่องเที่ยว (ความสมบูรณ์ของโบราณสถาน วัด หรืองานประเพณี) วัฒนธรรมท้องถิ่นและสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่น ความหลากหลายของกิจกรรมนันทนาการในทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจากการเดินทางมาท่องเที่ยวของชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร ในด้าน การได้รับประสบการณ์เรียนรู้เรื่องราวและท่องเที่ยวชุมชนนครชุม อธิปไตยและความเป็นมิตรของคนในท้องถิ่น ทำเลที่พักของสถานที่พักมีความเงียบสงบเป็นส่วนตัว มีความพึงพอใจ คุณภาพของห้องพักที่เหมาะสมกับราคา การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบของแหล่งท่องเที่ยว การตกแต่งห้องพัก มีความสะอาดเรียบร้อย ขนาดของ

ห้องพักมีความเหมาะสมอยู่ในสภาพดี ทำเลที่พักเหมาะสมตามความต้องการ และการให้บริการร้านอาหารที่เพียงพอตามความต้องการ ความมีชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือของสถานที่พัก และรูปแบบและการออกแบบตกแต่งที่พัก สิ่งอำนวยความสะดวกภายในสถานที่พัก อาหารที่ให้บริการมีคุณภาพ การให้บริการพนักงานโรงแรม/รีสอร์ท ฯลฯ อาหารที่ให้บริการมีราคาเหมาะสม การจัดและให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่พัก ห้องน้ำ ห้องสุขา ถึงขยะลานจอดรถ

จากสินค้าที่ชุมชนนครชุมมีอยู่ และความต้องการของนักท่องเที่ยว ชุมชนควรจัดให้มีการบริหารจัดการอย่างเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง และสามารถให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี เนื่องจากประเพณี วัฒนธรรมทางศาสนาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวชุมชนสามารถนำเสนอได้ทุก ๆ เดือนตลอดทั้งปี

4.2 การจัดการด้านราคา (price management) ชุมชนนครชุมยังไม่มีการจัดการด้านราคาอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยได้ทำการประชุมชาวบ้านและกำหนดเป็นราคาเดียวกัน โดยคิดราคาจากค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนและค่าตอบแทนที่สามารถอยู่ได้

4.3 การจัดการด้านช่องทางจัดจำหน่าย (place management) ชุมชนนครชุมยังไม่มีจัดการด้านการจัดจำหน่ายอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น เพื่อให้ชุมชนมีนักท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ ผู้วิจัยได้ทำการประชุมกลุ่มกับชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับกับแนวคิดการวางแผนการตลาดของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2549) ที่อธิบายไว้ว่า เจ้าของแหล่งท่องเที่ยวถือว่าเป็นผู้ผลิต ซึ่งผู้ผลิตจะต้องกำหนดว่าจะวางผลิตภัณฑ์ของตนที่ใดบ้างจึงจะสะดวกแก่ผู้ซื้อ และผู้ผลิตจะต้องมีความสัมพันธ์กับผู้ซื้ออย่างไร จึงเสนอว่า ควรจัดช่องทางจัดจำหน่ายที่เหมาะสมกับชุมชนไว้ 3 ช่องทางคือ 1) ให้โรงเรียนต่าง ๆ ในจังหวัดกำแพงเพชร นำนักเรียน / นักศึกษาเข้ามาท่องเที่ยว ศึกษาเรียนรู้ เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในชุมชน รวมถึงสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนแก่ผู้มาท่องเที่ยวทุกคน โดยกลุ่มจัดการท่องเที่ยวชุมชนทำการนำเสนอให้กับโรงเรียนต่าง ๆ ในจังหวัดกำแพงเพชร ที่มีอยู่จำนวนมาก 2) ขายผ่านบริษัทนำเที่ยว แต่ใช้มัคคุเทศก์ของชุมชน 3) ขายผ่านสมาคม ชมรม หรือการเดินทางมาเป็นหมู่คณะของผู้มาปฏิบัติงาน หรือราชการ หรือประชุมในจังหวัดกำแพงเพชร

4.4 การส่งเสริมการตลาด (promotion management) ชุมชนนครชุมยังไม่มีจัดการด้านการส่งเสริมการตลาด เป็นรูปธรรม ดังนั้น เพื่อให้ชุมชนมีนักท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ ผู้วิจัยได้ทำการประชุมกลุ่มกับชุมชน เสนอว่า ควรใช้วิธีการส่งเสริมการตลาดดังนี้

กระทำได้โดย ประชาสัมพันธ์โดยวิทยุชุมชน วารสารการท่องเที่ยว ใบปลิว แผ่นพับ โปสเตอร์ อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น หนังสือพิมพ์รายวัน ขอความช่วยเหลือจากท่องเที่ยวจังหวัด กำแพงเพชรในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวชุมชน

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการใช้สื่อประเภทใดในการประชาสัมพันธ์ชุมชนนครชุม ให้เป็นที่รู้จัก สิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึงคือ ประสิทธิภาพของการประชาสัมพันธ์ หรือความสามารถ ในการทำให้ผู้รับสื่อเข้าใจ ความถี่ของการประชาสัมพันธ์ และความหลากหลายของสื่อที่ใช้ ประชาสัมพันธ์ และสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างคุ้มค่า

4.5 การจัดการด้านบุคลากร (people management) ชุมชนนครชุมยังไม่มี การจัดการด้านบุคลากร อย่างเป็นทางการดังนั้น บุคลากรที่ทำหน้าที่ให้บริการด้านการท่องเที่ยว ของชุมชน จะต้องเป็นชาวบ้าน หรือสมาชิกในชุมชนร่วมดำเนินการทั้งหมด และส่วนใหญ่เป็นคน ในท้องถิ่น มีอัธยาศัยดียิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ และเนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เพิ่งเริ่ม ดำเนินการ ชุมชนไม่มีความพร้อมในการจัดการท่องเที่ยวเท่าที่ควร ยังไม่มีการวางแผนงานด้าน บุคลากรว่าใครควรรับผิดชอบหน้าที่ใด และแต่ละหน้าที่จำเป็นต้องได้รับความรู้เพิ่มเติมในด้านใด ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดของ Rust และคณะ (1996) ที่อธิบายไว้ว่า สินค้าและบริการเป็น สินค้าที่ต้องใช้คนเป็นผู้ให้บริการ จึงจำเป็นต้องควบคุมคุณภาพของคนให้มีมาตรฐาน ชุมชนจึง ควรวางแผนปรับปรุงและพัฒนาบุคลากรให้มีมาตรฐานในการให้บริการมากยิ่งขึ้น และให้ทุกกลุ่ม ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยอาศัยแกนนำที่มีความเข้มแข็งในการรวมกลุ่ม

4.6 การจัดการด้านขั้นตอนการให้บริการ (process management) ชุมชนนครชุม ยังไม่มีการจัดการด้านขั้นตอนการให้บริการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างเป็นทางการตามแนวคิด ของ Rust และคณะ (1996) ที่อธิบายไว้ว่า ขั้นตอนการให้บริการ หมายถึง ขั้นตอนต่าง ๆ ในการ ให้บริการลูกค้านับแต่เข้ามาใช้บริการจนถึงสิ้นสุดทุกขั้นตอนนั้น ชุมชนนครชุมขั้นตอนการให้บริการ ยังขาดความราบรื่นและต่อเนื่อง เพราะบริเวณชุมชนยังไม่มีการบริหารจัดการอย่างเป็นทางการ ดังนั้น กลุ่มท่องเที่ยวที่ถูกจัดตั้งขึ้นโดยชุมชนจึงจำเป็นต้องทำการตกลงกันว่า จะมีขั้นตอนการ ให้บริการอย่างไร ทั้งนี้สามารถขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการท่องเที่ยวจาก มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จากการประชุมในขั้นต้นกับชุมชน ชุมชนจะต้องจัดป้ายบอก ทางสำหรับการเดินทางท่องเที่ยวในชุมชน มีรถจักรยานให้บริการอย่างเพียงพอ รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องนำ ที่บริการน้ำดื่ม ที่พัก เป็นต้น

4.7 การจัดการด้านภาพลักษณ์ของชุมชน (physical evidence management) ชุมชนนครชุม จะต้องจัดการองค์ประกอบด้านกายภาพทั่วไปภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนที่วิวทัศน

ที่สวทยาน รักษาโบราณสถาน สถาปัตยกรรมเรือนพื้นถิ่น ดูแลในเรื่องความสะดวกบริเวณชุมชน ความเหมาะสมของที่จอดรถ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา ถนน เป็นต้น

นอกจากนี้ ชุมชนบ้านนครชุม ยังมีภาพลักษณ์ที่นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสได้ด้วยความรู้สึก คือ จิตวิญญาณของชาวบ้านในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ชุมชนแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชม โดยนักท่องเที่ยวจะมีความมั่นใจ และรู้สึกว่าตนเองได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนไว้ด้วย ซึ่งตรงกับแนวคิดทางการตลาดของ Rust และคณะ (1996) ที่กล่าวว่า ผลลัพธ์บริการเป็นผลลัพธ์ที่จับต้องไม่ได้แต่จะทำให้ลูกค้าตัดสินใจซื้อได้ ต้องอาศัยความเชื่อมั่นและความมั่นใจของลูกค้าในด้านภาพลักษณ์ของชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากชุมชนบ้านนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ยังไม่ได้รับการจัดการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม และยังไม่ได้เปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการ ประกอบเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดจากการรวมตัวของชาวบ้านกลุ่มเล็ก ๆ ทำให้ไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่าที่ควร ทำให้การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ในชุมชนบ้านนครชุม กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและได้รับความนิยมจึงเป็นไปได้ช้า ดังนั้น ข้อเสนอแนะต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่

1. ควรเพิ่มการสนับสนุนด้านงบประมาณ เพื่อใช้ในการจัดทำการจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนอย่างเป็นทางการ การประชาสัมพันธ์เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน การปรับปรุงทัศนียภาพที่ยังขาดอยู่ให้สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่ได้รับคามนิยมต่อไปได้
2. ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์เชิงรุก ไม่ว่าจะเป็นการเชิญสื่อมวลชนมาทัศนศึกษาจัดทำสารคดีโทรทัศน์ หรือจัดทำบทความพิเศษลงในวารสารการท่องเที่ยว การทำสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ กับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ หรือแม้แต่การจัดทำคู่มือท่องเที่ยวชุมชนบ้านนครชุมเพื่อแจกให้กับนักท่องเที่ยว ดังนั้นในการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนบ้านนครชุมเป็นที่รู้จักจึงต้องขอความร่วมมือจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนและประชาสัมพันธ์เป็นแหล่งท่องเที่ยวต่อไป

3. ควรจัดให้มีโครงการรณรงค์การให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือการท่องเที่ยวชุมชน โดยชุมชน และเพื่อชุมชนให้กับประชาชนและภาคีที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ประโยชน์กับแหล่งท่องเที่ยวร่วมกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับชุมชนบ้านนครชุม

ชุมชนบ้านนครชุม ถึงแม้จะมีความเด่นในเรื่องความอุดมสมบูรณ์ด้านประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของชุมชน แต่ในเรื่องการจัดการตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือการท่องเที่ยวชุมชนยังไม่มี การเริ่มดำเนินการที่ชัดเจน ดังนั้น ข้อเสนอแนะต่อชุมชนบ้านนครชุมมีดังนี้

1. ควรมีการเตรียมความพร้อมทั้งในด้านสถานที่ กิจกรรมการท่องเที่ยว บุคลากร และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ตามส่วนประสมการตลาดทั้ง 7 ด้านของผลิตภัณฑ์บริการ เพื่อรองรับการท่องเที่ยวชุมชนที่จะเกิดขึ้น เพราะการจัดการทางการตลาดท่องเที่ยวชุมชนโดยชุมชนนครชุมมีส่วนร่วม ทางชุมชนจะรองรับการสนับสนุนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเดียวไม่ได้ ทางชุมชนเองจะต้องดำเนินการด้วยตนเองก่อน หากมีปัญหาติดขัดด้านใดจึงขอความช่วยเหลือไป เพื่อให้การจัดการท่องเที่ยวเป็นของชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง เกิดความภาคภูมิใจแก่ชาวบ้านนครชุมทุกคน ซึ่งชุมชนสามารถนำแพ็คเกจที่จัดขึ้นไปประยุกต์ใช้ โดยสามารถกำหนดราคากิจกรรมต่าง ๆ เป็นราคาต่อบุคคล และกำหนดเป็นราคาแพ็คเกจใหม่ได้

2. ควรส่งเสริมให้ชาวบ้านมีความชำนาญในการผลิตสินค้า เพื่อเป็นสินค้าที่ผลิตขึ้นมีคุณภาพได้มาตรฐานและมีความหลากหลาย เป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน รวมถึงการเตรียมความพร้อมให้กับชาวบ้านเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากกระบวนการในการศึกษาดังกล่าว นอกจากผลการศึกษาแล้ว ผู้วิจัยยังพบข้อจำกัด และข้อเสนอแนะบางประการที่คาดว่าจะประโยชน์ต่อผู้สนใจนำผลการศึกษานี้ไปขยายประเด็นการศึกษาในอนาคตต่อไป จึงขอเสนอแนะไว้ดังนี้

1. ทำการศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวอีกครั้งเมื่อชุมชนนครชุมเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการแล้ว เพื่อให้ได้ข้อมูลจากนักท่องเที่ยวอย่างแท้จริง เนื่องจากการเก็บข้อมูลนักท่องเที่ยวในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลเป็นคนในจังหวัดกำแพงเพชรเป็นส่วนใหญ่ที่เข้ามา

ห้องเรียนนครชุม แต่เมื่อเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการ การเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวใหม่จะช่วยในการปรับปรุงกลยุทธ์การตลาดให้กับชุมชนได้พัฒนามากขึ้นต่อไป

2. ปรับปรุงกลยุทธ์การตลาดเมื่อนครชุมเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการให้เป็นไปตามความต้องการของนักท่องเที่ยว ควรที่จะทำการศึกษากลยุทธ์การตลาดที่คำนึงถึงงบประมาณและการประเมินผลกลยุทธ์ด้วย เพื่อทราบถึงข้อบกพร่องและแนวทางในการแก้ไขได้ต่อไป

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2539). กงวิชาการและฝึกอบรม. การตลาดในอุตสาหกรรม
ท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ:การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- _____. (2540). รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยว
เพื่อรักษาระบบนิเวศ. โดยความร่วมมือจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
แห่งประเทศไทย. 42-67.
- _____. (2545). สถิติการท่องเที่ยวในประเทศไทย ปี 2544 ภาคใต้.
- _____. (2544). สถิติการท่องเที่ยวในประเทศไทย ปี 2543.
- ขวัญฤทัย บุญยะเสนา. (2544). การวิเคราะห์อุปสงค์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอ
อุ้มผางจังหวัดตาก. เชียงใหม่: กรุงเทพฯ:วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- คัคณางค์ วรัักษ์จุนเกียรติ. (2543). **พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อ
การท่องเที่ยวบนเกาะเกร็ด**. กรุงเทพฯ: การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองบริหารธุรกิจ
มหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- คณะวนศาสตร์. (2542). **แผนส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนบ้านทุ่งสูง
จังหวัดกระบี่**. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (อัดสำเนา)
- จิรกาญจน์ ศรีวิเศษ. (2545). **การศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินของการจัดการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศโดยชุมชนบ้านทุ่งสูง จังหวัดกระบี่**. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ฉลองศรี พิมลสมพงศ์. (2542). **การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว**. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชัชชนันท์ เปลี้นดี. (2542). **พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนิสิต/นักศึกษา
ในเขตกรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ: การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองบริหารธุรกิจ
มหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เที่ยวเมืองไทยกับนายสบาย. (2545). "กระบี่". **ท่องเที่ยวรายจังหวัด**.
แหล่งที่มา :<http://www.sabuy.com/76sabuy/database/068/index.html>, 29 ธันวาคม
2545.
- ธรรมบุญ ประจวบเหมาะ. (2529). **อุตสาหกรรมท่องเที่ยวกับความมั่นคงของชาติ**.
กรุงเทพฯ:วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

- ธวัชชัย รัตนช้อน. (2542). **การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบนพื้นที่สูง**.
กรุงเทพฯ:วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธีระพล อรุณะภักติกกร และคณะ. (2540). **สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540- 2544)**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ธีรา เอรಾವัด. (2544). **พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.
- นพรัตน์ มุณีรัตน์. (2541). **การสื่อสารในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนศิรีวง
อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช**. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นาคม ธีรสวรรณจักร. (2541). **ความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วมใน
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา: อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี**. วิทยานิพนธ์
สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นุชนารถ ว่องธวัชชัย. (2539). "ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจและพฤติกรรมในการซื้อของ
นักท่องเที่ยว". **จุลสารการท่องเที่ยว**. (มกราคม-มีนาคม): 15(1). 14-23.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2539). "มาช่วยกันส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กันเถิด".
จุลสารการท่องเที่ยว. (มกราคม-มีนาคม): 15 (1).
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). **การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**.
คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 23-25.
- ภัทรอนงค์ ณ เชียงใหม่. (2544). **แนวกลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวของศูนย์อนุรักษ์
ช้างไทยจังหวัดลำปาง**. เชียงใหม่: การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
(การจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รุ่ง กาญจนวิโรจน์. (2543). "แนวโน้มการท่องเที่ยวในศตวรรษที่ 21". **จุลสารการท่องเที่ยว**.
(มกราคม-มีนาคม): 19 (1). 4-7.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2543). **การวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิษณุโลก: เอกสารคำสอน
คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร
- รัตนะ แผงเกษร. (2540). **การสัมมนาเพื่อการปฏิบัติการการตลาด**. ปทุมธานี:
มหาวิทยาลัยรังสิต.

ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ.(2538).**เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา.**(พิมพ์ครั้งที่ 4)

กรุงเทพฯ:สุวีริยาสาส์นการพิมพ์:

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2541). **การบริหารการตลาดยุคใหม่.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธีระฟิล์มและ
ไซเท็กซ์.

ศูนยวิจัยป่าไม้. (2542). **แผนส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบชุมชนมีส่วนร่วม**

บริเวณเขานอจู้จี้ จังหวัดกระบี่. คณะวนศาสตร์,มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2540). **แผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวของ**

ประเทศ.รายงานฉบับย่อเสนอการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

สรรเสริญ วงศ์ชะอุ่ม. (2543). **เอกสารประกอบการสัมมนา "งานเทศกาลเที่ยวเมืองไทย**

ปี 2543" วันที่ 20 พฤศจิกายน 2543. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 11-15.

สวนอุทยานแห่งชาติ. (2544). **สถิตินักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2531-**

2542. กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สุกัลยา กรรณสมบัติ. (2543). **ศักยภาพของมัคคุเทศก์ต่อการเป็นผู้นำในการท่องเที่ยว**

เชิงนิเวศ.วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาเทคโนโลยีที่เหมาะสม

เพื่อการพัฒนาทรัพยากร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุรีย์ ภูมิภมร. (2542). "ป่าชุมชนบ้านทุ่งสูง". **ข่าวสารป่ากับชุมชน.** 6 (กุมภาพันธ์): 124.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2544). **ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจ**

และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545- 2549. สำนักนายกรัฐมนตรี. 85-98.

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. (2544). **รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม**

พ.ศ. 2543. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.

อาคม เอ่งฉ้วน. (2544). "กระบี่ เมืองน่าอยู่ ผู้คนน่ารัก". **Trips Magazine.** (มกราคม):5 (51). 28

อุทุมพร ทองอุไทยจามรมาน.(2531). **การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณลักษณะ.**กรุงเทพฯ:

พินิจพับบลิชชิ่ง.

_____ (2537). **ทำวิจัยเชิงสำรวจ.** กรุงเทพฯ. หจก. พินิจพับบลิชชิ่ง.

อุไรพรรณ ปรางอุดมทรัพย์. (2544). **ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวเชิง**

อนุรักษ์: กรณีศึกษาชุมชนบ้านทุ่งสูง จังหวัดกระบี่. กรุงเทพฯ:วิทยานิพนธ์ปริญญาโท

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Buckley, R.C. (1993). A Framework for Ecotourism Research. Proc LAW ASIA 93.

Columbo.

- _____. (1994). **A Framework for Ecotourism Analysis of Tourism Research**. Vol 21 no.3 pp. 661-669.
- Coltman, M.M. (1989). **Tourism Marketing**. New York: Van Nostrand Reinhold.
- Holloway, J.C. and R.V.Plant. (1992). **Marketing for Tourism**. 2nd ed. London:Pitman Publishing.
- Malhotra, R.K. (1998). **Tourism Marketing**. New Delhi: Anmol Publications.
- McIntosh, R.W. and C.R. Goeldner. (1986). **Tourism-principle Practise Philosophies**. 5th ed.New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Middleton, V.T.C. (1994). **Marketing in Travel and Tourism**. 2nd ed. Oxford: Heinemann Prifessional Publishing.
- Murphy, E. (1985). **Tourism: A Community Approach**. New York and London.
- Odum, E.P. (1971). **Fundamentals of Ecology**. Philadelphia: W.B. Suanders.
- Rust, R.T. , A.J. Zahorik and T.L. Keininggham. (1996). **Service Marketing**. New York: Harper Collins.
- Seaton, A V. and M.M. Bennett. (1996). **The Marketing of Tourism Products: Concepts, Issues And Cases**. London: International Thompson Business Press.
- The Ecotourism Society. (1991). The Ecotourism Society's Definition. **The Ecotourism Society. Newsletter**. (Spring): 7.
- Westlake, J. (1999). **Tourism and Hospitality Research**. Bournemouth: Bournemouth University.

ภาคผนวก

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

ชุดที่ 1 การศึกษาศักยภาพของชุมชนนครชุมด้านการจัดการท่องเที่ยวชุมชน และ
 ความรู้ ทัศนคติ และความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนนครชุม
 ด้านการจัดการตลาดท่องเที่ยว

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กรุณาทำเครื่องหมาย ลงในวงเล็บ () ลงในข้อที่ตรงกับข้อมูลเกี่ยวกับท่าน
 ให้มากที่สุด

1. เพศ

() ชาย

() หญิง

2. อายุของท่าน

() ต่ำกว่า 21 ปี

() 21-30 ปี

() 31- 40 ปี

() 41 - 50 ปี

() 51-60 ปี

() 61 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

() ไม่ได้ศึกษา

() ประถมศึกษา

() มัธยมศึกษา

() อนุปริญญา/ปวส

()ปริญญาตรี

() สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ

() รับราชการ

() พนักงานรัฐวิสาหกิจ

() พนักงานบริษัทเอกชน

() ประกอบอาชีพส่วนตัว

() ค้าขาย

() รับจ้างทั่วไป

() เกษตรกร

() แม่บ้าน อื่น ๆ.....

5. ภูมิลำเนา

() จังหวัดกำแพงเพชร

() จังหวัดอื่น

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อลักษณะทางกายภาพและทรัพยากร

การท่องเที่ยวของชุมชนนครชุมจังหวัดกำแพงเพชรต่อการพัฒนาเป็น

แหล่งท่องเที่ยว

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในระดับคะแนนที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

มากที่สุด

ความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับข้อบ่งชี้ศักยภาพ ของชุมชนนครชุมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม					
1. ความสมบูรณ์ของทรัพยากรท่องเที่ยว เช่น โอกาสใน การพบเห็น (โบราณสถาน/วัด/งานประเพณี/น้ำตก)					
2. สภาพความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรท่องเที่ยว (ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ น้ำตก ความสมบูรณ์ของโบราณสถาน วัด หรืองาน ประเพณี)					
3. สภาพการเข้าถึง/เส้นทางคมนาคม					
4. สภาพภูมิทัศน์					
5. การกำจัดขยะ/สิ่งปฏิกูล					
6. การกำจัดและบำบัดน้ำเสีย					
7. อากาศ					
8. เสียง					
ด้านสาธารณูปโภค					
9. ที่จอดรถ					
10. น้ำดื่ม / น้ำใช้					
11. ห้องน้ำ / สุขา					
12. โทรศัพท์					
13. สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เช่น ป้าย ม้านั่งพักผ่อน ถังขยะ					
ด้านสวัสดิภาพและความปลอดภัย					
14. ความปลอดภัยในการเยี่ยมชมและใช้สถานที่					
15. ความปลอดภัยจากโจรผู้ร้าย					
16. ความปลอดภัยจากธรรมชาติ					

ตอนที่ 2 (ต่อ)

ความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับข้อบ่งชี้ศักยภาพ ของชุมชนนครชุมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
ด้านกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว					
17. ลักษณะเด่นที่น่าสนใจของทรัพยากรท่องเที่ยว					
18. การเยี่ยมชมโบราณสถาน นมัสการวัด บ้านพะไ้ (รัชกาลที่ 5 เสด็จประพาส)					
19. การชมทัศนียภาพ ลักษณะเด่นที่น่าสนใจ เช่น คลองสวนหมาก แม่น้ำปิง ฯลฯ)					
20. ความหลากหลายของกิจกรรมนันทนาการในชุมชน นครชุม					
21. ความน่าสนใจและความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรมเช่น งานประเพณี ขนบธรรมเนียมใน ท้องถิ่น					
ด้านการบริการการท่องเที่ยว (ร้านอาหาร/ที่พัก)					
22. อธิปไตยและความเป็นมิตรของคนในท้องถิ่น					
23. คุณภาพของห้องพักที่เหมาะสมกับราคา					
24. ทำเลที่พักรที่เหมาะสมตามความต้องการ					
25. ความมีชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือของสถานที่พัก					
26. สิ่งอำนวยความสะดวกภายในสถานที่พัก					
27. ทำเลที่ตั้งของสถานที่พักมีความเงียบสงบเป็น ส่วนตัว					
28. รูปแบบและการออกแบบตกแต่งที่พัก					
29. การตกแต่งห้องพักมีความสะอาด เรียบร้อย					
30. ขนาดของห้องพักมีความเหมาะสม อยู่ในสภาพดี					
31. การให้บริการของพนักงานโรงแรม/รีสอร์ท ฯลฯ					
32. มีบริการร้านอาหารที่เพียงพอตามความต้องการ					
33. อาหารที่ให้บริการมีคุณภาพ					
34. อาหารที่ให้บริการมีราคาเหมาะสม					

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

ตารางที่ 3 ความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนนครชุม ของ
ประชาชนในชุมชนนครชุมจังหวัดกำแพงเพชร

ความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวชุมชนนครชุม ของประชาชนในชุมชน นครชุมจังหวัดกำแพงเพชร	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
ด้านนโยบายการจัดการ					
1. การมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานกับประชาชน					
2. การแต่งตั้งคณะกรรมการวางแผนและดูแลทรัพยากร ท่องเที่ยวของชุมชน					
3. การดำเนินการของคณะกรรมการหมู่บ้าน					
4. การพิจารณากำหนดบตลงโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนและก่อให้เกิด เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชน					
5. การพิจารณาวิธีการดูแลและอนุรักษ์ทรัพยากร ท่องเที่ยวของชุมชน					
6. การพัฒนาความจำเป็นด้านภาษาต่างประเทศ					
ด้านการร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา					
1. การพิจารณาถึงปัญหาการดูแลสภาพแหล่งท่องเที่ยว ชุมชน					
2. การแสดงความคิดเห็นถึงสภาพปัญหาแหล่งท่องเที่ยว ถูกทำลาย					
3. การแสดงความคิดเห็นถึงสาเหตุที่ทำให้สภาพแหล่ง ท่องเที่ยวถูกทำลาย					
4. การพิจารณาถึงสภาพปัญหาการขาดมัคคุเทศก์ ท้องถิ่น					
5. การร่วมดำเนินการกิจกรรม ร้านค้า (อาหาร/ของฝาก/ ที่พัก/บริการ)					
6. การฝึกอบรมเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น					
7. การฝึกอบรมเสริมทักษะด้านภาษาต่างประเทศ					
8. การอบรมคุณภาพด้านการให้บริการ					

ตอนที่ 3 (ต่อ)

ความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวชุมชนนครชุม ของประชาชนในชุมชน นครชุมจังหวัดกำแพงเพชร	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
ด้านการร่วมลงทุน					
1. การร่วมแรงใจ (เช่น ร่วมงาน/พุดคุย ให้กำลังใจ)					
2. การร่วมแรงกาย (เช่น ช่วยงาน ช่วยพัฒนา)					
3. การร่วมสติปัญญา ความคิด (เช่น ร่วมประชุม)					
4. การร่วมกำลังทรัพย์ (เช่น บริจาค/สนับสนุนทุน)					
ด้านการร่วมปฏิบัติงาน					
1. การปลูกต้นไม้ การรักษาสีเขียวในบริเวณแหล่ง ท่องเที่ยวของชุมชน					
2. การดูแลรักษาความสะอาดบริเวณแหล่งท่องเที่ยวของ ชุมชน					
3. การดูแลความเรียบร้อยบริเวณแหล่งท่องเที่ยวของ ชุมชน					
4. การดูแลความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยวชุมชน					
5. การเข้ารับการอบรมเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น					
ด้านการร่วมติดตามประเมินผล					
1. การพิจารณาผลดี ผลเสียในกิจกรรมการดูแล ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชน					
2. การพิจารณาถึงประโยชน์ที่ได้รับในกิจกรรม ดำเนินการของชุมชน					
3. การพิจารณาถึงปัญหา อุปสรรคในกิจกรรมการ ดำเนินงานการให้บริการท่องเที่ยวของชุมชน					
4. การพิจารณาเข้าร่วมในการ วางแผนแก้ไขสภาพ ปัญหาเพื่อหาแนวทางการพัฒนาทรัพยากร ท่องเที่ยว ของชุมชน					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

ตอนที่ 4 คะแนนความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิง

วัฒนธรรมชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร

คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาข้อความต่อไปนี้

ถ้าข้อใดถูกต้อง ให้ท่านทำเครื่องหมาย X ในช่อง ถูกต้อง

ถ้าข้อใดไม่ถูกต้อง ให้ท่านทำเครื่องหมาย X ในช่อง ไม่ถูกต้อง

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร	ถูกต้อง	ไม่ถูกต้อง
1. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวที่ ก่อให้เกิดผลกระทบทางสังคมทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของชุมชนนครชุม		
2. การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จัดได้เฉพาะชุมชนชาวเขา หรือชุมชนกลุ่มน้อยที่มีวัฒนธรรมและประเพณีเฉพาะเท่านั้น		
3. การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ต้องมีการให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณีการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนแก่นักท่องเที่ยว		
4. การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ต้องทำให้นักท่องเที่ยวมีความประทับใจมากที่สุด โดยมีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างพร้อมเพียง เช่น ห้องพัก ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก และการคมนาคมขนส่งที่ได้มาตรฐาน		
5. การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ต้องคำนึงถึงรายได้และผลตอบแทนที่มากที่สุด		
6. การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ต้องปลูกฝังจิตสำนึกคนในชุมชนให้อนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมไว้ให้ได้มากที่สุด		
7. การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรมีการเชิญชวนนายทุน หรือนักลงทุนต่างถิ่นเข้ามาร่วมลงทุนทำธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับคนในชุมชน		

ตอนที่ 4

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร	ถูกต้อง	ไม่ถูกต้อง
8. การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรเน้นให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการมากที่สุด		
9. การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรมีการคิดค้น ประเพณี หรือวัฒนธรรมใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว		
10. การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรให้หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้วางแผนดำเนินการทุกขั้นตอน โดยให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมน้อยที่สุด		
11. การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรให้มีการฟื้นฟูและอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีดั้งเดิมของชุมชนนครชุม เป็นสิ่งที่นำมาเสนอแก่นักท่องเที่ยว		
12. การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ไม่ควรขัดต่อความเป็นอยู่และประเพณีท้องถิ่นของคนในชุมชนนครชุม		
13. การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ไม่จำเป็นต้องทำให้นักท่องเที่ยวสนุกสนาน และเพลิดเพลินกับการท่องเที่ยวของชุมชนนครชุม		
14. การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำเป็นต้องทำให้นักท่องเที่ยวเกิดการเรียนรู้วัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนนครชุม		

แบบสอบถาม

ชุดที่ 2 การศึกษาศักยภาพของชุมชนนครชุมด้านการจัดการท่องเที่ยวชุมชน และทัศนคติ และความต้องการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน/เจ้าหน้าที่ของรัฐตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชรด้านการจัดการตลาดท่องเที่ยว

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กรุณาทำเครื่องหมาย ลงในวงเล็บ () ลงในข้อที่ตรงกับข้อมูลเกี่ยวกับท่านให้มากที่สุด

1. เพศ

() ชาย

() หญิง

2. อายุของท่าน

() ต่ำกว่า 21 ปี

() 21-30 ปี

() 31- 40 ปี

() 41 - 50 ปี

() 51-60 ปี

() 61 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

() ไม่ได้ศึกษา

() ประถมศึกษา

() มัธยมศึกษา

() อนุปริญญา/ปวส

()ปริญญาตรี

() สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ

() พระภิกษุ/ประชาชนอาวุโส/ปราชญ์ชาวบ้าน

() ข้าราชการ

() พนักงาน / ผู้บริหาร อบต.นครชุม

() พนักงาน / ผู้บริหารเทศบาลนครชุม

() ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว

() รับจ้างทั่วไป

5. ประสบการณ์การทำงานในตำบลนครชุม

() น้อยกว่า 5 ปี

() 5 - 10 ปี

() 11 - 15 ปี

() มากกว่า 15 ปี

6. ภูมิลำเนา

() จังหวัดกำแพงเพชร

() จังหวัดอื่น

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้นำชุมชน/เจ้าหน้าที่ของรัฐตำบลนครชุม ที่มีต่อลักษณะทางกายภาพและทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนนครชุมจังหวัด

กำแพงเพชรต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในระดับคะแนนที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับข้อบ่งชี้ศักยภาพของชุมชนนครชุมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม					
1. สภาพภูมิทัศน์					
2. ป้ายบอกทาง / ป้ายสื่อความหมาย					
3. ความเหมาะสมของลานจอดรถ					
4. การกำจัดขยะ/สิ่งปฏิกูล					
5. การกำจัดและบำบัดน้ำเสีย					
ด้านโครงสร้างพื้นฐาน					
1. สภาพการเข้าถึง/เส้นทางคมนาคม					
2. ทางเดินเท้าในชุมชน/หมู่บ้าน					
3. การให้บริการโทรศัพท์สาธารณะ					
4. การให้บริการห้องสุขา/ห้องน้ำสาธารณะ					
5. การให้บริการน้ำดื่ม/น้ำใช้					
6. การให้บริการด้านอาหาร /เครื่องดื่ม					
7. การให้บริการร้านค้าของฝาก/ของที่ระลึก					
8. การให้บริการข้อมูลข่าวสาร					
ด้านกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว					
1. การชมวิถีชีวิตชุมชน					
2. งานประเพณี					
3. กิจกรรมที่จัดขึ้นภายในชุมชน					
4. ร้านขายของฝากของที่ระลึก					

ตอนที่ 2 (ต่อ)

ความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับข้อบ่งชี้ศักยภาพ ของชุมชนนครชุมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
5. ผู้นำเที่ยวท้องถิ่น					
ด้านความปลอดภัย					
1. ความปลอดภัยในการเยี่ยมชมและใช้สถานที่					
2. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน					
3. ความปลอดภัยด้านสุขอนามัย					
ด้านบริหารจัดการ					
1. สื่อการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว					
2. กฎระเบียบ ข้อบังคับ/ ข้อกำหนดในชุมชน					
3. ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานกับชุมชน					
4. การดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน					
ด้านที่พักและบริการท่องเที่ยว					
1. ความสะอาด/ความเป็นระเบียบเรียบร้อย					
2. ความปลอดภัย					
3. การให้บริการ					
4. จำนวนห้องพัก					
5. ราคาเป็นธรรม (ห้องพัก/อาหาร)					
6. การมีผู้นำเที่ยวและการให้ข้อมูล (มัคคุเทศก์)					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของผู้นำชุมชน/เจ้าหน้าที่ของรัฐ และภาคีที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของชุมชนนครชุมจังหวัดกำแพงเพชรต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว
 กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในระดับคะแนนที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับข้อบ่งชี้ศักยภาพของชุมชนนครชุมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1. การท่องเที่ยวในชุมชนนครชุมควรสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ธรรมชาติและวัฒนธรรมอย่างเต็มที่					
2. การให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวควรเปิดโอกาสให้ราษฎรท้องถิ่นมีส่วนร่วม เช่น นำเที่ยว ขายอาหาร ขายของฝาก ของที่ระลึก ฯลฯ					
3. การท่องเที่ยวต้องสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้บริการ นักท่องเที่ยวอย่างมาก โดยต้องคำนึงถึงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม					
4. การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมสามารถลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยวได้					
5. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมุ่งเน้นเฉพาะผลตอบแทนสูงสุดทางเศรษฐกิจต่อราษฎรและท้องถิ่นเท่านั้น					
6. การท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีการสร้างจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์แก่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวและราษฎรท้องถิ่น					
7. การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจำเป็นต้องมีการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์แก่นักท่องเที่ยว					

ตอนที่ 3 (ต่อ)

ความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับข้อบ่งชี้ศักยภาพ ของชุมชนนครชุมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
การบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว					
1. ความเพียงพอของจำนวนบุคลากรในการให้บริการ การท่องเที่ยวในพื้นที่					
2. ความสามารถในการป้องกันดูแลรักษา สภาพธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว					
3. การเปิดโอกาสให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม ดำเนินการให้บริการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ภายใต้ กฎระเบียบของชุมชน					
4. การเปิดโอกาสให้เอกชนประกอบการให้บริการด้าน การท่องเที่ยวในพื้นที่ภายใต้กฎระเบียบของชุมชน					
5. การกำหนดการจัดการพื้นที่ ท่องเที่ยวที่มีศักยภาพให้ เป็นพื้นที่สำหรับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะ					
6. ความพร้อมของวัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการ ปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เช่น วิทยุสื่อสาร พาหนะเป็นต้น					
7. การจัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่นักเรียน นักศึกษา เยาวชนและ นักท่องเที่ยว					
8. การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและการสื่อความหมาย ธรรมชาติแก่นักท่องเที่ยว					
9. การจัดให้มีเจ้าหน้าที่สื่อความหมายที่พร้อมจะ ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว					
10. ความเพียงพอของบุคลากรที่มีความสามารถด้าน ภาษาต่างประเทศในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ					
11. การให้ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนกฎระเบียบแก่ผู้ประกอบการและ ประชาชนท้องถิ่น					

ตอนที่ 3 (ต่อ)

ความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับข้อบ่งชี้ศักยภาพ ของชุมชนนครชุมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
12. การประสานงานกับผู้ประกอบการการท่องเที่ยว ประชาชน ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในด้านกฎระเบียบ และ คุณภาพของการท่องเที่ยว					
การจัดการการท่องเที่ยวในปัจจุบัน					
1. มีการจัดกิจกรรมที่เน้นการให้ความรู้ด้านระบบนิเวศ และธรรมชาติแก่นักท่องเที่ยว					
2. มีการจัดกิจกรรมที่เน้นการให้ความรู้ด้านวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นแก่นักท่องเที่ยว					
3. มีการจัดกิจกรรมที่เอื้อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ ประสบการณ์ที่ดีก่อให้เกิดจิตสำนึกที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม และสังคม					
4. มีการจัดกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมใน การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม					
5. มีเจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถ ทักษะในการให้ความรู้ เรื่องธรรมชาติ ระบบนิเวศสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ให้แก่ นักท่องเที่ยวทราบอย่างละเอียด ถูกต้องและชัดเจน					
6. มีเจ้าหน้าที่เป็นผู้นำในการปฏิบัติหน้าที่ดีแก่ นักท่องเที่ยวและสามารถเป็นผู้ชี้แนะตักเตือน นักท่องเที่ยวที่ปฏิบัติตนไม่เหมาะสม					
7. นักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนในการ แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ร่วมกันอย่างเท่าเทียม					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นของผู้นำชุมชน/เจ้าหน้าที่ของรัฐและภาคีที่เกี่ยวข้อง กับระดับ
การปฏิบัติด้านการจัดการท่องเที่ยวที่เป็นสิ่งแวดล้อมศึกษาของชุมชนนครชุม
จังหวัดกำแพงเพชร

การจัดการการท่องเที่ยวในปัจจุบัน	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
1. มีการจัดกิจกรรมที่เน้นการให้ความรู้ด้านระบบนิเวศและธรรมชาติแก่นักท่องเที่ยว					
2. มีการจัดกิจกรรมที่เน้นการให้ความรู้ด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นแก่นักท่องเที่ยว					
3. มีการจัดกิจกรรมที่เอื้อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ประสบการณ์ที่ดีก่อให้เกิดจิตสำนึกที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม					
4. มีการจัดกิจกรรมที่ให้ นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม					
5. มีเจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถ ทักษะในการให้ความรู้เรื่องธรรมชาติ ระบบนิเวศสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ให้แก่ นักท่องเที่ยว ทราบอย่างละเอียดถูกต้องและชัดเจน					
6. มีเจ้าหน้าที่เป็นผู้นำในการปฏิบัติที่ดีแก่นักท่องเที่ยวและสามารถเป็นผู้ชี้นำตักเตือนนักท่องเที่ยวที่ปฏิบัติไม่เหมาะสม					
7. นักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ร่วมกัน อย่างเท่าเทียม					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

แบบสอบถาม

ชุดที่ 3 การศึกษาพฤติกรรมและความต้องการการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร และความต้องการของประชาชนชุมชนนครชุมในการให้บริการด้านการท่องเที่ยว

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในวงเล็บ () ลงในข้อที่ตรงกับข้อมูลเกี่ยวกับท่านให้มากที่สุด

1. เพศ

() ชาย

() หญิง

2. อายุของท่าน

() ต่ำกว่า 21 ปี

() 21-30 ปี

() 31- 40 ปี

() 41 - 50 ปี

() 51-60 ปี

() 61 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

() ไม่ได้ศึกษา

() ประถมศึกษา

() มัธยมศึกษา

() อนุปริญญา/ปวส

()ปริญญาตรี

() สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ

() พระภิกษุ/ประชาชนอาวุโส/ปราชญ์ชาวบ้าน

() ข้าราชการ

() พนักงาน / ผู้บริหาร อบต.นครชุม

() พนักงาน / ผู้บริหารเทศบาลนครชุม

() ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว

() รับจ้างทั่วไป

5. ภูมิลำเนา

() จังหวัดกำแพงเพชร

() จังหวัดอื่น

6. ที่อยู่ปัจจุบัน

() จังหวัดกำแพงเพชร

() จังหวัดอื่น

7. ยานพาหนะที่เดินทางมา

- () รถยนต์ส่วนตัว () รถจักรยานยนต์ส่วนตัว
 () รถยนต์เช่า () รถจักรยานยนต์เช่า
 () รถโดยสารประจำทาง () รถยนต์ของบริษัททัวร์
 () อื่น ๆ

8. จำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง (รวมทั้งตัวของนักท่องเที่ยว)

- () 1 - 5 คน () 6 - 10 คน
 () 11 - 15 คน () 15 คนขึ้นไป

9. ลักษณะกลุ่มในการเดินทางท่องเที่ยว

- () เดินทางโดยลำพัง () มากับครอบครัว
 () มากับกลุ่มเพื่อน () มาพร้อมกับสถาบันการศึกษา
 () อื่น ๆ

10. วัตถุประสงค์ของการเดินทางมาท่องเที่ยว

- () ศึกษาหาความรู้ () พักผ่อน
 () สัมผัสธรรมชาติ () ออกกำลังกาย
 () ผจญภัย () แลกเปลี่ยนและถ่ายทอดประสบการณ์
 () ความสนุกสนาน () อื่น ๆ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อลักษณะทางกายภาพและทรัพยากร
 การท่องเที่ยวของชุมชนนครชุมจังหวัดกำแพงเพชรต่อการพัฒนาเป็น
 แหล่งท่องเที่ยว

ข้อบ่งชี้ศักยภาพของชุมชนนครชุม	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
1. ความสมบูรณ์ของทรัพยากรท่องเที่ยว เช่น โอกาสในการพบเห็น (โบราณสถาน/วัด/งานประเพณี/น้ำตก)					
2. สภาพความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรท่องเที่ยว (ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ น้ำตก ความสมบูรณ์ของโบราณสถาน วัด หรืองานประเพณี)					

ตอนที่ 2 (ต่อ)

ข้อบ่งชี้ศักยภาพของชุมชนนครชุม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3. ความมั่งคั่งของทัศนียภาพทางธรรมชาติและลักษณะภูมิประเทศ					
4. ลักษณะเด่นที่น่าสนใจของทรัพยากรการท่องเที่ยวเช่น วัด โบราณสถาน พื้นที่ป่า ฯลฯ					
5. ความหลากหลายของกิจกรรมนันทนาการในทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน					
6. ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม					
7. ลักษณะเด่นทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์					
8. วัฒนธรรมท้องถิ่นและสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่น					
9. ลักษณะเด่นทางธรรมชาติและความน่าสนใจของคลองสวนหมากแม่น้ำปิง					
10. การประชาสัมพันธ์และการสื่อความหมายของแหล่งท่องเที่ยว					

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจากการเดินทางมาท่องเที่ยวของชุมชนนครชุม
จังหวัดกำแพงเพชร

รายการประเมินความพึงพอใจ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. การได้รับประสบการณ์เรียนรู้เรื่องราวและท่องเที่ยวชุมชนนครชุม					
2. การบังคับใช้กฎระเบียบของชุมชนต่อนักท่องเที่ยว					
3. การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบของแหล่งท่องเที่ยว					
4. การจัดและให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่พัก ห้องน้ำ ห้องสุขา ถังขยะ ลานจอดรถ					

ตอนที่ 3 (ต่อ)

รายการประเมินความพึงพอใจ	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
5. การจัดและให้บริการร้านค้าด้านอาหาร ชายของฝาก ของที่ระลึก					
6. คุณภาพของสื่อให้ข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับพื้นที่ เช่น เอกสารเผยแพร่ ป้ายสื่อความหมาย นิทรรศการ ศูนย์ข้อมูล บริการนักท่องเที่ยว					
7. การดูแลรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวโดย เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือชุมชน					
8. การให้บริการข้อมูลความรู้เกี่ยวกับทรัพยากร การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ศิลปกรรม และวัฒนธรรม					
9. อธิปไตยและความเป็นมิตรของคนในท้องถิ่น					
10. คุณภาพของห้องพักที่เหมาะสมกับราคา					
11. ทำเลที่พักระหว่างตามความต้องการ					
12. ความมีชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือของสถานที่พัก					
13. สิ่งอำนวยความสะดวกภายในสถานที่พัก					
14. ทำเลที่พักรวมสถานที่พักมีความเงียบสงบเป็นส่วนตัว					
15. รูปแบบและการออกแบบตกแต่งที่พัก					
16. การตกแต่งห้องพักมีความสะอาดเรียบร้อย					
17. ขนาดของห้องพักมีความเหมาะสมอยู่ในสภาพดี					
18. การให้บริการพนักงานโรงแรม/รีสอร์ท ฯลฯ					
19. การให้บริการร้านอาหารที่เพียงพอตามความต้องการ					
20. อาหารที่ให้บริการมีคุณภาพ					
21. อาหารที่ให้บริการมีราคาเหมาะสม					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

การจัดเวที
“การเสวนา ถนนสายวัฒนธรรม”
ตำบลนครชุม อำเภอเมือง กำแพงเพชร
21-24 กุมภาพันธ์ 2551

พิธีกรกล่าว: ในวันนี้มีการเสวนาการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างชุมชนและภาคที่เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยชุมชนมีส่วนร่วม ต่อจากนั้นก็จะเป็นการแสดงศิลปะท้องถิ่นของชุมชนนครชุมมีการร้องเพลงกล่อมลูกโดยคุณแม่วันเพ็ญ ศรีปัญญา และระบำร้องแก้มากันทั้งคณะชุดใหญ่

นอกจากจะมีการแสดงศิลปะวัฒนธรรมแล้วก็จะมีการเกี่ยวกับภารกิจซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของศูนย์ส่งเสริมวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชนด้วย นอกจากนี้ลานวัฒนธรรมมีการละเล่นแล้วได้มีการส่งเสริมนครชุมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนและนักท่องเที่ยวที่ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดกำแพงเพชรก็ให้การสนับสนุนเต็มที่ให้แหล่งท่องเที่ยวและวัฒนธรรมของชุมชนนี้ได้เกิดขึ้นซึ่งในวันแรกที่ท่านมาเปิดงานวันเพ็ญเดือน 3 ท่านก็ได้ร่วมเวียนเทียนที่วัดพระบรมธาตุแห่งนี้ท่านก็ดีใจและอยากให้งานอย่างนี้เกิดขึ้นทุกวันคืออยากให้เป็นถนนเส้นวิถีชีวิตของชุมชนนครชุมเป็นเอกลักษณ์และเป็นจุดเด่นของที่นี่และเราจะได้มาร่วมพูดคุยกันบนเวทีในค่ำคืนนี้ซึ่งที่ขาดไม่ได้คือท่านอาจารย์มานพ ศรีไพบุรณ์ รองนายกเทศมนตรีตำบลนครชุมเป็นตัวแทนของชุมชนในภาคส่วนท้องถิ่นซึ่งที่ผ่านมางบประมาณที่ได้มาจากท้องถิ่นเยอะทีเดียว มีการพัฒนาให้เราเห็นมากมายไม่ว่าจะเป็นลานกีฬา ลานเปตอง จัดคลองสวนหมากให้ดูเหมือนสวนสาธารณะและในอนาคตนั้นเราจะจัดให้มีพิพิธภัณฑ์เรือ

ขณะนี้คณะท่านจากมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรขอเรียนเชิญอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพชรฯ บุคสีทา ขอเรียนเชิญครับ

พิธีกรกล่าว : ท่านผู้เกียรติครับช่วงนี้เป็นช่วงสำคัญที่ชาวนครชุมควรร่วมรับฟังและแสดงความคิดเห็น หากท่านใดมีข้อสงสัย มีเรื่องเสนอแนะสามารถสอบถามได้ช่วงนี้เป็นช่วงของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างชุมชนหน่วยงานและภาคที่เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยชุมชนมีส่วนร่วม

พิธีกรรม : สวัสดีท่านวิทยากรทุกท่านจากอดีตที่บางท่านเคยพบเจอมาวันนี้ท่านคิดว่า ส่วนใดเป็นจุดขายของชุมชนนครชุม ขอเรียนเชิญท่านอาจารย์สันติตอบคำถาม

อาจารย์สันติ อภัยราชตอบ :

นครชุมของเรายิ่งใหญ่มาก ในอดีตถือว่าเป็นบ้านเมืองที่อุดมสมบูรณ์ และเมื่อนครชุมเป็นเมืองที่ยิ่งใหญ่เราจึงภูมิใจมากตั้งแต่ประวัติศาสตร์หลังจากที่มีไตรตรึงแล้ว มีคลองเมืองแล้ว มีโกสัมพีแล้ว ริมแม่น้ำปิงของเราก็มีนครชุมนี้แหละที่ถือว่ายิ่งใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งและเรา มีวัดพระบรมธาตุที่เป็นที่ประดิษฐานของพระบรมสารีริกธาตุซึ่งนับว่าในภาคเหนือตอนล่างนั้นมีแห่งเดียวที่มีพระบรมสารีริกธาตุและต้นพระศรีมหาโพธิ์ เราจะเชื่อมั่นว่าบ้านของเรายิ่งใหญ่ไม่แพ้ที่ใดทีเดียว เมื่อวันก่อน วันที่ 21 เราได้จัดการแสดงให้ท่านชมไปแล้วถึงประวัติความเป็นมาของนครชุมว่าเป็นอย่างไรบ้างมีการแสดงแสงสีเสียงมีคนชมมากมายเพราะฉะนั้นประวัติศาสตร์ของนครชุมนั้น ถ้านับจนถึงปัจจุบันก็นับได้เป็น 1000 กว่าปีแล้ว และในช่วงแรกขอจบแค่นี้ก่อน

พิธีกรกล่าว: ขอขอบคุณอาจารย์สันติ ต่อไปขอเชิญอาจารย์ชัชวาล ธรรมสอน

ขอเชิญครับ (ใช้คำถามเดิม)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชัชวาลย์ ธรรมสอน

สวัสดีพี่น้องที่อยู่ที่นี่และที่อยู่ทางบ้านวันนี้ก็เป็นโอกาสดีที่เราได้มาร่วมเสวนาคือคนที่อยู่ข้างล่างก็ร่วมแสดงความคิดเห็นได้ด้วยไม่ใช่ว่ามาฟังพวกเราอย่างเดียวคือผมอยู่ที่นี้มาร่วม 30 -40 ปีมาอยู่เมืองนครชุมตั้งแต่เด็ก เคยสังเกตสุขภาพเมื่อก่อนเป็นอย่างไรและเดี๋ยวนี้มันเปลี่ยนแปลงพัฒนาการมาอย่างไร ยังจำได้อยู่และเป็นเรื่องแปลกที่จำได้และมีความรู้สึกรักชุมชน ในอดีตเคยวิ่งเล่น ไล่ตีกันตามหน้าวัดพระบรมธาตุ พอมาถึงตอนนี้ก็ยังเสียดาย ก็เลยอยากจะฟื้นฟูอะไรเก่าๆ ที่หลงเหลืออยู่ในปัจจุบัน นอกจากส่วนที่ดูแลก็คือ บ้านเก่าๆที่เหลืออีกเยอะมากกว่าที่อื่น ๆ ในละแวกใกล้ ๆ เคียงกัน และอยู่รวมกันเป็นกลุ่มชุมชนในกำแพงก็มีแต่เหลือน้อยแล้วผมก็เลยเก็บประวัติของชุมชนนครชุมมาเผยแพร่ไปยังเชียงใหม่ กรุงเทพฯ อะไรต่ออะไรมากมายจากนั้นไปเป็นวิทยากรผมก็เอาหมู่บ้านนครชุมไปโชว์ ขายได้นะครับแต่ผมยังไม่ค่อยกล้าชวนคนอื่นมาเที่ยวเท่าไรเพราะถ้าเค้ามาแล้วเราต้องมีสถานที่หรือมีคฤหาสน์หรือสถานที่หรือออฟฟิศ วันก่อนท่านอาจารย์กัลยา รัตนบรรพจน์ ไปเจอผมบอกว่าคุณอเนกโทรมาคุณอเนกคือคนที่ชอบเล่นของเก่าชอบทำพิพิธภัณฑ์ท่านเขียนหนังสือมากมายท่านเจออาจารย์กัลยาและผมพบอาจารย์กัลยาทีหลังผมจึงพูดกับอาจารย์กัลยาว่าถ้ามีโอกาสหนังสือเล่มต่อไปของอาจารย์อเนก

ต้องมีภาพถ่ายเมืองนครชุมมออก ดังนั้นจึงคิดว่าต่อไปเราคงคึกคักมาก โดยเฉพาะการทดลองทำตลาดในซอยซากงราวเมืองนครชุมมีจุดขายเยอะแยะมากมาย เริ่มจากหนึ่ง และคงจะรวมไปถึงตลาด จริงๆแล้วเมืองนครชุมเราได้เปรียบมากเลย เพราะอยู่ใกล้ถนนชูปเปอร์ไฮเวย์ คนไปกรุงเทพ - เชียงใหม่ แต่ยังไม่เคยลองแวะมากินก๋วยเตี๋ยว เดี่ยวหาโอกาสให้เค้ามาลองกินก๋วยเตี๋ยวซักมื้อ แล้วเค้าจะติดใจ เดี่ยวก็ปากต่อปากในโอกาสต่อไป แต่เราทุกคนต้องช่วยกัน ทั้งชุมชนทั้ง เจ้าหน้าที่ และทุกคน แต่ตอนนี้เราก็ทำกันอยู่ แต่จะช่วยกันอย่างไรให้มันเกิดขึ้น

พิธีกรถาม : มาทางท่านอาจารย์เพชรากันบ้างท่านอาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏ กำแพงเพชรเราจะคุยกับอาจารย์อีกครั้งเรื่องงานวิจัยเพราะอาจารย์พยายามให้ชุมชนของนครชุมเป็นแหล่งท่องเที่ยวตรงนี้เนี่ยผมอยากจะทราบว่าจุดขายและทุนที่มีทางวัฒนธรรมที่มีของชุมชนนครชุมนี้ในความคิดเห็นของอาจารย์มีอะไรมาเป็นจุดขายได้บ้าง ขอเรียนเชิญอาจารย์เพชราก่ออีกครั้งครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพชร บุดสีทา ตอบ:

มาเป็นคนนครชุมตั้งแต่ปี 2537 เนื่องจากว่ามารับราชการที่มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เป็นคนจังหวัดพิษณุโลก สิ่งหนึ่งที่ประทับใจเมืองกำแพงเพชรจากคำขวัญ ก็คือ กำแพงเพชรเมืองมรดกโลก แต่ที่มองเมืองกำแพงเพชรเป็นเมืองมรดกโลกเนี่ยก็เพราะมันมีความยิ่งใหญ่ในตัวของมัน และพอมายู่ในพื้นที่เมืองนครชุม สิ่งที่ประทับใจเมืองกำแพงเพชรก็คือ กำแพงเพชรมีประวัติศาสตร์และบรรยากาศของวัฒนธรรมที่น่าเรียนรู้ มีโครงการวิจัยโครงการหนึ่งที่น่าสนใจ คือ โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เคยมีโอกาสไปเที่ยวในเมืองพิษณุโลก บรรยากาศการท่องเที่ยวมาจากคนในชุมชน และคนนอกชุมชน บรรยากาศทุกอย่างมันคึกคักไปหมด แต่ดูบรรยากาศบ้านเรา คนในเมืองกำแพงเพชรเองยังไม่รู้จัก ถามว่าคนที่อยู่ในเมืองหรืออำเภอคลองขลุง รู้ไหมว่าอำเภอ นครชุมมีของดีอะไรบ้าง ไม่รู้จัก ถามว่าในอุทยานประวัติศาสตร์มีวัดอะไร เคยไปเดินบ้างไหม อาจารย์บางท่านไม่เคยไปเดิน บอกว่าไปทำไม้ธ้อน ไปดูหินกองๆไว้เฉยๆ เพราะฉะนั้นบรรยากาศบางอย่างมันอยู่เฉยๆ มันวางไว้เฉยๆ โดยความรู้สึกรู้สึกของตัวเอง เคยมีโอกาสไปเที่ยวประเทศจีน ไปเที่ยวที่ปักกิ่งและมองย้อนกลับมาดู ไม่ต้องดูที่เมืองไทยหรอก ดูที่กำแพงเพชรบ้านเรา ปักกิ่งก็ปักกิ่งเถอะ

เราสามารถต่อสู้ เราสามารถทำให้คนในชุมชนเดินเข้ามา และได้เรียนรู้บรรยากาศ มันก็เลยก่อให้เกิดความรู้สึกรักกำแพงเพชร จากที่มาอยู่ที่กำแพงเพชรปี 2537 ก็ 10 กว่าปี มีความรู้สึกว่าการเรียนรู้สิ่งต่างๆที่เรามีอยู่ ซึ่งนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบางคนยังไม่รู้จักเลย ถามว่ารู้จักบ้านที่ ร.5 เคยเสด็จไหม เด็กบางคนยังไม่รู้จักเลย เพราะฉะนั้นเป็นบรรยากาศที่น่าจะฟื้นบางอย่าง เพราะไม่อยากให้บรรยากาศของประวัติศาสตร์และบรรยากาศของวัฒนธรรมดั้งเดิมมันถูกกลืนหายไป แต่ว่าเราจะทำอย่างไรให้สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้น เราไม่สนใจเรื่องรายได้ แต่สิ่งที่สนใจที่สุดก็คือ การเกิดความภาคภูมิใจในสิ่งที่เรามีอยู่ นครชุมเรามีอะไรดี? ตั้งเยอะแต่เรากลับรู้สึกเฉยๆกับมัน เพราะฉะนั้นบางที่เราต้องปลูกบางอย่างขึ้นมา ก็เลยมีโอกาสทำวิจัยขึ้นมาเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยเอาชุมชนใกล้เคียงๆก่อน ก็เลยเลือกเอาชุมชนนครชุมที่เรามีอยู่ เพราะนครชุมมีอะไรให้เรียนรู้มากมาย และแรกเริ่มที่เข้ามามีโอกาสได้สัมผัสภาษณ์กับคุณแม่คุณป้าที่อยู่ดั้งเดิม มีโอกาสได้คุยกับผู้นำหมู่บ้าน และมีโอกาสให้นักศึกษามาลงพื้นที่พบว่าเมืองนครชุมมีศักยภาพ มีของดีมากมาย ก็เลยทำให้เราอยากเห็น อยากเห็นเมืองนครชุมที่เกิดขึ้น

อาจารย์มานพ ศิริไพบุลย์ รองนายกเทศมนตรี

สิ่งที่ตำบลของเราอย่างที่วิทยากรทุกท่านได้กล่าวว่าเมืองนครชุมมีของดีหลากหลาย แต่เราหนึ่งเราไม่ดู ไม่ช่วยกัน ท่านจะเห็นว่ารอบๆตัวเมืองนครชุมมีของดีมากมายอย่างที่อาจารย์สันติและอาจารย์ชัชวาลย์บอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัดพระบรมธาตุที่เป็นจุดขายที่สำคัญของตำบลนครชุม ซึ่งผมได้รับผิดชอบในการดูแลทั้งสองวัด ทั้งวัดพระบรมธาตุและวัดสว่างอารมณ์เป็นวัดที่เก่าแก่ในสมัยศึกดาบรพแต่ถ้าเราไม่ได้ดูแลไม่ได้ส่งเสริมมันก็จะไม่มีคนรู้จัก แต่ถ้าถามว่าตำบลนครชุมเรามีอะไร มีตั้งแต่นครชุมเหนือเรียกว่าปากคลองเหนือ เรามีสายน้ำที่เป็นสายชีวิตจิตใจของคนนครชุม จริงๆคือคลองสวนหมากที่ไหลลงมาจากภูเขาคลองลานมาถึงนครชุมเนี่ยมีระยะทางมากกว่า 900 กิโลเมตร รวมทั้งป่าไม้ที่มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรทั้งนั้น และวิถีชีวิตของคนชุมชนคลองสวนหมากทั้งสองฝั่งมีความสนุกสนานมาก แต่เดี๋ยวนี้มีถนนเกิดขึ้นก็เลยต้องเดินเบี่ยงไปตามถนน ผมจึงอยากจะทำจุดขายของนครชุมมีมากกว่าสามชุกซะอีกเปรียบเทียบกัน 900 ปี สามชุกของเรา 200 กว่าปี บ้านเก่าๆในซอยซากังราวในถนนซากังราวเราจะอนุรักษ์ บ้านเก่าๆทรงต่างๆ ทรงปั้นหย้า และทรงอื่นๆที่มีอยู่เอาไว้เพื่อการ

ท่องเที่ยวและก็จะอนุรักษ์ในสิ่งต่างๆทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นการละเล่นพื้นบ้านการกินการอยู่ ก็ขอฝากว่าบ้านนครชุมเรานั้นมีจุดขายมากมาย เพราะฉะนั้นจึงอยากให้พวกเราทุกคนฟื้นฟู

พิธีกรรม : ในความคิดเห็นของท่านคิดว่าในชุมชนนครชุมของเรานั้นมีจุดอ่อนจุดแข็งอย่างไรบ้างขอเชิญท่านอาจารย์สันติครับผม

อาจารย์สันติ อภัยราชตอบ: ในส่วนของเทศบาลหรือ อบต.ที่รับผิดชอบในชุมชนนครชุมน่าจะมีส่วนเข้าไปดูแลชุมชนด้วยในฐานะที่เราทำงานด้านวัฒนธรรมก็อยู่ดูว่าอย่าถมที่สูงขนาดกลางเจดีย์ได้มีมีเช่นนั้นแล้วเจดีย์จะหมดอรัญญิกของเราจะหมดเลยท่านคงไม่ทราบว่ามีวัดหนองพุทราที่อยู่หน้าบ้านแม่ลำพิงที่ถมไปแล้วซึ่งไม่มีใครทราบและขณะนี้ก็ไม่มีหลักฐานแล้วด้วย นี่เป็นประเด็นที่ 1

ประเด็นที่ 2 บ้านจัดสรรที่เข้าไปอยู่ในเขตกำแพงทุ่งเศรษฐีทำให้เสียหายมากไม่ทราบว่าขออนุญาตใคร ใครเป็นคนอนุมัติ เป็นอีกเรื่องที่เราต้องคุยกัน แม้แต่ศูนย์กาชาดรองนายกกาชาดจะซ่อม ยังต้องขออนุญาตว่าใครจะไปดูแลตรงนั้น อยากรู้ทำบ้านจัดสรรทับแนวกำแพงนครชุม แนวกำแพงทุ่งเศรษฐีเป็นอย่างไร

ประเด็นที่ 3 กำแพงเมืองของเราหน้าร้านแซบอีหลีถูกไถออกหมด ท่านเคยไปดูกันบ้างมั๊ยในฐานะเจ้าของบ้านและแนวกำแพงเมืองถูกถมทับไว้หมดเลยตรงนั้นเป็นจุดอ่อน

ประเด็นที่ 4 ตัวเมืองของนครชุมเป็นน้ำเน่าหมดนี้เป็นจุดที่ต้องแก้ไข

ประเด็นที่ 5 บ้านเมืองของเรานั้นถูกบดบังด้วยบ้านเรือนสมัยใหม่เป็นอีกจุดที่ต้องแก้ไข แต่จุดแข็งของเรา เราก็พร้อมที่จะทำงานแล้วในส่วนจุดอ่อนเหล่านี้เราต้องรีบเยียวยาและแก้ไขมีเช่นนั้นแล้วนครชุมของเราจะพินาศมาก คนที่จะมีส่วนดูแลก็พวกเรานี้แหละ ประชาชนอย่านิ่งเฉยถ้าเค้าทำไม่ถูกต้องต้องบอกว่าไม่ถูกต้องนี่เป็นจุดสำคัญที่เราต้องแก้ไขครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชัชวาลย์ ธรรมสอน : ตอบคำถาม(โดยใช้คำถามเดิมต่อจาก

อาจารย์สันติ อภัยราช)

กล่าวถึงจุดอ่อนที่อาจารย์สันติกกล่าวว่าเราต้องช่วยกันแก้ไข ณ เวลานั้นขอกล่าวถึงการทําวิจัยของอาจารย์เพชรฯ นิดหนึ่งที่กำลังทําวิจัยกันอยู่มี 4 เรื่อง ก็คือ เรื่องการพัฒนาภูมิทัศน์ของคลองสวนหมากและแผนที่ท่องเที่ยวก็ช่วยส่งเสริมเวลาใครจะไปจะมาท่องเที่ยวเมืองนครชุม จะมายังไงง่ายที่สุดตรงนี้สนใจมากในเรื่องที่เราได้จัดการกับริมคลองด้านหน้า ทุกคนในเมืองกำแพงเพชรคงเคยเห็นเรือหางแมงป่อง ผมเคยหาซากเรือหางแมงป่องแต่ไม่มี มีแต่รูปถ่ายเรากำลังจะรื้อฟื้นเรือหางแมงป่องขึ้นมาอีกไม่นานเราจะเจอเรือหางแมงป่องที่มีวิญญาณลอยน้ำได้ และถ้าเรือหางแมงป่องออกทีวีเมื่อไหร่นครชุมเตรียมหาที่จอดรอไว้ได้เลย เพราะมันไม่มีแล้วในประเทศไทย และตอนนี้ผมอยากหาพันธุ์ต้นมะม่วงสายทองซึ่งอยู่ในประวัติศาสตร์ของท่านอาจารย์มาลัย ชูพินิจ ท่านเขียนไว้ตรงนี้น่าจะเป็นสวนจำลองเรื่องสายหยุดขึ้นมาให้เป็นฉากละครทีวีเพื่อที่จะได้มาแสดงกันเป็นการสร้างภูมิทัศน์ให้เหมือนที่ท่านอาจารย์มาลัยได้เขียนไว้ แล้วผมก็คิดว่าอีกหลายร้อยคนยังไม่เคยอ่านหนังสือของท่านอาจารย์มาลัย ชูพินิจ ที่อ่านแล้วจะทำให้เรามองเห็นภาพ โอกาสนี้เราจึงควรหาโอกาสออกเสียงตามสายหรืออะไรก็ได้แต่จะทำให้คนในชุมชนของเราช่วยกันฟื้นฟูขึ้นมาให้มันมีเหมือนเดิม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพชรฯ บุดสีทา:

ได้กล่าวถึงการพูดคุยเกี่ยวกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทราบว่าท่านทั้งหลายอยากมีแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนใหม่ก่อนที่มันจะถูกกลืนหายไป และไม่มีผู้จัดการมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ซึ่งเคยจัดทัวร์ สำหรับโรงเรียนประถมและโรงเรียนเรื้องวิทย์ โดยมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นคือ โรงเรียนนวมวิทย์ปรกาศ โดยทุกคนในชุมชนก็พร้อมที่จะเล่าทุกเรื่องในชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นวิถีชีวิตว่าชุมชนยังอยู่ ซึ่งเป็นจุดเด่นที่มีในชุมชน แต่จุดอ่อนก็คือยังไม่มีคนมาเป็นผู้นำ ก็เลยทำโครงการขึ้นมาเอาไปให้โรงเรียนแต่ละโรงเรียนศึกษาสถานที่ในชุมชนของเรา ซึ่งนักเรียนก็ประทับใจใจมาก มีการแสดงของคนแก่ในชุมชนทำให้เกิดความสุขทั้งคนที่เรียนรู้และคนที่นำเสนอ เราไม่ได้เงินแต่เราได้เล่าเรื่องราวต่าง ๆ มันพลังพลูออกมาจนทำให้เด็กๆ มีความสุข เราจะทำยังไงที่จะฟื้นฟูสิ่งเหล่านี้ออกมา จะทำอย่างไรให้มีผู้นำขึ้นมา ตอนแรกๆ อาจจะใช้แปลงงานต่าง ๆ โดยเผยแพร่ให้ช่วยกัน เริ่มจากจุดเล็กๆก่อน มันอาจจะไม่ได้เกิดวันนี้ พรุ่งนี้ แต่เราต้องสานต่อจุดอ่อนก็คือเราต้องมีผู้นำแต่เรายังไม่มี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชัชวาลย์ ธรรมสอน

ขอเสริมต่อจากอาจารย์เพชรชาติที่พูดถึงการเป็นมัคคุเทศก์ ซึ่งวันนั้นมี 2 กลุ่ม คือ รุ่นใหญ่กับรุ่นเยาว์ ซึ่งวันนั้นท่านมีความสุขมากเลย ผมก็ถามว่าเคยมาเล่าอะไรอย่างนี้ไหม ท่านบอกว่าไม่เคย ได้มีโอกาสไปเล่าเรื่อง คนนั้นเล่าจบ คนนี้เล่าต่อเด็กจากโรงเรียนเรื่องวิทยุที่เข้ามาฟังต่างก็เงียบกันหมดเลยและตั้งใจฟังกัน ถามเด็กว่าเคยมาที่วัดพระบรมธาตุไหม เด็กบางคนบอกว่าไม่เคย เลยบอกว่าต่อไปจะจัดอย่างนี้อีก วันนั้นเราเรียกว่าจิตวิญญาณ จิตวิญญาณของคนในชุมชนที่พร้อมจะนำเสนอให้กับคนอื่น ในขณะที่คนบ้านเราเองและคนกรุงเทพฯมาที่นี้หากเป็นอย่างนี้ ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ ประทับใจ

อาจารย์มานพ ศิริไพบุลย์

กล่าวถึงอาจารย์สันติที่ได้พูดถึงจุดอ่อนหลายๆ จุด ที่ทางเทศบาลบอกว่าจุดอ่อนต่าง ๆ จะแก้ไขอย่างไร กระบวนการแก้ไขมันยุ่งยาก กรมศิลป์เป็นเจ้าของ เราขอมาพัฒนามาพัฒนาพื้นที่มันยากมาก มันเป็นสมบัติของกรมศิลป์และกรมศิลป์ก็จะไม่มาช่วยอีกด้วย ซึ่งขอไป 4 ท่าน นายกรัฐมนตรีตั้งบไว้ล้านกว่า ๆ ขอไปที่ไรไม่ได้ซักที นี่แหละที่เป็นจุดอ่อนมากเลย

และส่วนที่อาจารย์ชัชวาลได้พูดถึงเมื่อก็เป็นจุดประกาย ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวแล้วโดยเอาคนในท้องถิ่นเข้ามาเที่ยวก่อน เอาโรงเรียนต่างๆ ที่อยู่ใกล้กันท่องเที่ยวดู เพราะฉะนั้นจึงหวังว่าจะส่งเสริมทุกทาง ซึ่งจะเห็นว่าเราพร้อมกับสภาวัฒนธรรมจังหวัด วัฒนธรรมจังหวัด อำเภอ ตำบล ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เรามาคิดว่าเราจะจัดอะไรให้มันเป็นรูปแบบสักที เลยเอาวันเพ็ญเดือน 3 เพราะว่าจะเป็นการส่งเสริมให้งานนี้เด่นขึ้นมาก็เลยร่วมกับวัดพระบรมธาตุ โดยนำอาหารคาวหวาน ของโบราณมา เราจะได้จรรโลงไว้ โดยเทศบาลลงทุนให้ฟรี เป็นการส่งเสริมเพราะฉะนั้นจุดอ่อนต่างๆ เราต้องช่วยกัน และนำมาปฏิบัติต่ออย่างที่ อ. ชัชวาลบอกไว้ว่าในสมัยรัชกาลที่ 5 เสด็จประพาสต้นเสด็จโดยเรือ อย่างตรงที่เวทีของกุ่มสุทธิราชกำลังจะเล่นนั้นเป็นอ่าวจอดเรือที่มีชีวิตชีวาจะมีน้ำและเรือลอยได้เพราะฉะนั้นต่อไปก็ว่าคนนครชุม จะมีร้านค้าต่างๆ มากมายเทศบาลส่งเสริมและหน่วยงานต่างๆ สนับสนุนงบนักวิชาการมาวิจัย หากมาร่วมกันบูรณาการกันมันก็จะดีขึ้น อยากจะเห็นพวกเราทุกคนมาร่วมมือกันพัฒนาให้มันดียิ่งขึ้นและมีความเจริญและยั่งยืนต่อไป

คุณแม่วันเพ็ญ (กล่าวถึงศิลปะการแสดง)

นครชุมเรามีการละเล่นพื้นบ้านมากมาย พวกเราก็จะช่วยอนุรักษ์ ถ้ามีนักท่องเที่ยวมาที่พร้อมที่จะแสดงให้ดู ก็มีหลายชุมชนที่แสดง ไม่ว่าจะเป็นเพลงกล่อมเด็ก ระบำคลองช้าง และจะทำการแสดงรำแม่ศรีให้ดูและทุกคนควรภาคภูมิใจว่าตำบลนครชุมของเรามีอะไรหลายอย่างที่ควรอนุรักษ์ไว้ เพราะฉะนั้นพวกเราทุกคนควรช่วยกันอนุรักษ์ ถ้านักท่องเที่ยวมาถ้าเราแสดงให้ดูเขาจะภาคภูมิใจว่านครชุมนอกจากนอกจากจะมีวัดอุทยานแล้วยังมีการละเล่นพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้านที่ไพเราะมาก อยากให้คนนครชุมช่วยส่งเสริมและมาร่วมกันให้กำลังใจ

คุณแม่สุวรรณีย์

มีอย่างหนึ่งที่อยากบอกคือ อยากถ่ายทอด การละเล่นพื้นบ้านที่มีไว้แต่ไม่มีลูกหลานถ่ายทอด เพราะวัยรุ่นสมัยนี้มีความอาย จึงอยากให้ช่วยกันอนุรักษ์รักษาไว้

คุณแม่ลำภู

อยากเสริมเรื่องที่ อาจารย์สันติพูด เรื่องวัดพิบูล ถ้าเดินเข้าไปแล้วจะพบบ่อโบราณบ่อใหญ่บ่อหนึ่งและต้นสัตตบรรณต้นใหญ่ แต่ตอนนี้ได้หายไปหมดแล้ว และอยากให้ช่วยกันสืบสานสืบต่อประเพณีวัฒนธรรมนี้กันต่อไป

อาจารย์ สันติ

ชุมชนนครชุมถือว่าเข้มแข็ง ประชาชนทุกคนยึดเยี่ยงงานนี้สำเร็จได้เพราะพวกเราทุกคนเข้มแข็ง จึงอยากให้ทุกคนปรบมือให้กับตัวเอง

พิธีกรกล่าว : ผมขอเชิญท่านวัฒนธรรมจังหวัดอยากทราบว่าท่านมีแนวทางในการพัฒนาถนนเส้นวัฒนธรรมเส้นนี้หรือภูมิปัญญาของดีของเมืองนครชุมอย่างไรให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้ได้ครับ

ท่านวัฒนธรรมจังหวัดตอบคำถาม : สวัสดีทุกท่านที่นั่งฟังการเสวนาวันนี้อยู่กับทุกคนเห็นเป็นประโยชน์ต่อนครชุมที่จะทำการพัฒนาให้นครชุมนั้นเป็นเมืองท่องเที่ยวและเอาทุนทางวัฒนธรรมมาใช้สำนักงานวัฒนธรรมก็จะบูรณาการให้ได้ให้เกิดกิจกรรมอย่างนี้เกิดขึ้น ความจริงถนนวัฒนธรรมเริ่มปีนี้เป็นปีแรกเราได้พูดคุยกันที่จะดำเนินการและได้มาเป็นส่วนร่วมโดยให้ชาวนครชุมเสนอความคิดและให้ความร่วมมือเหตุการณ์นี้จะไม่เกิดขึ้น

เลยถ้าหากทางนครชุมจะไม่ให้ความร่วมมือ ชาวนครชุมเป็นคนน่ารักมากและร่วมทำให้เกิดถนนวัฒนธรรมและเกิดกิจกรรมดี ๆ อย่างนี้เกิดขึ้นนครชุมเป็นเมืองที่มีวัฒนธรรมเยอะอย่างที่ท่านวิทยากรได้พูดไปตัวเองนี้ไม่ได้เป็นคนนครชุมเป็นคนอุตรดิตถ์ มารับตำแหน่งวัฒนธรรมที่นี้เป็นปีที่ 2-3 แล้ว ในครั้งแรกที่มานั้นก็จะเกิดความประทับใจนครชุมมีความรู้สึกว่าได้เข้ามาอยู่ในเมืองประวัติศาสตร์และได้ศึกษารายละเอียดจากเอกสารจากอาจารย์สันติ จากอาจารย์ชัชวาลและทุกครั้งที่ได้ไปต่างจังหวัดก็นำเสนอนครชุมตลอดโดยมีวัดพระบรมธาตุเป็นหลักซึ่งจะบอกว่าเมื่อมาเที่ยวเมืองกำแพงแล้วถ้ายังไม่ได้ไหว้พระบรมธาตุก็เหมือนยังมาไม่ถึงกำแพงเพชรและทุกครั้งก็นำเสนอเรื่องใดก็ตามที่กระทรวงวัฒนธรรมได้กำหนดขึ้นมา ก็จะนึกถึงนครชุมเป็นอันดับแรก และกิจกรรมทั้งหลายด้านวัฒนธรรมก็จะมีต่อเนื่องแล้วมีให้เห็นเป็นประจำซึ่งทางวัดพระบรมธาตุโดยพระเดชพระคุณหลวงพ่อดุสิตวิจิตรพรได้เมตตาทำให้เกิดกิจกรรมขึ้นไม่ว่าจะเป็นสายใยชุมชน การปรับภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมได้ยื่นท่านอาจารย์ชัชวาลย์บอกว่าได้ทำวิจัยในเรื่องนี้พอดีสำนักงานวัฒนธรรมกระทรวงวัฒนธรรมมีโครงการปรับภูมิทัศน์วัฒนธรรม ณ ที่นี้ก็จะจะได้ประสานกับอาจารย์อีกครั้งหนึ่งว่ามันสอดคล้องกันมั๊ยเราจะเดินทางไปด้วยกันจะทำอย่างโดดเดี่ยวไม่ได้ทำงานวัฒนธรรมจะต้องบูรณาการและทำงานร่วมกันชาวนครชุมต้องให้ความร่วมมือด้วยนี่เป็นการจุดประกายให้ชาวนครชุมว่าท่านจะมีสมบัติอันล้ำค่าทางด้านทุนทางวัฒนธรรมท่านต้องให้ความสำคัญและต้องรู้สึกห่วงแหนวัฒนธรรมภายในชุมชนของท่าน

ประมวลภาพ
“การเสวนา ถนนสายวัฒนธรรม”
ตำบลนครชุม อำเภอเมือง กำแพงเพชร
21-24 กุมภาพันธ์ 2551

การละเล่นพื้นบ้านชุมชนนครชุม

ผลิตภัณฑ์โบราณ ผลิตภัณฑ์ชุมชนนครชุม

ผลิตภัณฑ์โบราณ ผลิตภัณฑ์ชุมชนนครชุม

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ – ชื่อสกุล : ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพชรฯ บุคสีทา
เกิดเมื่อ : 25 มีนาคม พ.ศ.2505
สถานที่เกิด : 42/39 ถนนบรมไตรโลกนารถ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดพิษณุโลก
สถานที่อยู่ปัจจุบัน : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร 69 หมู่ 1 ตำบลนครชุม
อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร รหัสไปรษณีย์ 62000
ตำแหน่งหน้าที่ : อาจารย์ผู้สอนสาขาวิชาการตลาด โปรแกรมบริหารธุรกิจ
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
สถานที่ทำงาน : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร 69 หมู่ 1 ตำบลนครชุม
อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร รหัสไปรษณีย์ 62000

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ.2522 : ม.ศ.5 จากโรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
พ.ศ.2526 : บ.ธ.บ. (การตลาด) จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร
พ.ศ.2546 : กศ.ม. (การวิจัยและพัฒนาศึกษา) จากมหาวิทยาลัยนครสวรรค์
จังหวัดพิษณุโลก

